



Sri Bhagavata Rahasya

Geheime Waarheden van de Bhāgavatam





śrī śrī guru-gaurāṅgau jayataḥ

Sri Bhagavata Rahasya

Geheime Waarheden van de Bhāgavatam

Lezingenreeks gegeven in
New Vraja (Badger), Californië V.S.
juni 1999

door

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOŚVĀMĪ MAHĀRĀJA



ŚRĪ BHĀGAVATA RAHASYA

Secret Truths of the Bhagavatam, Sri Bhagavata Rahasya

Auteur: Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja, 1921

2^{de} druk 2014 Gaudiya Vedanta Publications – Delhi, India

Foto Sri Srimad Bhaktivedanta Svami Maharaja is courtoisie van © Bhaktivedanta Book Trust International, Inc., www.Krishna.com. Gebruikt met toestemming.

Vertalingen van verzen met een asterisk (*) zijn uit Sanskriet in Engels vertaald door Sri Srimad Bhaktivedanta Svami Maharaja (Srla Prabhupada).

Nederlandse titel: Sri Bhagavata Rahasya,

Geheime Waarheden van de Bhagavatam

Nederlandse vertaling: 2023 Indira dasi

Pro Deo Uitgever Jaya Radhe: <https://www.purebhakti.com/jayaradhe.nl>

Email: banyantree@duck.com

Vector art: Vecteezy.com

Druk: www.pumbo.nl

Papier: HVO biotop

Paperback: www.boekenbestellen.nl/boek/sri-bhagavata-rahasya

Alle Nederlandse titels van deze auteur op één pagina:

www.boekenbestellen.nl - Zoekterm: BV Narayana Maharaja

Kosteloos Nederlandse titels in digitaal formaat: jayaradhe.nl/boeken.html;
purebhakti.com/resources/ebooks-magazines/bhakti-books/dutch

Nederlandse vertalingen van de literaire nalatenschap van Sri Srimad Bhaktivedanta Narayana Gosvami Maharaja worden als Nederlands cultureel erfgoed fysiek en digitaal geconserveerd door de Koninklijke Bibliotheek in Den Haag en het World Book Archive in Vrindavan.

Gaudiya Vedanta Filosofie; Caitanya; Vaisnavisme

NUR: 718 Oosterse religies

AUTEURSRECHT 2023 © I.H.M. GOOSEN – ENKELE RECHTEN VOORBEHOUDEN



BEHALVE WAAR ANDERS VERMELD VALT ALLEEN DE TEKST (NIET OPMAAK, FOTO'S EN KUNST) IN DIT BOEK ONDER CREATIVE COMMONS NAAMSVERMELDING-GEENAFGELEIDWERKEN 4.0 INTERNATIONALE PUBLIEKE LICENTIE.

Overzicht licentie: <https://creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0/legalcode.nl>

*Voorwoord van de Redactie
op de Tweede Uitgave*

Door de grondeloze genade van onze geliefde Śrīla Gurudeva, Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja, zijn we verheugd om onze gerespecteerde lezers een reeks van zeven lezingen aan te bieden, die hij heeft gegeven in de gemeenschap van New Vraja in Badger, Californië, in juni 1999. Daar heeft hij gesproken over de diepe betekenissen van Śrīmad-Bhāgavatam, van Canto Een tot en met Canto Tien, dat zijn beslag kreeg in de innerlijke betekenis van het spel en vermaak van Śrī Kṛṣṇa in Vṛndāvana.

Śrīla Gurudeva heeft verteld, dat iedere *śloka* van *Śrīmad-Bhāgavatam* op diverse niveau's betekenis heeft. Als een getrouwe toegewijde deze betekenissen in de associatie van zuivere toegewijden van Kṛṣṇa leert begrijpen, wordt hij verlost van honger, dorst, begoocheling, ongelukkige gevoelens en angst en bereikt uiteindelijk de associatie van Kṛṣṇa Zelf.

*śrīmad-bhāgavatārthānām
āsvādo rasikaiḥ saha
sajātīyāśaye snigdhe
sādhaus saṅgaḥ svato vare*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.131)

Men dient de betekenis van *Śrīmad-Bhāgavatam* te proeven in de associatie van zuivere toegewijden. Men dient te associëren met toegewijden, die verder zijn ontwikkeld dan jezelf en die beschikken over een overeenkomstige vorm van genegenheid voor God.*

Śrīla Gurudeva vertelde zijn toehoorders, dat hij vele jaren lezingen had gegeven over de verheven betekenissen van *Śrīmad-Bhāgavatam* aan toegewijden in Mathurā en Vṛndāvana, maar deze nooit eerder had uitgelegd tijdens zijn bezoek aan westerse landen. Later heeft hij verzocht deze lezingen in de vorm van een boek uit te geven om ze onder een groter publiek te verspreiden.

Verder zei hij, dat het Engels niet zijn moedertaal is en dat hij daardoor de realisaties van zijn hart in die taal niet zo gemakkelijk tot uitdrukking kon brengen, zoals hij dat in het Hindi wel had kunnen doen. Om de betekenissen voor een breed publiek in het Westen toegankelijk te maken wilde hij, dat de lezingen zorgvuldig zouden worden geredigeerd.

Bij de voorbereiding van deze uitgave hebben we daarom Śrīla Gurudeva ter opheldering allerlei vragen gesteld. We hebben ook raad gevraagd aan zijn secretaris, Śrīman Bhaktivedānta Mādhava Mahārāja 'Vidyālaṅkara', die deze lezingen in het Hindi toen al twintig jaar lang had gehoord. De antwoorden op onze vragen zijn soms aan de tekst van de lezingen toegevoegd en soms als een voetnoot bijgevoegd. Voor een helder begrip hebben we voor de lezers ook hier en daar woorden tussen vierkante haken geplaatst.

Śrīla Gurudeva wilde, dat de onderwerpen van de *Bhāgavatam* in dit boek zonder onderbreking zouden doorlopen en

dat zijn andere lezingen in New Vraja van dat jaar in een aparte sectie van het boek zouden worden opgenomen.

Deel Een bestaat daarom uit de reeks van Gurudeva's zeven avondlezingen over de *Bhāgavatam*; Deel Twee bevat zijn explicaties van Gauḍīya Vaiṣṇava *bhajan*s; en Deel Drie beslaat zijn ochtendlezingen in huis bij de inwoners van New Vraja evenals andere onderwerpen, die hij 's avonds heeft besproken, voordat hij aan zijn hoofdonderwerp zou beginnen – de geheime waarheden van de *Bhāgavatam*.

Śrīla Gurudeva citeerde in zijn lezingen dikwijls verzen uit *Śrīmad-Bhāgavatam* en gaf een verklaring van hun betekenis, maar hij heeft ze niet altijd vertaald. Na ieder geciteerd vers hebben we daarom de vertaling toegevoegd, waarvan de meesten afkomstig zijn van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja (Śrīla Prabhupāda, met complimenten aan Bhaktivedānta Book Trust).

We willen de BBT graag dankzeggen voor hun toestemming om de onschatbare boeken van Śrīla Prabhupāda als referentie te mogen gebruiken. Op verzoek en door de inspiratie van Śrīla Prabhupāda is Śrīla Gurudeva in westerse landen gaan prediken. We denken, dat het de lezers voldoening zal geven om te zien, hoe de instructies van Śrīla Prabhupāda en Śrīla Gurudeva elkaar complementeren en verhelderen.

We bidden, dat onze gerespecteerde lezers ons mogelijke vergissingen en imperfecties in onze presentatie van Śrīla Gurudeva's instructies willen verontschuldigen en we hopen, dat ze dit boek zullen koesteren en behulpzaam zullen vinden in hun beoefening van *bhakti*.

Vaiṣṇava dāsānudāsa,
Het Uitgeversteam
Geheime Waarheden van de Bhāgavatam

Het Engelstalige Uitgeversteam van de Tweede Uitgave

Redactioneel Adviseurs: B.V. Mādhava Mahārāja, Brajanātha dāsa

Redactie: Śyāmarāṇī dāsī, Vaijayantī-mālā dāsī

Proeflezers: Sanātana dāsa, Sulatā dāsī

Geluidsbandcontrole: Vasantī dāsī

Opmaak: Jānakī dāsī

Omslagontwerp: Kuñja-kalikā dāsī

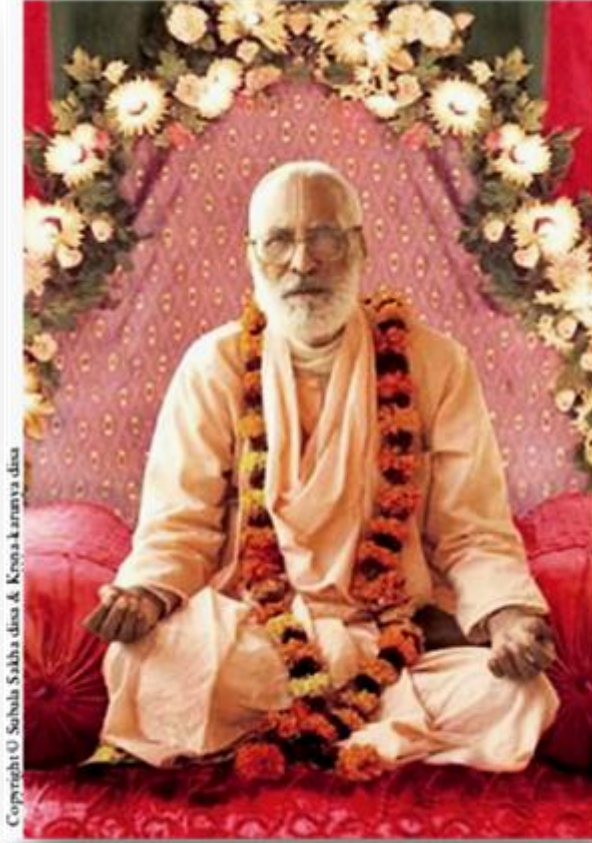
Onze erkenning gaat uit naar de bijdragen van alle toegewijden, die hebben geassisteerd met typen, controleren van geluidsbanden, redigeren en proeflezen van de Eerste Uitgave van *Geheime Waarheden van de Bhāgavatam* van meer dan vijftien jaar geleden.

Uitspraak van liederen in Sanskriet en Bengaals

In navolging van de traditie van onze geestelijk voorgangers gebruiken we de standaard diacritische tekens als aanwijzing voor de uitspraak van Sanskriete woorden.

Spreek **ā** uit als a in vader, **ī** als ie in riet, **ū** als oe in roet, **ṛ** als **ri** in rib, **m̐** en **n̐** als **ng** in hing, **ś** en **ṣ** als sj in sjovel, en **c** als tsj in tsjonge.

De volgende diacritische tekens staan alleen in de Bengaalse liederen in Deel Twee van dit boek: **ô** wordt hetzelfde uitgesproken als **o**, maar het teken wordt toegevoegd, omdat de spelling invloed heeft op de betekenis van het woord (**jaya** betekent ‘alle glorie’ en **jāya** betekent ‘hij of zij gaat’). De letter **ḍ** is gelijk aan de uitspraak van tt in vlotter.



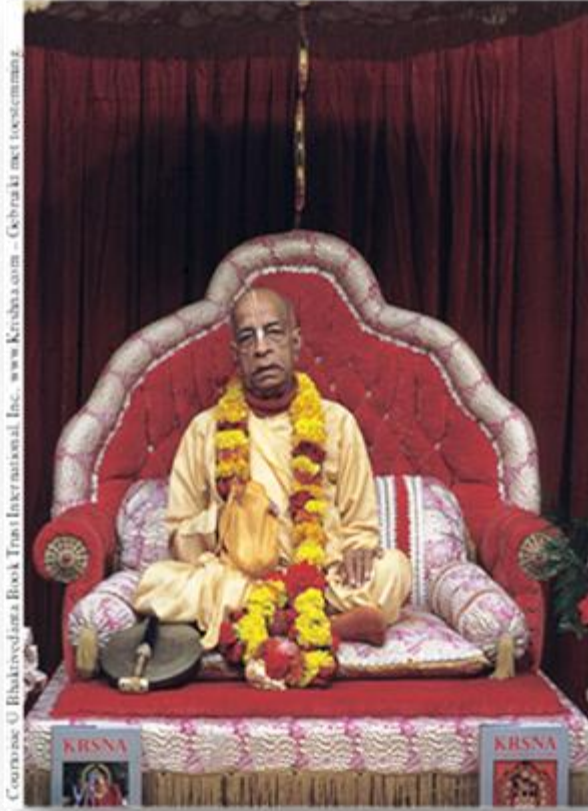
ŚRĪ ŚRĪMAD

Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja



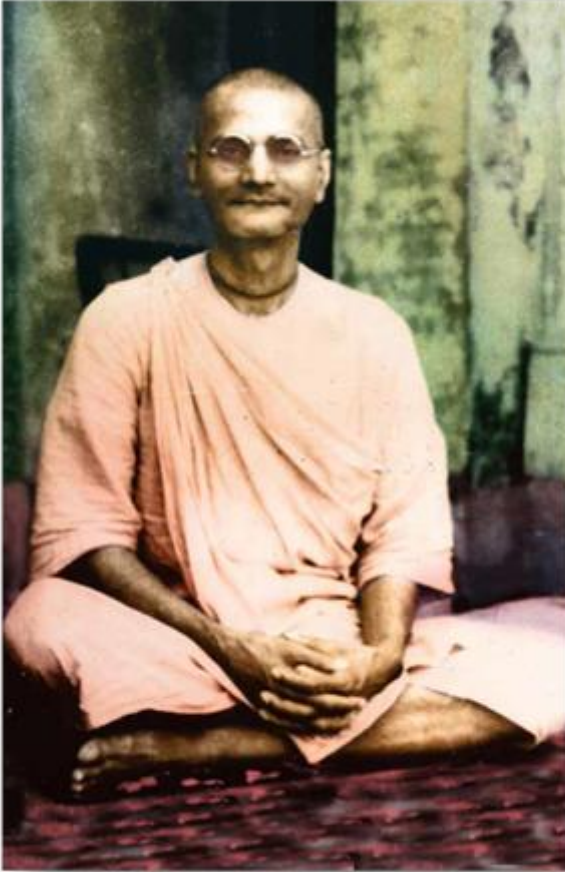
ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA VĀMANA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA



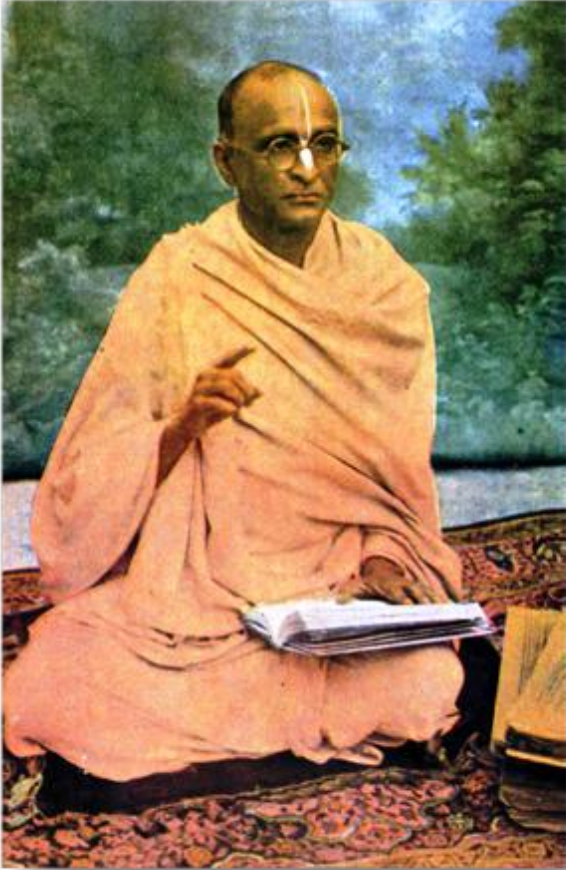
ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDANTA SVĀMĪ MAHĀRĀJA



ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTI PRAJÑĀNA KEŚAVA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA



ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTISIDDHĀNTA SARASVATĪ ṬHĀKURA PRABHUPĀDA



ŚRĪLA GAURA KĪSORA DĀSA BĀBĀJĪ



ŚRĪLA BHAKTIVINODA ṬHĀKURA

De Śrīmad Bhāgavatam

Deze *Bhāgavata Purāṇa* schittert als de zon en is gerezen kort na het vertrek van Śrī Kṛṣṇa naar Zijn eigen woonplaats vergezeld van religie, kennis, enzovoort. Personen, die vanwege de dichte duisternis van onwetendheid in het tijdperk van Kali hun visie zijn kwijtgeraakt, krijgen licht van deze Purāṇa.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.3.43)

Het horen van Śrīmad-Bhāgavatam

In *Śrīmad-Bhāgavatam* (1.1.3) schrijft Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja (Śrīla Prabhupāda) in zijn Verklaring het volgende,

Door op ondergeschikte wijze naar deze transcendente literatuur te luisteren kan men het volkomen plezier van zijn hartewens verkrijgen. Men moet echter zeer zorgvuldig zijn in de keuze van de juiste bron om deze boodschap te horen. *Śrīmad-Bhāgavatam* is ontvangen van exact de juiste bron. Hij werd door Nārada Muni uit de geestelijke wereld meegebracht en heeft hem aan zijn discipel, Śrī Vyāsadeva, gegeven. De laatste heeft op zijn beurt de boodschap doorgegeven aan zijn zoon, Śrīla Śukadeva Gosvāmī, en Śrīla Śukadeva Gosvāmī heeft de boodschap afgeleverd aan Mahārāja Parikṣit tijdens de zeven dagen vóór zijn dood. Śrīla Śukadeva Gosvāmī was vanaf zijn geboorte een bevrijde ziel. Hij werd bevrijd in de baarmoeder van zijn moeder en

heeft na zijn geboorte geen enkele vorm van spirituele training ondergaan. Ondanks dat hij een volkomen bevrijd persoon was gesitueerd in de transcendente positie voorbij de drie geaardheden van de materiële natuur, werd hij toch aangetrokken tot de transcendente *rāsa* van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, die wordt geadoreerd door bevrijde zielen, die vedische hymnen zingen. Het spel van God heeft een grotere aantrekkingskracht op bevrijde zielen dan op mensen van de wereld. God is noodzakelijkerwijs niet onpersoonlijk, want het is alleen met een persoon mogelijk om transcendente *rāsa* te ervaren.

In de *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt over het transcendente spel van God verteld en de vertelling wordt systematisch afgeschilderd door Śrīla Śukadeva Gosvāmī. Dus de materie is aantrekkelijk voor alle klassen personen, inclusief degenen, die bevrijding zoeken om de smaak van eenwording met het allerhoogste geheel te ervaren.

In het Sanskriet wordt de papegaai *suka* genoemd. Als een rijpe vrucht wordt geplukt door de rode snavel van die vogel, wordt het zoete aroma van de vrucht versterkt. De vedische vrucht, die in kennis volwassen en rijp is, wordt gesproken door de lippen van Śrīla Śukadeva Gosvāmī, die met de papegaai wordt vergeleken niet vanwege zijn vermogen om de *Bhāgavatam* exact te reciteren, zoals hij hem van zijn geleerde vader had gehoord, maar vanwege zijn vermogen om het werk te presenteren op een manier, waarop het aantrekkelijk is voor alle klassen mensen.

De onderhavige materie wordt door de lippen van Śrīla Śukadeva Gosvāmī zodanig aangeboden, dat iedere oprechte toehoorder, die op ondergeschikte wijze luistert, onmiddellijk transcendente smaken kan proeven, die zich onderscheiden van de verdorven smaken van de materiële wereld. De rijpe vrucht wordt niet plotseling uit de hoogste planeet, Kṛṣṇaloka, gegoooid. Inte-

gendeel, hij is zonder wijziging of onderbreking zorgvuldig afgedaald door de ketting van disciplinaire opvolging.

Men dient intelligent genoeg te zijn om de positie van *Śrīmad-Bhāgavatam* te kennen door persoonlijkheden in ogenschouw te nemen, zoals Śukadeva Gosvāmī, die het onderwerp zo voorzichtig behandelt. Dit proces van disciplinaire opvolging van de *Bhāgavata* school geeft aan, dat ook in de toekomst en te allen tijde *Śrīmad-Bhāgavatam* dient te worden gehoord en begrepen van een persoon, die daadwerkelijk een vertegenwoordiger is van Śrīla Śukadeva Gosvāmī. Een professionele voorlezer, die op illegale wijze een zaak maakt van het reciteren van *Bhāgavatam*, is zeker geen vertegenwoordiger van Śukadeva Gosvāmī. Het enige, waarmee een dergelijk persoon zich bezighoudt, is in zijn levensonderhoud te voorzien.

Men kan daarom de conclusie trekken, dat de serieuze student van *rasa* de boodschap van *Bhāgavatam* dient te ontvangen in de disciplinaire opvolging afkomstig van Śrīla Śukadeva Gosvāmī, die de *Bhāgavatam* beschrijft vanaf het allereerste begin en niet willekeurige fragmenten aanbiedt om de burger een plezier te doen, die over zeer weinig kennis van transcendente wetenschap beschikt. *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt dermate zorgvuldig gepresenteerd, dat een oprecht en serieus persoon onmiddellijk plezier ervaart in de gerijpte vrucht van vedische kennis door eenvoudig de ambrozijnen nectar te drinken door de mond van Śukadeva Gosvāmī of zijn bonafide vertegenwoordiger.*

De manifestatie van Śrīmad-Bhāgavatam

De grote wijze, Vyāsadeva, kon door zijn transcendente visie waarnemen, dat met de komst van Kali, het tijdperk van ruzie en schijnheiligheid, spirituele principes aanzienlijk zouden ontaarden, dat non-religie zou doorgaan voor religie, en dat

als gevolg daarvan de mensen hun vertrouwen in God zouden verliezen. Hij dacht diep na over een manier om alle mensen in dit verschrikkelijke tijdperk te begunstigen. Toen heeft hij de Veda in vieren gedeeld om het type verering aan te geven, dat de uiteenlopende aanleg van verschillende typen mensen kon bevoorrechten.

Het woord *veda* betekent ‘kennis’ of specifieker, ‘kennis die van God Zelf naar deze wereld is gekomen’. Daarom zijn de Veda’s tijdloos en zonder defect. De Veda’s beantwoorden vragen, zoals “Wie ben ik? Hoe is deze wereld tot stand gekomen? Waarom zijn we geboren? Waarom gaan we dood?” Veda heeft alles volkomen uiteengezet. Geen enkele vraag blijft onbeantwoord.

Vyāsadeva heeft de Purāṇa’s en de *Mahābhārata* gepresenteerd, die hij heeft samengesteld uit gerelateerd historische feiten, die de lessen van de vier Veda’s uiteenzetten. Ze worden daarom de vijfde Veda genoemd.

Aangezien de Veda’s uitgestrekte werken zijn en zowel over materiële als spirituele onderwerpen handelen, heeft Vyāsadeva de Upaniṣaden samengesteld, die uitsluitend transcendentale kennis bevatten. Ze vormen, met andere woorden, de essentie en conclusie van alle kennis, die in de Veda’s wordt gegeven.

Omdat Vyāsadeva wist, dat de intrinsieke boodschap van de Veda’s en Upaniṣaden voor gewone mensen ook nog moeilijk was te bevatten, schreef hij *Vedānta-sūtra* – aforismen (*sūtras*) die het eind (*anta*) van alle kennis (*veda*) uiteenzetten.

Vyāsadeva had een enorm grote taak verricht om de mensen van deze wereld kennis aan te bieden, die hen in Kali-yuga zou kunnen helpen, maar zelfs na het samenstellen van *Vedānta-sūtra* voelde hij een leegte. Dit kwam niet door een gebrek aan kennis. Hij dacht, “Dit komt waarschijnlijk, omdat ik niet specifiek heb gewezen op de toegewijde dienst aan God, die zowel perfecte wezens dierbaar is, als de onfeilbare God.”

Op dat moment kwam zijn geestelijk leermeester, Śrī Nārada, naar de kluizenaarshut van Vyāsadeva. Śrī Nārada glimlachte en vroeg hem, waarom hij zich radeloos voelde, zelfs na het samenstellen van de Veda’s, de *Mahābhārata* en alle *Purāṇa*’s. Vyasadeva vroeg Nārada hem de oorzaak van zijn droevenis te onthullen.

Śrī Nārada legde uit, dat Vyāsadeva niets had geschreven over de zoete glorie en het transcendente spel en vermaak van Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, die in Zijn een-tje de atmosfeer van het hele universum kan heiligen.

Ofschoon de vedische literatuur informatie bevat over de Allerhoogste Godheid en het pad van *bhakti*, beschrijven ze ook andere wegen, zoals *karma* (diverse niveau’s van vrome activiteiten), *jñāna* (kennis over transcendentie) en *yoga*. Ze bevatten ook allerlei verhalen over halfgoden, die mensen zonder authentieke begeleiding soms aanzien voor het spel en vermaak van de Allerhoogste Godheid. Bovendien waren het transcendente spel van Hem, die de bron is van alle incarnaties van God – Śrī Kṛṣṇa in Śrī Vṛndāvana-dhāma – en *rāgānuga-bhakti*, of spontane toewijding, die alleen voor Hem kan worden uitgevoerd, niet duidelijk uiteengezet.

Zelfs als dergelijke beschrijvingen in literair opzicht gebrekkig zijn, kunnen ze “een revolutie [teweeg brengen] in het verdorven leven van de misleide civilisatie van deze wereld. Zelfs al is dergelijke transcendente literatuur imperfect gecomponeerd, deze wordt gehoord, gezongen en aanvaard door gezuiverde mensen, die door en door eerlijk zijn.”*

Nārada vervolgde,

“Alles dat je verlangt te schrijven, dat qua visie is afgescheiden van God, reageert eenvoudig in verschillende vormen en onder verschillende namen om de geest te verontrusten, zoals de wind een boot onrustig maakt, die geen rustplaats heeft gevonden.

“De mensen hebben van nature de neiging om plezier te maken en jij hebt hen in naam van religie daarin aangemoedigd. Dit wordt zeker vervloekt en is zeer onredelijk. Omdat ze door jouw instructies worden geleid, zullen ze dergelijke activiteiten aanvaarden in naam van religie en zullen zich nauwelijks druk maken om verboden.”*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.5.15-16)

Nārada vervolgde met de beschrijving van *Śrīmad-Bhāgavatam* en zei, dat dit werk zijn eigen hart compleet had getransformeerd door het te horen van gerealiseerde zielen, die geen enkel zelfbelang koesterden. Hij informeerde hem, dat hij in staat zou zijn het liefvallige spel en vermaak van Kṛṣṇa te beschrijven door zijn toevlucht te nemen tot *bhakti*, toewijding aan Kṛṣṇa. Toen gaf Vyāsadeva zich over aan zijn geestelijk leermeester en met zijn zegen was hij in staat om *Śrīmad-Bhāgavatam* te schrijven, de ware essentie van vedische literatuur – het zegenrijke spel van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods.

Śrī Kṛṣṇa-dvaipāyana Vedavyāsa raakte toen met een zuiver hart verzonken in meditatie door middel van het proces van *bhakti-yoga* (toewijding aan de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods). Op die manier zag hij de Allerhoogste Godheid, Śrī Kṛṣṇa, samen met Zijn externe vermogen (*māyā*), dat ver van Hem afstond maar wel onder Zijn beheer resorteerde. Vanwege deze *māyā* vergeet het geconditioneerde levende wezen zijn dienstverlening aan Kṛṣṇa en wordt aangegrepen door obstructies naar het spirituele leven. Hoewel het levend wezen transcendent is aan de drie gaardheden van de materiële natuur, beschouwt hij zich als een materieel product vanwege zijn betovering door *māyā*. Op die manier identificeert hij zich met dit lichaam en beschouwt alles, dat eraan gerelateerd is, als van zichzelf. Het oneindig kleine levende wezen kan alleen worden bevrijd door *kṛṣṇa-bhakti-yoga* te praktiseren, maar de massa van de mensen in de materiële wereld is van dit feit onkundig. Śrī Vyāsa had dit gezien en manifesteerde *Bhāgavatam* door middel van *bhakti-yoga*.

Śrīmad-Bhāgavatam (1.7.4-6)

De geschiedenis van Śrīmad-Bhāgavatam

Vijfduizend jaar geleden bestuurde de meest deugdzaamste keizer, Parīkṣit Mahārāja, kleinzoon van Mahārāja Yudhiṣṭhira, de hele wereld. Hij beschikte over ongeëvenaarde rijkdom en was er desondanks niet aan gehecht. Hij was onder koningen beroemd als een heilige wijze en iedereen was onder zijn bestuur gelukkig. Zelfs zijn vijanden maakten voor hem vrijwillig een buiging.

Toen Mahārāja Parīkṣit eens door het bos reed werd hij door de wil van God overweldigd door vermoeidheid, honger en dorst en ging op zoek naar water. Hij kwam bij de kluize-

naarshut van de grote wijze, Śamika Ṛṣi. De wijze zat met gesloten ogen in diepe meditatie. Toch vroeg de keizer hem om water.

Toen de wijze geen antwoord gaf en hem niet verwelkomde, werd de keizer ongewoon kwaad. De ongewone verschijning van een dergelijke woedeaanval in een heilig persoon is iets anders dan de woede van zielen in deze wereld. In dit geval was de reden ervan vervlochten met een plan, dat de mensheid het grootste heil zou brengen.

De keizer was zwaar beledigd en verliet de kluzenaarshut. Toen hij zich omdraaide zag hij op de grond een levenloze slang liggen. Hij pakte de slang op, legde hem over de schouder van Śamika Ṛṣi en keerde terug naar zijn paleis.

De zoon van Śamika Ṛṣi, Śṛṅgi, wist wat er was gebeurd en ontstak in woede. Hij wendde zijn brahmaanse vermogens aan om Mahārāja Parikṣit te vervloeken,

Over zeven dagen vanaf heden zal een snake-bird [speerwerper] de meest verdorvene van die dynastie [Mahārāja Parikṣit] bijten, omdat hij de codes der etiketten heeft gebroken door mijn vader te beledigen.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.18.37)

Nadat Śamika Ṛṣi met de gang van zaken op de hoogte was gekomen, raakte hij door het gedrag van Mahārāja Parikṣit niet in het minst verstoord. Hij betreurde in hoge mate juist het gedrag van zijn zoon. Maar de vloek was reeds uitgesproken.

Ook al had de gehele gebeurtenis plaats gevonden door de wil van Śrī Kṛṣṇa, Mahārāja Parikṣit nam de schuld voor zijn rekening en betreurde zijn gedrag, waarmee hij de ṛṣi had

beledigd. Hij verlangde een onmiddellijke weerslag, zodat hij nimmer meer door een dergelijke ongunstige houding zou worden beïnvloed.

In deze staat van treurnis vernam Mahārāja Parikṣit zijn immanente dood, die hij met heel zijn hart verwelkomde. Hij ging aan de oever van de Ganges zitten om zijn geest uitsluitend op Śrī Kṛṣṇa te richten.

Het was geen toeval, dat op dat moment een menigte grote *munis* (die de Absolute Waarheid contempleren) met hun discipelen op die plek arriveerden. Mahārāja Parikṣit richtte zich tot hen met de volgende woorden,

O *brāhmaṇas*, aanvaard me als een volkomen overgegeven ziel en laat Moeder Ganges, de vertegenwoordigster van Bhagavān, me ook op deze manier aanvaarden, want ik heb de lotusvoeten van God reeds in mijn hart genomen. Laat de snake-bird, of welk magisch object de *brāhmaṇa* ook heeft gecreëerd, me meteen bijten. Ik verlang alleen, dat jullie de daden van Śrī Viṣṇu onafgebroken bezingen. Ik bied jullie, *brāhmaṇas*, nogmaals mijn eerbetuigingen aan en ik bid, dat – mocht ik opnieuw in de materiële wereld worden geboren – ik volkomen gehecht mag zijn aan de ongelimiteerde Śrī Kṛṣṇa, aan de associatie met Zijn toegewijden en dat ik met alle levende wezens vriendschappelijke relaties mag onderhouden.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.19.15-16)

Toen ging hij rustig zitten om te vasten tot de dood erop volgde. Hij richtte zich tot de wijzen en zei,

O betrouwbare *brāhmaṇas*, nu stel ik jullie een vraag over mijn onmiddellijke plicht. Vertel me alsjeblieft na ampele beraadslaging over de onvermengde plicht van een ieder onder alle om-

standigheden en specifiek van degenen, die op het punt staan te sterven.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.19.24)

Precies op dat moment arriveerde de meest vermogende wijze op die plek. Hij was de zoon van Śrīla Vyāsadeva zelf, Śukadeva Gosvāmī. Hij was slechts zestien jaar oud, maar door eenvoudig zijn verbazingwekkende trekken te zien wisten de wijzen, die onderlegd waren in de gelaatkunde, welke verheven spirituele status hij had en stonden onmiddellijk van hun zitplaats op. Śukadeva Gosvāmī ging toen voor de koning zitten en zijn betoverende uitstraling kalmeerde alle aanwezigen. Mahaaja Parikṣit vroeg hem het volgende,

Je bent de geestelijk leraar van grote heiligen en toegewijden. Daarom smeed ik jou om me de weg naar perfectie te wijzen voor alle personen en vooral voor iemand, die op het punt staat te sterven. Laat me alsjeblieft weten, wat een mens moet horen, chanten, herinneren en vereren en ook, wat hij niet moet doen. Leg dit allemaal alsjeblieft aan me uit.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.19.37-38)

Śukadeva Gosvāmī erkende de glorie van de vraag van de keizer, omdat hij alle mensen begunstigt, en het antwoord op de vraag wordt beaamd door iedereen, die in transcendent bewustzijn is gesitueerd. Aldus begon hij de *Śrīmad-Bhāgavatam* te reciteren, die befaamd is als de smetteloze Purāṇa, omdat zijn enigste doel is de ziel te voeden. De ziel heeft van nature geen iota belangstelling voor deze wereld. De enige functie, het enige belang en de enige voldoening van de ziel is zich in dienstverlening verbinden met de Allerhoog-

ste Ziel, God, die aantrekkelijk is. De Veda's leggen uit, dat de naam Kṛṣṇa betekent 'de aantrekkelijke'. Het minste of geringste spoor van leringen, die het eigenbelang voeden en op die manier het bestaan in deze materiële kringloop van geboorte en dood continueren, is in *Śrīmad-Bhāgavatam* niet aanwezig. Door *Śrīmad-Bhāgavatam* eenvoudig trouwhartig te horen krijgt men het eeuwige leven.

Na zeven dagen manifesteerde de snake-bird zich en beet het lichaam van Mahārāja Parikṣit. Omdat hij *Śrīmad-Bhāgavatam* van een heilige met een zuiver hart had gehoord, was het bewustzijn van Mahārāja Parikṣit in het spirituele gebied verzonken geraakt en had hij op die manier deze wereld al verlaten.

Onder de verzamelde aanwezigen, die de voordracht van *Śrīmad-Bhāgavatam* door Śukadeva Gosvāmī kwamen horen, bevond zich Śrīla Sūta Gosvāmī. Later zijn in het heilige oerwoud van Naimiṣāraṇya grote wijzen bijeen gekomen om een vuuroffer van duizend jaar uit te voeren. In deze ambiance heeft Śrīla Sūta Gosvāmī de *Śrīmad-Bhāgavatam*, het beste aller geschriften, voor iedereen verhaald, die daar aanwezig was.

[Śrīla Sūta Gosvāmī zei,] "O deskundige en bedachtzame mensen, proef *Śrīmad-Bhāgavatam*, de rijpe vrucht van de wensboom van vedische literatuur. Deze kwam voort van de lippen van Śrī Śukadeva Gosvāmī. Daarom is deze vrucht zelfs smakelijker geworden, ofschoon iedereen zijn ambrozijnen nectar reeds heeft kunnen savouren, inclusief bevrijde zielen."*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.3)



Deel Een –
Srimad Bhagavatam Lezingen

Śrīla Śukadeva Gosvāmī geeft instructies
aan Mahārāja Parikṣit



Hoofdstuk 1 – Ik mediteer op de Absolute Waarheid

De wijzen stellen een vraag

NU WIL IK MET MIJN LEZINGEN BEGINNEN. IK begin de eerste *śloka* van *Śrīmad-Bhāgavatam* uit te leggen en geleidelijk kom ik bij het lieflijke spel en vermaak van Kṛṣṇa. In *Śrīmad-Bhāgavatam* staat, dat helemaal aan het begin van Kali-yuga honderdduizenden *maharṣīs* en toegewijden bijeen zijn gekomen op een hele heilige plek genaamd Naimiṣāraṇya. Ze gingen in overleg over de manier, waarop ze de wereld konden redden van de effecten van Kali-yuga. Kali-yuga is zo'n tijdperk, waarin mensen onder elkaar volstrekt zonder reden ruzie maken – man en vrouw, vader en zoon, moeder en dochter, broer en zuster, en burens. Terwijl er geen reden aanwezig is, maakt toch iedereen ruzie. Kali-yuga veroorzaakt zoveel misverstand, dat het leidt tot ruzie, zelfs ruzie met ons eigen verstand en onze eigen ziel. Daarom zaten deze *maharṣīs* en toegewijden na te denken, wat ze moesten doen.

Op dat moment werd Ugraśravā Sūta, de zoon van Romaharṣaṇa en een rechtstreekse discipel van Śrīla Śukadeva Gosvāmī, door Baladeva Prabhu Zelf geïnspireerd om naar Naimiṣāranya te gaan. Alle gerealiseerde toegewijden, die aanwezig waren, zoals Śaunaka en anderen, betoonden hen hun respect en informeerden bij hem als volgt,

Gerespecteerde Sūta Gosvāmī, u bent volkomen vrij van alle tekortkomingen. U bent goed onderlegd in alle geschriften, die befaamd zijn om het religieuze karakter, maar u bent ook geleerd in de Purāṇa's en de geschiedenis, want u hebt gestudeerd onder de juiste leiding en hebt die geschriften ook uiteengezet. O Sūta Gosvāmī, u bent de oudst geleerde vedāntist, u bent bekend met de kennis van Vyāsadeva, de incarnatie van God, en u kent ook andere wijzen, die geheel bekend zijn met allerlei vormen van fysische en metafysische kennis. En omdat u zich ondergeschikt opstelt, hebben uw geestelijk leermeesters u alle gunsten geschonken, die aan een zachtmoedige discipel worden gegeven. Daarom kunt u ons alles vertellen, dat u op wetenschappelijke wijze van hen onderwezen hebt gekregen. Wilt u ons, aangezien u bent gezegend met vele jaren, op een gemakkelijk te begrijpen manier uitleggen, wat u hebt vastgesteld als het absolute en hoogste goed voor de mensen in het algemeen. O edelgeleerde, in dit ijzeren tijdperk van Kali heeft de mens slechts een korte levensduur. Hij is twistziek, gemakzuchtig, hij wordt misleid, hij is ongelukkig en bovenal is hij altijd somber. Er zijn vele soorten geschriften en in al die werken staan allerlei voorgeschreven plichten, die pas na vele jaren studie in hun verscheidene vertakkingen kunnen worden aangeleerd. O wijze, wilt u daarom

alstublieft van al deze geschriften de essentie selecteren en deze uiteenzetten voor het hoogste goed van alle levende wezens, zodat door een dergelijke instructie hun hart geheel volaan mag zijn.*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.6-11)

De wijzen zeiden tegen Śrī Sūta Gosvāmī, “U bent zo geleerd en een discipel van Śrīla Śukadeva Gosvāmī zelf. U kent de essentie van alle *śāstra* en u bent perfect. Daarom hebben we voor u een paar vragen. Wat moeten we doen, nu Kali voor de deur staat? *Yenātmā suprasīdati*. Hoe kan onze ziel gelukkig zijn? Met welk proces kunnen minder intelligente personen – met weinig tijd, een korte levensduur en zoveel problemen, moeilijkheden en zorgen – hun ziel een plezier doen? U bent zeer geleerd en gekwalificeerd. We geloven heilig in u en we geloven, dat u door het reciteren van het spel van Kṛṣṇa ons zeker kunt redden van de effecten van Kali-yuga. We weten, dat niets anders dan het zeer zoete en sterke spel van Kṛṣṇa alle mensen kan redden van Kali-yuga.”

Sūta Gosvāmī was blij met de vragen van de wijzen, sprak zijn dank uit voor hun woorden en ging ze toen beantwoorden door *Śrīmad-Bhāgavatam* te spreken.

Aanroeping

Sūta Gosvāmī had *Śrīmad-Bhāgavatam* gehoord van Śrī Śukadeva Gosvāmī, die het had gehoord van Śrī Vyāsadeva. Vyāsadeva begon zijn literatuur met de volgende *śloka*,

om̐ namo bhagavate vāsudevāya

janmādy asya yato 'nvayād itarataś cārtheṣv abhiṣaḥ svarāt

tene brahma ḥṛdā ādi-kavaye muhyanti yat sūrayaḥ

tejo-vāri-mṛdāṁ yathā vinimayo yatra tri-sargo 'mṛṣā

dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ satyaṁ paraṁ dhīmahi

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.1)

O mijn Heer, Śrī Kṛṣṇa, zoon van Vasudeva, O alomtegenwoordige Persoonlijkheid Gods, ik bied U mijn eerbiedige eerbetuingen aan. Ik mediteer op Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, omdat Hij de Absolute Waarheid is en de eerste oorzaak van alle oorzaken van de schepping, instandhouding en destructie van de gemanifesteerde universa. Hij is rechtstreeks en indirect bewust van alle manifestaties en Hij is onafhankelijk, omdat er buiten Hem geen andere oorzaak is. Hij alleen was de eerste, die de vedische kennis overdroeg op het hart van Brahmājī, het oorspronkelijke levende wezen. Door Hem worden zelfs grote wijzen en halfgoden begoocheld, zoals men in de war raakt door de illusoire verschijnselen van water gezien in vuur, of land gezien op water. Alleen door Hem lijken materiële universa, die tijdelijk worden gemanifesteerd door de reacties van de drie geartheden van de materiële natuur, reëel te zijn, terwijl ze niet reëel zijn. Daarom mediteer ik op Hem, Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, die eeuwigdurend existeert in het transcendente gebied, dat voor altijd vrij is van de illusoire verschijnselen van de materiële wereld. Ik mediteer op Hem, want Hij is de Absolute Waarheid.*

Maṅgalācarāṇa

Allereerst dien ik te bidden aan mijn geestelijk leermeester en daarna ga ik de *Bhāgavatam* uitleggen.

*om ajñāna-timirāndhyasya jñānāñjana-salakayā
cakṣur unmilitam yena tasmai śrī-gurave namaḥ*

Ik was blind door de duisternis van onwetendheid, maar *śrī guru* heeft op genadevolle wijze mijn ogen geopend, gebalsemd met de zalf van goddelijke kennis. Ik bied die *śrī gurudeva* mijn *praṇāma* aan.

*vāñcā-kalpatarubhyaś ca kṛpā-sindhubhya eva ca
patitānām pāvanebhyo vaiṣṇavebhyo namo namaḥ*

Keer op keer bied ik de Vaiṣṇava's *praṇāma* aan, ze zijn de redders van de gevallenen, ze zijn als wensbomen en oceanen van genade.

*namo mahā-vadānyāya kṛṣṇa-prema-pradāya te
kṛṣṇāya kṛṣṇa-caitanya-nāmne gaura-tviṣe namaḥ*

Ik bied *praṇāma* aan die grotelijk vrijgevinge Heer, die *kṛṣṇa-prema* schenkt. Hij is Kṛṣṇa Zelf, die een gouden lichaamskleur heeft aangenomen en de naam Śrī Kṛṣṇa Caitanya heeft aanvaard.

*guruve gauracandrāya rādhikāyāya tadāyayāya
kṛṣṇāya kṛṣṇa bhaktāya tad-bhaktāya namo namāḥ*

Ik bied *praṇāma* aan Śrī Gurudeva, Śrī Gauracandra, Śrīmatī Rādhikā en Haar metgezellen, Śrī Kṛṣṇa en Zijn metgezellen en alle Vaiṣṇava's.

*yaṁ pravrajantam anupetam apeta-kṛtyaṁ
dvaipāyano viraha-kātara ājuhāva
putreti tan-māyātayā taravo 'bhinedus
taṁ sarva-bhūta-hṛdayaṁ munim ānato 'smi*

Ik bied *praṇāma* aan Śrī Śukadeva Gosvāmī, die het hart van alle levende wezens kan binnentreden. Toen hij het huis verliet zonder reinigingsprocessen te ondergaan, zoals het aanvaarden van

de heilige draad, riep zijn vader, Vyāsa, uit, “O mijn zoon!” Alsof ze zich in hetzelfde gevoel van afgescheidenheid hadden verloren, beantwoordden alleen de bomen met hun echo aan zijn uitroep.

*tavaivāsmi tavaivāsmi na jīvāmi tvayā vinā
iti vijñāya rādhe tvam naya mām caraṇāntikam*

Ik ben de Jouwe! Ik ben de Jouwe! Ik kan niet leven zonder Jou!
O Devī (Rādhā), begrijp dit alsjeblieft en breng me naar Jouw lotusvoeten.

*bhaktyā vihīnā aparādha-lakṣyaḥ
kṣiptās ca kāmādi taraṅga madhye
kṛpa-mayī! tvam śaraṇam prapannā
vṛnde! namaste caraṇāravindam*

Verstoken van devotie en schuldig aan oneindig veel overtredingen worden we in de golven van wellust [woede, hebzucht, enzovoort] geworpen. O genadevolle devī, we nemen onze toevlucht tot jou. O Vṛndā, we bieden *praṇāma* aan jouw lotusvoeten.

Probeer heel geduldig en met grote eerbied te luisteren en probeer het te begrijpen. Voer tijdens deze lezing geen ander werk uit. Laat jullie verstand worden beheerst door mijn woorden. Laat alle andere activiteiten achterwege, zoals slapen of iets dergelijks en geef mij jullie oren, jullie handen en al jullie zintuigen slechts voor een paar minuten. Daarna zijn jullie vrij om te doen, wat je wilt. Ga niet zitten slapen en geeuwen. Je kunt slaap krijgen, maar probeer het te beheersen. Ga rechtop zitten, zodat je niet in slaap valt. Jullie moeten heel geduldig en met al jullie energie luisteren.

Janmādy asya yataḥ [de Oorzaak der oorzaken van de schepping, instandhouding en destructie van de gemanifes-

teerde universa]. Śrī Vyāsadeva biedt *praṇāma*, eerbetuigingen, aan. Aan wie? Hij spreekt eigenlijk niet de naam van Śrī Kṛṣṇa uit, maar alle symptomen van het vererenswaardige object van zijn *praṇāma* hebben alleen betrekking op Kṛṣṇa. Welke Kṛṣṇa? Niet de Kṛṣṇa van Mathurā of Dvārakā, maar de Kṛṣṇa, die de bron is van alle anderen – Nanda-nandana Kṛṣṇa, Yaśodā-nandana Kṛṣṇa, Vrajendra-nandana Śyāmasundara. Alle anderen [manifestaties van Kṛṣṇa] behoren Hem toe.

Waarom Kṛṣṇa afdaalt

Waarom is Kṛṣṇa naar deze wereld afgedaald? De eerste reden was, dat Pṛthvī-devī (Moeder Aarde in de gedaante van een koe) samen met de halfgoden naar Brahmā, de schepper, was gegaan. Brahmā is eigenlijk alleen de externe schepper van deze wereld. Hij is een soort bedrijfsleider. Pṛthvī zei tegen hem, “Onlangs zijn mijn vier benen gebroken en ik kan niet meer lopen. Mijn echtgenoot, Dharma (de personificatie van religie), die de gedaante van een stier heeft aangenomen, kan ook niet meer lopen.”

Er worden tegenwoordig in deze wereld zoveel zonden begaan. Zowel mannen als vrouwen gedragen zich als dieren. Zogenaamde heilige personen en *sannyāsīs* nemen de regels van een geheiligd leven niet meer in acht en zijn daarom meer verdorven dan dieren. Ze maken een kunstvertoning van heiligheid met dikke halskralen, een *japa-mālā* van vijf kilo en een enorme grote *tilaka*. Tegelijkertijd bedriegen ze iedereen en worden in beslag genomen door geldzucht en wellust. Hierdoor hebben we zoveel problemen.

Pr̥thvī zei, “Red alsjeblieft mij en mijn echtgenoot, Dharma.”

Brahmā maakte zich grote zorgen en ging met Pr̥thvī en de halfgoden naar Kṣīra-samudra (de melkoccean). Daar ging hij *ārādhana* (verering met gebeden) voor Garbhodakaśāyī Viṣṇu uitvoeren. In zijn trance hoorde hij het antwoord op zijn gebeden, “Ik ben reeds op de hoogte met deze situatie. Mijn Prabhu, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Kṛṣṇa, is Zich er ook van bewust en Hij zal spoedig afdalen. Alle halfgodinnen moeten naar de Aarde – naar Gokula, Vṛndāvana en Mathurā – afdalen in de gedaante van aardse dames. Jullie, halfgoden, moeten afdalen in de gedaante van *gopas* en *Yadu*’s. Kṛṣṇa gaat zeer spoedig verschijnen.”

Dit is één reden voor Kṛṣṇa’s afdaling.

De tweede reden was, dat de tijd voor de *yuga-dharma* was aangebroken. Waaruit bestond in die tijd de *yuga-dharma*? Verering van het Godsbeeld. *Yavana*’s en anderen waren tempels aan het verwoesten, de bevolking had geen vertrouwen meer in Godsbeelden en de standaard van de eredienst was nooit eerder zo laag geweest. Om de situatie te redden verscheen Kṛṣṇa in deze wereld en nam de *yuga-avatāra*, de *manvantara* en alle andere incarnaties mee, zoals Nārāyaṇa, Rāma, Nṛsimha, Kalki en Vāmana.

Er waren nog andere redenen voor Kṛṣṇa’s afdaling. Jaya en Vijaya waren vervloekt om voor drie levens als demonen naar deze wereld te gaan. Nu, in hun derde leven zouden ze Śiśupāla en Dantavakra worden. Kṛṣṇa moest komen om hen te verlossen.

Bovendien is Kṛṣṇa gekomen om beloften in te lossen, die Hij in Zijn gedaante als Rāmacandra had gedaan. Rāma was met Sītā en Lakṣmaṇa naar het oerwoud Daṇḍakāraṇya gegaan om de opdrachten van Zijn vader uit te voeren. Daar was Hij als *sādhu* gekleed. Ook al was Zijn haar *jaṭā*, vervilt, Hij was een schoonheid, een teenager van rond zestien jaar. In die tijd voerden zestigduizend wijzen *ārādhana* uit, dienstverlening in meditatie, aan Rādhā-Kṛṣṇa Yugala, aan Rāma en aan anderen door middel van *mantra*. Ze hadden duizenden jaren lang *gopala-mantra* gechant, namelijk *gopī-jana vallabhāya svāhā*. Ofschoon de praktijken van deze wijzen enigszins zwak waren, werden ze gedurende die lange periode desondanks geen vissen, die sterven zodra ze uit het water zijn. Hun praktijk was ver verheven boven die van jullie, maar [in vergelijking met het hoogste niveau] waren ze enigszins zwak.

Jullie beoefeningen zijn erg zwak. Soms chanten jullie de *gāyatrī-mantra* en soms niet. Soms zitten jullie klaarwakker [te chanten] en soms vallen jullie in slaap. Als je aan al je problemen denkt in plaats van op de *mantras* te concentreren, wordt het chanten van *mantras* gereduceerd tot nul en dan val je in slaap. Dan komen er snel grote problemen.

Dus deze wijzen voerden hun enigszins zwakke praktijk uit, maar toen ze Rāma zagen, die een vluchtige blik over hen heen wierp, raakten ze geïnspireerd en baden tot Hem, “Ver-vult U alstublieft onze wensen.”

Rāma wist, dat ze Rādhā-Kṛṣṇa Yugala wilden dienen en dat ze wilden deelnemen aan *rāsa* en andere *līlās*. Daarom zei Hij vriendelijk en genadevol, “In Mijn volgende leven ben Ik

Kṛṣṇa en daar in Vraja zullen jullie met de hulp van Yoga-māyā uit de baarmoeder van een *gopī* worden geboren. Tegen die tijd kunnen jullie Me ontmoeten en dan vervul Ik jullie wensen.”

De wijzen gingen nog een hele lange tijd door met hun praktijk, vanaf de verschijning van Rāma tot de verschijning van Kṛṣṇa – honderdduizenden *yugas*. Jullie moeten niet denken, dat je zuivere *bhakti* even gemakkelijk in een oogwenk kunt krijgen als *laḍḍus* en *rasagullās*. “O Guru Mahārāja, u hebt me de *mantras* gegeven, maar ik heb me nog niet gerealiseerd, dat ik in Goloka Vṛndāvana ben. Ik wil nu in Vṛndāvana zijn.”

Vālmiki Ṛṣi nam initiatie van Nārada, hield zich zestigduizend jaar bezig met zware soberheden en werd toen zelfgerealiseerd. Maar jullie willen al die dingen niet volgen, zoals het chanten van de *mantras*. Śrīla Svāmī Mahārāja heeft enkelen van jullie inwijding in de *gāyatrī-mantra* gegeven. Die hebben jullie een dag, twee dagen, een maand of een paar jaar gepraktiseerd, maar daarna zijn jullie zwak geworden. Vooral na zijn vertrek hebben jullie het chanten achterwege gelaten. Jullie hebben geen vertrouwen in die *mantras*. Jullie zullen ze moeten praktiseren. Het kan twee, drie, vier, vijf, of zoveel levens kosten, maar ons grote geluk is, dat we in Kali-yuga zitten en dat Śrī Caitanya Mahāprabhu is gekomen om Zijn genade te sprenkelen. Daarom kunnen we chanten in de hoop, dat we heel snel gerealiseerde zielen kunnen worden. Dus maak je geen zorgen. Ga door met oefenen, zoals de Daṇḍakāraṇya ṛṣis.

Toen Kṛṣṇa afdaalde, zijn deze ṛṣis geboren uit de baarmoeder van de *gopīs* en zij zijn ook *gopīs* geworden. Later hebben ze een lange tijd de halfgodin, Kātyāyanī, vereerd om Kṛṣṇa als echtgenoot te krijgen. Toen is Kṛṣṇa gekomen en hun wensen gingen in vervulling. Ook om deze reden is Hij afgedaald. Op dezelfde manier kan dit proces voor jullie vruchten afwerpen, maar jullie moeten eenpuntige *kṛṣṇa-bhajana* uitvoeren en bezig blijven in alle onderdelen van *bhakti*.

Er is nog een andere reden voor Kṛṣṇa's afdaling. Toen Rāma naar Janaka Purī ging, kwamen de *rājā-kumārīs* in de verleiding om Hem te zien. Toen ze begrepen, dat Sītā met Hem was getrouwd, hebben ze een heel sterk verlangen ontwikkeld, "Oh, als Rāma met ons zou trouwen, zou dat zo goed zijn. We willen Rāma als echtgenoot hebben, we zullen met niemand anders trouwen." Met dit besluit zijn ze nooit getrouwd geweest.

Rāma was verheugd en zei tegen hen, "Jullie worden geboren in Dvāpara-yuga uit de baarmoeder van een *gopī*."

Vele jaren later gaf Rāmacandra Sītā de opdracht uit Zijn paleis te vertrekken. Ze vertrok en heeft in haar eentje in de *āśrama* van Vālmiki gewoond, waar ze de tweelingzonen van Rāma heeft gebaard. Rāma bleef in Zijn paleis zitten en Sītā bleef in het oerwoud zitten. Om bepaalde redenen had de koning Zijn koningin verlaten, maar Rāma heeft Zijn dierbare Sītā nooit echt verlaten.¹ Ook al verbleef Hij in Zijn paleis,

¹ Rāma heeft Zijn koningin verlaten in Zijn functie als koning, maar in werkelijkheid heeft Rāma Sītā nooit verlaten.

Hij is altijd aan haar blijven denken. Zijn dagen verstreken met grote moeite. Rāma ervoer zoveel afgescheidenheid, dat Hij soms met Zijn *guru* en priester, Vasiṣṭha, ging praten.

Rāma vroeg eens aan Vasiṣṭha, “Ik wil een vuuroffer uitvoeren, een *aśvamedha-yajña* of een andere *yajña*. Geeft u me alstublieft toestemming om dit te doen.”

Vasiṣṭha antwoordde, “Aangezien Je Jouw vrouw hebt verlaten, kun Je geen enkel offer uitvoeren. Je moet haar ophalen en naast haar gaan zitten. Dan alleen kun Je het doen.”

“Dat kan niet gebeuren,” zei Rāma tegen hem. “Maakt u alstublieft een andere regeling, zodat Ik het wel kan uitvoeren.”

“Jouw vader heeft driehonderdzesig vrouwen gehuwd, dus Jij kunt ook opnieuw trouwen. Volgens mij zijn er in de wereld talloze mooie vrouwen, die met Jou zouden willen trouwen. Ze zouden meteen met Jou trouwen.”

“Nee,” zei Rāma, “Ik kan niet met iemand anders trouwen.”

“Dan kun Je geen offer uitvoeren.”

“Regelt u het dan op de een of andere manier,” drong Rāma aan.

Toen zei Vasiṣṭha, “Je kunt een gouden standbeeld van Sītā maken. Met die Sītā kun Je gaan zitten en het offer uitvoeren.”

Ieder daarop volgend jaar liet Rāma een *mūrti* van Sītā maken. Deze Godsbeelden werden met *mantra* geïnstalleerd door Vasiṣṭha en Rāma Zelf. Door hun aanroeping kwamen deze Godsbeelden in feite tot leven. In de laatste dagen van Rāma, vlak vóór Zijn spel in deze wereld tot een afsluiting

kwam en Hij op het punt stond naar *aprakāṣa* Ayodhyā (Zijn spirituele woonplaats) te gaan, kwamen al die Godsbeeldge-daanten van Sītā naar Hem toe en zeiden, “We willen met Jou meegaan en voor altijd bij Jou blijven.”

Rāma gaf ten antwoord, “In deze incarnatie kan Ik maar één Sītā aanvaarden; er kan maar één Sītā bij Me blijven. Jullie zijn nu met zovelen. Jullie moeten naar Vṛndāvana gaan en geboorte nemen in de baarmoeder van *gopīs*. Daar zal Ik alles regelen en jullie verlangens in vervulling brengen.”

Kṛṣṇa is dus ook om deze reden gekomen.

Een andere reden voor de komst van Kṛṣṇa was Śūrpaṅakhā, de zuster van Rāvaṇa. Ze wilde met Rāma trouwen en aangezien Rāma een wensboom is, moest Hij haar wens in vervulling laten gaan. [Hij heeft dat gedaan door in haar volgende leven rechtstreeks met haar te associëren in haar gedaante als Kubja.] Met haar mystieke vermogen kon Śūrpaṅakhā allerlei prachtige gedaanten aannemen en vele mannen verleiden. Rāma nam het volgende in ogenschouw, “Omdat Ik haar in dit leven heb aanvaard, mag niemand anders met haar trouwen.” Daarom had Hij Lakṣmaṇa de opdracht gegeven haar neus af te snijden. Toen werd ze in haar volgende leven Kubja, van wie acht lichaamsdelen krom waren. Dus ook in dat leven is niemand met haar getrouwd. Ze had een heel mooi gezicht, maar haar hele lichaam was zo krom en verbogen als van een gebochelde. Maar toen Kṛṣṇa haar aanraakte, werd ze helemaal recht van lijf en leden. Op dat moment gingen haar wensen in vervulling. Ook om deze reden is Kṛṣṇa afgedaald.

Nārada Muni was een andere reden voor Kṛṣṇa's afdaling. Nārada kwam eens op een van zijn trips de twee zonen van Kuvera tegen, Nalakūvera en Maṇigrīva, die met een paar hemelse Apsarā's (nimfen) aan het spelen waren. Ze waren zo naakt als bomen en stenen, zaten wijn te drinken en hadden totaal geen schaamte. Toen de meisjes Nārada over het pad zagen aankomen, kregen ze schaamte. Ze vouwden hun handen, bedekten zich met kledingstukken en baden tot Nārada op een afstand. De twee mannen daarentegen, die volkomen gek en dronken waren van de wijn, begonnen zowel de meisjes als Nārada uit te schelden. Ze riepen, "Waarom is die ouwe hier naartoe gekomen en heeft hij alles verpest?"

Nārada, die zeer genadevol is, dacht, "Ze zijn de zonen van mijn vriend, Kuvera." Nārada was onderweg naar Kuvera, maar toen hij Kuvera's zonen zag, die zo gedegenereerd waren, dacht hij, "Ik zou hen moeten straffen." Daarom heeft hij hen vervloekt, "Jullie moeten bomen worden. Jullie gedragen je als bomen en daarom moeten jullie bomen worden."

Zodra ze in de gaten kregen, "Oh, we gaan bomen worden!" vielen ze plat aan de lotusvoeten van Nārada.

"Hetgeen ik heb voorspeld, zal zeker uitkomen," zei hij tegen hen. "Maar jullie worden bomen in Gokula, waar Kṛṣṇa wordt geboren en zoveel zoet spel gaat spelen. Hij zal jullie aanraken en dan zijn jullie bevrijd. Dat niet alleen, maar jullie krijgen ook *bhakti* en jullie worden voor altijd transcendente metgezellen van Kṛṣṇa." Dus Kṛṣṇa is ook afgedaald om aan de voorspelling van Nārada te beantwoorden.

Kṛṣṇa is ook gekomen om *rāsa-līlā* uit te voeren. De geperсонificerde *mantras* van de Upaniṣaden hadden soberheden

uitgevoerd en de *gopala-mantra* en *kāma-gāyatrī-mantra* gechant om *gopīs* te worden. Door het chanten werden ze in hun volgende leven een *gopī*. Ze raakten bekend als *upaniṣad-cārī gopīs* en Kṛṣṇa heeft hen als Zijn geliefden aanvaard.

Er zijn twee typen toegewijden, die door Kṛṣṇa werden aanvaard door het chanten van *mantras* en het uitvoeren van soberheden. Ze worden *yauthikī* en *ayauthikī*² genoemd, toegewijden in groepen en toegewijden niet in groepen. Deze geschiedenis toont aan, dat deze *mantras* hoge klasse zijn en grote kracht hebben. Laat ze nooit achterwege.

Kṛṣṇa en Arjuna waren eens op reis, toen Kṛṣṇa zei, “O Arjuna, Ik heb zo’n dorst. Kun je ergens water vandaan ha-

² De *sādhana-siddha gopīs* bestaan uit twee soorten: *yauthikī* en *ayauthikī*. Praktiserende toegewijden, die volkomen in beslag worden genomen door de liefdevolle gevoelens van de *gopīs*, voeren *sādhana-bhajana* uit en volgen het pad van spontane toewijding (*rāgānuga*). Degenen, die in groepsverband praktiseren en uiteindelijk in Vraja worden geboren, waar ze elkaar weer ontmoeten, worden *yauthikī* genoemd, en degenen, die in Vraja worden geboren en solitair of met één of twee anderen *rāgānuga-bhajana* hebben beoefend, worden *ayauthikī* genoemd.

De *yauthikī gopīs* bestaan ook in twee soorten: *śruti-carī* (gepersonaliseerde Veda’s) en *muni-carī* of *ṛṣi-carī* (de wijzen van Daṇḍakāraṇya). Bij het zien van het geluk van de *gopīs*, die *rāsa-līlā* en ander spel met Kṛṣṇa uitvoerden, waren de *śruti-carīs* met stomheid geslagen. Door zich in groot vertrouwen met zware soberheden bezig te houden werden ze geboren in huis bij de *gopīs* van Vraja. Vervolgens onder invloed van de associatie van *nitya-siddha* en *kāya-vyūha gopīs* konden ze moeiteloos de *rāsa* dans en ander spel binnentreden.

len.” Arjuna ging op zoek naar water en zag een paar vogels in de richting van Yamunā vliegen. Toen hij bij de Yamunā kwam, zag hij dat ze heel zachtjes stroomde en dat haar water zuiver en helder was. Hij zag ook een oude vrouw met wit haar in trance zitten. Hij liep om die dame heen en bood haar zijn *praṇāma* aan. Na enige tijd keerde ze terug in haar externe bewustzijn. Arjuna vroeg haar toen, “Moeder, wie bent u en waarom zit u op deze plek te mediteren? Er is hier niemand. Wat doet u hier aan de oever van de Yamunā?”

De dame antwoordde respectvol, “Ik heb hier honderdduizenden jaren *ārādhana* (verering) gedaan. Ik wil een *gopī* zijn in Vṛndāvana en Rādhā-Kṛṣṇa Yugala dienen. Nārada is zo aardig geweest me *gopāla-mantra* en *kāma-gāyatrī* te geven, dus ik heb hier met deze *mantras* eredienst gedaan.

Arjuna keerde terug naar Kṛṣṇa en vertelde Hem, wat hij had meegemaakt. Kṛṣṇa ging toen naar de oudere dame toe en zegende haar genadevol.

Dit zijn een paar redenen voor Kṛṣṇa’s afdaling naar deze wereld. Er zijn zoveel verhalen en zoveel redenen, dat het zowat tien dagen in beslag zou nemen om ze allemaal te vertellen.

Betekenis van de eerste śloka

om̐ namo bhagavate vāsudevāya

janmādy asya yato ‘nvayād itarataś cārtheṣv abhiṣaḥ svarāt

tene brahma hṛdā ādi-kavaye muhyanti yat sūrayaḥ

tejo-vāri-mṛdāṁ yathā vinimayo yatra tri-sargo ‘mṛṣā

dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ satyaṁ paraṁ dhīmahi

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.1)

O mijn Heer, Śrī Kṛṣṇa, zoon van Vasudeva, O alomtegenwoordige Persoonlijkheid Gods, ik bied U mijn eerbiedige eerbetuingen aan. Ik mediteer op Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, omdat Hij de Absolute Waarheid is en de eerste oorzaak van alle oorzaken van de schepping, instandhouding en destructie van de gemanifesteerde universa. Hij is rechtstreeks en indirect bewust van alle manifestaties en Hij is onafhankelijk, omdat er buiten Hem geen andere oorzaak is. Hij alleen was de eerste, die de vedische kennis overdroeg op het hart van Brahmājī, het oorspronkelijke levende wezen. Door Hem worden zelfs grote wijzen en halfgoden begoocheld, zoals men in de war raakt door de illusoire verschijnselen van water gezien in vuur, of land gezien op water. Alleen door Hem lijken de materiële universa, die tijdelijk worden gemanifesteerd door de reacties van de drie geaardheden van de materiële natuur, reëel te zijn, terwijl ze niet reëel zijn. Daarom mediteer ik op Hem, Bhagavān Śrī Kṛṣṇa, die eeuwigdurend existeert in het transcendente gebied, dat voor altijd vrij is van de illusoire verschijnselen van de materiële wereld. Ik mediteer op Hem, want Hij is de Absolute Waarheid.*

Sri Vyāsadeva schrijft, *janmādy asya yato 'nvayād itarataś cārthesv abhijaṣṭṭ svarāt tene brahma hṛdā*. Hoewel Kṛṣṇa's naam hier niet direct wordt vermeld, hebben alle kwaliteiten beschreven in dit vers betrekking op Hem, Vrajendra-nandana Śyāma-sundara. Vyāsadeva biedt zijn *praṇāma* aan, “*satyaṁ paraṁ dhīmahi – ik mediteer op paraṁ satya.*” *Paraṁ satya* is de Allerhoogste Transcendente Waarheid, de *advaya-jñāna-para-tattva*, Kṛṣṇa Zelf. Er is niemand anders dan Hij. *Janmādy asya yato* – Hij is degene, die deze werelden heeft geschapen, Hij is degene, die ze onderhoudt en voedt en Hij is degene, in wie de schepping na haar ontbinding terugkeert.

Janma, sthiti, pralaya – schepping, instandhouding en destructie; alles is van Hem afkomstig.

Yato 'nvayād itarataś. Anvayat betekent 'direct' en *itarataḥ* betekent *vyatireka*, 'indirect'. Ik zal *anvayat* (direct) op een simpele wijze uitleggen. Kṛṣṇa heeft drie *śaktīs* of vermogens: *cit-śakti*, *jīva-śakti* en *māyā-śakti*. Met Zijn *cit-śakti* maakt Hij transcendenten werelden, zoals Goloka Vṛndāvana en Vaikuṅṭha. Alle transcendenten gedaanten, zoals die van Kṛṣṇa, Bala-deva, Nanda, Yaśodā, de *gopīs* enzovoort worden ook gemanifesteerd door de *cit-śakti*.

Met de *jīva-śakti* manifesteert Hij de bevrijde en geconditioneerde zielen.

Wat betreft de *māyā-śakti*, ze is niet niks. Ze is ook een vermogen van Kṛṣṇa. Ze creëert honderdduizenden *brah-māṇḍas* of universa. Dit wordt bedoeld met 'direct'.

Wat wordt bedoeld met 'indirect'? Alle zielen zijn *cetana*, bewust of *cit*, gewaar, maar deze *māyā* is *jaḍa*, inert of indolent. Ofschoon *māyā* indolent is, dekt ze de bewuste wezens, of *cetana padārtha*, af. Dit is een hele vreemde zaak. De *jīva* is bewust en *māyā* is inert. Het is wonderbaarlijk, dat de *jīva* wordt afgedekt door *māyā* en dat hij bij deze inerte *māyā* is betrokken. Omdat de *jīva* is afgedekt, denkt hij, dat hij dit vergankelijke materiële lichaam is. Deze gedachtegang zou niet moeten plaatshebben, maar het gebeurt toch. Dit vreemde verschijnsel wordt mogelijk gemaakt door het vermogen van Kṛṣṇa. Dit vermogen is *kartum akartum anyathā kartum*. Door dit vermogen wordt alles mogelijk, dat onmogelijk is. Dit is de betekenis van 'indirect'.

Het complete transcendentale vermogen of *śakti* van Kṛṣṇa wordt *para-śakti* genoemd. Het is één *śakti*, maar manifesteert zich in drie hoedanigheden: *hlādinī-śakti*, *saṁvit-śakti* en *sandhinī-śakti*. Op deze manier worden deze werelden door Kṛṣṇa *anvaya* en *itarataś*, direct en indirect, gecreëerd. *Avijñāḥ* betekent, dat Kṛṣṇa alles weet. Hij is zeer deskundig in scheppen en vernietigen en ook in onderhouden en voeden. Niemand is zo deskundig als Hij. Zelfs Rāma, Nṛsimha, Kalki en Vāmana zijn van Hem afkomstig. Hij is daarom *ādi-puruṣa* (de oorspronkelijke persoon) en *sarva-kāraṇa-kāraṇam* (oorzaak der oorzaken).

īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam

Brahma-saṁhitā (5.1)

Śrī Kṛṣṇa, Govinda, is de belichaming van eeuwigheid, kennis en zegen. Hij is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, de bestuurder van alle lagere bestuurders en de bron van alle incarnaties. Hij heeft geen begin of oorsprong en toch is Hij de bron van alles en de oorzaak van alle oorzaken.

De tweede regel van de *śloka* (*Śrīmad-Bhāgavatam* 1.1.1) begint met *tene brahma hṛdā ya ādi-kavaye*. Kṛṣṇa Zelf heeft het hart geïnspireerd van Brahmā, de *ādi-kavi*, de eerste dichter. Hij heeft Brahmā inspiratie gegeven door middel van transcendentale klankvibratie, *śabda-brahma*, waarmee Hij hem alle kennis gaf van Hemzelf (Kṛṣṇa), van de *jīvas*, van *māyā*, enzovoort. *Tene brahma* betekent ‘in het hart van Brahmā’. An-

dere halfgoden kunnen deze waarheden niet bevatten. Hij heeft alleen het hart van Brahmā geïnspireerd.

Tejo-vāri-mṛdām. Er zijn in deze wereld drie elementen of drie vormen van de schepping, die we kunnen zien. *Teja* betekent ‘vuur’, *vāri* betekent ‘water’ en *mṛdā* betekent ‘aarde’. Hier wijst *teja* op Kṛṣṇa. We kunnen vuur zien, wanneer twee houtjes tegen elkaar worden gewreven of door een lucifer aan te steken, maar vuur is in feite overal aanwezig. Zonder vuur kan niemand leven. Als het vuur jouw lichaam verlaat, sterf je onmiddellijk. Een lucifer manifesteert vuur en maakt het zichtbaar. Wanneer de brandstof na enige tijd is verbruikt, kan het vuur niet langer meer worden gezien. Op dezelfde manier kan Kṛṣṇa worden gezien door iemand, die bepaalde processen praktiseert, en de ziel kan ook op deze manier worden waargenomen. De ziel kan door sterfelijke ogen nimmer worden gezien en kan door sterfelijke zintuigen nimmer worden gerealiseerd.

De *jīvas* worden vergeleken met *vāri*, water. Als water verhardt, wordt het ijs of sneeuw. Water kan zo hard worden, dat het degene verwondt, die een stuk ijs naar zich krijgt toegegooid. Water daarentegen doet dat niet. Als de *jīva* zich op dezelfde manier in zijn natuurlijke positie bevindt, namelijk in zijn bevrijde staat, verleent hij dienst aan Kṛṣṇa. Hij is nu toevallig Kṛṣṇa vergeten en bevindt zich in een onnatuurlijke, ‘verharde’ staat. Hij denkt, “Ik ben dit lichaam” en er verrijzen allerlei problemen, zoals onenigheid met anderen.

De volgende is *mṛdā* (aarde). Er zijn in deze wereld allerlei soorten potten van aardewerk. Sommige worden glas genoemd en sommige heten kruiken of containers, maar ze zijn

allemaal gemaakt van modder, klei, of aarde. Uiteindelijk bestaat er geen enkel verschil tussen die potten; alleen de naam is anders. Dit geldt ook voor goud. Een beker gemaakt van goud, een gewaad van goud, een ketting van goud en een ring van goud zijn allemaal goud. De namen verschillen, maar ze zijn allemaal van goud.

“*Yathā vinimayo yatra tri-sargo ‘mṛṣā* [de materiële universa, die tijdelijk worden gemanifesteerd door de reacties van de drie geaardheden van de materiële natuur, lijken reëel te zijn]. Al deze werelden lijken echt, maar dat zijn ze niet. Als we vuur zien, denken we, dat het echt is. Wanneer we echter Kṛṣṇa realiseren, zien we dat Hij wel echt is. Zielen zijn reëel, maar het idee ‘ik ben dit lichaam’ is niet reëel. Deze illusie wordt *vinimayo*, verwisseling, genoemd en verwijst naar de interacties en reacties van de drie geaardheden van de materiële natuur.

“*Dhāmnā svena sadā nirasta-kuhakaṁ* [Śrī Kṛṣṇa is eeuwigdurend aanwezig in het transcendente gebied, dat altijd vrij is van de illusoire verschijnselen van de materiële wereld]. In tegenstelling tot deze wereld is in het gebied, waar Kṛṣṇa woont, in het geheel geen *māyā* te bekennen. Daar is alleen *Yogamāyā*. Daar is alleen *para-sakti*. De *māyā*, die deze wereld creëert en door het effect waarvan we denken, “ik ben dit lichaam,” is daar niet aanwezig. Het gevolg is, dat degenen die daar wonen, nooit naar deze wereld kunnen vallen. Het is niet waar, dat de *jīvas* uit dat gebied naar deze wereld zijn gekomen en het spirituele gebied zijn vergeten. Nee, ze zijn vergeten, dat ze oorspronkelijk zijn gemanifesteerd uit het grensge-

bied tussen de materiële en spirituele werelden in, genaamd *taṭastha*.

jīvera 'svarūpa' haya—kṛṣṇera 'nitya-dāsa'
kṛṣṇera 'taṭasthā-śakti' 'bhedābheda-prakāśa'

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 20.108)

De inherente gedaante van de *jīva* is die van een eeuwige dienaar van Śrī Kṛṣṇa. De *jīva* is het marginale vermogen van Kṛṣṇa en is daarom zowel één met Hem als verschillend van Hem.

Śrīla Svāmī Mahārāja heeft dit uitgelegd, maar we denken er niet diep genoeg over na. In *Bhāgavad-gītā* (15.6) staat, “*yad gatvā na nivartante tad dhāma paramaṁ mama* – degenen, die de allerhoogste woonplaats van Mij bereiken, keren nimmer terug naar deze materiële wereld.” Door honderdduizenden jaren zware soberheden uit te voeren kan men naar Goloka Vṛndāvana gaan. Hoe kan een *jīva* uit Goloka Vṛndāvana vallen, als daar geen *māyā* aanwezig is en er geen kans bestaat om Kṛṣṇa te vergeten? Dat is niet mogelijk. Iedereen verleent daar constant diensten aan Kṛṣṇa, waarbij Yogamāyā hen helpt met hun dienstverlening aan Hem.

Dhāmnā svena sadā betekent, dat in de transcendente woonplaats van Kṛṣṇa geen *māyā* aanwezig is. Alleen *hlādinī-śakti*, *sandhinī-śakti* en *cit-śakti* zijn daar aanwezig. De uitdrukking *nirasta-kuhakaṁ* (afwezigheid van illusie) betekent eveneens, dat daar geen *māyā* aanwezig is.

Satyam param dhīmaḥi. Kṛṣṇa, Vrajendra-nandana Śyāmasundara, is *param-satya*, de Allerhoogste Waarheid. *Dhīmaḥi*, “ik mediteer op Hem. Mag Hij genadevol zijn en Zich in mijn hart manifesteren.”

De betekenis van deze eerste *śloka* is dezelfde als die van de *brahma-gāyatrī* – *om̐ bhūr bhuvah svaḥ tat savitur vareṇyam bhargo devasya dhīmahi dhiyo yo nāh pracodayāt*. Deze eerste *śloka* van *Śrīmad-Bhāgavatam* is in feite de vertaling van *brahma-gāyatrī* en lijkt ook op een *mantra*.

Meer betekenissen van de eerste śloka

Er is nog een tweede betekenis van *janmādy asya. Ādi* betekent *ādi-rasa*, ‘de oorspronkelijke *rasa*’. Die oorspronkelijke *rasa* is *śṛṅgāra-rasa*, *mādhurya-rasa*, die afkomstig is van Kṛṣṇa, niet van iemand anders. Voor ieder woord van iedere *śloka* in de *Bhāgavatam* bestaan meer dan één betekenissen en die betekenissen zijn erg mooi. In deze *śloka* bijvoorbeeld heeft ieder woord een alternatieve betekenis.

Hier betekent *itarataś*, direct en indirect, ook scheiding en ontmoeting. Kṛṣṇa is zeer perfect. *Tene brahma hṛdā ya*. In dit vers verwijst *ādi kavaye* naar Śrī Śukadeva Gosvāmī. Kṛṣṇa betekent ‘Kṛṣṇa, de oceaan van *rasa*, van wie *mādhurya-rasa* afkomstig is’. Daarom is het woord *ādi* (oorspronkelijk) gebruikt. Alle *rasas* zijn aanwezig in Kṛṣṇa. Hij is *rasa-brahma* en Hij heeft het hart geïnspireerd van Śukadeva Gosvāmī, de eerste *kavi*. *Muhyanti yat sūrayaḥ*. Brahmā, Śaṅkara en alle andere halfgoden bevinden zich in illusie. Ze kunnen deze diepere betekenis niet bevatten.

Tejo-vāri-mṛdāṁ (vuur, water en aarde) heeft ook een alternatieve betekenis. Hier betekent *teja*, zoals in *brahma-gāyatrī* staat, *bhargo devasya*. *Devasya* betekent ‘Kṛṣṇa Zelf’ en *bhargah* betekent ‘Zijn vermogen’. ‘Ik mediteer op het vermogen van Kṛṣṇa, dat Śrīmatī Rādhikā is’. *Tejo-vāri-*

mṛdām. Hier bidt Vyāsadeva tot Rādhikā, het vermogen van Kṛṣṇa. Zonder dit te weten kunnen we *Śrīmad-Bhāgavatam* niet binnengaan. Soms zijn Rādhā en Kṛṣṇa van elkaar gescheiden, soms ontmoeten ze elkaar en soms zijn ze neutraal.³ Zelfs als Kṛṣṇa en Rādhikā ogenschijnlijk uit elkaar zijn, is Kṛṣṇa altijd bij Rādhikā. “*Rādhasā sva-dhāmani brahmaṇi raṁsyate namaḥ* – Hij is altijd bij Rādhikā en met de *gopīs* in Zijn woonplaats” (*Śrīmad-Bhāgavatam* 2.4.14).

In de *Brahma-saṁhitā* staat het volgende,

*ānanda-cinmaya-rasa-pratibhāvitābhīs
tābhir ya eva nija-rūpatayā kalābhiḥ
goloka eva nivasaty akhilātma-bhuto
govindam ādi-puruṣaṁ tam ahaṁ bhajāmi*

Brahma-saṁhitā (5.37)

Śrī Govinda, die alomtegenwoordig is en Zich bevindt in het hart van iedereen, woont in Zijn Goloka-dhāma samen met Śrī Rādhā, de belichaming van Zijn pleziergevend vermogen en de wederhelft van Zijn eigen spirituele gedaante. Ze is het prototype van transcendente *rasa* en is deskundig in vierenzestig kunstvormen. Ze worden ook vergezeld door de *sakhīs*, die expansies zijn van Śrī Rādhā's transcendente lichaam en die verzadigd zijn van zegenrijke, spirituele *rasa*. Ik vereer die oorspronkelijke persoonlijkheid, Śrī Govinda.

De *gopīs* zijn even transcendent als Kṛṣṇa. Ze zijn de *kāyā-vyūha*, lichamelijke manifestaties, van Śrīmatī Rādhikā. Rādhikā is één met Kṛṣṇa en daarom zijn alle *gopīs* even trans-

³ Een voorbeeld van ‘neutraliteit’ is *māna*, transcendente liefdevolle woede. Uiterlijk kan Śrīmatī Rādhārāṇī zeggen, “Ik heb met Kṛṣṇa niets te maken,” maar innerlijk wil Ze Hem ontmoeten.

cedent als Hij. Ze doen niet voor Hem onder. Kṛṣṇa speelt met hen en komt hen tegen in Vṛndāvana-dhāma. Op die manier betekent *satyaṁ paraṁ dhīmahī*, ‘We mediteren op Kṛṣṇa met Śrīmatī Rādhikā’.

Er is nog een hogere betekenis, een vierde betekenis: er kan geen *rasa* bestaan zonder Rādhikā. Daarom zijn Rādhā en Kṛṣṇa Yugala (verliefde paramours). *Janmādy asya*. Uit deze Yugala van Rādhā-Kṛṣṇa ontstaat *mādhurya-rasa*, de amoureuze liefdesrelatie. Zonder de aanwezigheid van Rādhikā is Kṛṣṇa *nirviśeṣa-brahma*, zonder dat er een sprankje *rasa* in Hem aanwezig is. Wanneer Hij met Sītā is, wanneer Hij met Lakṣmī is en zelfs wanneer Hij met Satyabhāmā en Rukmiṇī is, is in Hem slechts een percentage *rasa* aanwezig. Dan is de *rasa* niet compleet. Zelfs al zijn alle *gopīs* aanwezig en Rādhikā is er niet bij, kan *rasa* niet compleet zijn. Als Hij met de *gopīs* is en vooral met Rādhikā, is *rasa* wel compleet. Daarom bidt Vyāsadeva hier, maar tot wie? In deze context betekent *satyaṁ paraṁ dhīmahī* ‘Rādhikā’. “Mag Ze zo goed zijn te komen en Zich te manifesteren.” Zoals het in *brahma-gāyatrī* staat, “*dhiyo yo naḥ pracodayāt* – mag Śrīmatī Rādhikā op genadevolle wijze komen.”

De eerste betekenis van dit eerste vers van *Bhāgavatam* (1.1.1) verwijst naar Kṛṣṇa en zijn schepping. De tweede betekenis ervan verwijst naar *mādhurya-rasa* in relatie tot Vrajendra-nandana Kṛṣṇa. De derde betekenis wijst op de liefdesrelatie van Rādhā en Kṛṣṇa. De vierde betekenis staat alleen in relatie tot Rādhikā. En dat is, omdat Kṛṣṇa zonder vermogen niets kan uitrichten. Tenslotte staat de vijfde betekenis in relatie tot Śrī Caitanya Mahāprabhu. Dan wijzen alle beteke-

nissen van alle woorden op Hem. *Satyam param dhimahi*. Śrī Caitanya Mahāprabhu is *parama-satya*, de Allerhoogste Waarheid, want Hij is zowel Rādhā als Kṛṣṇa. Hij is gekomen om al deze waarheden uit te delen, om Zijn genade rond te sprenkelen door *rāga-mārga* te prediken, maar ook om de schoonheid van de gevoelens van Rādhikā te proeven. Daarom betekent *satyam param dhimahi* ‘Mag deze Śrī Caitanya Mahāprabhu zo goed zijn Zich in ons hart te manifesteren.’

Hier betekent *ādi-kavi* ‘Śrīla Rūpa Gosvāmī’. Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft alle waarheden in Śrīla Rūpa Gosvāmī geïnspireerd, toen ze in Prayāga waren, en zo heeft Rūpa Gosvāmī *Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu*, *Śrī Ujjvala-nīlamanī*, *Vidagdha-mādhava* en zoveel andere boeken kunnen schrijven. Daarna heeft hij deze waarheden in de hele wereld gemanifesteerd. Wij bevinden ons nu in deze lijn. Jullie moeten weten, hoe fortuinlijk jullie zijn door in de lijn van Śrī Caitanya Mahāprabhu binnen te komen. Denk hier altijd goed aan. Wees altijd hoopvol en praktiseer op deze manier. *Satyam param* is Śrī Caitanya Mahāprabhu.



Hoofdstuk 2 – Śrīmad-Bhāgavatam vertelt geen leugens

ALS JE ŚRĪMAD-BHĀGAVATAM HOORT, DAN TAT-
kṣaṇāt – onmiddellijk en zonder uitstel – gaat Kṛṣṇa
jouw hart binnen en wordt beheerst. Zo sterk en zoet
is *Śrīmad-Bhāgavatam*. Het is niet bitter, zoals kinine (een
middel tegen malaria). Andere medicijnen kunnen bitter zijn,
maar het medicijn van *Bhāgavatam* is niet bitter. *Bhāgavatam*
is als nectar. De nectar van *Śrīmad-Bhāgavatam* kan in het
begin niet zoet lijken te zijn en kan zelfs een beetje bitter lij-
ken, maar daarna manifesteert zich zijn ware kwaliteit van
zoetheid. Hij is in feite zeer zoet en zeer krachtig.

Ik heb de essentie uitgelegd van de eerste *śloka*, de *maṅga-
lācaraṇa* (heilzame aanroeping) van *Śrīmad-Bhāgavatam* en ik
heb de vijf verschillende betekenissen ervan uiteengezet. Nu
gaan we beginnen met de essentie van de tweede *śloka*. Daar-
na gaan we de derde *śloka* uitleggen en zo verder.

*dharmah projjhita-kaitavo 'tra paramo nirmatsarāṇām satām
vedyaṁ vāstavam atra vastu śivadaṁ tāpa-trayonmūlanam*

*śrīmad-bhāgavate mahā-muni-kṛte kiṁ vā parair īśvaraḥ
sadyo hṛdy avarudhyate 'tra kṛtibhiḥ śuśrūṣubhis tat-kṣaṇāt*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.2)

Deze *Bhāgavata Purāṇa* wijst alle religieuze activiteiten volkomen af, want die zijn materieel gemotiveerd, en zet de hoogste waarheid uiteen, die te begrijpen is voor toegewijden met een volkomen zuiver hart. De hoogste waarheid is realiteit onderscheiden van illusie voor het hoogste goed van iedereen. Dergelijke waarheid ontwortelt de drievoudige ellende. Deze prachtige *Bhāgavatam*, die is samengesteld door de grote wijze, Vyāsadeva (op rijpere leeftijd), is in zichzelf toereikend voor Godrealisatie. Wat is de noodzaak voor enig ander geschrift? Zodra men de boodschap van *Bhāgavatam* met aandacht en op ondergeschikte wijze hoort, wordt door deze kenniscultuur de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods in het hart gevestigd.*

Mahāmuni Śrīla Vyāsadeva heeft een groot aantal Purāṇa's geschreven. Hij heeft de *Gītopaniṣad (Bhāgavad-gītā)* in de *Mahābhārata* geplaatst. Hij heeft de Veda in vieren verdeeld en heeft ook *Brahma-sūtra* samengesteld, waarin hij waarheden van hoge klasse heeft gepresenteerd. Desondanks was hij niet tevreden. Daarom is Nārada Ṛṣi naar hem toegekomen, die hem de raad gaf, "Geef je totaal over aan Kṛṣṇa en ga in trance. Dan zal je iets realiseren, waarmee je wel tevreden bent. Het is anders niet mogelijk." Vyāsadeva heeft toen de *Śrīmad-Bhāgavatam* in trance gehoord¹ en heeft daarna alles opgeschreven.

¹ In een lezing in Maui, Hawaï in mei 1999 heeft Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Maharāja dit als volgt uitgelegd. Hoewel dit boek, *Śrīmad-Bhāgavatam*, afkomstig is van Vyāsadeva, is hij niet de oorspronkelijk

Dharmaḥ projjhita-kaitavo ‘tru [In deze *Bhāgavata Purāṇa* worden alle vormen van bedriegelijke religie, die worden overschaduwd door baatzuchtige intentie, volkomen afgewezen]. *Śrīmad-Bhāgavatam* is het laatste boek, dat Śrīla Vyāsadeva heeft geschreven. In al zijn andere werken, zoals de *Purāṇa*’s, *Mahābhārata* en *Brahma-sūtra* heeft hij zoveel waarheden en geschiedenis uiteengezet, zonder dat hij iets had verteld over het spel van Kṛṣṇa. Het spel van Kṛṣṇa is zeer sterk en heel zoet; er is geen vervalsing aanwezig. In alle andere *Purāṇa*’s bevindt zich enige vervalsing. Er is een *Purāṇa*, waarin staat, dat in Goloka *Vṛndāvana Śrīmatī Rādhikā* boos werd op *Śrīdāmā* en haar vervloekte, waarna *Śrīdāmā* op haar beurt *Rādhikā* vervloekte en dat dit de reden is geweest, dat beiden naar deze wereld moesten komen. Dit kan niet gebeuren. Het is onmogelijk.

Sommige uitspraken in bepaalde *Purāṇa*’s impliceren, dat er in Goloka *Vṛndāvana* onzuiverheden zijn, zoals onenigheid, woede en lust, maar dit is alleen geschreven om de nieuwsgierigheid en de belangstelling van het algemene publiek te wekken. De intelligentie van dergelijke mensen is niet

ke auteur. Wie is de auteur? Niemand in deze wereld is de auteur, zelfs Kṛṣṇa is niet de auteur. Waar is hij vandaan gekomen? Uit het hart van Kṛṣṇa. Dit boek is *Rādhā* en Kṛṣṇa. Het is de belichaming van Kṛṣṇa Zelf. Vyāsadeva heeft het niet samengesteld; hij heeft het ontvangen in trance. Het is transcendent, omdat het uit Goloka *Vṛndāvana* is gekomen. Het spel van Kṛṣṇa en Kṛṣṇa Zelf zijn niet van elkaar te scheiden. Ze zijn neergedaald in het hart van Vyāsadeva. *Śrīmad-Bhāgavatam* wordt daarom *samādhi-bhāsyā*, trancetaal genoemd.

bijster hoog en daarom heeft Vyāsa al deze versneden (vervalste) ideeën alleen voor hen gepresenteerd. In de Purāṇa's heeft hij allerlei uitspraken gedaan voor beginnelingen, die niet in hoogste instantie waar zijn, zoals ook Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja bepaalde uitspraken voor beginnelingen heeft gedaan. Voor gevorderde toegewijden heeft hij iets anders gezegd. We dienen op deze manier te proberen om alle schijnbaar tegenstrijdige uitspraken met elkaar in overeenstemming te brengen.

Dharmaḥ projjhita-kaitavo 'tra. In andere Purāṇa's worden de geschiedenissen gegeven van Hariścandra, Dhruva, Prahlāda en Citraketu Mahārāja, maar de uitleg van die geschiedenissen is niet helder. Hariścandra bijvoorbeeld was in *karma* (vrome activiteiten) betrokken. Hij dacht, dat wereldse waarheden de echte waarheid was. *Śrīmad-Bhāgavatam* beschrijft deze geschiedenis ook, maar stelt tegelijkertijd vast, dat de transcendente realiteit de enige waarheid is. Vyāsadeva heeft in *Śrīmad-Bhāgavatam* duidelijk uitgelegd, wat ons naar Goloka Vṛndāvana kan leiden.

Enkele andere Purāṇa's bespreken de verering van materialistische *gurus* en verwanten. Ze stellen bijvoorbeeld, dat een echtgenote haar echtgenoot dient te vereren, zelfs al is hij geen toegewijde. Maar *Śrīmad-Bhāgavatam* zal ons nooit op deze manier bedriegen. In *Bhāgavatam* wordt onomwonden gezegd,

*gurur na sa syāt sva-jano na sa syāt
pitā na sa syāj jananī na sā syāt*

*daivam na tat syān na patīś ca sa syān
na mocayed yaḥ samupeta-mṛtyum*

Śrīmad-Bhāgavatam (5.5.18)

Iemand, die degenen, die van hem afhankelijk zijn, niet kan bevrijden uit de kringloop van geboorte en dood, mag nimmer geestelijk leermeester, vader, echtgenoot, moeder, of vererenswaardige halfgod worden.*

Wat betekent *na sa syāt* (men mag niet)? Als een *guru* geen echte *guru* is, als hij geen liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa kan geven, dien je hem af te wijzen. Een dergelijke *guru* kan denken, “Al deze leerlingen zijn mijn eigendom en ik kan van hun bezittingen genieten. Ze hebben geen verbinding met Kṛṣṇa. Ze hebben alleen een verbinding met mij.” Dit is een verdorven *guru*, geen ware *guru*. Hij dient onmiddellijk te worden afgewezen, zoals Bāli Mahārāja zijn *guru* van de hand wees. Hiervan staan zoveel voorbeelden in *sāstra*.

Een echtgenoot is geen ware echtgenoot, als hij zijn vrouw niet bijstaat in het Kṛṣṇa bewustzijn; die vrouw dient een dergelijke echtgenoot af te wijzen. Als een vrouw haar man niet bijstaat in Kṛṣṇa bewustzijn, of als een echtgenoot zijn vrouw niet bijstaat in Kṛṣṇa bewustzijn, dienen ze meteen te worden afgewezen. Als een zoon zijn vader niet bijstaat in Kṛṣṇa bewustzijn, dient hij als zoon te worden afgewezen; er dient verder geen relatie meer te zijn. Als anderen ons in Kṛṣṇa bewustzijn wel bijstaan, zijn ze *guru*, echtgenoot, echtgenote, dochter, zoon, vader of vriend. Anders dien je hen af te wij-

zen.² Dit dient de basis van alle relaties te zijn. Als je wat dit betreft een compromis overweegt, raak je Kṛṣṇa kwijt. Dit is in *Śrīmad-Bhāgavatam* allemaal helder uitgelegd. De *gopīs* zijn de meest superieure toegewijden ter wereld en ze hebben allemaal hun echtgenoot veronachtzaamd. *Bhāgavatam* legt al deze waarheden uit en zegt nooit iets om ons te bedriegen.

Nirmatsarāṇām satām wil zeggen, dat alleen degenen, die vrij zijn van afgunst, bijbedoelingen, schijnheiligheid en alle andere onzuiverheden, de uitspraken in *Śrīmad-Bhāgavatam* kunnen begrijpen. *Vedyam vāstavam atra vastu* betekent ‘de echte waarheid, of realiteit’. Wie is *vāstavam vastu*? Kṛṣṇa Zelf is *advaya-jñāna-para-tattva*. Er bestaat niets, dat niet op de een of andere manier met Hem een relatie heeft. Niemand is onafhankelijk behalve Hij. Toch wordt Hij soms afhankelijk. Van wie? Van de Vrajavāsī’s, de *gopīs* en vooral van Śrīmatī Rādhikā.

Śrīmad-bhāgavate mahā-muni-kṛte kim vā parair īsvaraḥ. Uiteindelijk is er geen noodzaak om te lezen. Door *Śrīmad-Bhāgavatam* eenvoudig te horen wordt Kṛṣṇa meteen beheerst. Hij wordt genoodzaakt het hart van een toegewijde binnen te gaan, die eerbied heeft voor *hari-kathā* en het sterke vertrouwen heeft, dat alles, dat in *Śrīmad-Bhāgavatam* geschreven staat, in al zijn omvang waar is.

² Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja heeft uitgelegd, dat ‘afwijzen’ betekent, dat je jouw hart niet moet weggeven aan iemand, die geen toegewijde is. Het wil niet zeggen, dat je jouw plicht aan familieleden mag verzuimen. Alleen wanneer iemand daadwerkelijk jouw pogingen in *bhakti* tegenwerkt en jouw beoefening verhindert, kun je die persoon afwijzen.

Er is nog een andere conditie om *Śrīmad-Bhāgavatam* te kunnen begrijpen. Men mag tegen *Śrīmad-Bhāgavatam* of de *bhāgavata* geen overtreding begaan. Er zijn twee soorten *bhāgavatas* – *bhakta-bhāgavata* (de zuivere toegewijde) en *grantha-bhāgavata* (de vedische geschriften). Maak tegen geen van beide een overtreding. Als je *Śrīmad-Bhāgavatam* eenvoudig met eerbied aanhoort, gaat Kṛṣṇa meteen jouw hart binnen en wordt beheerst. De *śloka* zegt, ‘meteen’, ‘heel snel’. Heb geen wantrouwen tegen Śrīla Śukadeva Gosvāmī, Suta Gosvāmī of Vyāsadeva. Hoe gaat dat snel gebeuren? Kṛṣṇa weet het. Hij gaat onmiddellijk jouw hart binnen en vertrekt nooit meer. Door met een sterk vertrouwen en grote eerbied te luisteren kun je met jouw hart en door middel van jouw activiteiten praktiseren. Kṛṣṇa moet komen. Hij wordt gedwongen te komen.

De gerijpte vrucht

*nigama-kalpa-taror galitaṁ phalaṁ
śuka-mukhādd amṛta-drava-saṁyutam
pibata bhāgavatam rasam ālayam
muhur aho rasikā bhuvī bhāvukāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.3)

O deskundige en bedachtzame mensen, proef *Śrīmad-Bhāgavatam*, de volrijpe vrucht van de wensboom van vedische literatuur. Deze kwam voort van de lippen van Śrī Śukadeva Gosvāmī. Daardoor is deze vrucht zelfs nog smaakvoller geworden, terwijl zijn ambrozijnen sap voor iedereen reeds smaakvol was, inclusief bevrijde zielen.*

Nigama-kalpa-taror betekent, dat alle Veda's, Upaniṣaden, Śruti's, *Mahābhārata* en *Rāmāyaṇa* gezamenlijk een transcendente wensboom zijn, een *kalpataru*. Aan die boom is *Śrīmad-Bhāgavatam* de meest zoete vrucht. Als je op de wortel van een boom zuigt, zal je merken, dat hij niet zoet is. Als je op het blad en de takken zuigt, proef je ook geen zoete smaak. Zelfs al zuig je op de onrijpe groene vruchten, proeven deze niet zoet. Pas wanneer de vrucht volwassen of volrijp is geworden en is gebeten door een koekoek of een papegaai, die door de geur werd aangetrokken, wordt die vrucht zo smake-lijk.

De Veda's en Upaniṣaden lijken op de andere delen van de boom. Aan die *sāstras* kun je dienst verlenen, je kunt ze aanhoren en navolgen, maar je zal er geen zoetheid in aantreffen. In geen enkele Purāṇa is zoetheid te vinden, zelfs niet in *Rāmāyaṇa* en *Mahābhārata*. Zelfs al lees je *Śrīmad-Bhāgavatam* op jouw eigen houtje, kun je geen enkele zoetheid ervaren. Waarom niet? Omdat de papegaaien en de koekoeks hem niet hebben aangeraakt. In de bek van een papegaai zit een substantie, die een vrucht smaakvoller maakt, wanneer deze in de vrucht terecht komt. Dit is de reden waarom wordt gezegd, “*yāha, bhāgavata paḍa vaiṣṇavera sthāne* – als je *Śrīmad-Bhāgavatam* wilt begrijpen, moet je een zelf-gerealiseerde Vaiṣṇava benaderen en het van hem horen” (*Śrī Caitanya-caritāmṛta, Antya-līlā* 5.131).

Er zijn zoveel toegewijden, die *Śrīmad-Bhāgavatam* lezen. Śaṅkarācārya heeft hem gelezen en al zijn *sannyāsīs* hebben hem gelezen. *Māyāvādīs* hebben *Śrīmad-Bhāgavatam* ook gelezen. Zonder dit werk te lezen hadden ze geen voortgang

kunnen maken en waren ze niet in staat geweest om volgelingen en geld, aanzien en lofprijzingen te oogsten. Om deze redenen hebben ze dit werk gelezen. Ze zijn in feite zeer, zeer geleerd en ze kunnen honderden betekenissen van één woord geven, zoals Sarvabhauma Bhaṭṭācārya dat deed. Zij weten meer dan wij. Maar ze begrijpen totaal niets van *Śrīmad-Bhāgavatam*. Waarom niet? Omdat ze hem niet horen van een gerealiseerde Vaiṣṇava, die *rasika* is (in staat *rasa* te proeven) en *bhāvuka* is (beschikt over *bhāva*, transcendente emotie).

Śrīmad-Bhāgavatam is afkomstig van de *guru-paramparā* van Kṛṣṇa. Wie is Śrīla Śukadeva Gosvāmī? Hij is de papegaai van Śrīmatī Rādhikā. Hij heeft al het spel van Kṛṣṇa met zijn eigen ogen, zintuigen, intelligentie gezien en geproefd. Iemand, die *Śrīmad-Bhāgavatam* niet heeft gelezen met een zuivere *rasika* en *bhāvuka bhāgavata* in deze lijn van opvolging, kan dit werk niet echt uitleggen. Die nectar kan hij er niet van meekrijgen. Als je niet in het spoor van dit proces zit, als je *Śrīmad-Bhāgavatam* niet in deze disciplinaire opvolging hebt gelezen of gehoord en je bent niet *rasika* en *bhāvuka* geworden, kan [de ware betekenis van] *Śrīmad-Bhāgavatam* jou niet raken, laat staan dat je hem kan uitleggen. Hij kan de woorden uitspreken en dat kan geen kwaad doen. Met andere woorden, hij kan een paar verklaringen geven, maar die vrucht is niet hetgeen Śrīla Śukadeva Gosvāmī aan Parīkṣit Mahārāja en anderen heeft gegeven.

Er zijn enkele toegewijden, zoals Śrīla Śukadeva Gosvāmī, die *Śrīmad-Bhāgavatam* met hun *gurudeva* hebben gelezen, terwijl ze zelf *rasika* en *bhāvuka* zijn, en desondanks kunnen ze het niet ten volle uitleggen. Waarom niet? Wanneer ze

bepaalde onderdelen uitleggen, herinneren ze zich het spel van Kṛṣṇa en vallen meteen flauw. Ze raken het bewustzijn kwijt en kunnen niet meer spreken. Als Kṛṣṇa het Zelf zou uitleggen, zou Hij de eerste zijn, die zou flauwvallen. Śrī Caitanya Mahāprabhu bijvoorbeeld kon *Śrīmad-Bhāgavatam* niet uitleggen en daarom wilde Hij hem soms van Śrī Gadādhara Paṇḍita horen. En als Rādhikā zelfs maar de eerste woorden zou horen van het eerste hoofdstuk van *Śrīmad-Bhāgavatam – janmāddy asya yato* – wat zou er dan gebeuren? Ze zou aan Kṛṣṇa denken en meteen flauwvallen. Zij kan hem ook niet uitleggen.

Gadādhara Paṇḍita zat ook altijd te huilen, maar omdat Mahāprabhu het van hem wilde horen, regelde Yogamāyā, dat hij niet zou flauwvallen. Rādhā en Kṛṣṇa kunnen speciale zegen geven, zoals Ze die aan Śukadeva Gosvāmī hebben gegeven. Kort voordat Ze Hun *aprakāṣa-līlā* binnengingen, gaven Ze hem de opdracht, “Jij moet hier blijven. Wij vertrekken, maar jij moet nog even in deze wereld blijven, zodat je aan iedereen *Śrīmad-Bhāgavatam* kunt uitleggen. Als je dat doet, val je niet flauw. Het kan gebeuren, dat je buiten bewustzijn valt, wanneer je Mij of Rādhikā herinnert bij het spreken van *Bhramāra-gīta*, *rāsa[-līlā]* en dergelijk spel. In die delen moet je de naam van Rādhikā en Mij niet rechtstreeks uitspreken. Probeer jouw gevoelens te onderdrukken. Van Ons komt speciale genade, waardoor je in staat zal zijn om *Śrīmad-Bhāgavatam* uiteen te zetten, anders wordt het voor jou zeer moeilijk. Zeer moeilijk.”

Wie kan Rasa uitleggen?

Iemand, die niet *rasika* is, kan *Śrīmad-Bhāgavatam* niet uitleggen. Dit komt, omdat *Śrīmad-Bhāgavatam* zelf de gedaante van *rasa* vormt. Vrajendra-nandana is *rasa-svarūpa* (de belichaming van transcendente relaties). Śrī Caitanya Mahāprabhu is ook *rasa-svarūpa*. Dus dit is een zeer verheven onderwerp. We kunnen er een schijn van weergeven, een *ābhāsa*. Als dit slechts de schijn is, hoe sterk is het dan, wanneer *rasika* en *bhāvuka bhaktas*, zoals Śrī Gadādhara Paṇḍita, Śrīla Raghunātha Bhaṭṭa Gosvāmī, Śrīla Rūpa Gosvāmī en Śrīla Sanātana Gosvāmī *Śrīmad-Bhāgavatam* uitleggen? Als je *Bṛhad-bhāgavatāmṛta* hebt gelezen, kun je er iets van voorstellen, anders niet. Deze *Śrīmad-Bhāgavatam* is een zeer hoge klasse transcendente schatkist, die meer waarde heeft dan *cintāmaṇi*, de wenssteen. *Śrīmad-Bhāgavatam* kan met *cintāmaṇi* zelfs niet worden vergeleken. Degenen, die de twee proberen te vergelijken, zijn niet goed wijs. Ten gunste van degenen, die voor *Śrīmad-Bhāgavatam* geen smaak hebben, heeft Śukadeva Gosvāmī in Canto Tien het volgende gezegd,

*nivṛtta-tarṣair upagīyamānād
bhavausadhāc chrotra-mano-‘bhirāmāt
ka uttamaśloka-guṇānūvādāt
pumān virajyeta vinā paśughnāt*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.1.4)

Lofprijzing van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods wordt uitgevoerd in het *paramparā* stelsel, dat wil zeggen, het wordt overgedragen van de geestelijk leermeester op de discipel. Deze verheerlijking is smaakvol voor degenen, die niet langer zijn geïnteresseerd in de valse, tijdelijke verheerlijking van deze kosmische

manifestatie. Voor de geconditioneerde ziel, die herhaaldelijk geboorte en dood ondergaat, zijn beschrijvingen van God het juiste medicijn. Wie zou daarom willen stoppen met het horen van dergelijke lofprijzing van God behalve een slachter, die zijn eigen zelf vermoordt?*

Degenen, die alleen denken aan wereldse problemen en daardoor het horen achterwege laten van *Śrīmad-Bhāgavatam* van een toegewijde in de lijn van Śrī Śukadeva Gosvāmī, Śrīla Prabhupāda Sarasvatī Ṭhākura en anderen, die hun wereldse verlangens achterwege hebben gelaten, zijn niet anders dan slachters. Eigenlijk zijn ze nog erger dan slachters. Ze plegen zelfmoord en zijn daarom de slachter van hun ziel. In deze context betekent ‘slachter’ niet alleen moordenaar van dieren. Het betekent ook moordenaar van zichzelf. De hele toekomst [voortgang] van een dergelijk persoon wordt geblokkeerd. Het horen van *Śrīmad-Bhāgavatam* in dit proces is de enige *mahā-anuṣadhāt*, het grote medicijn, de panacea voor deze wereld. Het horen ervan is niet tevergeefs. Ofschoon het een medicijn is, is het zo zoet als nectar. Er is ook het volgende gezegd,

*nṛ-deham ādyaṁ su-labhaṁ su-durlabhaṁ
 plavaṁ su-kalpaṁ guru-karṇadhāram
 mayānukūlena nabhasvateritaṁ
 puṁān bhavābdhirā na taret sa ātma-hā*

Śrīmad-Bhāgavatam (11.20.17)

Terwijl het menselijk lichaam, dat toestaat alle voordelen van het leven te verkrijgen, na verloop van tijd automatisch wordt verkregen, is het een zeldzame faciliteit, die kan worden vergeleken met een betrouwbare boot. De *guru* is de stuurman en Ik [Śrī Kṛ-

ṣṇa in de vorm van Zijn instructies] ben de gunstige wind, die hem op zijn koers zet. In het licht van deze overweging is degene, die dit menselijke leven niet gebruikt om de oceaan van herhaaldelijke geboorte en dood over te steken, zonder meer de moordenaar van zijn eigen ziel.

Ofschoon dit diverse keren in allerlei *sāstras* geschreven staat, blijven we desondanks wereldse burgers, zoals slachters die hun eigen ziel amputeren. We denken, dat het wel ontzettend goed is om onszelf te amputeren, maar niet om *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Wees niet zo dom als hierboven beschreven.

*nigama-kalpa-taror galitaṁ phalaṁ
śuka-mukhādd amṛta-drava-saṁyutam
pibata bhāgavataṁ rasam ālayaṁ
muhur aho rasikā bhuvi bhāvukāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.3)

O deskundige en bedachtzame mensen, proef *Śrīmad-Bhāgavatam*, de volrijpe vrucht van de wensboom van vedische literatuur. Deze kwam voort van de lippen van Śrī Śukadeva Gosvāmī. Daardoor is deze vrucht zelfs nog smaakvoller geworden, terwijl zijn ambrozijnen sap voor iedereen reeds smaakvol was, inclusief bevrijde zielen.*

Śrī Śukadeva Gosvāmī heeft de *Bhāgavatam* meegenomen uit Goloka Vṛndāvana. Hij is de bijzondere papegaai van Śrīmatī Rādhikā en daarom weet hij zoveel. Als hij een papegaai van Kṛṣṇa zou zijn, had hij het hart van Śrīmatī Rādhikā niet kunnen doorgronden en had hij niet kunnen weten, hoeveel geluk Ze ervaart in Haar ontmoeting met Kṛṣṇa. Deze papegaai is

altijd bij Haar en hij weet precies wat er allemaal gebeurt.³ *Rādhāyāḥ praṇaya-mahimā*. Hij kent Kṛṣṇa's vier soorten *mādhurīs*, bekoorlijkheden. Omdat hij de dienaar van Śrīmatī Rādhikā is, weet hij hoe lief en mooi Kṛṣṇa is. In tegenstelling tot Kṛṣṇa kent die papegaai wel het geluk, dat Śrīmatī Rādhikā proeft. Kṛṣṇa wil datgene proeven, dat Śrīmatī Rādhikā proeft en dat was de reden, waarom Hij Haar hart moest stelen. Maar deze papegaai hoeft niet te stelen, want hij verleent constant diensten aan Haar. Hij weet alles. Hij is *rasika* en hij is *bhāvuka*. Hij weet meer dan Kṛṣṇa en daarom heeft Kṛṣṇa hem gedeputeerd om in deze wereld te blijven en *Śrīmad-Bhāgavatam* te manifesteren.

Probeer daarom *Śrīmad-Bhāgavatam* met grote aandacht en eerbied te horen in het sterke vertrouwen, “Ik hoef niets te regelen voor mijn vertrek uit deze wereld. Ik hoef me niet druk te maken om *mukti* (bevrijding) en ik hoef me geen zorgen te maken over de manier, waarop ik *bhakti* krijg. Alles komt automatisch door te horen.” Kṛṣṇa heeft beloofd, “Ik ga het hart van de toegewijde binnen in de vorm van *hari-kathā* en bestuur alles.” Zo machtig is Hij. Daarom hoeven jullie je geen zorgen te maken.

Śrīla Śukadeva Gosvāmī heeft gezegd, dat je jouw hele leven *Śrīmad-Bhāgavatam* moet horen. Hij heeft niet gezegd,

³ In een lezing in Maui, Hawaï, in mei 1999 vertelde Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja, dat Śrīmatī Rādhikā veel van Haar papegaai houdt. Ze zet hem soms op Haar linker hand en voert hem granaatappelzaden of rijst met melk. Ze aait hem en zegt tegen hem, “O papegaai, kun je herhalen, wat Ik zeg, ‘Kṛṣṇa! Kṛṣṇa! Kṛṣṇa! Kṛṣṇa?’” Dan zegt de papegaai op dezelfde toon als Rādhikā, “Kṛṣṇa! Kṛṣṇa!”

dat je hem moet lezen. Heeft hij ergens gezegd, dat je *Śrīmad-Bhāgavatam* moet lezen? Nergens. Met lezen komt het niet; we moeten het horen. En dit geldt ook voor *harināma*. Eerst moet je horen, *śravaṇam*, dan chanten, *kīrtanam*, enzovoort. *Śrīmad-Bhāgavatam* adviseert ons ook om eerst naar *hari-kathā* te luisteren en daarna zijn we rijp genoeg om het uit te leggen. Anders is onze uitleg niets waard.

Hari-kathā doet Kṛṣṇa en de ziel een plezier

Śrī Sūta Gosvāmī hoorde de vraag van de ṛṣis aan,

*tatra tatrāñjasāyusman
bhavatā yad viniścitam
puṁsām ekāntataḥ śreyas
tan naḥ saṁsitum arhasi*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.9)

Wilt u, die met vele jaren is gezegend, ons alstublieft op een gemakkelijk te begrijpen manier uitleggen, wat u hebt vastgesteld als het absolute en hoogste goed voor de mensen in het algemeen.*

*ataḥ sādho 'tra yat sārām
samuddhṛtya maṇṣayā
brūhi bhadrāya bhūtānām
yenātmā suprasīdati*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.11)

O wijze, selecteert u daarom alstublieft de essentie van al deze geschriften en leg deze uit voor het hoogste goed van alle levende wezens, opdat hun hart door dergelijke instructie volkomen voldaan mag zijn.*

De *ṛṣis* vroegen, “Vertel ons de essentie van alle geschriften, de Veda’s, Upanisaden en ook *Śrīmad-Bhāgavatam*. Door ze na te volgen wordt ons *ātmā*, onze ziel, voldaan en gelukkig.”

Er is een diepere betekenis van *yenātmā suprasīdati*. Hier verwijst *ātmā* naar de *ātmā* van alle *ātmās*, Kṛṣṇa Zelf. Als Kṛṣṇa voldaan en tevreden is, is de hele wereld voldaan. We moeten proberen om Kṛṣṇa een plezier te doen, dan is onze ziel automatisch gelukkig. Als je alles doet om jezelf, jouw eigen ziel, een plezier te doen, kan Kṛṣṇa niet tevreden zijn en jijzelf kan ook niet tevreden zijn. De beste manier is om met al jouw activiteiten Kṛṣṇa een plezier te doen. Dan zal je zien, dat jouw *ātmā* blij is en dat de *ātmā* van anderen ook blij is.

Nu zegt Sūta Gosvāmī het volgende,

*sa vai puṁsām paro dharmo
yato bhaktir adhokṣaje
ahaituky apratihātā
yayātmā suprasīdati*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.2.6)

De hoogste bezigheid voor de mensheid is *suddha-bhakti* – Kṛṣṇa, de transcendente Heer Adhokṣaja, een plezier doen met alle inzet van lichaam, geest en ziel. Zulke *uttama-bhakti* moet worden uitgevoerd zonder enig eigenbelang en zonder onderbreking [verstoken van *karma* en *jñāna*] om het zelf volkomen te bevredigen.

De meest verheven *paro-dharma*, transcendente religie, is zonder meer de dienstverlening aan Adhokṣaja. Wie is Adhokṣaja? Hij die Zich buiten de materiële zintuigen bevindt. Hij is Kṛṣṇa Zelf, Vrajendra-nandana Śyāmasundara. Voer ongemotiveerde, ononderbroken *bhakti* aan Hem uit. Doe niet

het volgende, “Oh, vanochtend deed ik een beetje *bhakti* en daarna ging ik naar mijn werk en toen ben ik al die dingen weer vergeten. Toen ik ’s avonds thuiskwam, kon ik me weer iets herinneren: *om... bhūr... bhuvah. Klīm... kṛṣṇāya... svāhā.*” En daarna neem je *prasādam* en begin je te geeuwen. *Bhakti* moet ononderbroken stromen, zoals de Ganges rivier. Dit is hoge klasse *bhakti*.

*dharmah svanuṣṭhitah puṁsām
viṣvaksena-kathāsu yah
notpādayed yadi ratim
śrama eva hi kevalam*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.2.8)

De belangrijkste bedoeling van *varṇāśrama-dharma* is het leven te vereenvoudigen van iemand, die zijn natuurlijke beroepsplicht uitvoert, zodat hij voldoende tijd heeft om *hari-kathā* te horen. Indien echter de aantrekkingskracht tot *hari-kathā* niet wordt geïnspireerd, zijn alle religieuze activiteiten, die hij in overeenstemming met *varṇāśrama-dharma* uitvoert, zoveel zinloos werk.

Als je chant, herinnert, soms eredienst doet en soms de drie *sandhyās* (*gāyatrī-mantras*) doet, maar je hebt geen smaak om van *mahā-bhāgavatas* over het spel van Kṛṣṇa te horen, kun je heel plotseling stoppen met chanten. Als je eredienst doet, kan jouw eredienst stoppen. Als je *gurudeva* en toegewijden diensten verleent, kun je daarmee ook gemakkelijk stoppen, indien je geen *hari-kathā* hoort. Dan word je binnen de kortste keren erg zwak en ga je denken, “Ik moet naar huis teruggaan en gaan trouwen. Dan gaan we geld maken, we kopen een gouden Godsbeeld, dan gaan we de toegewijden dienen en dan lezen we constant *Bhāgavatam* en gaan we lezingen

geven.” In plaats daarvan word je zwak. Dan kun je het Kṛṣṇa bewustzijn zelfs voor altijd loslaten.

Dharmah svanuṣṭhitaḥ puṁsāṁ viṣvaksena-kathāsu yaḥ. [Plichten uitgeoefend door mensen, die niet worden aange- trokken door de boodschap van de Persoonlijkheid Gods]. Degenen met een zeer sterk vertrouwen in *Śrīmad- Bhāgavatam* kunnen iets proeven. Probeer smaak te ontwik- kelen. Hoe krijg je smaak? Je krijgt smaak door te horen, te horen, te horen. Als je geen smaak hebt voor het chanten van de heilige naam, ga dan door met chanten en het horen van Kṛṣṇa’s glorie, dan gaat het komen. Maar je moet hoge klasse associatie hebben. Als die associatie ontbreekt, kun je jouw Kṛṣṇa bewustzijn niet ontwikkelen. Je wordt zwak en je gaat denken, “We hebben grote problemen. Toen Śrīla Bhaktive- dānta Svāmī Mahārāja nog in de wereld was, waren we zo gelukkig en enthousiast en deden we van alles. Maar toen hij was vertrokken, zijn er grote problemen ontstaan. Zoveel *sannyāsīs* zijn gevallen en de *brahmācārīs* zijn ook verdwe- nen.”

Ik denk, dat de meesten van jullie in de tijd van Śrīla Bhak- tivedānta Svāmī Mahārāja *brahmācārīs* zijn geweest. Maar toen hij was vertrokken, zijn jullie zwak geworden. Jullie zijn gaan trouwen en kinderen gaan krijgen en jullie zijn een *saṁsāra* (huishouden) van *Gītā* gaan maken.⁴ Jullie kunnen

⁴ *Gītā-saṁsāra* vertelt het verhaal van een toegewijde, die naar materiële oplossingen zocht voor de moeilijkheden, die hij had met zijn soli- taire leven, en ging *Bhāgavad-gītā* prediken in plaats van advies aan zijn *guru* te vragen. Het gevolg was, dat hij weer verwickeld raakte in het materiële bestaan.

ook allemaal gaan denken, “Śrīla Mahārāja is nu bij ons en we worden zeer geïnspireerd om toegewijde dienst uit te voeren, maar wat gebeurt er, nadat hij is vertrokken? Dan gebeurt met ons hetzelfde als met de leerlingen van Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja.” Dit moet je dus niet denken.

Wij hebben ook onze *gurudeva* [Śrī Śrīmad Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja] gediend. Hij is evenals Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja uit deze wereld vertrokken, maar wij zijn er nog en verrichten toegewijde dienst. Proberen jullie dat ook te doen. Blijf altijd chanten en met groot vertrouwen herinneren. Ik ben geen hoge klasse Vaiṣṇava, maar ik heb wel een sterk vertrouwen door het horen van *harikathā* van onze *guru-varga*. Zoals dieren zich nooit om de toekomst bekommeren, mogen jullie je ook geen zorgen maken. Heb vertrouwen, niet in problemen, maar in hetgeen *gurudeva* jullie in je hart heeft gegeven. Hij heeft jullie alles gegeven, maar nu moeten jullie het beschermen, laten ontkiemen en voeden. Dan zal je zien, dat alles goed gaat en er helemaal geen problemen zijn.

Het belang van hoge klasse associatie

Śrī Śukadeva Gosvāmī vertelde het verhaal van Nārada. Zonder hulp van een transcendente, verheven *guru* kan niemand zich in *bhakti* ontwikkelen. Een *guru*, die zijn *gurudeva* niet innerlijk heeft gediend, die niet geïnspireerd en sterk is en die geen vertrouwen heeft, kan zijn leerling niet helpen. Daarom heeft Śrī Śukadeva Gosvāmī eerst het levensverhaal van Nārada verteld. Nārada was de zoon van Brahmā en werd geboren uit zijn keel. In de keel zitten woorden; in dit geval trans-

cedente woorden. Nārada is daarom de manifestatie van het woord. Welk woord? *Śabda-brahma*. *Śabda-brahma* is Kṛṣṇa Zelf. Nārada wordt daarom *bhakti-avatāra* genoemd, de incarnatie van toewijding. In een voorgaand leven werd Nārada in een lage klasse [arme] familie geboren. Zijn moeder was hier en daar schoonmaakster [om in hun levensonderhoud te voorzien]. Hij was nog maar vijf jaar oud, toen de vier Kumāra's – Sananda, Saṅaka, Sanātana en Sanat-kumāra – met een groot aantal *ṛṣis* naar het dorp kwamen, waar hij met zijn moeder woonde. Hij verleende hen met grote eerbied zijn diensten. Ze riepen hem telkens, “Oh, haal mijn *lotā*, haal mijn *kaupīna* en mijn *kamaṇḍalu*. Je kunt met me meegaan, als ik in de rivier een bad ga nemen.”

Met groot geluk pakte Nārada op zekere dag een paar restanten *prasādam*, die waren blijven liggen op het blad van die *ṛṣis*. Wat was het resultaat?

bhakta-pada-dhūli āra bhakta-pada-jala
bhakta-bhukta-avaśeṣa—tina mahā-bala

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Antya-līlā 16.60)

Het stof van de lotusvoeten van toegewijden, het water dat hun voeten heeft gewassen en de restanten van hun *prasādam* – deze drie zijn zeer krachtig.

Hierin moet je sterk vertrouwen hebben. Zelfs al chant je veel en lees je veel *Bhāgavatam*, zal je dat niet veel helpen. Als je echter de restanten krijgt van een hoge klasse Vaiṣṇava, word je zeer bevoorrecht. Er zijn twee soorten restanten: de nectar van *harikathā* en de nectar van *prasādam*. Andere krachtige substanties zijn het stof van de lotusvoeten van de Vaiṣṇava

en het water, dat zijn voeten heeft gewassen. Deze moet je met eerbied dienen. Ga niet proberen het stof van een Vaiṣṇava met geweld te pakken te krijgen door grappen te maken, met hem een partijtje te stoeien en hem tegen de vlakke te gooien.

Probeer te doen wat Nārada deed. Hij was zeer geliefd bij heilige personen. Toen zijn moeder, die aan hem gehecht was, snel stierf, nadat ze door een slang was gebeten, verliet hij het huis. In zijn trance [meditatie] kon hij gemakkelijk de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods zien. Bhagavān adviseerde hem, “Je moet blijven horen, chanten, herinneren en tegen iedereen *hari-kathā* blijven spreken. Er komt een dag, dat de dood op bezoek komt, maar je gaat niet sterven. Je zal jouw voeten op het hoofd van de dood zetten.” Dit gebeurde en Nārada kreeg zijn *siddhā-deha* (spirituele lichaam), dat altijd aanwezig is, zelfs al zit je in het grofstoffelijke of fijnstoffelijke lichaam. Hij realiseerde zijn transcendente gedaante en in die gedaante is hij overal naartoe getrokken, soms door deze wereld, soms naar Goloka Vṛndāvana, soms naar het oord van Nārāyaṇa, en hier en daar.

Zonder *guru* kunnen we geen vooruitgang maken. Maar die *guru* mag geen *guru* van Kali-yuga zijn. We zijn het eigendom van Kṛṣṇa, dus *guru* dient ons naar de lotusvoeten van Kṛṣṇa te brengen. Dat is *guru. Śrīmad-Bhāgavatam* zegt, dat *bhakti* niet de soort *bhakti* van Dhruva mag zijn. Dhruva had enig defect. Jullie weten, dat de verheven toegewijde, Nārada, Dhruva heeft geïnitieerd. Hij heeft Prahlada Mahārāja geïnitieerd en hij heeft ook Citraketu Mahārāja geïnitieerd. Maar deze drie discipelen zaten in verschillende categorieën. Ook al

wil de *guru* iedereen hetzelfde geven – Goloka Vṛndāvana, dienstverlening aan Kṛṣṇa – als de discipel niet beschikt over indrukken uit het verleden, kan die *guru* het niet geven. Hij wil het geven, maar de discipel kan het niet ontvangen. Dhruva Mahārāja beschikte niet over voorgaande indrukken. Ook al voerde hij zes maanden lang zware soberheden uit en ook al was hij uiteindelijk in staat om zonder zuurstof en water te leven, had hij geen voorgaande indrukken van associatie met hoge klasse toegewijden. Daarom kon Nārada hem niet de zuiverste *bhakti* geven.

Śrīla Svāmī Mahārāja, Śrīla Prabhupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura en Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura wilden al deze dingen geven en dat is de reden, waarom Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura is begonnen met *nagara-saṅkīrtana* en *nāma-haṭṭa*. Śrīla Svāmī Mahārāja is ook op deze manier begonnen, maar hij kon zijn leerlingen niet de zuivere toewijding aan Rādhā en Kṛṣṇa geven, die Śrī Caitanya Mahāprabhu wilde geven. Mahāprabhu was op reis met Kālā Kṛṣṇadāsa in Zuid-India, maar Hij kon hem deze hoge klasse toewijding niet geven. De ontvanger heeft voldoende indrukken nodig uit dit leven en voorgaande levens. Als je nalaat met hoge klasse Vaiṣṇava's te associëren en nalaat deze waarheden te realiseren, zal *gurudeva* het niet geven. Ook al wil *gurudeva* deze *bhakti* wel geven en ook al kan hij alles gedaan krijgen, hij zal niet van het proces afwijken. Dat is de reden, waarom Nārada het niet aan Dhruva kon geven. Dat is de reden, waarom Dhruva zich nog steeds bevindt in Dhruva-loka en niet in Goloka Vṛndāvana.

In de geschiedenis van Devahūti en Kapiladeva vertelde Kapiladeva zijn moeder het volgende,

*satām prasāṅgān mama vīrya-saṁvido
bhavanti hṛt-karṇa-rasāyanāḥ kathāḥ
taj-joṣaṇād āśv apavarga-vartmani
śraddha ratir bhaktir anukramiṣyati*

Śrīmad-Bhāgavatam (3.25.25)

In het gezelschap van zuivere toegewijden worden krachtige gesprekken, die Mijn heldendaden verhelder, een verjongende tonic voor de oren en het hart. Door deze vertellingen te horen maakt men snel vooruitgang op het pad van emancipatie uit onwetendheid. Eerst ontwikkelt men vertrouwen (*śraddhā*) in Mij, daarna volgt *rati* (de kiem van zuivere liefde) en tenslotte ervaart men het ontwaken van *prema-bhakti*, zuivere toegewijde dienst.

Dit wordt ook gezegd in *Caitanya-caritāmṛta*,

*‘sādhu-saṅga’, ‘sādhu-saṅga’—sarva-śāstre kaya
lava-mātra sādhu-saṅge sarva-siddhi haya*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.54)

Het judicium van alle geopenbaarde geschriften is, dat men alle succes kan boeken door zelfs maar een ogenblik te hebben geassocieerd met een zuivere toegewijde.*

Als men zelfs maar een ogenblik in *sādhu-saṅga* verkeert, is dat niet tevergeefs. Maar deze [associatie] dient te worden aangenomen met eerbied en zeer sterk vertrouwen. Anders blijft het effect uit. Dan krijgt het geen effect.

Bharata Mahārāja was een zeer gevorderde Vaiṣṇava en stond op het punt om *rati* (het stadium van *bhāva*) binnen te gaan. Hij had *niṣṭhā-bhakti* doorlopen en ook het stadium van

ruci, smaak voor de heilige naam en *hari-kathā*. Hij had alles opgegeven, zijn huis, vrouw, kinderen en ging het stadium van *āsakti* binnen. Hij vertrok naar een dicht oerwoud en is daar in zijn eentje gaan leven, terwijl hij bleef chanten en herinneren. Maar wat gebeurde er? Hij raakte gehecht aan een hert, dat hij in een rivier zag verdrinken. Hij had medelijden met dat jonge hertje. Dit wordt genade in de geaardheid goedheid genoemd. Toegewijden moeten genadevol zijn, maar ze mogen zich niet hechten. Bharata Mahārāja had correct gehandeld door dat hert genade te schenken, maar hij raakte eraan gehecht, waardoor zijn gehechtheid aan Kṛṣṇa achteruit liep. Kort daarna is hij overleden en [op het moment van de dood] herinnerde hij zich alleen nog dat hertje. In zijn volgende leven werd hij een hert. In zijn tweede en derde geboorte als hert is hij zeer voorzichtig geweest.

Jullie moeten hiermee ook voorzichtig zijn. Zelfs in een hoog stadium bestaat de kans te vallen. Je kunt chanten en herinneren, maar omdat je nog vol *anarthas* zit, hebben jullie nog geen smaak (*ruci*) en bestaat er een grote kans om te vallen. Daarom moeten we altijd in verheven associatie blijven. Als Bharata Mahārāja in het gezelschap van Nārada was geweest, was hij geen drie levens in deze wereld doorgegaan. Maar hij had die associatie niet. Probeer daarom zelfs in de stadia van *niṣṭhā* en *ruci* altijd in het gezelschap van gevorderde toegewijden te zijn.

Wat is de essentie van dit verhaal, dat Śrīla Śukadeva aan Parikṣit Mahārāja vertelde, toen hij op het punt stond te overlijden? Śukadeva zei, “U bent hier naartoe gekomen, u hebt uw zoon en allerlei andere gehechtheden opgegeven en daar-

om vertel ik u *hari-kathā*. U moet niet doen, wat Bharata heeft gedaan. U moet geen moment besteden aan andere gehechtheden.” Op het moment van de dood dacht Bharata aan een hert en werd zelf een hert. Iemand, die veel honden heeft en eraan gehecht is, wordt in zijn volgende leven zeker een hond. Niemand kan dat vermijden. Je kunt ieder object van de wereld worden, waaraan je gehecht bent geweest, een slang, tijger, hert, paard enzovoort. Een man kan in zijn volgende leven een mooie vrouw worden, terwijl hijzelf in een mannelijk lichaam zat en dan wordt hij helemaal wellustig. Als een vrouw denkt aan een mannelijk persoon, kan ze hetzelfde als die man worden en dan wordt zij ook helemaal wellustig. Zo kan dat gaan. Je kunt ook een ezel worden, want ezels zijn zeer wellustig. Je kunt een ezel, een aap, een hond, enzovoort worden. Dus wees niet gehecht.

Probeer vanaf het begin altijd te chanten en aan Kṛṣṇa te denken, maar niet aan Kṛṣṇa alleen. Als je aan Kṛṣṇa alleen denkt, kun je in Hem opgaan, zoals de *māyāvādīs* dat doen. Wij moeten denken aan Kṛṣṇa met Zijn toegewijden. Als jouw *gurudeva* jou een bepaald ideaal heeft gegeven, probeer je dat te volgen. Hij wil zoveel dingen geven en hij geeft ze ook, maar als de leerling geen associatie heeft, kan de leerling het niet helemaal begrijpen en navolgen. *Gurudeva* heeft hem alles in de *gopāla-mantra* en *kāma-gāyatrī* gegeven, maar de leerling was niet gekwalificeerd om te herkennen, wat hem werd gegeven. Als de leerling echter altijd in de associatie van hoge klasse, verheven Vaiṣṇava’s blijft, kan hij al die dingen wel realiseren.

Die Vaiṣṇava's kunnen je laten realiseren, wat zich in de *gopāla-mantra* bevindt. Deze was door Kṛṣṇa Zelf aan Brahmā gegeven. *Kāma-gāyatrī* werd hem ook gegeven. Met deze *mantras* kun je Goloka Vṛndāvana binnengaan. Meer nog dan Kṛṣṇa herinneren moeten we Yaśodā of de *gopīs*, zoals Rūpa Mañjarī en anderen, herinneren en dan kunnen we Kṛṣṇa op dezelfde manier diensten verlenen. Er valt over dit onderwerp zoveel te zeggen. Het is onze plicht om Śrīla Rūpa Gosvāmī te volgen, hetgeen de reden is, waarom we *rūpānugas* worden genoemd. We zeggen in de *Jaya-dhvani*, “*rūpānuga-guru-varga kī jaya*,” maar we weten niet wat *rūpānuga* is. We moeten proberen erachter te komen door vragen te stellen, “Wat is *rūpānuga*? Wat is *rāgānuga*? Wat is *rāga*? Wat is *śraddhā*? Wat is *niṣṭhā*? Wat is *ruci*? Wat is *āśakti*, *ratī*, *prema*, *sneha*, *māna*, *praṇaya*, *rāga* een *anurāga*?” Dan leren we al die stadia van *bhakti* kennen. We kunnen *Śrīmad-Bhāgavatam* lezen, maar als we niet de juiste associatie hebben, kunnen we niets bereiken. Vandaar, *satām prasāṅgān mama vīrya-saṁvido*.

We kunnen zoveel leren van *Bharata-carita* (de levensgeschiedenis en het karakter van Bharata Mahārāja). Bharata was in zijn derde leven zeer onthecht. Hij werd een *brāhmaṇa* en tegelijkertijd leek het, alsof hij volkomen gestoord was, maar hij was niet gek. Hij herinnerde zich Kṛṣṇa constant en associeerde nooit met gewone burgers. Het is echter twijfelachtig, of hij de soort *bhakti* heeft gekregen, die Śrī Caitanya Mahāprabhu kwam brengen: *anarpita-carim cirāt karuṇayāvatiṛṇaḥ kalau* (*Śrī Caitanya-caritāmṛta*, *Ādi-līlā* 1.4).

Jullie hebben zoveel geluk, meer nog dan Bharata Mahārāja en anderen. Jullie zijn zo fortuinlijk door op dit moment te

zijn gekomen vlak na Śrī Caitanya Mahāprabhu. Maar we zijn tevens zo onfortuinlijk, dat we het proces niet willen volgen. We willen goud, wereldse reputatie en andere dingen van Vaiṣṇava's hebben, maar niet hun hoge klasse liefde en geneztheid voor Kṛṣṇa.

Bharata Mahārāja heeft deze liefde nooit bereikt. Hij kreeg zoveel gevorderde kennis, maar heeft hij ooit een druppel liefde voor Rādhā en Kṛṣṇa Yuga gekregen? Hij had er zelfs nooit van gehoord. Hij heeft nooit de kans gekregen. Citraketu Mahārāja was ook een verheven Vaiṣṇava evenals Prahāda Mahārāja. Prahāda zag Kṛṣṇa hier, daar en overal, maar heeft hij enige *ānugāya* (begeleiding) van de *gopīs* gekregen? Had hij een smaak of een gretigheid om het gevoel van liefde van de *gopīs* te krijgen? Omdat hij geen associatie heeft gehad van Śrī Caitanya Mahāprabhu en Zijn volgelingen, heeft hij die gretigheid nooit bereikt.

Zorg dat je deze tijd niet verwaarloost of misbruikt, anders worden jullie slachters – moordenaars van je eigen zelf. Wees altijd onthecht en probeer je tijd gunstig te besteden. Als je geen goede associatie hebt, bid dan aan Kṛṣṇa, die zo genadig is, dat Hij meteen alles voor je regelt. Je kunt aan Nityānanda Prabhu bidden, die nog meer genade geeft dan wie dan ook, “Oh, wilt U dit alstublieft regelen. Geef U me de associatie van *rasika* toegewijden, zodat ik *Śrī Caitanya-caritāmṛta* en *Śrīmad-Bhāgavatam* kan horen. Weest U genadig. Ik ben van U afhankelijk. Ik geef mijn hele hart aan U.” Als je een sterk vertrouwen hebt in Nityānanda, zal Hij zeker alles regelen.



Hoofdstuk 3 – Het proces van horen

GISTEREN HEB IK UITGELEGD, DAT WE ŚRĪMAD-*Bhāgavatam* moeten horen van superieure, zelf-gerealiseerde *rasika* Vaiṣṇava's. Dit staat overal in *Śrīmad-Bhāgavatam* en *Śrī Caitanya-caritāmṛta* geschreven. *Śrī Caitanya-caritāmṛta* zegt, “*yāha, bhāgavata paḍa vaiṣṇava-vera sthāne* – als je *Śrīmad-Bhāgavatam* wilt begrijpen, moet je een zelf-gerealiseerde Vaiṣṇava benaderen en het van hem horen” (*Antya-līlā* 5.131). Wat betekent dit? *Paḍa* betekent ‘lezen’. Als je *Śrīmad-Bhāgavatam* wilt lezen, moet je eerst naar een superieure *rasika* Vaiṣṇava gaan en van hem horen en leren, hoe je moet lezen. Het is van het grootste belang om het proces te kennen. Nadat je dit hebt gehoord, kun je iedere *sāstra* lezen en realiseren.

Er staat ook geschreven, dat degenen zonder hoge klasse associatie de betekenis van *Śrīmad-Bhāgavatam* niet kunnen begrijpen. De *māyāvādī sannyāsīs* in India zijn zeer geleerd in Sanskriet, ze spreken Sanskriet en geven lezingen in Sanskriet. Ze kennen diverse betekenissen van ieder woord, ze

kennen de stamwerkwoorden enzovoort, maar waarom zijn ze *māyāvādīs* geworden? Omdat ze *Bhāgavatam* totaal niet begrijpen. Ze geven ook uitleg over de boeken van Jīva Gosvāmī en anderen, maar ze begrijpen die boeken niet. Dit is de reden, waarom is gezegd,

*aham vedmi śuko vetti
vyāsa vetti na vetti vā
bhaktyā bhāgavataṁ grāhyaṁ
na buddhyā na ca tīkayā*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 24.313)

Śrī Śiva zei, “Ik kan het weten, Śukadeva Gosvāmī, de zoon van Vyāsadeva, kan het weten en Vyāsadeva kan *Śrīmad-Bhāgavatam* al of niet doorgronden. Over het geheel genomen kan *Śrīmad-Bhāgavatam*, de smetteloze Purāṇa, alleen worden gekend door middel van toegewijde dienst, niet door materiële intelligentie, speculatieve methoden, of ideële commentaren.”*

Dit vers werd gesproken door Śaṅkara. Wie is Śaṅkara? Mahādeva (Śiva). *Vaiṣṇavānāṁ yathā sambhuḥ*. Hij is de allerbeste Vaiṣṇava, de *ādi* (oorspronkelijke) Vaiṣṇava. Hij zegt, “*aham vedmi* – ik ken de betekenis van *Śrīmad-Bhāgavatam*.” “*Śuka vetti* – en Śuka weet het.” “*Vyāso vetti na vetti vā* – er bestaat enige twijfel over de vraag, of Vyāsa het weet of niet.”

Vyāsadeva heeft *Śrīmad-Bhāgavatam* geschreven en hij heeft hem in zijn trance gezien, maar Śaṅkara zegt, dat het niet zeker is, of hij hem doorgrondt of niet. Eigenlijk weet Vyāsadeva maar de helft. Hoezo? Hij bevindt zich in de categorie van Kṛṣṇa en is daarom *śaktimān-tattva*, dat wil zeggen, hij is het object van *prema*. Śaṅkara daarentegen is de *āśraya*, het voertuig van *prema*. Hij bevindt zich in de lijn van Śrīmatī

Rādhikā (de belichaming van *āśraya-tattva*). In *kṛṣṇa-līlā* is Śrī Śukadeva Gosvāmī de papegaai van Śrīmatī Rādhikā en daarom bevindt hij zich ook in Haar lijn of categorie. Iedereen in de lijn van Rādhikā kan *Śrīmad-Bhāgavatam* kennen, maar Kṛṣṇa Zelf kan hem niet kennen. Dat is de reden, waarom Hij naar deze wereld is gekomen om hem in de gedaante van Śrī Caitanya Mahāprabhu te leren kennen. Viśākhā in de gedaante van Rāmānanda Rāya heeft Śrī Caitanya Mahāprabhu ingewijd in de kennis van *Śrīmad-Bhāgavatam*. Daarna heeft Hij in Gambhīrā in de gevoelsgesteldheid van Rādhikā *Śrīmad-Bhāgavatam* geproefd. *Śrīmad-Bhāgavatam* is niets anders dan het innerlijke, intrinsieke gevoel van Rādhikā. *Śrīmad-Bhāgavatam* betreft de verheerlijking van Rādhikā, niet de verheerlijking van Kṛṣṇa.

*vande nanda-vraja-strīṇāṁ
pāda-reṇum abhikṣṇaśaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.47.63)

Ik kniel neer voor het stof van de voeten van de *gopīs*, die in Nanda Bābā's Vraja wonen.

Śaṅkara is dus correct, wanneer hij zegt, “*vyāso vetti na vetti vā* – er bestaat enige twijfel over de vraag, of Vyāsa op de hoogte is of niet.” *Śrīmad-Bhāgavatam* (11.2.12) zegt ook, *śruto 'nupaṭhito dhyātaādṛto vānumoditaḥ*. Men dient *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. Als men niet gewend is aan dergelijk horen, kan men er iets van herinneren. Als men dat zelfs niet voor elkaar krijgt, kan men zijn goedkeuring eraan geven, “Oh, het is heel goed om *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen.” Dan bevestigt hij dat. Zelfs door dit te doen wordt een sterke in-

druk vastgelegd, die zich gedraagt als *sukṛti* (spirituele verdienste die tot *bhakti* leidt). Daarom is het volgende gezegd,

*śrīmad-bhāgavatam purāṇam amalāṁ yad vaiṣṇavānām priyaṁ
yasmin pāramahaṁsyam ekam amalāṁ jñānaṁ paraṁ gīyate
tatra jñāna-virāga-bhakti-sahitaṁ naiṣkarmyam āviskṛtaṁ
tac chṛṇvan su-paṭhan vicāraṇa-paro bhaktyā vimucyen naraḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (12.13.18)

Śrīmad-Bhāgavatam is de smetteloze Purāṇa. Hij is zeer geliefd onder de Vaiṣṇava's, want hij beschrijft de zuivere en allerhoogste kennis van de *paramahaṁsas*. Deze *Bhāgavatam* openbaart de methode om vrij te worden van al het materiële werk samen met de processen van transcendentie kennis, verzaking en toewijding. Een ieder, die serieus tracht *Śrīmad-Bhāgavatam* te begrijpen, die hem op de juiste wijze hoort en hem met toewijding reciteert, wordt volkomen bevrijd.*

Als iemand de *Bhāgavatam* hoort met *śraddhā* van superieuren, die de diepere betekenissen uitleggen, die zeer gevorderd zijn in *bhakti* en die zich aan *Śrīmad-Bhāgavatam* hebben overgegeven, gaan de woorden van *Bhāgavatam*, die Kṛṣṇa Zelf is, zijn hart binnen en worden gerealiseerd. Dit is het proces van horen.

*vikrīḍitaṁ vraja-vadhūbhir idam ca viṣṇoḥ
śraddhānvito 'nuśṛṇuyād atha varṇayet yaḥ
bhaktiṁ parāṁ bhagavati pratilabhya kāmam
hṛd-rogam āśv apahinoty acireṇa dhiraḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.33.39)

Een nuchter persoon, die in vol vertrouwen constant Bhagavān Śrī Kṛṣṇa's transcendentie *rāsa-līlā* met de meisjes van Vraja hoort of beschrijft, krijg eerst zuivere toegewijde dienst aan de

lotusvoeten van Bhagavān. Daarna zal hij snel zijn zintuigen overwinnen en permanent vrij worden van de aandoening van het hart – wereldse wellust.

Als je *Śrīmad-Bhāgavatam* volgens dit proces hoort en hem daarna met *śraddhā* gaat lezen, komen alle woorden naar je toe, ze openbaren zichzelf en dan raak je zelf-gerealiseerd. Als je niet veel associatie hebt met verheven Vaiṣṇava's, moet je toch lezen, want er is geen alternatief. Maar je dient je aan *Śrīmad-Bhāgavatam* over te geven. Dit wordt *su-paṭhan vicāraṇa-paro* genoemd. Je moet denken, "Wat gaat de betekenis diep. O woorden van *Śrīmad-Bhāgavatam*, jullie zijn transcendent. Openbaren jullie jezelf, alsjeblieft. Manifesteer jullie genade in mijn hart, zodat ik al deze waarheden mag realiseren." Dit is het proces.

Ik ken zoveel hooggeleerde en grondig geschoolde toegewijden van Śrīla Svāmī Mahārāja, die de wereldverzakende levensorde hadden aanvaard. Ze kenden vele *ślokas* van *Śrīmad-Bhāgavatam* met al hun betekenissen uit hun hoofd, maar toen Śrīla Svāmī Mahārāja uit deze wereld was vertrokken, zijn ze hun *sannyāsa āśrama* uitgegaan en hebben het lezen van *Bhāgavatam* en de hele rest ook achterwege gelaten. Dit is niet het proces. Als we *Śrīmad-Bhāgavatam* op een diep niveau willen binnengaan, moeten we lezen, maar het helpt ons alleen, als we lezen in overeenstemming met het [juiste] proces. Als we genoeg geluk hebben om in goede associatie te verkeren en als in dat gezelschap een paar hogere Vaiṣṇava's uitleg van *Śrīmad-Bhāgavatam* geven, mogen we geen tijd verliezen. Dan moeten we proberen die tijd te gebruiken. Als je niet beschikt over de fysieke associatie van dergelijke zui-

vere toegewijden, kun je studeren door de instructies te volgen, die je van hen hebt gehoord.

We dienen vrij te zijn van het valse ego door te denken, “We kunnen *Śrīmad-Bhāgavatam* wel op onze eigen manier begrijpen.” Je kunt zelf lezen, maar dan in dit proces: wees zeer nederig en bied jezelf aan de *Bhāgavatam* aan in *saraṅā-gati* (overgave).

Ter voorbereiding op het horen van Canto Tien

We hebben uitgelegd, waarom de eerste negen canto's werden gesproken. Dan komt Canto Tien. Er is een platform nodig om Canto Tien van *Śrīmad-Bhāgavatam* te horen. We moeten weten, wat deze [materiële] wereld is. We kunnen dat leren door de dialoog van Kapiladeva en Devahūti te horen. Het is van belang om te weten, wat deze wereld is en wat dit lichaam is. Dit lichaam is een combinatie van ontlasting, urine en andere onaangename zaken. We kunnen onszelf in feite niet reinigen door een bad te nemen, want het lichaam zit constant vol met die zaken. Het kan alleen worden gereinigd door de heilige namen te chanten. Zelfs na een bad te hebben genomen spreken we het volgende uit,

*yaḥ smaret puṇḍarikākṣam
sa bahyābhyantara-śuciḥ*

Garuḍa Purāna

Door aan de lotusogen van Bhagavān, Puṇḍarikākṣa, te denken wordt men van binnen en van buiten zuiver.

Zelfs nadat we een bad hebben genomen, dienen we *ācamana* te doen en de namen van Kṛṣṇa te reciteren. In een ander

perspectief zijn we altijd zuiver, of we nu iets doen om perfectie te bereiken of niet. We zijn zuiver in het hart en in de ziel, want we zijn een onderdeel van Kṛṣṇa en we hebben het potentieel om Hem te dienen. We kunnen proberen Kṛṣṇa te dienen zoals Dhruva Mahārāja dat deed. Geen probleem. Maar Dhruva Mahārāja kon geen zuivere *bhakti* krijgen vanwege zijn wereldse verlangens. Prahlāda Mahārāja had geen verlangens; hij was een *mahā-bhāgavata*. Door te horen kunnen we worden zoals hij was. Ofschoon er zoveel problemen naar hem toekwamen, werd hij er nooit door geraakt. Hij bleef afzijdig van alle problemen en werd nooit verstoord. Als je zoals hij wordt, kun je *Śrīmad-Bhāgavatam* altijd chanten en herinneren. Anders raak je verstoord.

Om al deze waarheden te leren kennen kun je ook de hoofdstukken over Bhārata Mahārāja en Citraketu Mahārāja lezen. Wees niet teveel gehecht aan jouw kinderen en vrouw, zoals Citraketu Mahārāja dat in zijn eerste leven was. Wat overkwam Citraketu? Hij liet uiteindelijk alles achter en hem werd door Nārada en Aṅgirā Ṛṣi transcendente kennis gegeven.

Volg deze lessen. Materiële relaties kunnen je nimmer gelukkig maken. Nooit. Dus maak je geen zorgen. Blijf in de situatie, waarin je je bevindt, voorzie op de een of andere manier in je levensonderhoud en herinner en chant altijd ‘Kṛṣṇa’.

Nu ga ik snel naar Canto Tien. Śrī Parikṣit Mahārāja zei tegen Śrīla Śukadeva Gosvāmī, “Je hebt me alles verteld tot en met het negende canto, maar ik ben nog niet voldaan. Ik ben zo hongerig naar deze *hari-kathā*.”

*nivṛtta-tarṣair upagīyamānād
bhavausadhāc chrotra-mano-'bhirāmāt
ka uttamasloka-guṇānuvādāt
pumān virajyeta vinā paśughnāt*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.1.4)

Lofprijzing van de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods wordt uitgevoerd in het *paramparā* stelsel, dat wil zeggen, het wordt overgedragen van de geestelijk leermeester op de discipel. Deze verheerlijking is smaakvol voor degenen, die niet langer zijn geïnteresseerd in de valse, tijdelijke verheerlijking van deze kosmische manifestatie. Voor de geconditioneerde ziel, die herhaaldelijk geboorte en dood ondergaat, zijn beschrijvingen van God het juiste medicijn. Wie zou daarom willen stoppen met het horen van dergelijke lofprijzing van God behalve een slachter, die zijn eigen zelf vermoordt?*

Alleen zeer verdorven dieren en slachters van dieren kunnen het horen van *hari-kathā* van superieure sprekers, zoals Śrī Sukadeva Gosvāmī, ontlopen. Śukadeva Gosvāmī was in *kr-ṣṇa-līlā* een zeer geliefde papegaai van Śrīmatī Rādhikā. Hij had geen contact met *māyā*, zelfs niet in de buik van zijn moeder. Kort na zijn geboorte werd hij toegelaten tot de school van Vyāsadeva en daar heeft hij *Śrīmad-Bhāgavatam* van begin tot eind bestudeerd. Daarna heeft hij *Śrīmad-Bhāgavatam* uitgelegd in het gezelschap van Śrīla Parīkṣit Mahārāja. Hier zegt hij, *nivṛtta-tarṣair upagīyamānād*. Als een spreker van *Śrīmad-Bhāgavatam* geen aardse verlangens heeft, geen wereldse problemen heeft en niet gehecht is, zoals Śukadeva Gosvāmī of wie dan ook in zijn opvolging, mag men de gelegenheid niet voorbij laten gaan om van hem te horen.

Śrīmad-Bhāgavatam is geschikt voor drie soorten toehoorders. Het is voor degenen, die aardse verlangens willen vervullen, voor degenen die *mukti* (bevrijding) verlangen of die reeds bevrijd zijn, en voor *bhaktas* – in hoogste instantie *rasika-bhaktas*. De uiteenzetting van *Śrīmad-Bhāgavatam* dient voor alle typen toegewijden te worden gehoord van die klasse sprekers. *Nivṛtta-tarṣair upagīyamānād*. Wat betekent *upagīyamānād*? Het is het tegenovergestelde van *gāyamānāt* [‘zijzelf bezingen’]. *Upagīyamānād* betekent ‘iemand die het eerst heeft gehoord van zijn *guru*, een *rasika* Vaiṣṇava, en het daarna zelf spreekt [beschrijft of bezingt]’. Hiervan is Sūta Gosvāmī Ugrasravā een voorbeeld. Hij woonde het gezelschap bij van Śukadeva Gosvāmī en hoorde van hem *Śrīmad-Bhāgavatam*, toen Parīkṣit Mahārāja het hoorde. Eerst had hij alles gehoord en toen deed hij *gīyamānāt*. Eerst houdt men zich bezig met *śravaṇam* (horen) en daarna, wanneer men dat heeft geperfectioneerd, begint men met *kīrtanam* (spreken). Tegen die tijd wordt het spreken *avyarthāmāha-auśadhi*,¹ het onfeilbare medicijn. Het zal niet vruchteloos zijn.

Iedereen in het gezelschap van Parīkṣit Mahārāja en Śukadeva Gosvāmī, de junioren en de senioren – de *kaniṣṭha-adhikārīs* en de *madhyama-adhikārīs* – maakten vooruitgang in hun eigen stadium van *bhakti*. Degenen, die op het punt stonden te worden bevrijd, raakten bevrijd en degenen zonder

¹ *Vyārtha* betekent ‘zinloos’ of ‘vruchteloos’. *Avyārtha* betekent ‘het is niet vruchteloos’. *Mahā* betekent ‘onfeilbaar’. *Auśadhi* betekent ‘medicijn’. Dus *avyarthāmāha-auśadhi* betekent ‘het onfeilbare medicijn, dat niet vruchteloos is’.

liefde en genegenheid ontvingen liefde en genegenheid. Op die manier heeft iedereen zich verder ontwikkeld.

*Nivṛtta-tarṣair upayūyamānād bhavauṣadhāc chrotra-mano-
‘bhirāmāt* [de beschrijvingen van Bhagavān zijn het juiste medicijn voor de geconditioneerde ziel met de ziekte (*roga*) van herhaalde geboorte en dood]. Wat is de ziekte van deze wereld? Wat is de meest omvangrijke ziekte, waaruit alle andere ziekten voortkomen? De basis van alle ziekten is vergetelheid van Kṛṣṇa. Dit wordt *avidyā* genoemd, onwetendheid van *kṛṣṇa-tattva* en onwetendheid van liefde en toewijding aan Hem. Deze *avidyā* verdwijnt heel snel. Zij die niet met grote eerbied en een sterk vertrouwen luisteren [naar *hari-kathā*], zijn hetzelfde als slachters, die zichzelf en anderen vermoorden. In deze wereld zijn veel slachters.

Ik heb diverse redenen aangegeven, tien of meer, voor Kṛṣṇa's afdaling naar deze wereld. In de gevangenis van Kāṁsa verscheen Hij uit de baarmoeder van Devakī via de geest van Vasudeva Mahārāja.² In Vṛndāvana werd Hij op hetzelfde moment geboren als een normale baby, die met een navelstreng aan Zijn moeder, Yaśodā, was verbonden. Beide verschijningen zijn waar. Kṛṣṇa verscheen aan Devakī in Zijn *catuṛ-bhuja* gedaante [met vier armen] als een jonge schoonheid van ongeveer zestien jaar met lang golvend haar en gouden ornamenten met edelstenen. Op hetzelfde moment werd Hij om twaalf uur 's nachts als baby uit de baarmoeder van Yaśodā geboren en hilde “kyaaah-kyaaah-kyaaah.”

² In de gevangenis van Kāṁsa werd Hij overgebracht van de geest van Vasudeva naar de geest van Devakī en van haar geest naar haar baarmoeder. Hij verscheen dus uit de baarmoeder van Devakī.

Śukadeva Gosvāmī had gezegd, dat Kṛṣṇa de zoon was van Vasudeva en Devakī. Maar tegen wie heeft hij dit verteld? Tegen de Mathurāvāsī's. Wat zou Śukadeva hebben gezegd, als hij in Vṛndāvana zou zijn geweest? Geen enkele inwoner van Vṛndāvana zou hem hebben geloofd, als hij zou hebben beweerd, dat Kṛṣṇa de zoon was van Vasudeva en Devakī. Ze hadden eerder al gezien, dat Kṛṣṇa uit Yaśodā was geboren. De navelstreng werd in hun aanwezigheid doorgeknipt. Hoe zouden ze Śukadeva Gosvami of Akrūra of Uddhava of iemand anders moeten geloven? Ze zouden hen nooit hebben geloofd. Als je een Mathurāvāsī bent, kun je het idee in stand houden, dat Kṛṣṇa de zoon van Devakī en Vasudeva is, geen probleem. Maar als je een Vrajavāsī wilt worden, of zelfs een struik, een vogel of een ander dier van Vṛndāvana, zal je moeten aannemen, dat Kṛṣṇa de zoon is van Yaśodā en niet de zoon van Devakī en Vasudeva. Beide feiten zijn waar volgens hun eigen perspectief. Śrīla Śukadeva Gosvāmī heeft zo vaak uitgelegd, dat de Mathurāvāsī's toegewijden van een hoog kaliber zijn en dat de toegewijden van Vṛndāvana dat ook zijn. Maar wie zijn superieur? De Mathurāvāsī's, zoals Uddhava en Akrūra, of de Vrajavasis, zoals Śrīmatī Rādhikā, Lalitā, Viśākhā, Yaśodā en Nanda Bābā? De Vrajavāsī's. Daarom moeten we aan hun woorden het meeste geloof hechten.

Mathurāvāsī's liegen wel eens. In feite heeft Kṛṣṇa Zelf gezegd, dat Mathurāvāsī's leugenaars zijn. In *Bhāgavad-gītā* zei Hij tegen Arjuna, “Jij moet beloven, dat Ik geen enkele toegewijde van Mij zal verwaarlozen. Als Ik die belofte Zelf doe, kan het zijn, dat Ik van gedachte verander, want Ik ben een

Mathurāvāsī. Maar als jij die belofte doet, moet Ik hem nakomen.” Op die manier geeft Kṛṣṇa toe, dat Mathurāvāsī’s leugens vertellen. Degenen die zeggen, dat Kṛṣṇa de zoon is van Vasudeva en Devakī, zijn leugenaars, hun woorden kloppen niet. Wie [welke Kṛṣṇa] vocht in de Mahābhārata oorlog? Dat was niet Vrajendra-nandana Kṛṣṇa; dat was Vasudeva Kṛṣṇa. Als anderzijds Yaśodā Maiyā tegen Kṛṣṇa zegt, “Jij bent mijn zoon,” bestaat er geen twijfel over. In eerste instantie moet je haar geloven.

Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja heeft alleen voor beginners ergens in zijn *Śrīmad-Bhāgavatam* geschreven, dat Kṛṣṇa de zoon was van Vasudeva en dat Hij aan Nanda en Yaśodā werd gegeven om Hem te onderhouden en te voeden als hun aangenomen kind, maar dit is niet waar. Hierin moet je sterk vertrouwen hebben. Probeer een Vrajavāsī te zijn. Als je deze lezing hoort, probeer dan een Vrajavāsī te zijn. Eerst moet je dit vertrouwen hebben en dan kun je *Śrīmad-Bhāgavatam* realiseren. Dit is de basis. Kṛṣṇa heeft zoveel rijkdommen en vermogens; Hij heeft zes soorten rijkdommen in het bijzonder. Wanneer Hij als Vrajendra-nandana in huis is bij Nanda Bābā, beschikt Hij over alle rijkdommen en vermogens, nog meer dan Hij in Dvārakā en Mathurā heeft, maar de rijkdom en het vermogen van Vrajendra-nandana worden overspeeld door zeer zoete *mādhurya*. Alleen hoge klasse toegewijden kunnen al deze waarheden realiseren. Probeer het hart van de Vrajavāsī’s te hebben.

Degenen, die zitten te slapen [in deze klassen], krijgen al deze begrippen niet mee. Ga alsjeblieft goed zitten, anders val je in slaap en mis je mijn lezing en dan word je een Mathurā-

vāsī – je wordt niet eens een Mathurāvāsī, maar een Dvārakāvāsī of een Vaikuṅṭhavāsī. Als je niet met aandacht luistert, kan het kwaad van anderen jouw hart binnengaan en daar gaan liggen slapen. Verlies jullie aandacht niet.

Dit is het eerste begrip: Kṛṣṇa is Vrajendra-nandana. Het tweede is, dat Vrajendra-nandana zeer genadig is.

*aho bakī yaṁ stana-kāla-kūṭaṁ
jighāmsayāpāyayad apy asādhvī
lebhe gatiṁ dhātry-ucitāṁ tato 'nyam
kaṁ vā dayāluṁ saraṇaṁ vrajema*

Śrīmad-Bhāgavatam (3.2.23)

Alas, hoe kan ik mijn toevlucht nemen tot iemand, die meer genade heeft dan Hij, die de positie van moeder schonk aan een heks [Pūtanā], die ongelovig was en op haar borsten dodelijk vergif had aangebracht?*

Toen Kṛṣṇa in Gokula ongeveer tweeëneenhalf of drie jaar oud was, heeft Hij een aantal keer prachtig spel uitgevoerd. Kaṁsa had eens een demoon genaamd Śakaṭāsura gestuurd om Kṛṣṇa te vermoorden. De demoon dacht, “Ik ben zo slim. Ik ga daar niet naartoe in een bepaalde gedaante, maar ik ga er naartoe als lucht.” Hij ging een ossewagen in en wilde de kar over Kṛṣṇa [die eronder lag] heen duwen en Hem verpletteren. Maar Kṛṣṇa is geen gewone jongen. Hij raakte Śakaṭāsura aan met Zijn teennagels en de demoon was meteen dood. Wat is de betekenis achter dit spel? Al heeft iemand, die zeer geleerd is, *Śrīmad-Bhāgavatam*, alle Veda's, de Upaniṣaden en alle andere geschriften gelezen, kan hij toch nog een demoon zijn, als hij Kṛṣṇa niet met liefde en genegenheid dient. Eigenlijk lijken alle *māyāvādīs* op Śakaṭāsura en ook iedereen

in hun lijn. Ze zijn zeer deskundig in het citeren van geschriften, ze kunnen zoveel betekenissen van *Śrīmad-Bhāgavatam* opsommen en wanneer ze spreken, raakt iedereen betoverd. Maar uiteindelijk zeggen ze, “Wij zijn diezelfde *brahma*.” Ze lijken allemaal op Śakaṭāsura en daarom doodt Kṛṣṇa hen met een of andere list en zuivert hun hart. We moeten oppassen, dat we niet worden zoals zij.

Kennen jullie de demon Tṛṇāvarta? Wat is de betekenis of de essentie van het spel, waarin Kṛṣṇa Tṛṇāvarta vermoordt? Wat zijn de *dhūla* (stof) en de *tṛṇa* (stro), die door Tṛṇāvarta werden rondgegooid? Het is de logica, die tegengesteld is aan *bhakti*, logica gekeerd tegen liefde en genegenheid, argumenten vol *māyāvāda*, *smārta-vāda*, impersonalisme enzovoort. We moeten niet luisteren naar de logica van deze demonen. In de tijd van Kṛṣṇa waren er in deze wereld maar enkele demonen, maar tegenwoordig lopen er honderdduizenden demonen rond. Door ‘logica’ te gebruiken spreken ze tegen *bhakti*, dus we moeten voorzichtig zijn en niets van hen willen horen.

Hoe Kṛṣṇa te beheersen

We moeten leren, hoe we Kṛṣṇa kunnen beheersen en Hem in ons hart kunnen vastbinden. Met deze bedoeling heeft Kṛṣṇa *dāmodara-līlā* gemanifesteerd. Yaśodā wilde Hem vastbinden. “Oh, Kṛṣṇa is stout geweest,” dacht ze. “Hij heeft het karakter van een dief, die hier en daar naartoe gaat en boter en van alles en nog wat steelt.”

Yaśodā vroeg Hem eens, “Heb Je genomen [klei gegeven]?”

Kṛṣṇa antwoordde, “Oh, Ik heb niet genomen.”

Yaśodā Maiyā zei, “Wat heb Je in Jouw mond? Laat eens zien.”

Wat zag ze daar? Ze zag dat Kṛṣṇa alles in Zijn mond had, inclusief alle werelden. Ze zag Kṛṣṇa’s universele gedaante en honderdduizenden Viṣṇu’s en Brahmā’s. Wat dacht ze toen? “Oh, ik ben waarschijnlijk aan het dromen. Of er is misschien een geest in Kṛṣṇa’s mond gekomen.” Ze wist niet wat het was. Ze pakte water en spoelde haar gezicht af. “Zit ik in een droom of ben ik in de realiteit?” Toen [verdween die visie en] zag ze het niet meer. Ze heeft nooit gedacht, dat Kṛṣṇa de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods was.

Toen Kṛṣṇa Zijn universele gedaante aan Arjuna toonde, vouwde Arjuna zijn handen en bad, “O Kṛṣṇa, ik heb zoveel overtredingen begaan. Ik heb Jou ‘vriend’ genoemd, maar Je bent niet echt ‘vriend’, Je bent de Allerhoogste Schepper, de Schepper der scheppers van scheppers. Je bent *īśvaraḥ paramāḥ kṛṣṇaḥ sac-cid-ānanda-vigrahaḥ anādir ādir govindaḥ sarva-kāraṇa-kāraṇam*. Ik zal Jou voortaan geen ‘vriend’ meer noemen. Ik ben met Jouw zuster getrouwd en daardoor ben ik een *aparādhī* geworden [door Kṛṣṇa als een gewone zwager te beschouwen]. Ik ben niet gekwalificeerd om dit te doen. Ik heb Jou zoveel instructies gegeven, zoals ‘Haal mijn strijdswagen en zet hem in het midden tussen beide legers in.’ Ik zal dit voortaan nooit meer doen. Wil Je me hiervoor alsjeblieft vergeven.” Later liet Kṛṣṇa Zijn universele gedaante verdwijnen en riep Yogamāyā. Onder invloed van Yogamāyā zei Arjuna, “O vriend, kom mee, kom mee. We moeten tegen deze legers vechten.”

Devakī en Vasudeva dachten wel eens, “Kṛṣṇa is mijn zoon,” maar dan zagen ze, hoe moeiteloos Hij op de hoge troon sprong, hoe gemakkelijk Hij Kaṁsa vastgreep, hem op de grond smeed, bovenop hem sprong en hem vermoordde. Eigenlijk had Kaṁsa zichzelf [door zijn activiteiten] al vermoord. Kṛṣṇa sprong alleen bovenop hem. Kṛṣṇa heeft niets gedaan om Kaṁsa te doden, want Kaṁsa was al dood.

Vasudeva en Devakī waren daar aanwezig. Iedereen was aanwezig. Kaṁsa had hen daar naartoe gehaald om hen te zeggen, “Jullie moeten eens zien, hoe ik jullie zoon ga vermoorden.” Nanda Bābā was er met alle *gopas*. Kaṁsa’s vader, Ugrasena, was daar ook naartoe gehaald en Akrūra was erbij met zoveel anderen. Kaṁsa wilde Kṛṣṇa in aanwezigheid van iedereen vermoorden om hen te laten zien, “Ik ben zo superieur.” Maar snel en zonder moeite sprong Kṛṣṇa bovenop Kaṁsa en Kaṁsa stierf. Kṛṣṇa zei, “Wat kan Ik doen? Ik sprong eenvoudig bovenop hem en hij ging dood. Wat kunnen we doen?”

Toen begonnen Devaki en Vasudeva tot Kṛṣṇa te bidden. Kṛṣṇa boog neer aan de voeten van Devakī en Baladeva aan de voeten van Vasudeva Mahārāja. Maar Devakī en Vasudeva baden, “Oh, we weten, wie Je bent. Je bent *nārāyaṇa-tattva* Zelf.” Kṛṣṇa begon te huilen aan de voeten van Devakī en Baladeva hilde aan de voeten van Vasudeva Mahārāja. Ze zaten zelfs op schoot bij Hun ouders, maar de devotie van Devakī en Vasudeva bleef in de stemming van eerbied en ontzag. Ook Yaśodā had vertoningen van Kṛṣṇa’s vermogens gezien, maar ze heeft Hem nooit aangezien voor de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Nooit. Dit is het verschil tus-

sen Mathurā en Vṛndāvana en daarom is Yaśodā zo superieur aan de Mathurāvāsi's.

Dāmodara-līlā

In Gokula werd Kṛṣṇa door Moeder Yaśodā rond zijn middel vastgebonden. Kṛṣṇa houdt van de toegewijden en de toegewijden houden van Hem. Als de liefde van de toegewijden voor Kṛṣṇa groter is dan die van Hem voor de toegewijden, kan Hij worden vastgebonden, of door hen worden beheerst, anders niet. Hoe kun je Kṛṣṇa onder controle krijgen? Het is alleen mogelijk door volkomen onder leiding te staan van Moeder Yaśodā of Subala, Śrīdāma en Madhumaṅgala of door onder leiding te staan van de geliefde *gopīs*, vooral de *gopīs*, die Kṛṣṇa kunnen binden en Hem gemakkelijk onder controle kunnen houden. Śrī Caitanya Mahāprabhu is gekomen om deze vorm van liefde rond te spreken.

Waarom kon Yaśodā Kṛṣṇa in het begin niet vastbinden? Het touw was altijd twee vingers tekort. Alle touwen werden aan elkaar vastgeknoopt en ze werden bij elkaar twee of drie kilometer lang. De omvang van Kṛṣṇa's middel was maar twaalf vingers en er hing een gouden ketting omheen, die Hem door Moeder Yaśodā was gegeven. Zijn taille werd niet wijder, maar het touw was niet toereikend om zelfs maar één keer helemaal rond Zijn middel te gaan en bleef constant twee vingers tekort.

Er worden door die twee vingers twee dingen vertegenwoordigd. De eerste is de poging van de *bhaktas* om *bhakti* te doen. Als we Kṛṣṇa willen binden met onze eigen intelligentie, onze eigen ondernemingen, lukt het niet. We kunnen Zijn

darśana niet krijgen, noch Zijn genade en we kunnen Hem ook niet beheersen. Het tweede principe is daarom Zijn genade. We kunnen Kṛṣṇa niet binden louter op basis van onze pogingen. We moeten eerst *saraṇāgata* worden, ons volkomen overgeven. In ons huidige stadium geven we ons in feite niet over. We zeggen, “Gurudeva, vandaag heb ik me aan u overgegeven. Maar het slot en de sleutel [naar mezelf] blijven onder mijn beheer.” Op deze manier hebben we ons alleen in woord overgegeven. Dit gaat niet lukken. We zullen ons volkomen moeten overgeven. Hoe geven we ons over? Je kunt naar Arjuna gaan of naar de Vrajavāsī’s, die zich volkomen hebben overgegeven. En als je je nog meer wilt overgeven, kun je naar de *gopīs* gaan. Zij kunnen je het proces van overgave laten zien.

Toen Yaśodā bezig was Kṛṣṇa vast te binden, dacht Hij, “Als Moeder Me vastbindt, hoe kan Ik dan met de jongens spelen? Śrīdāma en Subala staan met alle koeien op Me te wachten.”

Waarop stonden ze te wachten. Hun uiers deden pijn, maar ze konden hun kinderen, de kalveren, geen melk geven. Ze wilden alleen melk geven, als Kṛṣṇa erbij was. Op deze manier dacht Kṛṣṇa, “Als Maiyā Me vastbindt, kan Ik niet gaan. Het zou beter zijn, dat ze Me niet vastbindt.” Daarom kwam Yogamāyā er meteen aan en vond dit wonder plaats.

Kṛṣṇa’s middel was klein en de touwen werden langer en langer, maar ze gingen niet eens één keer rond zijn taille. Yaśodā Maiyā probeerde Hem vast te binden, maar ze had het gevoel, “Ik ben al vanaf vanochtend bezig en nu is het twaalf uur en ik heb Hem nog steeds niet kunnen vastbinden.” Ze

zocht de toevlucht bij haar Ṭhākuraḷi en bad, “O Nārāyaṇa, O Ṭhākuraḷi, als ik mijn zoon niet kan vastbinden, zullen alle Vrajavāsī’s me uitlachen.” Haar gezicht verschoot van kleur en de tranen stonden op het punt uit haar ogen te vallen. Het zweet brak haar uit en ze nam in ogenschouw, dat ze niet in staat was Hem vast te binden.

Hoewel ze er volkomen van overtuigd was, dat ze Hem niet kon vastbinden, legde ze desondanks de gelofte af, “Ik zal Jou vastbinden. Ik kan het één dag, twee dagen, drie dagen of mijn hele leven proberen, maar ik geef het niet op. Ik moet Jou vastbinden.” Huilend nam ze haar toevlucht tot Nārāyaṇa. Toen Kṛṣṇa haar tranen zag, werd Hij onmiddellijk genadevol. Yogamāyā verliet de plek en Moeder Yaśodā kon Kṛṣṇa met gemak vastbinden met het koord, waarmee ze haar haar had opgebonden.

Als we de *gopīs* volgen, of Nanda Bābā, Yaśodā, Śrīdāma en Subala, die allemaal in Vraja wonen, kunnen we Kṛṣṇa vastbinden. Deze liefde en genegenheid behoort tot *āśraya-tattva*, het voertuig van liefde. De Vrajavāsī’s zijn allemaal voertuigen van die liefde.

Fruitventster Lilā

Er was een fruitverkoopster, die in Mathurā woonde. Ze had van een paar personen gehoord, die vanuit Gokula naar Mathurā waren gekomen, dat in Gokula een heel mooi en lief kind van ongeveer twee jaar woonde, die de zoon was van Nanda en Yaśodā. Ze wilde *darśana* van Hem hebben, dus ze nam in haar mand een paar stukken fruit mee en ging naar

Nanda Bhavan, het huis van Nanda Mahārāja. Daar riep ze, “Oh, *phala lo, phala lo*, neem dit fruit, neem dit fruit.”

In Mathurā en Vṛndāvana liepen overal fruitventers rond en zij verkocht ook fruit op die manier. Maar toen ze naar Nanda Bhavan was gekomen, lag Kṛṣṇa soms te slapen, soms was Hij hier en daar aan het spelen en soms lag Hij op schoot bij Yaśodā en kreeg borstvoeding. Daarom kreeg ze nooit de kans Hem te zien. Op zekere dag zei ze, “Vandaag ga ik op pad en ik kom niet eerder terug, voordat ik Zijn *darśana* heb gehad.” Ze deed de gelofte ‘doen of sterven’. Het doel van haar leven stond vast. Wij moeten ook proberen een dergelijke gelofte af te leggen. Nadat ze deze gelofte had afgelegd, riep ze, “*Phala lo, phala lo.*” Ze begon dit langzaam te vergeten en riep in plaats daarvan, “Govinda *lo*, Govinda *lo*, neem Govinda, neem Govinda. Dāmodara *lo*, neem Dāmodara, Mādhava *lo*, neem Mādhava. *Govinda Dāmodara Mādhaveti.*”

De gemakkelijkste manier om Kṛṣṇa te zien is door *nāma-saṅkīrtana* uit te voeren. De fruitventster nam deze methode aan, zoals de *gopīs* dat ook hadden gedaan. Toen Kṛṣṇa van de *rāsa* dans was verdwenen, zongen ze Zijn namen, zodat Hij zou terugkomen. Evenals andere fruitventsters kon deze dame haar mand op haar hoofd dragen zonder hem vast te houden. Ze kon zelfs gemakkelijk dansen, zonder dat hij van haar hoofd viel. Op deze manier keek ze van de ochtend tot twaalf uur naar Kṛṣṇa uit.

Op het laatst werd ze moe en ging bij de deur van Nanda Bhavan zitten. “Hoe kan ik Kṛṣṇa zien?” dacht ze. Op dat moment pakte Kṛṣṇa een beetje maïs, tarwe en andere granen

uit de voorraadkamer. Hij was praktisch naakt en droeg om Zijn middel een gouden ketting met rinkelende belletjes, waarvan de zoete klanken zelfs Hem konden charmeren. Hij pakte dus wat graan, maar toen Hij naar de fruitventster liep, vielen de korrels langs Zijn vingers, waardoor er maar twee of drie overbleven. Kṛṣṇa keek met gretige ogen naar dat hele zoete goudgele en rode fruit – bananen, mango's, druiven, *kadamba* en allerlei andere vruchten. “Oh, geef Me fruit, geef Me fruit,” zei Hij tegen haar. De fruitverkoopster keek naar Hem en raakte volkomen betoverd.

“Ik geef het aan Jou, als Jij op mijn schoot gaat zitten en me ‘Moeder’ noemt.”

Dit was een heel groot probleem voor Kṛṣṇa. “Als Ik op haar schoot ga zitten en haar Moeder noem,” dacht Hij, “lacht iedereen Me uit. Wat moet Ik doen?” Hij keek snel om Zich heen om te zien, of iemand stond te kijken. Toen Hij zag, dat er geen getuigen in de buurt waren, ging Hij heel snel een moment bij die fruitventster op schoot zitten en zei, “O Moeder, geef dat fruit aan Mij,” en sprong er toen weer af. De fruitventster deelde Hem met grote blijdschap het fruit uit.

“Wat wil Je hebben?” vroeg ze.

Hij antwoordde, “Ik wil dit en Ik wil dat.”

Eerst hield Hij Zijn handen op en naarmate Hij meer en meer fruit pakte, hield Hij beide armen dicht tegen Zich aan. Ze gaf Hem twee, drie, vier, vijf stukken fruit en meer, totdat Zijn armen vol waren.

Hij keek om Zich heen, danste in de rondte en toen ging Hij naar Zijn moeder en legde al het fruit in haar sluier.

“Oh, waar heb Je al dat fruit vandaan gehaald?” vroeg ze Hem en begon het snel uit te delen. Er kwamen honderden *gopīs* aanlopen en pakten die zoete vruchten mee, maar de voorraad wilde niet slinken. De hoeveelheid was onbeperkt.

En wat kwam er terecht van die fruitventster? Ze zat daar eenvoudig en was diep verzonken in gedachten. Haar hart was door Kṛṣṇa gestolen en zonder hart kon ze alleen nog verzingen in herinnering aan Hem. Na enige tijd kwam er iemand langs en vroeg haar, “Waarom zit je hier? Wat ben je aan het doen?” Op de een of andere manier kon ze haar plichten nog herinneren. Ze pakte haar mand en ging op weg naar huis in Mathurā. Halverwege vlakbij het punt, waar de Yamunā stroomde begon ze zich af te vragen, “Waarom is mijn mand zo zwaar?” Toen ze hem van haar hoofd nam, zag ze, dat hij vol lag met diamanten en andere edelstenen. Ze was stom verbaasd. Ze zette hem weer op haar hoofd, maar gooide hem toen in de Yamunā. Ze had geen behoefte aan al die juwelen. Wat van haar terecht is gekomen, weet niemand. In de ogen van de wereld was ze volkomen waanzinnig geworden.

Weten jullie, wat van haar terecht is gekomen? Ze werd groter dan Devahūti. Ze maakte zich geen zorgen, of haar sluier over haar hoofd lag of niet, of ze naakt was en wat haar conditie was. Ze was constant in trance. Ze ging in feite een staat binnen, die zelfs groter is dan trance. Kṛṣṇa nam onmiddellijk haar lichaam, haar buitenste huls, weg en gaf haar een grotere positie dan Hij aan Pūtanā gaf door haar naar Goloka Vṛndāvana te sturen om Hem daar te dienen. Kṛṣṇa is zo aardig. Ze had geen speciale relatie met Kṛṣṇa, haar *bhakti* was zoiets als *sānta-rasa*, het gevoel van neutraliteit zonder de

neiging om dienst te verlenen. Toch zag Kṛṣṇa haar als een moeder, had haar ‘Moeder’ genoemd en gaf haar een positie, die ver uitstak boven die van Pūtanā, Kubjā en anderen. Hij is zo genadevol. Probeer al deze waarheden snel te realiseren. Als jouw *bhakti* zeer hoog is, kun je in één leven een bestemming als deze bereiken. Pūtanā ging naar Goloka, maar de fruitdame ging naar Vṛndāvana, dat superieur is.

Meer kinderlīlās

Toen ging Kṛṣṇa van Gokula naar Vṛndāvana en voerde daar zoveel spel uit. Eerst heeft Hij samen met Baladeva Prabhu Dhenukāśura vermoord. Eigenlijk heeft Baladeva Prabhu hem gedood. Wat is de essentie van dit verhaal? ‘Ezel’ heeft symbolisch zoveel betekenissen. Ten eerste zijn ezels nogal dom. Ten tweede zijn ze zo wellustig, dat ze nooit opgeven van hun vrouw te genieten, terwijl ze voortdurend door hun vrouw met de hoeven van haar achterpoten worden weggetrapt. Wie kan jou hiervan redden? Alleen *gurudeva* [die een manifestatie is van] Baladeva Prabhu. Jullie moeten altijd onthouden, dat alle *gurus*, die gekwalificeerd en bonafide zijn, de *prakāśa*, manifestatie, zijn van Nityānanda Prabhu of Baladeva Prabhu. Degenen, die niet op deze manier zijn gerealiseerd, zijn geen gekwalificeerde *guru* en kunnen je niet van deze ezels redden. Nityānanda Prabhu en Baladeva Prabhu zijn dezelfde *tattva*, maar Nityānanda Prabhu is het meest genadevol. Zoals Mahāprabhu meer genade geeft dan Kṛṣṇa, zo geeft Nityānanda Prabhu meer genade dan Baladeva Prabhu. Ze zijn dezelfde; er is tussen Hen geen enkel verschil. Er is alleen enig verschil in de mate van Hun genade.

Dus als we onze toevlucht nemen tot een *guru* in de lijn van Nityānanda Prabhu of Baladeva Prabhu, kan hij ons redden van wellust en onwetendheid. Het is zeer, zeer, zeer moeilijk om van lust af te komen. Kṛṣṇa heeft in alle levenssoorten man en vrouw geschapen en het is zeer zeldzaam en zeer moeilijk om vrij te worden van deze *hr̥dā-roga*, ziekte van het hart. Je kunt jouw kinderen, rijkdom, reputatie en de rest opgeven, maar het is zeer moeilijk om het verlangen naar lofprijzing op te geven. Bovendien is het zelfs nog moeilijker om van lust af te komen, want het bevindt zich in het hart. Alleen Baladeva Prabhu kan ons hiervan afhelpen en daarom heeft Hij die demoon snel afgemaakt.

Veel *brahmācārīs*, die door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja werden betrokken, hadden verscheidene jaren toegewijde dienst uitgevoerd, maar toen hij uit deze wereld was vertrokken, werden de meesten van hen wellustig en gingen trouwen. Deze lust kwam zelfs binnen bij de *sannyāsīs*, die de Godsbeelden dienden en vereerden, die *Bhāgavatam* lazen en zoveel predikwerk verzetten. Het is hen gaan beheersen en ze werden uit deze devotionele lijn gedreven. Dus jullie moeten zeer voorzichtig zijn. Dit is niet de eerste keer, dat je de gedaante van een mens hebt aangenomen en getrouwd bent geweest. Ik denk, dat jullie dit honderdduizenden en nog eens honderdduizenden keren of meer hebben gedaan. Zodra je dit feit realiseert, word je meteen zoals Śrīla Śukadeva Gosvāmī, Śrīman Mahāprabhu, Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī en alle anderen zoals zij. Jullie zullen dit proces moeten volgen, als je daar naartoe wilt gaan, waar zij zitten. Vandaag of na een paar dagen zullen jullie moeten zijn zoals zij. Zelfs al zijn jul-

lie getrouwd, zullen jullie zoals de Pāṇḍava's moeten worden, zoals Śrīnivāsa Ācārya en anderen en zoals de *gopas* en de *gopīs*. Ze waren allemaal gehecht aan Kṛṣṇa en aan niemand anders. Dit is de essentie van alle instructies.

Na het spel van de moord op Dhenukāśura voerde Kṛṣṇa het spel uit van *brahmā-vimohana-līlā*. Brahmā had gezien, dat Aghāsura werd bevrijd en was opgegaan in de uitstraling uit de tenen van Kṛṣṇa. Hij was in feite bevrijd. Hoewel het leek, alsof hij in Kṛṣṇa was opgegaan, kon hij in werkelijkheid niet samensmelten. Jaya en Vijaya in de gedaanten van Śiśupāla en Dantavakra werden ook bevrijd en zij leken ook in Kṛṣṇa's lichaam te zijn opgegaan, maar in werkelijkheid werden ze Jaya en Vijaya. Toen daarna het spel van Kṛṣṇa werd voltooid, gingen ze naar Vaikuṅṭha samen met Nārāyaṇa [die Zich met alle andere incarnaties in het lichaam van Kṛṣṇa bevond en naar deze wereld was meegekomen].

Op dezelfde manier leek het erop, dat Aghāsura in Kṛṣṇa's lichaam was opgegaan. Brahmā had dit op de een of andere manier gezien en werd heel blij. Hij dacht, "Oh, Kṛṣṇa is zo genadevol. Hij is verschenen als een jongen en Hij voert al dit lieve spel uit. Ik wil nog meer spel zien, dus ik zou iets moeten doen, waardoor ik het kan zien." Als Brahmā aan Kṛṣṇa had gebeden, was hij betrokken geweest in het juiste proces, maar hij bad nooit. Hij dacht hoe hij op eigen kracht Kṛṣṇa ertoe kon aanzetten om meer spel uit te voeren. Hij dacht, "Ik moet iets doen, waardoor Kṛṣṇa gaat spelen. Ik moet alle koeheders en kalveren stelen." Waar kwamen die gedachten vandaan? Ze kwamen onder invloed van Yogamāyā-devī. Het was Kṛṣṇa's wens op dat moment.

Kṛṣṇa had zitten denken, “Honderdduizenden *gopīs* willen Mij als zoon hebben. Ze willen Me op schoot leggen en borstvoeding geven. Dat willen ze allemaal. Ik zal hun wensen moeten vervullen, want ik heb hiertoe een belofte gedaan, *ye yathā māṁ prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham* (*Bhāgavad-gītā* 4.11) – Ik moet hun zoon worden.” Ook de honderdduizenden koeien – de negenhonderdduizend koeien van Nanda Bābā, de elfhonderdduizend koeien van Vṛṣabhānu Mahārāja en talloze andere koeien – wilden Kṛṣṇa als hun kalf hebben. Kṛṣṇa is een wensboom en Hij wilde ook het kalf van al die koeien worden.

In Vrndavan, Gokula, Nandagāon en overal dachten alle jonge meisjes, “Kṛṣṇa zou onze echtgenoot moeten zijn; Hij zou onze geliefde moeten worden.”

Dat wilden ze allemaal, dus Hij moest ook hun verlangen vervullen. Om die reden had Hij besloten, “Het is een goed moment [om af te dalen]” en meteen stuurde Hij Zijn innerlijke vermogen, *Yogamāyā*. Het was eigenlijk niet nodig geweest om haar te sturen, want ze bevindt zich altijd in Hem. Ze wist, wat Hij wilde en regelde meteen alles. *Brahmā* stal de koeherdersjongens en de kalveren en hield ze vast in een grot. *Brahmā* ging toen even naar zijn eigen woning en kwam snel weer terug. In deze wereld duurde dat moment echter een jaar.

Wat gebeurde er, voordat *Brahmā* terugkwam? *Baladeva Prabhū* had zitten denken, “Oh, Ik zie iets heel vreemds. Alle *gopīs* hadden altijd zoveel meer liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa dan voor hun zonen. Maar nu zie Ik, dat ze evenveel liefde koesteren voor Kṛṣṇa als voor hun zonen. Ik zie ook,

dat de koeien nu zoveel meer genegenheid hebben voor hun oudere kinderen dan voor hun nieuwe kalveren. Hoe komt dat? Wat is hiervan de oorzaak?” Toen begreep Baladeva alles. “Kṛṣṇa is zeer wonderbaarlijk,” dacht Hij. Hij glimlachte en zei, “O Kṛṣṇa, wat is dit? Ik zie, dat Je al die jongens en oudere kalveren bent geworden. Jouw maag was niet voldaan door alleen de melk van Śrīmatī Yaśodā, Jouw moeder, te drinken, dus nu ben Je honderdduizenden koeherdersjongens geworden. Toen Jouw maag nog steeds niet voldaan was, ben Je alle oudere kalveren geworden. Jij bent Zelf al deze koeherdersjongens; dit zijn niet de oorspronkelijke jongens. Waarom heb Je dit gedaan? [Je hebt hun gedaanten overgenomen] om met de *gopīs* te trouwen. Je bent met hen allemaal getrouwd.”

Gargācārya had de Vrajavāsī's eerder verteld, “Dit jaar is een heel goed jaar, een zeer gunstig jaar. Jullie moeten al jullie dochters uithuwelijken, ook degenen, die zich nog in de buik van hun moeder bevinden, en met een gevoel van vriendschap [met andere Vrajavāsī's, die spoedig een kind zouden krijgen] beloven, ‘Als jij een zoon krijgt en mijn kind is een dochter, zullen ze met elkaar gaan trouwen.’ Jullie moeten deze belofte doen.”

Op deze manier werden alle *gopīs* uitgehuwlijkt. Met een list waren alle *gopīs*, die dat jaar gingen trouwen, in werkelijkheid met Kṛṣṇa getrouwd. Alleen Rādhikā was niet getrouwd en dit was ook een truc van Yogamāyā. Vṛṣabhānu Mahārāja was in dat jaar verteld, dat het een heel slecht jaar zou zijn om huwelijken te arrangeren. Later werd Rādhikā uitgehuwlijkt aan Abhimanyu. Ze was eigenlijk niet met hem

getrouwd, maar Haar manifestatie was met hem getrouwd. Wie is Abhimanyu? Hij is ook een manifestatie van Kṛṣṇa. Dus Haar schaduw was getrouwd met Zijn schaduw. Omdat Rādhā het vermogen van Kṛṣṇa is, kan Ze niet van Hem worden gescheiden. Ze is één met Hem. Om met spel en vermaak plezier te maken worden Ze twee, maar anders zijn Ze één. Beiden verschijnen als één in de gedaante van Śrīman Mahāprabhu en wanneer Ze twee zijn, zijn Ze Rādhā en Kṛṣṇa. Ze zijn één ziel in twee lichamen. Door middel van zuivere toewijding kun je al deze dingen realiseren. Dit is de essentie van de *brahmā-vimohana-līlā*. Kṛṣṇa kan met één activiteit diverse taken tegelijk voltooien.

Laat Vṛndāvana spel

Zij, die in hun voorgaande leven de gouden standbeelden van Sītā waren geweest, degenen die voorheen de vedische *mantras* waren geweest, degenen die de *ṛṣis* van Daṇḍakāraṇya waren geweest en alle meisjes van Ayodhyā Purī en Janaka Purī werden allemaal *gopīs*, hetzij in groepen, *yauthikī*, hetzij alleen, *ayautikī*. Ze zijn allemaal naar Vṛndāvana gekomen en hebben gedurende een maand *kātyāyanī-vrata* uitgevoerd. Maar wie kwam [na de voltooiing van deze *vrata*] naar hen toe? Waarom kon Kātyāyanī niet komen? Omdat ze Kātyāyanī hadden vereerd, had Kātyāyanī moeten komen. Maar ze is nooit gekomen. Kṛṣṇa kwam Zelf en Hij gaf hen Zijn godsge-schenk.

Kṛṣṇa wil, dat degenen, die zoals *gopīs* willen worden, alle wereldse consideraties opgeven. Voor Kṛṣṇa's geluk kunnen we ze opgeven. Dit lichaam is als een kledingstuk. Zoals jullie

weten, hadden Devahūti en anderen, zoals Śukadeva Gosvāmī, geen behoefte zich met nog een kledingstuk te bedekken. Wij zijn in onwetendheid. We moeten lichamelijke consideraties transcenderen. We mogen niets voor onszelf houden; we dienen alles aan Kṛṣṇa te geven. Dan kunnen we naar dat gebied gaan.

Nu gaan we snel naar het onderwerp van *rasa-līlā* en daarna ga ik naar het doel van mijn *hari-kathā*. Waarom is Kṛṣṇa uit Vṛndāvana weggegaan? Iedereen wil op een plek zitten met liefde en genegenheid. We weten, dat de liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa in Vṛndāvana superieur is aan alle andere plaatsen. Er is ook liefde in Mathurā, maar niet zoals in Vṛndāvana. Waarom is Kṛṣṇa dan uit Vṛndāvana vertrokken? En nadat Hij was vertrokken, had Hij dan niet van tijd tot tijd moeten terugkomen om de Vrajavāsi's te zien? Maar Hij is nooit meer teruggegaan. Waarom niet? Hij wilde de *gopīs* troosten. Waarom kon Hij niet persoonlijk komen om hen te troosten? In plaats daarvan heeft Hij zijn koerier, Uddhava, gestuurd. Waarom heeft Hij hem gestuurd? Kṛṣṇa heeft zoveel vermogens en is zo machtig. Waarom heeft Hij de *gopīs* samen met Nanda Bābā en Yaśodā niet uitgenodigd om naar Mathurā of Dvārakā te komen? Als Hij alle Yādava's in één nacht van Mathurā naar Dvārakā heeft kunnen overbrengen, waarom had Hij dan niet alle *gopīs*, Nanda Bābā, Yaśodā, de koeien en alles en iedereen in Vraja kunnen overbrengen en met hen in Mathurā of Dvārakā kunnen wonen? Was er in Dvārakā ruimtegebrek, omdat die stad werd omringd door de zee? Is dit de reden, waarom Hij hen niet heeft opgehaald? Er was in feite zoveel ruimte in Dvārakā, dus waarom konden de

gopīs en Nanda Bābā daar niet wonen? Deze vragen zullen we in de lezing van morgen proberen te beantwoorden.



Hoofdstuk 4 – Kṛṣṇa en de Gopīs

SK HEB DE ESSENTIE VAN ENIG SPEL VAN KṚṣṇa uitgelegd. Nu ga ik een paar zeer geheime aspecten van het spel uiteenzetten. Eerst moeten jullie weten, wie Kṛṣṇa is. Hij is geen werelds vriendje en Śrīmatī Rādhikā is geen werelds vriendinnetje. Hun hoogst verheven liefde bestaat niet uit aardse wellust. Hun liefde ligt buiten het bereik van alle lichamelijke zintuigen en zelfs buiten het verstand.

*vyatītya bhāvanā-vartma
yaś camatkāra-bhāra-bhūḥ
hṛdi sattvojjvale bādham
svadate sa raso mataḥ*

Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu (5.79)

Rasa is de miraculeuse *sthāyibhāva* (permanente emotie), het ware depot van verwondering, die wordt ervaren, nadat de beoefenaar het pad van bezinning is overgestoken. Het wordt geproefd in het hart, dat stralend is geworden, doordat het grondig en compleet is verfijnd door zuivere, onvermengde, transcendente existentie (*śuddha-sattva*).

Geen mentale speculatie kan Hen benaderen. Dit is de reden, waarom Kṛṣṇa *adhokṣaja-tattva* of *aprākṛta-tattva* wordt genoemd. Als we slechts een zaadje transcendentale *śraddhā* (vertrouwen) en eerbied hebben om te horen, kunnen we al deze waarheden geleidelijk gaan begrijpen. Alle vormen van lust zullen verdwijnen en geleidelijk verschijnt *śuddha-sattva* (zuivere transcendentie). Dan kunnen we deze waarheden realiseren. We zijn niet gekwalificeerd om erover te discussiëren of erover te horen. Toch vertel ik er iets over voor de seniore toegewijden. De senioren moeten het horen en ze moeten het horen met een zeer sterk vertrouwen en grote eerbied. Ze dienen dit te weten en dan dienen ze het proces vanaf het begin te volgen. Maar ze dienen het [zorgvuldig] te horen.

Ten eerste, Kṛṣṇa is Bhagavān,

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam*

Brahma-saṁhitā (5.1)

Śrī Kṛṣṇa, Govinda, is de belichaming van eeuwigheid, kennis en zegen. Hij is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, de bestuurder van alle lagere bestuurders en de bron van alle incarnaties. Hij heeft geen begin of oorsprong en toch is Hij de bron van alles en de oorzaak van alle oorzaken.

Dat niet alleen, Kṛṣṇa is Svayam Bhagavān,

*ete cāṁśa-kalāḥ puṁśaḥ
kṛṣṇas tu bhagavān svayam*

*indrāri-vyākulaṁ lokāṁ
mṛḍayanti yuge yuge*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.3.28)

Alle bovengenoemde incarnaties zijn hetzij plenaire delen hetzij delen van plenaire delen van God, maar Śrī Kṛṣṇa is de oorspronkelijke Persoonlijkheid Gods. Ze verschijnen op planeten, wanneer daar verstoringen door atheïsten worden gecreëerd. God incarneert om de theïsten te beschermen.*

Kṛṣṇa is Bhagavān Zelf, Vrajendra-nandana, de oceaan van *rasa*. Hij is *sarva-śaktimān* – er bevinden zich in Hem allerlei soorten vermogens, die aan elkaar tegenstrijdig lijken te zijn. Hij is *śakti-śaktimatayor abhedah* – er is geen verschil tussen Kṛṣṇa en Zijn vermogens (*Vedānta-sūtra*). Hij is *sarva-kāraṇa-kāraṇam* – de oorzaak der oorzaken; *sarva śaktimān* – de belichaming van een oneindig aantal vermogens, en *akhilarasāmṛta-sindhu* – de complete oceaan van de nectar van liefdevolle relaties. We horen dit wel, maar we hebben er geen realisatie van. We kunnen alleen horen. Indien we na vele duizenden levens realiseren, wat we hebben gehoord, zijn we zeer, zeer fortuinlijk.

Wie zijn de *gopīs*? Zij zijn de *vilāsa-mūrti* (spelexpansies) van Kṛṣṇa Zelf. Kṛṣṇa is één zonder een tweede. Hij is *advaya-jñāna-para-tattva*, de complete waarheid. Alle *viśva-brahmāṇḍa* (materiële werelden), alle *cit-jagat* (transcendente werelden) en alle *jīva-jagat* (levende wezens) zijn afkomstig uit Zijn vermogen. Er bestaat geen verschil [tussen deze vermogens]. Toch, *bheda-abheda*, er is verschil en eenheid. Dit kunnen we met ons verstand niet bevatten. We kunnen dit alleen begrijpen via onze *guru-paramparā*.

Amnāya-prāha. Je moet weten, wat *amnāya* betekent. *Āmnāya* is de authentieke bewijsvoering van de Veda's, Upaniṣaden en alle andere geschriften, die door onze *guru-paramparā* aanvaard is geworden. Als iets Veda wordt genoemd, maar het is niet door onze *paramparā* aanvaard geworden, wijzen we het af.

Onze *guru-paramparā* heeft aanvaard, dat *Śrīmad-Bhāgavatam amala-pramāṇa* is, smetteloos bewijsmateriaal. *Śrīmad-Bhāgavatam* en alle andere *sāstras* verklaren, dat de *gopīs* niet-verschillend zijn van Kṛṣṇa. De *Brahma-saṁhitā* (5.37) zegt, *ānanda-cinmaya-rasa-pratibhāvitābhis tābhir ya eva nija-rūpatayā kalābhiḥ*. Ze zijn de *rūpa*, gedaante, van Kṛṣṇa. Ze zijn Kṛṣṇa Zelf. Śrīmatī Rādhikā is Kṛṣṇa; er is tussen Hen geen enkel verschil. Alleen omwille van *vilāsa* (spel en vermaak) om elkaar te kunnen proeven heeft Kṛṣṇa Zich in tweeën gedeeld. Kṛṣṇa was in Zijn eentje in Vamśī-vaṭa, toen uit Zijn linker zijde Zijn prachtige *para-śakti*, *hlādinī-śakti*, in de gedaante van Śrīmatī Rādhikā tevoorschijn kwam en met *rāga*, gehechtheid, naar Hem toerende.

Rā betekent *anurāga* (intense, transcendente genegenheid). *Dhā* betekent *dhavati* (hard rennen met grote gretigheid). Dus Rādhā betekent gretig rennen met hoge klasse extatische liefde en emotie. Ze rende naar Kṛṣṇa toe en riep, “Kṛṣṇa! Kṛṣṇa!” Op die manier werd Ze Rādhā genoemd. Omdat Ze door Kṛṣṇa Zelf werd vereerd, is Haar naam ook Rādhikā, maar Zijzelf is Kṛṣṇa. Dit kunnen jullie je niet voorstellen, maar het staat in *sāstra*, dus jullie dienen het aan te nemen.

Waaruit bestaat Hun liefde? *Bhāva*. *Bhāva* is niet iets van deze wereld. Het is *suddha-sattva*, de essentie van *hlādinī* (bovenzinnelijk pleziergevend vermogen) en *saṁvit* (kennisvermogen) gecombineerd op het platform van *sandhinī* (bestaansvermogen). Zonder *sandhinī* is er geen *hlādinī* en geen *saṁvit*. *Hlādinī* en *saṁvit* komen bij elkaar op het platform van *sandhinī*. Rādhārāṇī is Kṛṣṇa's *hlādinī* vermogen. Hoezo *hlādinī*? Ze geeft Kṛṣṇa constant *hlāda*, plezier. Haar lichaam is gemaakt van de meest verheven *mahābhāva* (de essentie van *hlādinī*, het transcendente pleziergevende vermogen). Haar organen, stemmingen, zintuigen, Haar haar, ogen en alles van Haar zijn gemaakt van *mahābhāva*. Daarom is Ze *hlādinī*.

De stadia van prema

Wat betreft de andere *gopīs*, zij zijn *kāyā-vyūha* (lichamelijke manifestaties) van Śrīmatī Rādhikā en daarom zijn zij ook één met Kṛṣṇa. Jullie kunnen je niet voorstellen, hoe ze één met Hem en verschillend van Hem kunnen zijn. Hun liefde is *mahābhāva*. Om hiervan een idee te krijgen beginnen we bij *bhāva* of *rati*. Wat is *rati*? Wanneer we met de beoefening van *bhakti-yoga sādhana-bhakti* (toegewijde praktijk) doorlopen, komen we aan de grens van *bhāva-bhakti*. We voeren *sādhana-bhakti* alleen uit om *bhāva* te krijgen. Als we dat op die manier doen, is het ware *sādhana*. Als iemand chant, herinnert en alle onderdelen van *bhakti* praktiseert, maar zijn doel is niet *bhāva* en hij denkt niet, “Ik wil *bhāva* krijgen,” is het geen *sādhana*. Welke soort *bhāva* willen we krijgen? Niet die van Śrīdāma en Subala, Nanda Bābā of Yaśodā Maiyā. Wij

willen *mahābhāva*, zoals die van de *gopīs*, en van de *gopīs* willen we alleen het gevoel van de *mañjarī* hebben, zoals dat van Rūpa Manjari, Rati Mañjarī en Lavaṅga Mañjarī.

Wanneer dat gevoel als elektrische stroom het hart binnenkomt en het gevoel van de *jīva* wordt *tadātmikā*, één met dat van de *gopīs*, wordt het *bhāva-bhakti* genoemd. Er is ook iets inherent aan het hart van de ziel en door de combinatie van beide – jouw eigen eeuwige inherente natuur gecombineerd met de aspecten *hlādinī* en *saṁvit* van Kṛṣṇa's *svarūpa-śakti* – manifesteert zich *bhāva-bhakti*.

In het rijpe stadium van *bhāva* komt *svarūpa-siddhi* (de perfectie van de constitutionele positie) en na *svarūpa-siddhi* manifesteert zich *vastu-siddhi* (het spirituele lichaam). Tegen die tijd geef je dit lichaam op en neem je een geboorte uit de baarmoeder van een *gopī*. Dan zal je jouw praktijk moeten continueren in Vraja, dat in deze wereld manifest is. In dat lichaam verschijnt *prema* (transcendente liefde), maar het verschijnt niet in dit huidige lichaam. Dit lichaam kan geen *prema* hanteren. Als het wel zou komen, zou je meteen sterven, of liever, dit lichaam zou sterven. Als *prema* dit lichaam zou binnenkomen, zou het meteen in brand vliegen. In dit lichaam kun je geen *prema* hanteren. Voor die *prema* is het *śuddha-sattva* (zuiver transcendent) lichaam essentieel.

Ofschoon er allerlei redenen kunnen zijn, waarom die *prema* vertrekt, zal dat nooit gebeuren.

*sarvathā dhvaṁsa-rahitaṁ satyapī dhvaṁsa-kāraṇe
yadbhavabandhanaṁ yūnoḥ sa premā parikīrtitaḥ*

Śrī Ujjvala-nīlamanī

Dit betekent, dat ware liefde niet breekt, ook al bestaat er voldoende aanleiding voor. In plaats van breken, wordt het op onbeperkte wijze nieuwer en nieuwer. Dit wordt *prema* genoemd. Het is niet te vergelijken met de wellust van wereldse personen, die na een dag, twee dagen, of na een paar dagen trouwen en de volgende dag gaan scheiden. Wij beweren met iemand bevriend te zijn, dat we boezemvrienden zijn, maar als er een of andere reden is om de vriendschap af te breken, laat die vriend ons in de steek en wordt een vijand. Ik ken zoveel mensen, die boezemvrienden waren en later vijanden werden, en ook vijanden, die vrienden werden. Dit is geen *prema*, dit is in feite geen liefde.

Wanneer die zuivere liefde ons hart raakt en heel verdicht of dik wordt, smelt ons hart, staan er tranen in de ogen en manifesteren zich de symptomen van *aṣṭa-sāttvika-bhāva* (acht vormen van transcendente transformatie). Dan wordt het *sneha* genoemd. *Sneha* wordt steeds dikker, totdat het *praṇaya* wordt. Weten jullie wat *praṇaya* is? In *praṇaya* worden minnaar en minnares ‘één’, waardoor er helemaal geen verlegenheid en geen verschil in denken meer bestaan. Als iemand naar de badkamer gaat en zichzelf in de spiegel ziet, heeft hij geen schaamte. Zo zijn ook de minnaar en de minnares in *praṇaya* dezelfde persoon, geen van beiden hebben schaamte. Ze denken [bijvoorbeeld] niet, “Dit is mijn verschijning en hetgeen ik in de spiegel zie, is mijn spiegelbeeld.” Daarentegen [denkt iemand in *praṇaya*], “Ik ben het spiegelbeeld van mijn geliefde.” Zowel de minnaar als de minnares ervaren dit. Jullie kunnen je dit niet voorstellen, maar jullie kunnen erover horen vertellen.

Hierna komt *māna*. De geliefde denkt, “Als ik *māna* doe, als ik een depressieve stemming aanneem, komt mijn geliefde zeker naar me toe om me gerust te stellen.” In dit stadium is *praṇaya māna* geworden. Kṛṣṇa moet komen om Zijn geliefde te kalmeren. Doet Hij dat niet, zal Hij Haar nooit meer kunnen ontmoeten.

Hierna gaat *rāga* zich ontwikkelen en daarna komt *anurāga*. *Anurāga* is *nitya-navīna*, telkens nieuw. Als de geliefde in dat stadium Kṛṣṇa ziet of Kṛṣṇa ziet Zijn geliefde, denken ze alletwee, dat hun ontmoeting nieuw is. De geliefde denkt, “Oh, Ik heb Kṛṣṇa nog nooit eerder gezien. Wie is die zwarte persoon?”

Wanneer *anurāga* zijn hoogste stadium bereikt, wordt het *mahābhāva* genoemd. Dit is beschreven in *Sri Bhakti-rasāmṛta-sindhu*. Pas wanneer we naar dit stadium komen, kunnen iets begrijpen van de liefde van Rādhā en Kṛṣṇa en bevatten, wie Rādhā is en wie Kṛṣṇa is. Niettemin geef ik een glimp, een schaduw van een glimp. Ik ben geen gerealiseerd persoon, maar ik denk en denk hier altijd aan, dus ik geef er een idee van.

Wat is *mahābhāva*? Wanneer Rādhā en Kṛṣṇa elkaar ontmoeten, vergeten Ze Zichzelf. Ze weten niet, wie Ze Zelf zijn en wie de ander is. Er heerst alleen extatische liefde en die liefde beheerst Hen beiden. Kṛṣṇa weet niet, dat Hij Kṛṣṇa is en Śrīmatī Rādhikā weet niet, dat Ze Rādhikā is. Dit gevoel [*mahābhāva*] bereikt vooral zijn hoogtepunt in Rādhikā, zelfs

nog meer dan in Kṛṣṇa. Kṛṣṇa is het object van liefde, maar Rādhikā is het reservoir, of het voertuig van liefde.¹

*pahilehi rāga nayana-bhaṅge bhela
anudina bāḍhala, avadhi nā gela
nā so ramaṇa, nā hāma ramaṇī
duñhu-māna manobhava peṣala jāni’
e sakhī, se-saba prema-kāhini
kānu-ṭhāme kahabi vichurala jāni’
nā khonjalun dūtī, nā khonjalun ān
duñhukeri milane madhya ta pāñca-bāṇa
ab sohi virāga, tuñhu bheli dūtī
su-purukha-premaki aichana rīti*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-lilā 8.194)

Alas, voordat We waren verenigd, bestond er een aanvang van gehechtheid tussen Ons, die begon met een uitwisseling van blik-

¹ Dit wordt door Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja uitgelegd in de vertaling van en het commentaar op *Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda (Śrī Caitanya-caritāmṛta, Madhya-lilā 8.193)*.

De wens van Śrī Rādhā is Śrī Kṛṣṇa onafgebroken geluk te geven en Śrī Kṛṣṇa wenst hetzelfde te doen voor Śrī Rādhā. Śrī Kṛṣṇa, de minnaar bij uitstek, noch Śrī Rādhā, de meest vooraanstaande minnares, zijn de oorzaak van de spontane aantrekkingskracht, maar deze ontwaakt eenvoudig bij het zien van elkaar en verandert in Cupido, die Hun geest doet samensmelten en Hen één maakt. Hun hart en geest, die alleen verlangen elkaar geluk te geven, worden niet-verschillend van elkaar. Op dat moment raken ze geobsedeerd door een verlangen naar het liefdesspel en Ze vergeten alles behalve verenging met elkaar. De essentie is, dat Śrī Kṛṣṇa op dat moment vergeet, dat Hij een held of minnaar is en Śrī Rādhā raakt ook het gevoel kwijt, dat Ze een heldin of geliefde is. “*Se-saba prema-kāhini* – dit zijn allemaal onderwerpen van *prema*.”

ken. Op die manier heeft de aantrekkingskracht zich ontwikkeld. Die aantrekkingskracht is geleidelijk sterker gaan worden en die kent geen grenzen. Nu heeft die aantrekkingskracht tussen Ons een natuurlijk vervolg gekregen. Het komt niet van Kṛṣṇa, de genierter, noch komt het van Mij, want van Mij wordt genoten. Dat is het niet. Deze aantrekkingskracht werd mogelijk gemaakt door wederzijdse vereniging. Deze wederzijdse uitwisseling van aantrekkingskracht heet *manobhava*, of Cupido. Kṛṣṇa's geest en Mijn geest zijn samengesmolten. Nu in deze periode van afzondering is het erg moeilijk om deze liefdesaffaires uit te leggen. Mijn beste vriendin, hoewel Kṛṣṇa al deze dingen kan hebben vergeten, kun jij het wel begrijpen en deze boodschap aan Hem overbrengen. Maar bij Onze eerste ontmoeting was geen koerier tussen Ons aanwezig, noch heb Ik iemand verzocht naar Hem toe te gaan. De vijf pijlen van Cupido waren immers Onze tussenpersonen. Nu is tijdens deze afzondering de aantrekkingskracht toegenomen tot een volgende staat van extase. Mijn dierbare vriendin, treed op Mijn verzoek alsjeblijft op als koerier, want als je verliefd wordt op een knappe jongen, is dit de consequentie.*

“Er was geen koerier om Onze liefde over te brengen. Alleen Onze ogen waren er.” Op dat moment manifesteert zich hoge klasse *rasarāja-mahābhāva*. Dit staat beschreven in *Śrī Caitanya-caritāmṛta*. *Gopī-prema* is daarom niet even gemakkelijk te verkrijgen als een *rasagullā* uit Calcutta of Delhi. Veel mensen uit het Westen maken *rasagullās*, maar dat zijn niet de *rasagullās* uit Vṛndāvana of Calcutta, want die lijken op sponsjes vol siroop met een mierzoet aroma.

Kom met Me mee naar Vṛndāvana

Nu we over al deze dingen denken, kom naar Vṛndāvana. Laat jouw sterfelijke lichaam hier achter, laat allerlei soorten stemmingen, problemen en de rest achter en kom met me mee. Laten we naar Vṛndāvana gaan, dan kun je iets realiseren. Denk niet aan aardse zaken.

Kṛṣṇa is de koeien gaan hoeden en de *gopīs* zeggen het volgende,

śrī-gopya ūcuḥ

akṣaṇvatām phalam idam na param vidāmaḥ

sakhyaḥ paśūn anuviveśayator vayasyaiḥ

vaktraṁ vrajeśa-sutayor anaveṇu-juṣṭam

yair vā nipītam anurakta-kaṭākṣa-mokṣam

Śrīmad-Bhāgavata (10.21.7)

De koehedersmeisjes zeiden, “O vriendinnen, de ogen, die de prachtige gezichten zien van de twee zonen van Mahārāja Nanda, zijn zeker fortuinlijk. Als die twee zonen omringd door Hun vrienden het bos inlopen en de koeien voor Zich uit drijven, hebben Ze Hun fluit aan Hun lippen staan en laten Hun blik liefdevol over de inwoners van Vṛndāvana glijden. Voor degenen met ogen denken wij, dat er geen groter visueel object bestaat.*

Het was *vasanta ṛtu*, lente, maar in Vṛndāvana stonden van alle seizoenen de bloemen in bloei. De Yamunā stroomde zachtjes en maakte het geluid, *ka-kala-kala-kala*. Er bloeiden zoveel lotussen, de geur waarvan hommels werden aantrokken, die ter verheerlijking waarschijnlijk bromden, “Rādhe, Rādhe, Rādhe”. Alle hommels waren gek geworden.

Kṛṣṇa had honderdduizenden koeien mee uit grazen genomen en Zijn vrienden hadden zich met hun eigen honderd-

duizenden koeien bij Hem aangesloten. Ze speelden en sprongen in de rondte en iedereen riep, “Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Kānāiya, Bhāiya, Kānāiya.”

Er waren zoveel koeherdersjongens, dat kun je je niet voorstellen. Hier in deze klas zitten niet meer dan driehonderd personen, maar als hier duizenden aanwezig zouden zijn, zouden de toegewijden waarschijnlijk geen plek meer hebben om te zitten. Waar zou iedereen moeten zitten of staan, als Kṛṣṇa hier naartoe zou komen met negenhonderdduizend koeien van Nanda Bābā en Śrīdāma met elfhonderdduizend koeien van Vṛṣabhānu Mahārāja? Er zou zelfs geen ruimte meer zijn om te staan. Waar zouden ze moeten grazen en hoe zouden ze onder controle moeten worden gehouden? Dat zou erg moeilijk zijn. Maar de *dhāma* is Kṛṣṇa. Het is een manifestatie van Baladeva Prabhu. Soms breidt de *dhāma* zich uit en soms trekt de *dhāma* zich samen.

Op dit moment zijn de *gopīs* thuis. Er zijn veel verschillende groepen *gopīs* en als ze aan Kṛṣṇa denken, lijkt het alsof ze Hem in werkelijkheid zien. Ze zeggen, “We weten, dat we ogen hebben, maar het hebben van ogen alleen is niet genoeg, want met deze ogen hebben we geen *darśana* van Kṛṣṇa genomen.”

Kṛṣṇa en Baladeva zijn alletwee in het bos en Baladeva loopt een eindje vooruit op de rest. Kṛṣṇa speelt op Zijn fluit en Zijn scheve ogen [schuinse blikken] zoeken ergens naar. Er staan overal *gopīs*, die met hun ogen *āratī* van Kṛṣṇa uitvoeren en Hij aanvaardt hun *āratī*.

Vrajeśa-sutayor betekent ‘zoon van Nanda Bābā’. De *gopīs* zeggen, “De ogen van degenen, die Vrajeśa-suta, die koeien

hoedt, niet hebben gezien, zijn zinloos. Een bliksem zou die ogen moeten straffen, want er is geen behoefte aan die ogen.” *Vrajeśa-sutayor* heeft nog een andere betekenis. Baladeva is niet de zoon van Nanda Bābā, maar Hij is door hem onderhouden en gevoed. Hij denkt altijd, “Mijn vader is Nanda Bābā, niet Vasudeva of iemand anders en Yaśodā is Mijn moeder.” *Vrajeśa-sutayor*, zoals uitgelegd door Śrī Śukadeva Gosvāmī, betekent daarom ook de twee zonen van Nanda Bābā: Kṛṣṇa en Baladeva.

Er is nog een diepere betekenis. Er zijn twee *Vrajeśa*’s (meesters van *Vraja*). Nanda Bābā is er een en superieur aan hem is Vṛṣabhānu Mahārāja. Hij is ook *Vrajeśa*. Nanda Bābā heeft één zoon, Kṛṣṇa, en Vṛṣabhānu Mahārāja heeft drie kinderen – twee dochters en een zoon. *Sutā*, zijn dochter, is *Rādhikā*. Hier wordt *sutaś ca* volgens de regels van de Sanskriete grammatica *sutayor*.

De diepere betekenis is, dat de ogen, die *Vrajeśa-sutayor*, *Rādhā* en *Kṛṣṇa*, niet zien, zinloos zijn. Wat zijn *Rādhā* en *Kṛṣṇa* aan het doen? *Kṛṣṇa* speelt op Zijn fluit en *Baladeva* is een eindje vooruit gelopen om *Kṛṣṇa* de kans te geven Zich met de *gopīs* op te houden. De *gopīs* zijn om *Kṛṣṇa* heen gaan staan en *Rādhikā* heeft Hem ontmoet. Ze grijpt met geweld Zijn fluit, *anuveṇu-juṣṭam*, en begint te spelen. *Kṛṣṇa* wordt er sterk door aangetrokken en denkt, “Ik kan niet spelen, wat Zij speelt.” Daarom kijkt Hij Haar met een scheve, zijdelingse blik aan en voelt Zich zeer tot Haar fluitspel aangetrokken.

Een *sakhī* zegt, “Als je deze scène niet hebt geobserveerd, zijn jouw ogen niets waard. Een bliksemflits zou het leven van een dergelijk persoon meteen moeten beëindigen. Een derge-

lijk leven wil ik niet hebben.” De uitleg van Śrī Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura is zeer *rasika*. Hij citeert een *gopī*, die zegt, “Oh, laten we naar Kṛṣṇa gaan kijken. Hij komt juist over het pad, we moeten gaan.”

Een andere *sakhī* zegt, “Praat niet zo hard. Als jouw schoonmoeder het hoort, krijg je op je donder.”

“Maak je geen zorgen. Wat gaat ze doen?” antwoordt de eerste *gopī*. “Haar dochter gaat er naartoe en mijn schoonmoeder gaat er zelf ook naartoe, dus maak je geen zorgen.”

“Maar er is een reden om bang te zijn. We zouden niet naar Kṛṣṇa mogen gaan.”

“Oh, laten we gaan. We zien deze scène nooit meer en het leven is maar van korte duur. Als de kans om Kṛṣṇa te zien voorbij gaat, krijgen we die kans nooit meer, dus kom alsjeblieft. We moeten gaan om Hem te zien.”

“Maar hoe is het dan mogelijk om te gaan?”

“Kṛṣṇa’s lieve stem en gezicht zijn zo mooi, als je Hem ziet, trekt Hij jou aan en dan geef jij jouw *dhairya* (geduld), *pativratā-dharma* (kuisheid) en *lajjā* (schaamte) op. Dan ben je wanhopig en ga je spoorlags naar Hem toe. Laten we er naartoe gaan.”

Vaktraṁ vrajeśa-sutayor anaveṇu-juṣṭam yair vā nipītam anurakta-kaṭākṣa-mokṣam. Alle *gopīs* zeiden dit en voelden dit, zoals aangetoond in veel andere *ślokas*, zoals *pūrṇāḥ pulindya* (*Śrīmad-Bhāgavatam* 10.21.7).

Gopī Gītā

Daarna, in het komende *sārada-ṛtū*, najaar, had Kṛṣṇa het volgende besloten,

*bhagavān api tā rātrih
sāradotphulla-mallikāḥ
vikṣya rantum̐ manaś cakre
yoga-māyām upāśritaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.29.1)

Bhagavān Śrī Kṛṣṇa zag de najaarsnachten met het aroma van bloeiende jasmijnbloemen arriveren. Hij verlangde ernaar te genieten van liefdesaangelegenheden en Hij had voor dat doel Zijn *yogamāyā* vermogen aan het werk gezet.

De *gopīs* hadden dat verlangen niet; Kṛṣṇa had dat verlangen. *Bhagavān api*. Kṛṣṇa is Swayam Bhagavān. Hij is *ātmārāma* (zichzelf voldoende) en *āptakāma* (Hij heeft geen wensen).² En toch, toen Hij aan de *gopīs* dacht, herinnerde Hij Zich meteen *Yogamāyā* – *yoga-māyām-upāśritaḥ*. *Yogamāyā* is het vermogen van Kṛṣṇa, een expansie van Zijn *para-śakti*, en zij regelt alles. Waar *Yogamāyā* is, heeft de materiële *Mahāmāyā* helemaal geen invloed meer. In Goloka Vṛndāvana wordt alles geregeld en beheerd door *Yogamāyā*; *Mahāmāyā* heeft geen invloed. Daarom kan de *jīva* ziel, die Kṛṣṇa in dat gebied dient, Hem niet vergeten en kan van daaruit niet vallen.

Rantum manaś cakre. Kṛṣṇa besloot ineens, “Ik zou een *vilāsa*, een spel, moeten uitvoeren, waardoor iedereen, die erover hoort, wordt aangetrokken, de principes van *bhakti-yoga* gaat volgen, wordt bevrijd en snel naar Goloka Vṛndāvana gaat.” Er is geen andere manier of procedure, die zo krachtig

² Er is een subtiel verschil tussen *ātmārāma* en *āptakāma*. *Ātmārāma* betekent ‘genoegen scheppen in het zelf’ en *āptakāma* betekent ‘niets meer verlangen dan hetgeen men in deze wereld reeds heeft’. Iemand, die *āptakāma* is, is volkomen tevreden met hetgeen hij reeds heeft.

is. Kṛṣṇa is zeer genadevol en uit Zijn genade heeft Hij dit spel uitgevoerd.

*dṛṣtvā kumudvantam akhaṇḍa-maṇḍalam
ramānanābham nava-kuṅkumāruṇam
vanam ca tat-komala-gobhī rañjitaṁ
jagau kalam vāma-dṛśam manoharam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.29.3)

Śrī Kṛṣṇa zag de gave schijf van de volle maan schijnen met de rode uitstraling van pas aangebrachte vermiljoen, alsof dit het gezicht van de geluksgodin was. Hij zag ook de *kumuda* lotussen opengaan in antwoord op de aanwezigheid van de maan en het bos, dat zachtjes werd verlicht door zijn stralen. Zo begon Bhagavān een zoet lied op Zijn fluit te spelen en trok de aandacht van de *gopīs* met hun mooie ogen.*

Kṛṣṇa pakte Zijn fluit. Het was avond, de maan was goud en vol en kwam op aan de rode horizon in het Oosten. *Pūrva-diśā*, de oostelijke windrichting, lijkt op de geliefde van de maan. Het was, alsof de maan met zijn stralen, die lijken op zijn handen, een grote hoeveelheid *gulab* (gele kleurstof) pakte en het gezicht van de oostelijke windrichting decoreerde. Toen Kṛṣṇa hieraan dacht, zette Hij meteen Zijn fluit aan Zijn lippen en *jagau kalam*, begon een hele zoete melodie te spelen. Welke melodie was dat? Het staat geschreven in *klīm*, de zaad *mantra*. Iedere *gopī* dacht, dat Kṛṣṇa haar alleen riep. Rādhā, Lalitā en alle anderen dachten, “Hij roept mij alleen, niemand anders.”

De essentie van de *gopāla-mantra* is de zaadklank *klīm*. Hoezo? *Kalam* (lieflijk) is een combinatie van twee Sanskriete letters *ka* en *la*. De vierde letter van het Sanskriete alfabet

heet *vāma-dṛśām*. [In deze *śloka* betekent het ‘meisjes met mooie oogjes’.] Zoals het Engelse alfabet begint met a, b, c, d, zo begint het Sanskriete alfabet met a, ā, i, ī. De vierde letter, ī [spreek uit ie], wordt *vāma-dṛśām* genoemd. Hier geldt ook grammatica, de essentie van grammatica. ‘Ka’ en ‘la’ gecombineerd met ‘ī’ wordt ‘klī’.

En wat is *manoharam*? In hoogste instantie is Manohara Kṛṣṇa, Hij die de aandacht trekt. Die Kṛṣṇa had een deel van Zijn kwaliteit [het trekken van aandacht] aan Candra, de maangod, gegeven. Dus de *adhiṣṭātrī-devatā*, heersende godheid van de geest [verstand], is Candra en die maan heeft nu de vorm van *candra-bindu*, een stip, aangenomen. In het Sanskriet wordt deze stip *anusvāra* genoemd en zo wordt het woord *klīm* voltooid. Bij het horen van *klīm* dacht iedere *gopī*, dat Kṛṣṇa haar alleen riep en daarom zijn ze allemaal gekomen. Alle *gopīs* verzamelden zich, alsof ze gek waren geworden. Als een dief iemands gouden sierraden steelt, gaat die persoon achter de dief aan. Hier wordt de klank van Kṛṣṇa’s fluit met een dief vergeleken. De klank ging het hart van de *gopīs* binnen, nam het hart mee en keerde met die harten naar Kṛṣṇa terug. Alle *gopīs* volgden die klank en kwamen uit bij Kṛṣṇa, waarbij ze dachten, “Ik alleen kom bij Kṛṣṇa om mijn hart terug te halen.”

*nisamya gītām tad anaṅga-varadhanam
vraja-striyaḥ kṛṣṇa-grhīta-mānasāḥ
ājagmur anyonyam alakṣitodyamāḥ
sa yatra kānto java-lola-kuṇḍalāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.29.4)

Toen de jonge vrouwen van Vṛndāvana het lied van Kṛṣṇa's fluit hoorden, dat romantische gevoelens opriep, werden hun gedachten door God bevangen. Ze gingen zonder het van elkaar te weten naar de plek, waar hun geliefde stond te wachten en renden zo hard, dat hun oorringen heen en weer zwaaiden.*

Alle *gopīs*, die waren betoverd en schijnbaar door het dollen heen, kwamen naar Kṛṣṇa toe, die glimlachte en zei, "O Mijn dierbare *gopīs*, jullie zijn hoge klasse toegewijden. Ik weet, dat jullie zijn gekomen om de entourage van het bos van Vṛndāvana te bewonderen en jullie zijn speciaal voor Mij gekomen, want Ik ben de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Nu jullie Mij en dit ontzettend mooie Vṛndāvana, de Yamunā en de rest hebben gezien, moeten jullie [naar huis] terugkeren. Een kuise dame mag niet in haar eentje met een mannelijk persoon associëren. Zelfs al is haar echtgenoot verschrikkelijk lelijk, een nietsnut, getroffen door ziekte, invalide, be-rooid, krom of gebocheld, een kuise dame dient hem desondanks diensten te verlenen. Dit is de vedische cultuur. Ik weet, dat jullie allemaal een echtgenoot hebben, dus jullie moeten teruggaan en hem diensten verlenen. Als jullie dat niet doen, wijken jullie af van de religieuze *dharma* en de vedische cultuur en dan gaan jullie naar de hel. Jullie moeten echt teruggaan." Kṛṣṇa gaf op deze manier diverse voorbeelden uit de Veda's en andere bronnen om uit te leggen, waarom ze terug naar huis moesten gaan.

De *gopīs* vroegen zich af, of Kṛṣṇa een grapje maakte, of dat Hij het meende. Een *gopīs* zei, "O Gurudeva, *namaskāra*. Je bent onze *gurudeva*. Volgens mij kunnen deze hoge klasse verheven lessen en instructies niet door iemand anders wor-

den gegeven dan alleen door Jou. Je bent echt onze *guru*. *Śāstra* zegt, dat men eerst *gurudeva* dient te vereren, voordat men iemand anders vereert. Jij bent onze *gurudeva* en daarom moet Je onze verering aanvaarden, daarna gaan we onze echtgenoot, Bhagavān Nārāyaṇa en anderen vereren. Als Je onze verering niet aanvaardt, breek Je alle wetten van de *dharmā* en ben Je voor de reacties verantwoordelijk, vooral omdat Je het volgende hebt gezegd,

*ye yathā māṁ prapadyante
tāṁs tathaiva bhajāmy aham
mama vartmānuvartante
manuṣyāḥ pārtha sarvaśaḥ*

Bhāgavad-gītā (4.11)

Dit betekent, “Degenen, die Mij vereren, op Me mediteren enzovoort, moet Ik volgens hun kwaliteiten belonen.”

De *gopīs* zeiden, “We verlenen Jou diensten en Jij aanvaardt onze erediens niet, dus Je maakt Je schuldig en gaat eronder lijden.” Ze hadden zoveel argumenten, dat Kṛṣṇa sprakeloos was. Hij had er geen weerwoord op. Toen gingen ze in de *rasa* dansen en zingen. Later verdween Kṛṣṇa uit de *rasa* dans en de *gopīs* treurden en huilden smartelijk. Ze werden helemaal gek. Ze vroegen de bomen, struiken, dieren en de Yamunā, “Hebben jullie Kṛṣṇa gezien? Hebben jullie Kṛṣṇa gezien?” Daarna zijn ze Kṛṣṇa’s *lilā* (spel) gaan uitbeelden. Ze gingen op Kṛṣṇa Zelf lijken en dachten, “Ik ben Kṛṣṇa.” Een *gopī* tilde haar sluier op en zei, “Oh, ik ben Kṛṣṇa. Ik til Govardhana op. Moet je zien, hoe ik dat doe.” Een *gopī* ging op de borst van een andere *gopī* zitten en riep, “Oh, ik ben Kṛṣṇa en zij is Pūtanā. Moet je zien, hoe ik deze Pūtanā

vermoord.” Andere *gopīs* speelden op een fluit en zeiden, “Oh, moet je zien, hoe mooi ik speel.” Op deze manier waren ze Kṛṣṇa aan het imiteren. In hun volslagen waanzin gingen ze zingen,

*jayati te ‘dhikam janmanā vrajāḥ
śrayata indirā śaśvad atra hi
dayita dṛśyatām dikṣu tāvakās
tvayi dhṛtāsavas tvām vicinvate*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.31.1))

De *gopīs* zeggen, “O meest dierbare geliefde, vanwege Jouw geboorte in dit land van Vraja is het hele gebied glorieuzer geworden dan Vaikuṅṭha en andere planeten. Om deze reden decoreert Lakṣmī, de godin van schoonheid en rijkdom, dit land eeuwigdurend met haar aanwezigheid. O geliefde, in dit zegenrijke land van Vraja zijn alleen wij niet gelukkig. We houden ons leven alleen omwille van Jou in stand, terwijl we in afgescheidenheid van Jou in grote angst zitten en op zoek naar Jou van het ene bos naar het andere zwerven. Verschijn daarom alsjeblieft nu aan ons.”

*tava kathāmṛtam tapta-jīvanām
kavibhir īditam kalmaṣāpaham
śravaṇa-maṅgalaṁ śrīmad ātataṁ
bhuvi grṇanti ye bhūri-dā janāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.31.9)

Ambrozijnen discussies over Jou zijn de ziel en zaligheid van degenen, die worden geteisterd door afzondering van Jou en ze worden bezongen door grote persoonlijkheden, zoals Brahmā, Śiva en de vier Kumāra’s. Die vertellingen overwinnen het verdriet van zonden uit het verleden. Ze schenken direct bij het horen het grootste heil en vooral de schatkist van *prema*. De nectar

van Jouw vertellingen wordt uitgebreid door degenen, die Jouw spel en vermaak verheerlijken en daarom zijn die vertellingen zowaar de meest genereuze weldoeners ter wereld.

Eén *gopīs* zingt *tava kathāmṛtam*. *Āmṛta* betekent ‘nectar’. “Jouw spel en Jouw woorden zijn als nectar. Als men vanwege allerlei problemen van streek is geraakt en in het vuur van de bosbrand van die problemen staat en zoveel pijn in deze wereld ervaart, wordt men rustig bij het horen van *hari-kathā*. *Kṛṣṇa-kathā* is daarom als *āmṛta*, nectar, en degenen, die deze nectar uitdelen zijn de grootste donoren.” Degenen, die in deze wereld *Śrīmad-Bhāgavatam* opnemen en de soort liefde en genegenheid, die hij beschrijft, door middel van verspreiding aan anderen schenken, zijn voorwaar de meest liefdadige donoren.

Sommige *gopīs* geven een tegenovergestelde betekenis aan *tava kathāmṛtam*. “Jouw naam, Jouw spel en vermaak, Jouw lessen en Jouw woorden lijken wel vergif, *mṛtam*. Hiervan zijn we ons bewust. We waren in onze wereldse aangelegenheden gelukkig, maar toen we Jouw woorden hoorden, leek het alsof we gek werden. Allerlei problemen kwamen op ons af en nu zijn we ontheemd. We hebben niet langer slechts een druppel liefde en genegenheid voor ons huis, echtgenoot en kinderen. Degenen, die Jouw glorie prediken en *hari-kathā* vertellen, zijn vijanden en lijken wel slachters. Hoezo? Als iemand Jouw glorie hoort, geeft hij zijn huis op. Een echtgenoot geeft zijn vrouw op en de vrouw geeft haar man op. Ze raken ontheemd en gaan als vogels in het bos leven. Ze lopen te huilen en ze maken hun hele familie aan het huilen. Dus luister er niet naar. Wees zeer voorzichtig. Degenen, die *Bhāgavatam* hier

naartoe brengen en zeggen, ‘Ik doe het niet voor een salaris. Kom en luister eenvoudig naar *kṛṣṇa-kathā*,’ zijn als slachters. Ze snijden jouw genegenheid voor wereldse zaken af en je bent nooit meer in staat je in deze wereld gelukkig te voelen. Dus je moet niet naar al die dingen luisteren.”

Verschillende groepen *gopīs* geven verschillende betekenissen aan dezelfde *śloka* en daarom worden hier allerlei betekenissen onthuld. Śukadeva Gosvāmī heeft er een idee van gegeven, maar Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura, Śrīla Sanātana Gosvāmī en Śrīla Jīva Gosvāmī hebben vele, vele betekenissen uitgelegd. De *gopīs* in iedere groep bezingen iedere *śloka* in een andere betekenis.

“Welk type minnaar ben Jij?”

Nadat de *gopīs* hun *gopī-gītā*, lied van afgescheidenheid, hadden gezongen, verscheen Kṛṣṇa in hun midden. Daar zag Hij er zo mooi uit. Hij glimlachte een beetje, maar voelde Zich ook enigszins beschaamd. Toen stelden de *gopīs* Hem allerlei vragen. Een *gopī* legde Zijn handen op haar schouder. Een ander zette Zijn voeten op haar schoot, nog een ander nam de betelnoot uit Zijn mond en weer een ander stond met zijdelingse blikken als pijlen op een afstand naar Hem te staren.

De *gopīs* vroegen, “Welke soort persoon ben Jij? We hebben voor Jou alles opgegeven en we zijn nu dakloos. We hebben voor Jou onze echtgenoot en de rest verlaten, inclusief zelfs onze *dhairya* (verlegenheid) en *dharma* (religieuze consideraties). Maar Jij hebt ons van het ene op het andere moment achtergelaten. We weten, dat er drie soorten persoonlijkheden zijn. De eerste soort heeft degenen lief, die hem

liefhebben. ‘Als jij van mij houdt, houd ik van jou.’ Dit is de ene soort liefde. De tweede soort is zo perfect, dat hij toch van je houdt, zelfs als houd jij niet van hem. En de derde soort houdt van niemand, ongeacht of jij van hem houdt of niet. Volgens ons moet Jij een van deze drie persoonlijkheden zijn. Welke ben Jij? We merken, dat wij van Jou houden, maar Jij houdt niet van ons.”

Kṛṣṇa glimlachte en antwoordde, “Luister naar Me. De liefde van iemand, die een ander alleen lief heeft, als zijn liefde wordt beantwoord, is geen zuivere liefde. Dat lijkt op een zakenrelatie. Een dergelijk persoon houdt van iemand en verwacht op zijn beurt te worden lief gehad. Dit is helemaal geen transcendente of zuivere liefde, dus Ik zit niet in die groep.

“Degenen, die liefhebben, ondanks dat anderen hen niet lief hebben, lijken op vaders en moeders. Sommige zonen geven hun ouders op, nadat ze hun kinderjaren hebben achtergelaten. Desondanks koesteren moeders en vaders zoveel liefde en genegenheid voor die zonen. Kinderen kunnen hun ouders iets aandoen, maar vader en moeder zullen altijd van hun kinderen blijven houden zonder enig verlangen naar voordeel. Deze liefde is iets beter dan de eerste soort, want er bestaat een echte relatie en werkelijke liefde. Maar Ik bevindt Me ook zelfs niet in deze groep.

“Degenen, die niemand in deze wereld liefhebben, ongeacht of anderen hen liefhebben of niet, bestaan uit vier soorten: *ātmārāma*, *āptakāma*, *akṛtajña* en *guru-drohi*.”

Probeer dit te begrijpen. Degenen die *āptakāma* zijn, hebben niets nodig. Śrī Śukadeva Gosvāmī en Sanaka en Sananda

bijvoorbeeld hebben geen wereldse of andere verlangens. Ze zijn zelf-voldaan.

Degenen die *ātmārāma* zijn, zijn in hun *ātmā* aan het ‘*ra-man-en*’, ze amuseren zich voortdurend in zichzelf. Kṛṣṇa is in alle opzichten tevreden. Hij heeft van niemand iets nodig om tevreden te zijn.

Het derde type liefhebbers is *akṛtajña*, ondankbare schepselen, zoals dieren. Een vader en moeder doen zoveel voor hun kinderen, maar de kinderen kunnen zo ondankbaar zijn, dat ze hun vader en moeder kunnen opgeven. De *guru-drohi* (degenen die aan hun *guru* of superieuren vijandig zijn) geven hen niet alleen op, maar ze veroorzaken ook nog zoveel problemen voor hen. Hij kan denken, “Oh, waarom zijn ze niet dood?” Hij is zelfs in staat zijn vader en moeder dood te schieten, omdat hij hen aanziet voor vijanden. Zulke personen begrijpen niets van de werkelijke situatie en zijn daarom *guru-drohi*.

Kṛṣṇa vervolgde, “Ik behoor niet tot deze zes soorten. Ik ben jullie geliefde en jullie zijn allemaal Mijn geliefden. Ik ben alleen verdwenen om jullie liefde te versterken.”

Een arme sloeber kan door toeval een *cintāmaṇi* in handen krijgen, maar omdat hij zich niet bewust is van de waarde ervan, kan hij hem links laten liggen. Een ander figuur, die wel de waarde kent, kan hem stelen. Als de eigenaar aan het zoeken is, vraagt iemand hem, “Wat ben je aan het zoeken?”

“Ik probeer die steen terug te vinden. Hij was erg mooi en iemand is ermee vandoor gegaan.”

“Oh, dat was geen gewone steen, maar een *cintāmaṇi*. Hij kan je alles geven, dat je verlangt.”

De eigenaar gaat staan huilen en zegt, “Ik ben dat on-schatbare ding kwijt geraakt.”

Dus Kṛṣṇa zei, “Ik ben eerst naar jullie toegekomen en ben toen verdwenen. Dit deed Ik alleen om jullie liefde en gene-geheid voor Mij te verhogen, om jullie dichter naar Me toe te trekken. Jullie zijn Mijn geliefden en Ik ben jullie geliefde. Ik kan jullie voor deze liefde in geen honderdduizen levens terugbetalen.”

*na pārāye 'ham niravadya-saṁyugām
sva-sādhu-kṛtyam vibudhāyusāpi vāḥ
yā mābhajan durjara-geha-śṛṅkhalāḥ
saṁvṛścyā tad vaḥ pratiyātu sādhunā*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.32.22)

Mijn lieve *gopīs*, jullie ontmoeting met Mij is in ieder opzicht on-schuldig en rein, want jullie hebben geen iota verlangen naar jul-lie eigen geluk. Het loopt over van superzuivere liefde. Ofschoon de liefdesbanden met de leden van het eigen huis onmogelijk zijn te verbreken, hebben jullie ze volkomen teniet gedaan. Dus vanwege de liefdevolle dienst aan Mij hebben jullie de morele codes van deze wereld overschreden. Al zou Ik even lang leven als de goden, zou ik niet in staat zijn om zelfs maar een druppel van jullie liefde, opoffering en dienstverlening te vereffenen. Jul-lie kunnen Me allemaal van Mijn schuld vrijwaren eenvoudig vanwege jullie zachtaardige karakter, maar Ik blijf altijd de schuldenaar van jullie *prema* en dat zal altijd zo blijven.

De *gopīs* zijn geen *sādhakas* (praktiserende toegewijden) en ook geen *siddhas* (geperfectioneerde toegewijden). Wat zijn ze dan? Ze zijn Kṛṣṇa Zelf, de *kāyā-vyūha*, lichamelijke mani-festaties van Rādhikā. Niettemin proeft Kṛṣṇa al deze liefde-

volle relaties met hen. Dit zijn geen gewone dingen; ze zijn allemaal transcendent – meer dan transcendent.

Dit is de aard van Kṛṣṇa en de *gopis*. Degenen, die over deze onderwerpen horen en dit spel en vermaak altijd herinneren en “Hare Kṛṣṇa Hare Kṛṣṇa, Kṛṣṇa Kṛṣṇa Hare Hare / Hare Rām, Hare Rāma, Rāma Rāma Hare Hare” chanten, nemen de essentie van alle instructies gegeven door Śrī Caitanya Mahāprabhu in zich op. Śrī Rūpa Gosvāmī schrijft het volgende,

*tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krameṇa rasanā-manasī niyojya
tiṣṭhan vraje tad-anurāgi-janānugāmī
kālaṁ nayed akhīlam ity upadeśa-sāram*

Upadeśāmṛta (8)

Door altijd de namen ‘Hare Kṛṣṇa’ te chanten, door te denken aan het zeer krachtige, bekoorlijke spel van Kṛṣṇa en door in Vṛndāvana te zijn onder leiding van hoge klasse *rasika* en *bhāvuka* toegewijden wordt alles een succes. Dit is de essentie van alle instructie. Als je in Vṛndāvana woont, maar je denkt alleen aan problemen en je staat niet onder leiding van een *rasika* Vaiṣṇava, bega je onherroepelijk overtredingen tegen Vṛndāvana-dhāma en Vaiṣṇava’s, zoals honderdduizenden personen dat doen. Je zal jouw vertrouwen opgeven en terugkeren naar een werelds leven om je bezig te houden met onzinnige activiteiten.

Het proces bestaat eruit om op deze manier te chanten. Je zal dit proces moeten binnengaan. Ik heb een glimp, een silhouet van dit spel gegeven. Op het eind van Kṛṣṇa’s *vṛndāvana-līlā* is Akrūra gekomen om Kṛṣṇa en Baladeva naar Ma-

thurā te brengen om Hun vader en moeder, Vasudeva en Devakī te redden. Kaṁsa had Vasudeva en Devakī in de gevangenis gezet en gaf hen enorm veel te lijden. Soms schopte hij tegen hun borst aan en soms mishandelde hij hen schromelijk. Waarom deed hij dat? Hij wilde weten, waar ze hun kind hadden verborgen. “Ik weet, dat Hij uit jou is geboren, maar jullie hebben Hem weggestuurd. Vertel me, waar Hij is, anders vermoord ik jullie.” Iedere dag kwam hij langs om hen te mishandelen. Hij had zes zonen van Devakī vermoord. De zevende werd overgebracht naar de baarmoeder van Rohiṇī in Gokula en de achtste was Kṛṣṇa, die heimelijk naar Gokula werd overgebracht, waar Hij opging in de *pūrṇa* (complete) Kṛṣṇa, die werd geboren uit de baarmoeder van Yaśodā.

Kaṁsa realiseerde zich, “We hebben zoveel demonen gestuurd om Kṛṣṇa in Gokula en elders te vermoorden, maar ze werden zelf vermoord en zijn nooit meer met een boodschap of een rapportage teruggekeerd, dus ik kan Hem daar in Vṛndāvana niet ombrengen. We moeten daarom proberen Hem hier uit te nodigen. We zullen een erediens voor Śrī Śiva uitvoeren en een *dhanur-yajña* (schutterswedstrijd) organiseren met een hele goede worstelwedstrijd, waar al mijn onderdanen uit diverse delen van het land naartoe zullen komen om het festival bij te wonen.”

Dus Akrūra werd van Mathurā naar Vṛndāvana gestuurd en morgen gaan we bespreken, wat daarna is gebeurd.



Hoofdstuk 5 – Kṛṣṇa verlaat Vṛndāvana

KRṢṆA GAAT NU ZIJN SPEL IN VRAJA VOL-
tooien. Nadat Hij Keśi en Vyomāsura had ver-
moord, kwam Nārada naar Hem toe en bad,
“Denk eraan, dat Je nog zoveel andere zaken te regelen hebt.
Nu Je Jouw *vṛndāvana-līlā* uitvoert, ben Je zo enorm gechar-
meerd en heb Je vergeten, dat Jouw vader en moeder in Ma-
thurā vast zitten in de kerker van Kamsa. Kamsa veroorzaakt
zoveel ellende en beledigt hen en schopt hen met zijn laarzen.
Je hebt ook beloofd om met zestienduizend honderdacht toe-
gewijden in Dvārakā te trouwen en Je zal de Pāṇḍava’s moe-
ten redden en beschermen. Ze zijn *śaraṇāgata*, ze hebben zich
alleen aan Jou overgegeven. Duryodhana schept zoveel pro-
blemen. Hij heeft hun koninkrijk gestolen en hen het bos in-
gedreven, dus Je zal ook hen moeten helpen. Je hebt beloofd
alle demonen te vernietigen. Er zijn nu zoveel demonen. De-
genen, die in Laṅkā in *rāma-līlā* werden omgebracht, zijn te-
ruggekeerd als *kṣatriya* koningen en die vormen een grote
overlast op deze Aarde. Je hebt nog zoveel andere verant-

woordelikheden ook. Dit moet Je Je allemaal herinneren en niet alleen betrokken blijven in Vṛndāvana.”

Kṛṣṇa antwoordde,, “Je hebt Me eraan herinnerd en nu kun je gaan. Voor alles zal worden zorg gedragen.”

En zo gebeurde het, dat Kṛṣṇa op een dag bij Prema-sarovara, dat tussen Nadagāon en Varṣānā ligt, een besluit nam. Rādhā en Kṛṣṇa zaten met de *gopīs* aan de oever van deze onvoorstelbaar mooie Prema-sarovara. De omgeving was schitterend. Allerlei bloemen stonden in bloei, koekoeks zongen hun lied en zoveel pauwen waren aan het dansen, terwijl Rādhā en Kṛṣṇa werden omringd door honderdduizenden *kāmadhenu* (wenskoeien).

In Hun gezelschap bevonden zich Lalitā, Viśākhā, de *aṣṭa-sakhīs*, vele andere vooraanstaande *sakhīs* en ook Nāndimukhī, Vṛndā-devī en Dhaniṣṭhā waren aanwezig. Śrīmatī Rādhikā zat op schoot bij Kṛṣṇa. Die twee waren als één geheel; Zijn hand lag om Haar schouder en Haar hand lag om Zijn middel. Er kwam een hommelmot, die dacht, dat de lotusvoeten van Rādhikā een heerlijk geurende, zoete lotus was. Hij kwam de honing van die lotus proeven en zoemde in de rondte en wilde de bloem binnengaan. Rādhikā werd bang en hield Haar handen voor Zich uit omhoog om Zich te beschermen. Madhumaṅgala kwam meteen met een bamboestok aanzetten. Hij zwaaide naar de hommelmot en joeg hem een heel eind weg. Daarna kwam hij terug en zei, “Ik heb die *madhusūdana*, hommelmot, weggejaagd en hij komt niet meer terug. Je hoeft niet bang te zijn.”

Het woord *madhusūdana* heeft zoveel betekenissen. Het is een naam van Kṛṣṇa. Waarom wordt Hij Madhusūdana ge-

noemd? De liefde en genegenheid van de *gopīs* lijkt op *madhu*, honing. Kṛṣṇa proeft die honing en daarom wordt Hij Madhusūdana genoemd. *Madhu* wijst ook op ‘wereldse verlangens en gehechtheden’. De wens naar vrouw, echtgenoot, kinderen enzovoort lijkt ook op honing. Kṛṣṇa kan al die dingen afsnijden, dus Hij is Madhusūdana. *Sūdana* betekent ‘afsnijden’. Als je roept, “Madhusūdana! Madhusūdana!” snijdt Hij alle verkeerde verlangens en gehechtheden [uit je hart] weg. Er zijn nog veel meer betekenissen van *madhusūdana*, maar deze twee zijn de belangrijkste.

Madhumaṅgala zei, “Ik heb deze *madhusūdana* voor altijd verjaagd. Hij komt nooit meer terug.”

Toen Śrīmatī Rādhikā dit hoorde, werd Ze ongelukkig en dacht, “Oh, Madhusūdana [Kṛṣṇa] is weg.” Ook al zat Ze bij Kṛṣṇa op schoot, moest Ze zo hard huilen. “Waar is Kṛṣṇa, Madhusūdana, naartoe gegaan? Komt Hij nooit meer terug? Hoe kan Ik verder leven? Ik ga dood. Zonder Madhusūdana kan Ik niet leven.” Ze vergat Zichzelf en Ze was vergeten, dat Ze op schoot zat bij Kṛṣṇa. Ze hilde en hilde en raakte Haar externe bewustzijn kwijt. Kṛṣṇa zag dit en dacht, “Dit is heel vreemd. Ze zit bij Me op schoot en dat is Ze vergeten.”

Dit heet *prema-vaicityā*. Het is hoger verheven dan *divyonmāda* en bevindt zich in de categorie *mādana* van Rādhikā. In de ontmoeting met Kṛṣṇa ervaart Ze afzondering van Hem. Deze hoogste liefde is alleen aanwezig in Rādhikā. Dit wordt niet aangetroffen in anderen, ook niet in Lalitā en Viśākhā, laat staan in Candrāvalī. In de hoogste klasse van *prema* bestaat afgescheidenheid in ontmoeting – complete afzondering

en complete ontmoeting – en tegelijkertijd wordt alles vergeten.

Kṛṣṇa zag, “Als Śrīmatī Rādhikā vlakbij Me is, maakt Ze zich zorgen, ‘Waar is Kṛṣṇa? Waar is Kṛṣṇa?’ In Haar angst voor de komende scheiding van Mij raakt Ze buiten zinnen. Ik kan Haar niet helpen. Maar als Ik hier niet ben, gaat Ze een diep gevoel van afgescheidenheid binnen en denkt Ze aan Me. Dan denkt Ze, ‘Oh, deze *tamāla* boom is Kṛṣṇa’.”

Śrīmatī Rādhikā denkt niet, “Dit is een *tamāla* boom,” zoals wij zouden doen. Ze denkt in feite, “Kṛṣṇa is hier.” Ze doet *śṛṅgāra*, Ze kleedt zich prachtig aan in gewaden met sieraden en zegt, “Oh, en waar was Jij?” Dan vertoont Ze *māna*, transcendente liefdevolle woede. Zelfs in afgescheidenheid is *māna* aanwezig. Het is iets zeer vreemds.

Kṛṣṇa denkt, “Nu zit Ze te huilen. Wat kan Ik doen? Hoe kan Ik Haar troosten? Ik kan Haar niet troosten. Dit is een heel groot probleem voor Mij. Altijd wanneer Ik bij Rādhikā ben, huilt Ze van angst voor de komende scheiding, maar Ik kan Haar niet helpen. En als Ik hier niet ben, gaat Ze een gevoel van diepe afgescheidenheid binnen. Dan ziet ze een paar wolken en denkt, dat die Ik die wolken ben. Dan zegt Ze, ‘O wolken!’ Het lijkt wel, alsof Ze wil zeggen, ‘O Kṛṣṇa, kom niet bij Me.’”

Omdat de vlecht van Rādhikā even zwart is als Kṛṣṇa, denkt Ze, dat Hij het is en bakkeleit ermee, waarmee ze desinteresse veinst. Zo voelt Ze Zich altijd in afzondering van Hem. Ze ervaart enig geluk, wanneer Ze slaapt of iets anders doet, maar wanneer Ze Kṛṣṇa ontmoet, ervaart Ze een zeer diep gevoel van afgescheidenheid van Hem. Kṛṣṇa dacht,

“Wat moet Ik doen? Ik moet ergens ver weg gaan zitten om de *gopīs* en vooral Rādhārāṇī verlichting te geven, anders zijn ze constant ongelukkig. Als Ik hier blijf, voelen ze voortdurend afgescheidenheid, dan huilen ze en vallen ze flauw. Ik moet Vraja verlaten. Op een andere manier kan Ik hen niet helpen.”

Zo besloot Kṛṣṇa, “Ik zou in hun dromen kunnen verschijnen, of als een *sphūrti*, of zoiets, maar Ik moet niet rechtstreeks aan hen verschijnen, want dan worden ze ongelukkig.” Dit is tevens de reden, waarom Kṛṣṇa niet naar Vṛndāvana is teruggekeerd. Wat zou van de *gopīs* terecht zijn gekomen, als Hij wel was teruggegaan? Als je een snee in je vinger hebt en je knijpt een beetje citroensap erop, wat gebeurt er dan? Dan krijg je nog meer pijn.

Hun stadia van *mādana* en *modana* zijn zo hoog, nog hoger dan *rūḍha* en *adhirūḍha*. Jullie kunnen deze gevoelens niet realiseren; jullie kunnen er alleen iets over horen. Als je deze liefde en genegenheid in verheven associatie praktiseert, kun je iets realiseren. Dan raakt je zo gehecht aan het spel van Kṛṣṇa, dat je het in feite realiseert. Dan heb je geen gehechtheid meer aan wereldse zaken, dan heb je geen problemen meer en dan ben je constant gelukkig. Als je dan een pagina uit *Śrīmad-Bhāgavatam* leest, lees je met een grote diepgang.

Kṛṣṇa's wens

In de tussentijd zat Kaṁsa te denken, hoe hij Kṛṣṇa en Baladeva kon vermoorden. Hij had zoveel plannen gemaakt, maar ze waren allemaal mislukt. Alle demonen, die hij had gestuurd, waren vermoord. Tenslotte riep hij Akrūra bij zich,

die voor Kṛṣṇa een oom was, en zei tegen hem, “Jij bent zo gekwalificeerd. Ik weet, dat je aan mij gehecht bent. Je hebt ook een relatie met Kṛṣṇa en Baladeva, dus ik denk, dat jij me kunt helpen. Ik ben van plan om hier vlak naast de Raṅgeśvara tempel een stadion op te zetten, waar we interessante gebeurtenissen zoals worstelwedstrijden gaan beleven. Wanneer Kṛṣṇa en Baladeva hier naartoe komen, gaan we Kṛṣṇa omzingelen en vermoorden. Ga Hen meteen ophalen en breng Hen naar Mathurā.”

Akrūra is een *parama-bhakta* (toptoegewijde). Hij heeft het vertrouwen, dat Kṛṣṇa de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is en dat Hij is gekomen om Kaṁsa en alle andere demonen om te brengen. Daarom werd hij dolgelukkig. “Ik moet er naartoe gaan en Kṛṣṇa zien,” dacht hij. “Zou Hij me nog herinneren, zoals Hij Zijn andere dienaren herinnert? Als Hij Zich mij nog herinnert, ben ik zo fortuinlijk. Op de een of andere manier heeft Kaṁsa me het grote geluk gegeven om naar Kṛṣṇa te gaan en Zijn *darśana* te nemen.” Dit was de reden, waarom Akrūra naar Vṛndāvana is gegaan.

Wat ligt hieraan ten grondslag? Kṛṣṇa’s wens. Yogamāyā had deze gedachten overgebracht op zowel Kaṁsa als Akrūra. Kṛṣṇa had het plan om daar naartoe te gaan. Voor Zijn wens werden regelingen getroffen, zodat Hij ver uit de buurt van Vṛndāvana kon gaan om de *gopīs* tot rust te brengen. Zo kwam Akrūra met een gouden koets, die hem door Kaṁsa was gegeven.

Vasudeva, Devakī en Mahārāja Ugrasena waren in de gevangenis gezet en aan dikke kettingen gelegd met een paar sterke bewakers erbij, die hen in de gaten hielden. Het plan

van Kāṁsa was om alle toegewijden van Kṛṣṇa op te roepen, zoals Nanda, Vasudeva, Devakī, Ugrasena, nadat Kṛṣṇa daar met Baladeva was gearriveerd, en dat hij Kṛṣṇa in hun aanwezigheid zou gaan vermoorden. “Ze zullen zien, dat ik Kāṁsa ben en dat ik Kṛṣṇa kan ombrengen. Dan gaan ze zoveel afzondering van Kṛṣṇa ervaren, dat zijzelf ook zullen sterven.”

Volgens het plan van Kāṁsa ging Akrūra naar Vṛndāvana om Kṛṣṇa en Baladeva te zien. Onderweg zag hij de voetafdrukken van Kṛṣṇa. Als jullie naar Nandagāon zijn geweest, hebben jullie ook waarschijnlijk Caraṇa Pahāḍī gezien, dat nog steeds de afdrukken van Kṛṣṇa’s mooie voeten draagt. Akrūra zag honderdduizenden voetafdrukken in het stof van Vraja bij Nandagāon, want Kṛṣṇa liep daar altijd met de koeherdersjongens op blote voeten rond. Akrūra viel over deze lotusvoetafdrukken heen en bad. Tranen vielen uit zijn ogen, zijn hart smolt, zijn lichaamshaar stond overeind en hij zond zoveel gebeden op. Die gebeden zijn vastgelegd in *Śrīmad-Bhāgavatam*. Hij was een zeer hoge klasse Vaiṣṇava in *dāsyā-rasa*.

Later op die avond had Akrūra een ontmoeting met Kṛṣṇa en Baladeva en zei Hen in het geheim, “Weten Jullie, dat Jullie de zonen zijn van Devakī en Vasudeva? Ze zitten nu in de gevangenis en de demoon Kāṁsa foltert hen alleen vanwege Jou. Er is geen andere reden. Omdat Jouw ouders Jou naar Gokula hebben gestuurd, worden ze nu gemarteld.”

Kṛṣṇa werd furieus. “Vanwege Mij?” zei Hij. “Ik moet naar Mathurā gaan. Daarna kom Ik terug naar Vṛndāvana.” Hij nam Zijn besluit en vertelde dit aan Zijn vader, Nanda Bābā. Nanda Bābā stemde erin toe, want er waren een paar

goede redenen, waarom Kṛṣṇa moest gaan. Als Hij niet zou gaan, zou Kamsa ook alle Vrajavāsi's gaan folteren.

Diezelfde avond nog werd onder begeleiding van slagwerk overal aangekondigd, dat Nanda Bābā en de andere *gopas* samen met een paar vrienden van Kṛṣṇa de volgende dag Kṛṣṇa en Baladeva naar Mathurā zouden brengen om het stadion en de worstelwedstrijd te zien en daarna naar huis terug te keren. Alle vrienden van Kṛṣṇa waren blij. “Wij gaan ook mee en we gaan allerlei nieuwe dingen zien,” dachten ze.

Nanda Bābā was niet bang, dat Kṛṣṇa daar zou blijven, want hij dacht, “Ik ga met Kṛṣṇa en Baladeva mee en ik zal Hen weer naar huis terugbrengen.” Alle *gopas* dachten dit ook; ze treurden niet en ervoeren geen afgescheidenheid.

Nanda Bābā zei tegen Yaśodā Maiyā, “Jij moet *nirbhaya* zijn, zonder angst of beven. Ik ga er naartoe en ik breng Hen ook weer terug. Er is geen reden voor angst.” Yaśodā dacht, “Oh, hij gaat met Hen mee, dus dan komen Ze ook weer terug.”

De klaagzang van de gopīs

De *gopīs*, Kṛṣṇa's geliefden, daarentegen bevonden zich in een andere stemming. Zij begonnen Brahmā, de schepper, te schofferen, “Hij is ontzettend wreed. Kṛṣṇa is zo lief en deze schepper heeft ons op de een of andere manier de kans gegeven om Hem te ontmoeten. Maar de schepper is zo wreed, dat hij dat geluk heeft weggenomen, precies op het moment dat we Hem gingen ontmoeten, waarmee hij opnieuw afgescheidenheid heeft geschapen. Juist toen we die liefvalligheid gingen proeven, heeft hij het weggenomen. Hij is niet gekwalifi-

ceerd om deze wereld te scheppen. Hij heeft alle schoonheid uit alle drie de werelden verzameld en heeft het mooie lichaam van Kṛṣṇa gemaakt. Hoe mooi ziet Kṛṣṇa eruit! Zijn gedaante is prachtig op drie plaatsen gebogen, er staan schitterende kuiltjes in Zijn wangen en Hij kan zo mooi glimlachen – waarmee Hij ons hart doorboort als met de pijlen van Cupido.

“Alles aan Hem is krom. Zijn woorden zijn lief, maar ook krom. Zijn blikken zijn scheef en dringen het hart binnen van degenen, die naar Hem kijken. We hadden de kans Hem te zien, maar deze wrede schepper lijkt op een baby. Jongetjesbabies maken een paleis van zand en roepen, ‘Oh, dit is mijn *rājā* paleis, mijn koninklijke paleis,’ en gooien het vervolgens in elkaar. Brahmā doet hetzelfde. Hij gaf ons een gelegenheid om Kṛṣṇa te zien, in wie hij alle lieflijkheid en schoonheid van de drie wereld heeft geplaatst, maar zodra we Hem hadden ontmoet, heeft hij dit geluk meteen weggenomen. Deze Vidhātā, die wrede schepper van het noodlot, is nu in de gedaante van Akrūra hier naartoe gekomen. Eigenlijk is hij *krūra*, wreed, maar hij heeft de naam Akrūra aangenomen. Met die naam verklaart hij, ‘Ik ben niet wreed,’ maar in werkelijkheid is hij ontzettend wreed, hij is ontzaglijk wreed.”

De *gopīs* stonden te huilen. Omdat we hun gehuil niet kunnen horen, kunnen we er nu om lachen, maar de *gopīs* konden er niet om lachen. Zij drukten de droevenis uit vanuit hun hart en ervoeren afgescheidenheid van Kṛṣṇa. “Oh, Vidhātā is hier naartoe gekomen precies op het moment, dat we Kṛṣṇa gingen ontmoeten.”

Je kunt het vergelijken met het voorschotelen van een overheerlijke maaltijd en juist, wanneer je begint te eten, haalt iemand jouw bord weg. De apen in Vṛndāvana bijvoorbeeld komen soms jouw bord voedsel stelen en springen er mee de boom in. Jij wordt verstoord en je roept, “Wat gebeurt er?” Op dezelfde manier zeggen de *gopīs* hier, “Deze wrede Akrūra is gekomen en heeft Kṛṣṇa, onze geliefde, weggehaald. Hoe moeten we verder leven? We kunnen niet in leven blijven.”

[In afzondering van Kṛṣṇa] waren de *gopīs* als vissen uit het water. Zijn wij al in dit stadium? Nee, dat zijn we niet en daarom blijft Kṛṣṇa ver van ons verwijderd, maar voor deze *gopīs* is Kṛṣṇa altijd bij hen. Probeer naar dit stadium te komen. Dit is ons doel. Hoe kun je mogelijkwijs naar dit stadium komen, als je verdeelt en verdeelt en verder jouw gehechtheid aan Kṛṣṇa verdeelt met een aardse vrouw, zonen en dochters? Je bent in je eentje naar deze wereld gekomen en terwijl je in de buik van jouw moeder zat, heeft Kṛṣṇa jou verteld, “Wees alleen. Ik geef je deze geboorte alleen om *bhakti-yoga* te praktiseren. Maak niemand tot jouw vriend, vriendin, zuster, moeder, enzovoort. Probeer te worden zoals Bhārata in zijn derde geboorte als Jaḍa Bhārata.”

Toen hebben we in de baarmoeder beloofd, dat we onze gehechtheid niet zouden verdelen, maar toen we eruit kwamen, namen moeder en zuster ons op schoot en riepen, “Oh, ta-ta-ta, baby, baby, baby, baby.” En zo hebben we relaties aangeknoopt met een moeder, een vader, zuster, burens, een hele gemeenschap, enzovoort. Daarna werden we volwassen

en maakten een, twee, drie, vier, vijf of zes vriendinnen en vrienden.

Kṛṣṇa herinnert ons hieraan in de gedaante van *guru* en Vaiṣṇava's. Ze waarschuwen ons, maar wij zeggen, "Oh, hierna doe ik het niet nog een keer. Ik ga het opgeven. Dit is de laatste keer." Maar wederom volgen golven van gehechtheden.

Probeer je te realiseren, dat je alleen bent, wanneer je sterft. Alleen. Degenen aan wie je jouw gehechtheid en al jouw energie hebt weggegeven, zullen niet aan jou denken. Ze kunnen je niet helpen. Dit moet je allemaal weten. De *gopīs* zeggen dit. Ze zijn allemaal zeer deskundig, want ze verdelen hun liefde en genegenheid nooit door het aan iemand anders in deze wereld weg te geven. Ze hebben hun liefde teruggetrokken van hun echtgenoot, zusters, broers, vader en verder iedereen en zijn naar Kṛṣṇa gekomen. Als je van Kṛṣṇa wilt houden, moet je geleidelijk worden zoals zij. Als je de *gopīs* niet volgt, word je op het moment van de dood geschopt, zoals ezels worden weggeschopt door de achterpoten van de ezelin. Daarna wordt jouw lichaam tot as verbrand. Je moet zeker weten, dat er niemand is om jou te helpen. Alleen Kṛṣṇa kan iemand helpen. Dit moeten jullie je allemaal goed realiseren. Je bent in staat dat te doen door middel van associatie. Haal een beetje liefde en genegenheid uit deze associatie en ga ermee naar huis terug. Dit zal je kunnen helpen.

De *gopīs* gaven eerst de schuld aan Vidhātā, de schepper. Daarna blameerden ze de schepper door Akrūra de schuld te geven. Nu geven ze Kṛṣṇa de schuld. Ze zeggen, "Oh, Vidhātā en Akrūra of iemand anders hebben geen schuld. Het pro-

bleem is, dat Kṛṣṇa altijd *nava saṅga priyā* is, Hij wil telkens nieuwe en nieuwe associatie hebben. Hij is nooit tevreden met bestaande associatie. Evenals een hommelt gaat Hij naar een hele mooie lotus en nadat Hij van de nectar heeft genoten, gaat Hij naar de volgende lotus en de volgende en weer een volgende. Soms wordt die honingbij gestoord en gaat zelfs naar bloemen, die stinken. Ook al kan Hij er geen enkele *madhu* (honing) in ontdekken, Hij gaat er toch naartoe, louter omdat ze nieuw zijn.

“Kṛṣṇa doet dat ook. Hij is ook zwart, evenals die hommelt. Hij is nooit tevreden met oude liefdes en wil nieuwe proeven. Dit is Zijn motivatie om ons te verlaten en naar Mathurā te gaan. Daar zal Hij heel gelukkig worden. Hij is nu bij ons, maar wij zijn slechts dorpsmeisjes en wij zijn niet zo knap. Wij kunnen geen mens aantrekken. Die meiden uit Mathurā kunnen zich heel elegant opstellen. Ze kunnen allerlei lieve woordjes spreken en ze kunnen hun verlegenheid op een aantrekkelijke manier uitbeelden. Maar wij zijn zo niet. Wij kunnen dat spel van hen niet spelen. Zij zijn zeer deskundig, omdat ze in een stad wonen. Zij kunnen zich opmaken en hun gezicht decoreren met lippenstift en allerlei cosmetica. Maar wij kennen al die kunsten niet. En er zijn in Mathurā niet alleen één, twee, drie of vier van zulke meisjes, maar honderd-duizenden. Kṛṣṇa zal zo gehecht aan hen worden. Hij zal Zijn liefde aan die en aan die en aan die en ook aan die geven. Hij wordt daar volkomen bezet gehouden en zal nooit meer terugkomen. Dat weten we zeker.”

De *gopīs* klaagden, “We kennen Kṛṣṇa’s gewoonte. Na vannacht gaat Hij vertrekken en we zijn bang, dat Hij nooit

meer terugkomt. Voor de Mathurāvāsī's daarentegen staat een hele goede ochtend voor de deur. Alle dames en alle Yādava's, Vṛṣṇī's en Bhoja's zullen zo gelukkig zijn om dat mooie gezicht van Kṛṣṇa te zien en kunnen met recht zeggen, 'Goedemorgen, goedemorgen'. Ze zullen daar allemaal de kans krijgen om de essentie van de schoonheid van de hele wereld te zien, want ze zien Kṛṣṇa. Kṛṣṇa gaat met hen praten en raakt aan hen gehecht. Maar voor ons is deze nacht *kālayama*, de dood. Morgenochtend zien we Kṛṣṇa niet meer. Hoe gevaarlijk. We gaan allemaal dood. Alle vogels en pauwen en alle dieren gaan dood. En wat komt er van de koeien terecht? Ze zullen niet meer grazen. Ze staan alleen nog in de richting te staren, waar Kṛṣṇa vandaan kan komen. Zij zullen ook sterven. Wat komt er dan terecht van dit Vṛndāvana? Het wordt een braak liggend land. Iedere dag is in Mathurā een grote *mahotsava*, festival. En in Vṛndāvana gebeurt helemaal niets meer. Het wordt een braak liggend land.

“Nu verbazen we ons; we zijn stom verbaasd. Er zijn hier zoveel ouderen, zoals Upananda en alle broers van Nanda Bābā. Ze leken zeer intelligent te zijn, maar nu denken we, dat ze helemaal niet zo intelligent zijn. Waarom houden ze Nanda Bābā niet tegen, die Kṛṣṇa en Baladeva naar Mathurā gaat brengen? Waarom sturen ze Akrūra niet alleen terug? Kṛṣṇa zou niet naar Mathurā gestuurd mogen worden, maar ze zeggen geen van allen iets. Ze aanvaarden dit voorstel van Nanda Bābā en Akrūra. Wat moeten we dan doen? We zullen ons gebruikelijke verlegen gedrag moeten opgeven. We zullen zelf naar Nanda Bābā en Yaśodā Maiyā moeten gaan en tegen hen zeggen, 'Jullie zijn zo wreed. Stuur Kṛṣṇa niet weg met

die wrede Akrūra. Kṛṣṇa zal nooit meer terugkomen. We weten het.’ We kunnen het proberen. Laten we gaan en dit aan Yaśodā Maiyā en de anderen vertellen.”

Ondertussen brak de ochtend aan en Akrūra voerde zijn *sandhyā* (ochtend *gāyatrī*) uit. Daarna haalde hij zijn wagen op en zette Kṛṣṇa en Baladeva erin. De *gopīs* kwamen opeens om de wagen te zien. Sommigen van hen vielen flauw. Śrīmatī Rādhikā zag de scène van een afstand, raakte Haar zinnen kwijt en viel ook flauw. De *gopīs*, die bij bewustzijn bleven, kwamen erbij staan en pakten in groot verdriet de teugels van de paarden. Sommigen vielen vóór de wagen op de grond en anderen stonden te huilen. Desondanks was Akrūra zo wreed, dat hij hoe dan ook Kṛṣṇa naar Mathurā wilde brengen.

Via de koerier van Zijn ogen gaf Kṛṣṇa aan alle *gopīs*, die nog bij bewustzijn waren, de belofte, “Ik kom heel snel terug. Ik ga nu en vandaag of morgen zal Ik Kamsa vermoorden. Daarna kom Ik terug naar Vraja.” Hij zei ook tegen hen, “Geef deze boodschap aan alle *gopīs*, die buiten bewustzijn zijn, vooral aan Rādhā: overmorgen kom Ik zeker terug.”

Akrūra sloeg de paarden snel met een stok op een manier, waardoor ze zigzaggend weggaloppeerden, zodat ze niet konden worden achtervolgd. De meeste *gopīs* vielen flauw. Degenen, die niet flauw vielen, keken naar de stofwolk, die achter de wagen omhoog stoof. Een deel van dat stof viel over hen heen. De *gopīs* zijn nooit meer naar Nandagāon teruggekeerd, maar zijn in plaats daarvan in het bos gebleven. Enige tijd later is Uddhava gekomen om hen te zien. Dat was een uiterst pathetische scène.

De *gopīs* zaten te denken, “We moeten sterven, maar we moeten eigenlijk niet sterven. Waarom niet? Omdat Kṛṣṇa kan terugkomen. Hij heeft beloofd, ‘Ik kom terug,’ het is dus zeker, dat Hij terugkomt. We vertrouwen op Zijn woorden, dus Hij zal zeker terugkomen. Maar als Hij ziet, dat wij al dood zijn, wanneer Hij terugkomt, gaat Hij ook dood, dus we mogen niet dood gaan. We moeten iedere soort afzondering en iedere soort vuurzee verdragen. Ook al branden we in een vuur, het vuur van afgescheidenheid, moeten we toch ons leven in stand zien te houden – alleen voor Kṛṣṇa, alleen voor Kṛṣṇa – zodat Hij ons kan zien, wanneer Hij terugkomt.”

Het wachten op Kṛṣṇa

De *gopīs* bleven daarom wachten, één dag, twee dagen, drie dagen, vier dagen, een jaar, twee jaren, drie jaren, vier jaren, vijf, tien, vijftien, vijftig – maar Kṛṣṇa is nooit meer teruggekomen. Waarom niet? Hij kan soms zijn gekomen in de vorm van een hommel om de *gopīs* te zien, soms in een droom en soms in een andere manifestatie. Als Hij dat deed, dachten ze, “Oh, we zien Kṛṣṇa in een droom. Hij is dus in feite niet echt gekomen.” Ze waren soms zo diep in liefde verzonken, dat ze dachten, dat Kṛṣṇa helemaal nooit naar Mathurā was gegaan. Ze dachten juist, “Kṛṣṇa is in Vrindavana en is de koeien aan het hoeden. ’s Avonds pakt Yaśodā een *āratī* schaal en maakt alles klaar voor Zijn komst en die van Baladeva.” Yaśodā kan daar de hele nacht hebben gestaan, maar Kṛṣṇa is nooit teruggekomen. Er werd helemaal nergens meer iets gekookt en geen vogel zong nog een lied. Je kunt je de conditie van Vraja niet voorstellen.

Nu [in deze context] ga ik een werelds verhaal vertellen.

Toen ik eens in Italië was, ben ik met twee anderen een strandwandeling gaan maken. Na onze wandeling gingen we terug naar de auto. Er kwam een hele mooie oude hond naar ons toe. Zijn ogen zaten vol modder en er waren een paar aanwijzingen, dat hij had gehuild. Hij kwam meteen naar ons toe en rook aan ons, waarbij hij ons heel zielig aankeek. Toen kwam er een andere auto langs en de hond ging daar ook kijken, terwijl hij nog steeds zielig keek. Hij was een Alsatian hond (Duitse herder). Een hele goede hond.

Ik vroeg aan Brajanātha Prabhu en Lilā-puruṣottama Prabhu [die daar in de buurt woonde], “Staat deze hond op zijn baas te wachten, die misschien hier of daar rondloopt?” Ze antwoordden, “Mensen komen naar het strand voor vakantie en laten soms hun hond om allerlei zelfzuchtige redenen achter.”

Deze hond was van een rijk persoon geweest en was verscheidene jaren bij hem geweest. Zijn baas nam hem in de auto overal mee naartoe, liet hem zwemmen en toonde zoveel liefde en genegenheid. Zo verstreken vele jaren en de hond was blij om zijn baas te dienen.

Na verloop van tijd werd die hond oud. Op zekere dag kwam hij met zijn baas naar het strand en zag een vrouwtjeshond. Toen hij de auto uitsprong, ging hij er met dat vrouwtje vandoor. Zijn baas dacht, “Ik zal een nieuwe hond moeten aanschaffen. Wat zal ik doen met deze oude hond?” Hij heeft hem daar toen achtergelaten, is snel in zijn auto gestapt en is naar huis teruggereden. Hij heeft zich nooit meer om die hond bekommerd. Hij heeft hem daarna verwaarloosd.

Na enige tijd kwam de hond terug en zocht naar zijn baas. “Waar is mijn baas? Waar is mijn baas?” Hij zocht bij iedere auto, hier en daar. Daarna had hij niets te eten. Hij was alleen maar op zoek naar zijn baas. Een jaar verstreek; twee jaren verstreken. Zijn baas kwam nooit meer terug, maar de hond is nooit opgehouden naar hem te zoeken. Er was nu niemand meer om de modder en de tranen uit zijn ogen te vegen en er was niemand meer, die hem iets te eten gaf. Hij liep constant om zijn baas te huilen en dacht, “Oh, mijn baas moet zeker terugkomen.” Daarom bleef de hond leven in de hoop, dat “Vandaag of op zekere dag komt mijn baas.” Hij bleef eenvoudig wachten en wachten.

De baas van deze hond kan wreed zijn geweest, maar Kṛṣṇa is niet wreed. De hond herinnerde zich zijn baas en dacht, “Hij komt. Hij komt er nu aan. Oh, misschien komt hij nu.” Hij rook aan iedereen en zag dan weer, “Oh, dit is mijn baas niet,” en dan begon hij te huilen en werd bedroefd. Dan ging hij zitten en bleef hoopvol zitten wachten. Die hond kan zich hebben herinnerd, “Op een dag nam mijn baas me op schoot, gaf me met zijn eigen handen een bad en gaf me lekkere hapjes te eten. Hetgeen hijzelf wilde eten, gaf hij aan mij. En soms mocht ik bij hem in bed slapen.” Bij de gedachte hieraan begon de hond te huilen.

Als een hond dat kan, waarom kunnen wij dat niet? Dit is slechts een voorbeeld en louter een schaduw van de afgescheidenheid van de *gopīs*. Een toegewijde kan ook zo zijn door constant aan het spel van Kṛṣṇa te denken. De *gopīs* herinnerden zich, “Dat Kṛṣṇa met ons aan het dansen was, dat Hij Zijn betelnoot in onze mond stopte, dat Hij ons lief had en

dat Hij soms een lied met ons zong. Dan pochte Hij, ‘Oh, Ik kan in de vijfde octaaf zingen,’ maar wij *gopīs* zongen in de zevende octaaf en dan prees Hij ons, ‘O *sādhu, sādhu, sādhu!* Heel goed, heel goed gedaan!’ Maar wie geeft ons nu complimenten?” Op deze manier herinnerden ze zich al die dingen en huilden.

Dit is *aṣṭa-kāliya-līlā* (het eeuwige, achtvoudige, dagelijkse spel en vermaak van Rādhārāṇī en Kṛṣṇa). Toegewijden kunnen aan al die dingen denken, zodat hun hoofd niet hier en daar naartoe afdwaalt. Kṛṣṇa zegt tegen de *gopīs*, “Jullie moeten aan Me denken,” maar de *gopīs* kijken Kṛṣṇa droevig aan en antwoorden, “Oh, we willen Jou juist vergeten, maar dat lukt ons niet. Ook al willen we Jou vergeten, komen alle herinneringen aan Jou een voor een als een ketting naar ons toe. Als Jij ons kunt vergeten, waarom kunnen wij Jou niet vergeten? Dit is onze situatie; we kunnen Jou niet vergeten.”

Het verdriet van de *gopīs* lijkt op dat van die hond, maar het is niet helemaal hetzelfde. Hetgeen ik jullie over de hond heb verteld, is hooguit misschien een schaduw van een schaduw van een schaduw van het verdriet van de *gopīs*. De *gopīs* houden hun leven in stand, alleen omdat Kṛṣṇa hen heeft verteld, dat Hij zou terugkomen. Dit is hun enige *āśā*, hoop. Zonder deze hoop zouden ze sterven. Ze branden in het vuur van afgescheidenheid en toch willen ze niet sterven.

Kṛṣṇa’s stemming in Mathurā

En hoe gaat het met Kṛṣṇa? Is Hij gelukkig in Mathurā? Nee, Hij is daar niet gelukkig. Lalitā kan Śrīmatī Rādhikā op de een of andere manier tot rust brengen door te zeggen, “Je

moet niet huilen, want Kṛṣṇa komt zeker terug.” Maar er is daar niemand om Kṛṣṇa te troosten, niemand om Hem te zeggen, dat de *gopīs* zullen komen. Kṛṣṇa heeft in heel Mathurā geen enkele vriend zoals zij, dus Hij is alleen, waar Hij intens brandt in afgescheidenheid, zonder dat iemand Hem komt redden. Hier in Vṛndāvana helpen Yogamāyā Pūrṇimā, Vṛndā, Lalitā, Viśākhā en alle anderen Rādhikā in Haar grote lijden van afzondering van Kṛṣṇa. Maar in Mathurā is absoluut niemand om Kṛṣṇa te helpen. Daarom wilde Hij iemand naar school sturen. Waarom naar school? Omdat die persoon gekwalificeerd kon worden om Hem in Zijn verdriet te troosten. Daarom stuurde Hij Uddhava naar de school van de *gopīs* in Vṛndāvana.

Kṛṣṇa en Baladeva waren de zonen van Yaśodā en Rohiṇī. Hoewel Ze naar Mathurā zijn gegaan, hebben Ze dit nooit kunnen vergeten. Nadat Kāṁsa was gedood, zat Nanda Bābā buiten de stad te wachten en dacht, “Waarom komen Kṛṣṇa en Baladeva niet? Kāṁsa is vermoord. Misschien komt het door de samenzwering van de Yādava’s, dat ze Kṛṣṇa en Baladeva niet naar me laten toekomen.” Twee dagen lang at hij niet; hij was aan het vasten en zat te wachten op Kṛṣṇa met een gevoel van grote afgescheidenheid van Hem. Na zonsondergang kwamen Kṛṣṇa en Baladeva naar hem toe en gingen links en rechts van Nanda Bābā zitten, die zoveel zat te huilen.

Kṛṣṇa en Baladeva vroegen, “Vader, je zit te huilen. Waarom?”

Nanda Bābā zei, “Jullie zijn naar Mathurā gegaan en hebben mij vergeten. Misschien hebben Jullie nu een nieuwe vader en moeder.”

Kṛṣṇa en Baladeva begonnen ook te huilen. “Nee, Vader, jij bent Onze enige vader. Maar alle Yādava’s, zoals Akrūra, Uddhava, Ugrasena, Devakī en Vasudeva zeggen tegen Ons, ‘Jullie zijn de zonen van Devakī en Vasudeva.’ Ze willen Ons niet naar jou laten gaan. Ze zijn bang, dat je Ons naar Vṛndāvana gaat brengen en dat We nooit meer bij Devaki en Vasudeva terugkomen.”

Nanda Bābā vroeg, “Denken Jullie Zelf, dat Jullie zonen zijn van Vasudeva en Devakī?”

“Oh,” antwoordde Kṛṣṇa, “Dat zou Ik nooit kunnen denken. Zelfs niet in een droom.”

Baladeva Prabhu zei ook, “Ik zou dat ook nooit kunnen dromen. Jij bent Mijn vader, Yaśodā is Mijn moeder en Rohiṇī is ook Mijn moeder. Mijn ouders wonen in Vṛndāvana. Ik weet, dat sommigen zeggen, ‘Jullie zijn zonen van Devakī en Vasudeva.’ Maar zij hebben Me nooit een druppel melk gegeven of enige liefde en genegenheid getoond. En Ik werd van hen gescheiden. Maar jij en Yaśodā Maiyā hebben Me gevoed en melk gegeven en daarom zijn jullie Mijn vader en moeder en Mijn alles. Ik kan hem [Vasudeva] niet als Mijn vader beschouwen, dus Ik moet met jou en Kṛṣṇa teruggaan naar Vṛndāvana.”

Nanda Bābā zei, “Welnu, wat gaan we doen? Jullie zijn alletwee zo intelligent. Ik denk, dat ik naar Vṛndāvana moet gaan en Kṛṣṇa, Jij moet met mij meegaan. Baladeva Prabhu kan hier blijven. Waarom? Omdat Kaṁsa zes zonen van De-

vakī heeft vermoord en zij nog maar één zoon over heeft – Baladeva. Als Jullie hier alletwee vertrekken, gaan ze dood. Ik denk, dat het beter zou zijn, als alleen Kṛṣṇa met mij meegaat.”

Baladeva Prabhu zei tegen hem, “Ik kan niet alleen leven; dan ga Ik dood. Ga Me niet van Kṛṣṇa scheiden. Ik ga met Hem mee, want zonder Hem kan Ik geen moment leven.”

Toen zei Kṛṣṇa, “Vader, luister naar Me. Het is beter, dat Ik twee of drie dagen met Baladeva hier blijf. Na twee of drie dagen is iedereen gekalmeerd en dan ga Ik terug.”

Hoewel Nanda Bābā van streek raakte, toen hij dit hoorde, was er geen andere mogelijkheid. Hij dacht, “Als ik Kṛṣṇa meeneem, komt Baladeva ook mee. Als Baladeva meegaat, gaan ze allemaal dood en ik zou dan de slachter zijn. Iedereen zou dan zeggen, ‘Nanda Bābā is ontzettend wreed’. Wat moet ik doen?” Dit was zijn dilemma.

Kṛṣṇa zei, “Oh, je moet niet huilen. Maak je niet ongerust. Ik kom snel terug, zodra ze allemaal rustig zijn geworden. Dus nu moet je gaan.” Hij pakte toen allerlei gouden sierraden en zijden kledingstukken en wikkelde ze in de *cādara* van Nanda Bābā.

Nanda Bābā dacht, “Als ik dit allemaal aanneem, zal de moeder van Kṛṣṇa zeggen, ‘Oh! Je hebt Kṛṣṇa voor deze kleding en sierraden verkocht en nu kom je met lege handen thuis.’ Hoe kan ik mijn gezicht in Vraja vertonen?” Anderzijds kon hij deze geschenken niet weigeren en zeggen, “Ik kan dit niet aannemen,” want Kṛṣṇa had ze Zelf gegeven.

Op de een of andere manier is Nanda Bābā in de avond teruggekeerd. Maar wat gebeurde er met Yaśodā? Toen ze zag,

dat Kṛṣṇa niet was meegekomen, is ze uiteindelijk blind geworden. Vol woede zei ze, “Je hebt mijn zoon verkwanseld en deze sierraden en kledingstukken meegebracht? En jij denkt, dat we hiermee gelukkig zijn?” Toen ging ze op een bed liggen en is er niet meer van opgestaan. Ze bleef daar eenvoudig liggen huilen. Er was nu een pathetische stemming in Vṛndāvana ontstaan.

Op een hete zomerdag, zoals de dagen in India zijn in de maand Jyeṣṭha (mei-juni), besloot Yaśodā om een paar babykleertjes van Kṛṣṇa mee te nemen met Zijn kleine fluitje, een paar marmeren kalfjes en een paar andere speeltjes en wikkelde ze in een doek. Toen verliet ze het huis. Een *gopī* kwam naar haar toe en vroeg, “Moeder Yaśodā, waar ga je naartoe?”

Het was alsof Yaśodā doofstom was en zich niet in de stemming bevond om antwoord te geven. Maar toch zei ze, “Ik ga naar mijn kind toe.”

“Waar is jouw kind?”

“Ik heb gehoord, dat Hij in Mathurā is, dus ik moet er naartoe gaan. Ik ga hen daar niet vertellen, dat Kṛṣṇa mijn zoon is. Ik ga naar Devakī-rāṇī en zeg tegen haar, ‘Ik wil jouw *dāsī*, jouw dienstbode zijn. Ik zal jouw ketels schoonmaken en alles doen, wat een *dāsī* doet zonder iets in ruil te verlangen. Als ik maar één dag het gezicht van jouw kind kan zien, ben ik tevreden.’” Toen ze dit had gezegd, viel ze op de grond en verloor haar bewustzijn. Op deze manier ervoer Yaśodā iedere dag zoveel afgescheidenheid van Kṛṣṇa; je kunt je dat niet voorstellen.

En wat gebeurde er met Kṛṣṇa? De hele Yādu-vaṁśa - Ak-rūra en alle anderen – hielden een vergadering en maakten een beslissing: “We moeten Kṛṣṇa’s verstand bijstellen. Hoe doen we dat? We moeten Zijn heilige-draadceremonie uitvoeren en Hem ervan overtuigen, ‘Devakī en Vasudeva zijn Jouw vader en moeder en Jij bent een Yādava.’ Dan moet hij naar de *gurukula* om te studeren en na enige tijd zal Hij het [Vraja] vergeten zijn. Hij lijkt op een baby van tien of twaalf jaar, dus Hij kan dat vergeten.” Zo waren ze een samenzwering aan het beramen.

Toen werd de heilige-draadceremonie uitgevoerd voor Kṛṣṇa en Baladeva. Hun hoofd werd kaal geschoren en Ze kregen *brahmācārī* kleding, de *gāyatrī-mantra*, de heilige draad en houten sandalen. Stel je voor, hoe ontzettend mooi en betoverend Kṛṣṇa en Baladeva er als *brahmācārīs* hebben uitgezien. Hun *gurudeva*, Gargācārya, gaf Hen een bedelnap met de opdracht, “Jullie moeten nu tenminste vijf of tien huizen bezoeken en *bikṣa* (aalmoezen) voor me verzamelen. Jullie moeten zeggen, ‘O Moeder, geef Me een donatie. O Moeder, geef Me. O Vader, geef Me,’ zo moeten Jullie dat doen.” Gargācārya maakte van zijn *cādara* een *jhuli*, bedelnap.

Die *brahmācārīs* namen de *jhulis* en *daṇḍa* aan, zoals tegenwoordig, wanneer [tijdens initiatie] nieuwe ingewijdenen een *daṇḍa* aannemen [om *bikṣa* voor hun *gurudeva* te collecteren]. Ze kregen hele mooie *daṇḍas*. Kṛṣṇa kreeg een kromme *daṇḍa* en Baladeva Prabhu een hele dikke, rechte *daṇḍa*. Nu zei Hun *gurudeva*, “Jullie moeten eerst naar Jullie moeder en vader gaan en bij hen gaan bedelen en daarna bij anderen.”

Kṛṣṇa sloot Zijn ogen en dacht, “Oh, Mijn *gurudeva* vertelt Me naar Mijn moeder te gaan, maar waar is Mijn moeder? Ik heb hier geen moeder. Waar is Mijn moeder? Ze is in Vṛndāvana, in Nandagāon.” Hij kon Zich herinneren, dat Zijn moeder had beloofd, “O Kṛṣṇa en Baladeva, wanneer Jullie de heilige draad van de *brahmācārī* met *mantras* krijgen, vul ik Jullie *jhuli* met diamanten, goud en zoveel andere juwelen.” Kṛṣṇa kon Zich dit herinneren en riep, “Waar is Mijn moeder? Waar is ze?” Hij stond voor de Mathurāvāsī’s en schreeuwde, “O Moeder! O Moeder!” Devakī en vooral Vasudeva stonden klaar om Hen aalmoezen te geven, maar Kṛṣṇa en Baladeva hadden Zich niet tot hen gericht als Moeder en Vader. In plaats daarvan dachten Ze aan Yaśodā Maiyā en riepen, “Moeder! Moeder! Moeder!” Alletwee, maar vooral Kṛṣṇa, huilden en rolden over de grond. Dit was de conditie van Kṛṣṇa. Hij voelde zoveel heimwee, maar er was geen alternatief, want Hij moest allerlei spel uitvoeren in Mathurā en Dvārakā. Dus vanaf dat moment waren er pathetische scènes ontstaan, zowel in Mathurā als in Vṛndāvana.

Probeer het te realiseren

Morgen gaan we dit weer bespreken. Probeer het te realiseren. Jullie kunnen je herinneren en *hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare / hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare* chanten met tranen in je ogen, terwijl je denkt, “Oh, in welke staat verkeren Kṛṣṇa en Yaśodā Maiyā? Yaśodā Maiyā denkt constant, ‘O mijn lieve kind, Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Kṛṣṇa.’” Op deze manier moeten jullie ook proberen te treuren en afgescheidenheid te voelen en “Hare Kṛṣṇa” chanten. Denk aan

Caitanya Mahāprabhu en bid, “Oh, wees me genadig. O Pañca-tattva, wees me genadig. O Nityānanda Prabhu! Wees genadig, zodat we dit spel kunnen realiseren, zodat we kunnen chanten en alle problemen van deze wereld kunnen vergeten.” Probeer te vergeten, “Waar is de wereld? Wie ben ik?” Dan komt Kṛṣṇa en droogt jouw tranen; Hij is zo genadevol. Dus jullie moeten chanten en herinneren. Dit is het proces.

Denk aan al dat spel op een diepgaande manier. Wanneer je zit te lezen, kunnen zich deze symptomen [zoals tranen] manifesteren. Om die reden is Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja gekomen. Hij was zo genadevol en wilde jullie allemaal gekwalificeerd maken, zoals op deze manier. Maar hij zag, dat jullie zoveel andere verlangens hadden – oerwouden van verlangens en misverstanden – dus die moest hij eerst omhakken. Hij wilde de bodem vruchtbaar maken en liet enig werk voor mij achter, zodat ik hem een dienst kon verlenen. Hij heeft aan mij die dienst gelaten en zei tegen me, “Nu moet je gaan en het hen vertellen. Onder hen zijn een paar zeer gekwalificeerd. Als ze over deze gevoelsstemmingen horen, zullen ze zeker een paar kwalificaties ontwikkelen om ze te krijgen.” Dat is de reden, waarom ik ben gekomen. Ik heb geen behoefte aan geld of prestige. Ik ben niet gekomen om met iemand te bekvechten of discipelen te maken. Anderzijds, iemand, die deze gezichtspunten aanvaardt, is een discipel.

*vāco vegam manasaḥ krodha-vegam
jihvā-vegam udaropastha-vegam
etān vegān yo viśaheta dhīraḥ
sarvām apīmām pṛthivīm sa śiṣyāt*

Sri Upadeśāmṛta (1)

Een wijs en zelfbeheerst persoon, die de impuls om te spreken, de onrust van de geest, de aanzet tot woede, de heftigheid van de tong, de aandrang van de maag en de drift van de genitaliën kan beheersen, kan de hele wereld instructies geven. Met andere woorden, iedereen kan een leerling worden van een dergelijk zelfbeheerst persoon.

Sarvām apīmām pṛthivīm sa śiṣyāt. Zo iemand is in feite *jagat-guru*, zoals Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja *jagat-guru* is en zoals zijn *gurudeva jagat-guru, viśva-guru*, leraar van het universum is. Hij is *guru* van de drie werelden, evenals Śrīla Rūpa Gosvāmī. Daarom zijn we zo fortuinlijk om in deze disciplinaire lijn aanwezig te zijn. Probeer aan deze dingen te denken. Onze vrienden en burens zijn niet zo dierbaar als deze *gurus*. Ze kunnen jou niet helpen, maar jij kunt hen helpen. Je kunt hen voeden en onderhouden, maar raak niet verstrengeld. Je kunt jouw plicht doen, maar denk altijd hieraan en probeer jullie Kṛṣṇa bewustzijn te ontwikkelen. *Gaura-premānande!*

De glorie van Govardhana

[De toegewijden hebben toen een toneelstuk over Govardhana opgevoerd.]

Dit was een goed toneelstuk. Het deed ons denken aan het spel van Kṛṣṇa, die Govardhana optilde en de *gopīs* en Vraja-vāsi's in veiligheid bracht. Je kunt aan allerlei halfgoden diensten verlenen alleen voor wereldse voordelen. Deze halfgoden, Indra, Brahmā en anderen, kunnen echter vals-ego hebben. In feite zijn zij niet degenen, die de vruchten van dienstverlening verlenen. Kṛṣṇa geeft ons de vruchten van de

dienstverlening aan Hem, dus waarom zou je je niet overgeven aan Kṛṣṇa? Govardhana is niemand anders dan Kṛṣṇa Zelf, maar hij is ook de dienaar van Kṛṣṇa; hij is het alletwee. Maar wij oogsten meer voordeel, als we Girirāja beschouwen als dienaar van Kṛṣṇa. Als hij Kṛṣṇa is, kan hij alleen zoveel geven; maar als hij een dienaar is, kan hij liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa als *āśraya* geven – als toegewijde, het voertuig van liefde. Met andere woorden, hij kan liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa geven, die onder leiding staan van de *gopīs*.

Girirāja kan die genegenheid geven, maar voor Kṛṣṇa is dat zeer moeilijk. Dit komt, omdat Govardhana ook een onderdeel of een manifestatie van Rādhikā is, niet alleen van Kṛṣṇa. Ofschoon hij werd gezien als *catur-bhuja*, een manifestatie van Narayana met vier armen, is hij eigenlijk een dienaar en kan iedereen alles geven.

*pramada-mādana-līlāḥ kandare kandare te
racayati nava-yūnor dvandvam asminn amandam
iti kila kalanārthaṁ lagnakas tad-dvayor me
nija-nikaṭa-nivāsaṁ dehi govardhana! tvam*

Śrī Govardhana-vāsa-prārthanā-dasakam (2)

Het jonge Goddelijke Paar voert in al jouw grotten heerlijk amoureux spel uit. Dus aangezien jij getuigenis van Hun *līlās* faciliteert, O Govardhana, geef me alsjeblijft residentie aan jouw zijde.

Al het zeer geheime spel en vermaak van Kṛṣṇa met de *gopas* en vooral met de *gopīs* en de uiterst fraaie *kuñjās*, zoals *tamāla-kuñja* en *mālatī-kuñja*, bevinden zich in Govardhana. Overal waar Kṛṣṇa en de *gopīs* elkaar decoreren en andere *vilāsa*

(vermaak) uitvoeren, richten de *gopīs* [eerst] de *kuñjās* in. Govardhana is getuige van al dit uiterst geheime vermaak. Hij kan zijn genade over ons heen sprenkelen, opdat wij ook als *gopīs* mogen worden. Alleen Govardhana, Rādhā-kuṇḍa, Śyāma-kuṇḍa, Yamunā, Lalitā, Viśākhā en Rūpa Mañjarī zijn gekwalificeerd om deze [*gopī-bhāva*] te geven. Ze geven Gopīśvara Mahādeva soms de autoriteit om dit ook te geven. Vṛndā-devī en Yogamāyā zijn ook volkomen deskundig om dit te geven. Niemand anders kan het geven. Als je dus Girirāja Govardhana dient, die getuige is van al dit spel en vermaak, kan hij het ook aan jou openbaren.

*yatraiva kṛṣṇo vṛṣabhānu-putryā
dānaṁ grhītuṁ kalahaṁ vitene
śruteḥ sprhā yatra mahaty ataśśrī-
govardhano me diśatām abhīṣṭam*

Śrī Govardhanāṣṭakam (3)

[Bij Dana-ghāṭī] lokte Kṛṣṇa een woordenwisseling uit met de dochter van Vṛṣabhānu Mahārāja om belasting te innen. Mijn grote verlangen is die zoete kibbelpartij te horen. Mag die Śrī Govardhana mijn wens vervullen.

Kṛṣṇa was *dana*, belasting, van de *gopīs* aan het innen. De *gopīs* maakten ruzie met Hem. Zij konden ook belasting van Kṛṣṇa innen en Hij werd gedwongen het af te staan. Op die manier is Govardhana getuige van zoveel spel en vermaak. Morgen gaan we Girirāja Govardhana herinneren en erediens uitvoeren en hem allerlei gerechten aanbieden. Als gevolg van onze dienstverlening kan hij ons genadig zijn en realisatie geven en dienstverlening bieden aan het spel en vermaak van Rādhā en Kṛṣṇa.

Hoofdstuk 6 – De fortuinlijkheid van de Gopīs

Exclusieve gretigheid om Kṛṣṇa te dienen

NOGMAALS, KOM MET ME MEE. WE GAAN NAAR Mathurā. Kṛṣṇa en Baladeva zijn daar nu op uitnodiging van Kāṁsa via Akrūra. Kāṁsa wilde Kṛṣṇa vermoorden en hij had daartoe een arena aangelegd. Toen Kṛṣṇa met Zijn talloze koehedersvrienden arriveerde en het geluid van de trommels hoorde, wilde Hij die arena binnengaan. De olifant Kuvalyāpiḍa probeerde Hem daar te vermoorden, maar Kṛṣṇa maakte snel een eind aan hem. Bevlekt met druppels bloed liep Hij met de slurf van de olifant over Zijn schouder de arena binnen. Kṛṣṇa en Balarāma zagen er schitterend uit als twee kleine leeuwen. Ze waren totaal niet bang, toen Ze de arena binnenliepen. Cāṇūra, Muṣṭika en andere worstelaars stonden te wachten om met Hen te vechten en ze trokken Kṛṣṇa en Baladeva Prabhu met geweld de ring binnen en worstelden met Hen. Kṛṣṇa en Balarāma brachten de worstelaars snel om en sprongen op de troon van Kāṁsa. Nanda Bābā was daar aanwezig en Vasudeva, Devakī

en Ugrasena Mahārāja waren er vanuit de gevangenis naartoe gebracht. Aanvankelijk waren ze erg bang geweest, omdat ze dachten, “Nu wordt Kṛṣṇa vermoord, want Hij is nog maar een jong kind en Baladeva is ook een baby. Ze zullen daar Beiden worden omgebracht.”

[De echtgenotes van de Mathurā Yādava’s waren reeds eerder ook van streek geraakt.] Op dat moment [voordat de worstelaars door Kṛṣṇa en Balarāma werden gedood] stonden deze dames op en zeiden, “Kali is hier gekomen en *adharma*, non-religie, is ook gekomen. We kunnen hier niet blijven. Als we blijven, betekent het, dat we deze dingen steunen. Dit mogen we niet accepteren, anders begaan we zonden. We moeten onze plaats opgeven en deze plek verlaten. De *gopīs* zijn zo gelukkig en wij zijn ongelukkig. Kṛṣṇa is echt de mooiste persoon in de wereld, de essentie van alle schoonheid. Alle *mādhurya* (bekoring) is in Hem aanwezig. Maar wij zijn onfortuinlijk. Wij zien Kṛṣṇa en Baladeva hier en Kṛṣṇa vecht nu met deze demonen. Hij is enigszins kwaad en Hij bevindt Zich in *vīra-rasa*, een heldhaftige stemming. We zien Hem als een leeuw in een kooi. Maar oh, wat zijn de *gopīs* fortuinlijk, die Hem zien in Vṛndāvana, waar Hij als een leeuw vrij rondloopt door het bos.”

*puṇyā bata vraja-bhuvo yad ayaṁ nṛ-liṅga
gūḍhaḥ purāṇa-puruṣo vana-citra-mālyah
gāḥ pālayan saha-balaḥ kvaṇayamś ca veṇuṁ
vikṛidayāñcati giritra-ramārcitāṅghriḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.44.13)

O *sakhī*, de waarheid is, dat het land van Vraja uiterst zuiver en gezegend is, want de Allerhoogste Persoon woont hier vermomd

als mens. Die zelfde Meester, wiens lotusvoeten worden vereerd door de meester der meesters, Mahādeva Śāṅkara, en door Śrī Ramā-devī, zwerft hier rond met Zijn broer Balarāma en Zijn koeherdsvrienden. Getooid met een slinger van veelkleurige bloemen hoedt Hij de koeien en speelt zachtjes op Zijn fluit. Hij is verzonken in allerlei spel en vermaak en loopt hier vol genoegen rond. Door de aanraking van Zijn lotusvoeten is dit land van Vraja virtuoos en succesvol geworden.

Puṇyā bata vraja-bhavo betekent, dat Vrajabhūmi in deze wereld zeker verhevener en glorieuzer is dan welke plaats ook. Waarom? Omdat Kṛṣṇa hier in Vṛndāvana is. Deze glorie is niet alleen te wijten aan Kṛṣṇa, maar ook aan de *gopīs*, in het bijzonder Śrīmatī Rādhikā. Zij is de essentie van alles. Zij is de essentie van Kṛṣṇa's *mādhurya* – Zijn schoonheid, Zijn beminnelijkheid en al Zijn andere kwaliteiten. Daarom is Vrajabhūmi in alle drie de werelden supereem. *Nṛ-liṅga gāḍ-haḥ purāṇa-puruṣo vana-citra-mālyah*. De *purāṇa-puruṣa*, de Oorspronkelijke Persoon, Śrī Kṛṣṇa, is daar. Dit staat allemaal op een verborgen, geheime manier beschreven in het volgende vers.

*īśvaraḥ paramaḥ kṛṣṇaḥ
sac-cid-ānanda-vigrahaḥ
anādir-ādir govindaḥ
sarva-kāraṇa-kāraṇam*

Śrī Brahma-saṁhitā (5.1)

Śrī Kṛṣṇa, Govinda, is de belichaming van eeuwigheid, kennis en zegen. Hij is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, de bestuurder van alle lagere bestuurders en de bron van alle incarnaties. Hij heeft geen begin of oorsprong, hoewel Hij de bron van alles is en de oorzaak der oorzaken.

Kṛṣṇa loopt hier en daar rond, wandelt en speelt met de koeherdersjongens als vrienden. Hij wisselt ook uit met de dames van Vraja in de relatie van zoon tot moeder. *Gāḥ pālayan* betekent ‘Hij voedt en onderhoudt de koeien altijd’. *Gāḥ* heeft veel betekenissen. Een ervan verwijst naar de zintuigen en dat is de reden, waarom Kṛṣṇa Hṛṣīkeśa wordt genoemd. Het betekent ook ‘koeien, Veda’s en alle vormen van religieuze kennis’. Kṛṣṇa onderhoudt en voedt ze allemaal. *Sahabalahaḥ* betekent ‘met Baladeva Prabhu’. *Kvaṇayamś ca veṇum* betekent ‘zachtjes op de *veṇu* spelen’. Met de zoete klank van deze *veṇu* trekt Kṛṣṇa de hele wereld aan. *Vikrīdayāñcati* betekent, dat Hij altijd in Vṛndāvana, Gokula, Nandagāon en Varṣāṇā speelt.

*namāmīśvaram śaccidānanda-rūpaṁ
lasat-kunḍalam gokule bhrāja-mānam
yaśodā-bhiyolūkhalād-dhāvamānaṁ
parāmṛṣṭam atyaṁ tato drutya gopyā*

Śrī Dāmodarāṣṭakam (1)

Ik bied eerbetuigingen aan Śrī Kṛṣṇa, de eigenaar van alle vermogens, wiens prachtige gedaante bestaat uit het geheel van geconcentreerde existentie, kennis en zegen. *Makara* gevormde oorringen schommelen speels over Zijn wangen. Zijn oneindige schittering straalt voort uit Zijn meest briljante woonplaats, het transcendente oord, Śrī Gokula. Hij was bang voor Moeder Yaśodā [omdat Hij de aarden pot met yoghurt had gebroken]. Toen Hij haar zag aankomen, sprong Hij van de vijzel af en rende weg. Uiteindelijk kon Moeder Yaśodā Hem van achteren vangen, want zij liep harder dan Hij.

Kṛṣṇa speelt daar altijd als een jongen, niet als God, niet als de Kṛṣṇa van Dvārakā en Mathurā met vier armen. *Gīritra* betekent ‘Śaṅkara’ (Śrī Śiva). Śaṅkara, Brahmā, Ramā en Lakṣmī zelf willen de lotusvoeten van Kṛṣṇa dienen. Lakṣmī wil Kṛṣṇa vereren, maar ze krijgt de kans niet. Ze moet aan de andere kant van de Yamunā blijven, in Baelvana. Zij kreeg geen toegang [om aan *rasa-līlā* deel te nemen]. Hoewel ze van Kṛṣṇa was gecharmeerd en hoewel ze haar echtgenoot, Nārāyaṇa, in Vaikuṅṭha had achtergelaten en naar Baelvana was gekomen met een gretigheid om in Vṛndāvana te zijn en in *rasa-līlā* te spelen, te dansen en te zingen, werd ze door Yogamāyā tegengehouden, die zei, “Oh, je kunt hier niet binnenkomen. Eerst zal je een *gopī* moeten worden, je zal met een *gopa* moeten trouwen en daarna kun je binnenkomen, eerder niet.”

Lakṣmī antwoordde, “Dit is een groot probleem. Ik kan niet van echtgenoot wisselen. Ik ben een *brāhmāṇī*.”

“Dan moet je hier blijven,” verklaarde Yogamāyā.

Śaṅkara wilde ook die [Vṛndāvana] Kṛṣṇa vereren. Hij had een list bedacht. Hij begaf zich naar de grens van Vṛndāvana en ging Yogamāyā vereren, die daar verscheen en vroeg, “Wat wil je?”

“O Moeder Yogamāyā, ik wil Kṛṣṇa’s *rasa* dans in Vṛndāvana zien.”

Ze vroeg, “Heb je soberheden uitgevoerd om dit te krijgen?”

“Nee, ik heb er niets voor gedaan,” antwoordde hij.

Uit haar grondeloze genade nam ze Śaṅkara snel mee en dompelde hem onder in *Brahma-kunḍa*. Toen hij eruit kwam,

had hij de gedaante van een hele mooie *gopī*, een tiener van zestien jaar. Yogamāyā zei, “Je kunt hier blijven en naar *rasa-līlā* kijken.”

Toen later de *rasa* werd uitgevoerd, zei Kṛṣṇa tegen de *gopīs*, “Ik heb vandaag niet zoveel animo voor *rasa*. Ik ben niet erg enthousiast.”

De *gopīs* antwoordden, “Waarom niet? Is er iets aan de hand? Is er een *vijāṭiya*, een buitenstaander, binnengekomen?” Ze gingen zoeken en tenslotte zagen ze een nieuwe *gopī* onder een struik staan. Ze pakten haar beet en vroegen, “Wie ben jij? Hoe heet je?” Yogamāyā had haar geen naam gegeven, dus die nieuwe *gopī* kon geen antwoord geven. “Wat is de naam van jouw echtgenoot?” Ze was met geen enkele *gopa* getrouwd en kon hierop ook geen antwoord geven. “Wie is jouw vader?” Yogamāyā had deze informatie ook niet gegeven en daarom kon de nieuwe *gopī* niet een van hun vragen beantwoorden.

De *gopīs* sloegen haar bont en blauw. Haar wangen waren beurs en ze begon te huilen, “O Yogamāyā, red me, red me!”

Yogamāyā kwam er meteen bij en verzocht Kṛṣṇa en de *gopīs*, “Ze is mijn discipel. Wees haar genadig.” Die *gopī* werd toen bekend als Gopīśvara Mahādeva. Ze mocht de *rasa-līlā* op grote afstand bekijken, maar ze mocht er niet aan deelnemen.

Dit en ander spel zijn een indicatie, dat Kṛṣṇa zoveel groter is dan Zijn manifestaties in Mathurā, Dvārakā en Vaikuṅṭha. Jullie *gurudeva* heeft jullie een relatie gegeven met die Kṛṣṇa, Gopījana-vallabha. Jullie hebben zoveel geluk. Door eenvoudig de *gopāla-mantra* en *kāma-gāyatrī* te chanten met het ge-

voel een relatie met Kṛṣṇa te hebben, kunnen jullie een *gopī* worden en naar Vraja gaan; er is geen andere manier. Dit werd door Śrī Caitanya Mahāprabhu aan Śrī Rāmānanda Rāya, Śrī Svarūpa Dāmodara, Śrī Sanātana Gosvāmī, Śrī Rūpa Gosvāmī en al Zijn andere discipelen uitgelegd.

Jullie hebben het geluk om in deze lijn te komen. Dus wees niet zwak; wees nooit zwak. Er kunnen allerlei problemen komen, maar wees als de Himālaya's, Mount Everest en de Alpen [met andere woorden, "blijft verankerd als een berg"]. Ga niet hier en daar rondspoken. Blijf altijd diensten aan Kṛṣṇa verlenen.

De dames van Mathurā verheerlijken

Kṛṣṇa en de Gopīs

*gopyas tapaḥ kim acarān yad amuṣya rūpaṁ
lāvaṇya-sāram asamordhvam ananya-siddham
dṛgbhiḥ pibanty anusavābhinavaṁ durāpam
ekānta-dhāma yaśasaḥ śrīya aiśvarasya*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.44.14)

Sakhī, ik weet niet, welke soberheden de *gopīs* hebben uitgevoerd om met hun ogen constant de bekoring van Kṛṣṇa's gedaante te drinken. Wat is de aard van Zijn gedaante? Het is de essentie van lichamelijke schoonheid (*lāvaṇya-sāra*). In dit materiële bestaan of erboven bestaat geen schoonheid gelijk aan die van Hem, laat staan een grotere schoonheid. Hij wordt niet door iemand gedecoreerd, noch wordt Hij met sierraden en kleding geperfectioneerd. Integendeel, Hij is volmaakt van Zichzelf. Bij het zien van deze gedaante raakt men niet verzadigd, want de schoonheid ervan neemt ieder moment toe. Alle faam, schoon-

heid en rijkdom nemen er hun toevlucht in. Alleen de *gopīs* zijn fortuinlijk genoeg om een dergelijke *darśana* van Kṛṣṇa te hebben, niemand anders.

De dames van Mathurā verheerlijkten de *gopīs*. “De *gopīs* zijn zo fortuinlijk. Welke offers en *tapa*, soberheden, moeten ze in hun voorgaande levens hebben uitgevoerd? Als we daarachter komen, moeten wij ze ook uitvoeren.”

Weten jullie wat sommige *gopīs* in het verleden hebben gedaan om *gopī* te worden? Ze zijn *kāyā-vyūha*, lichamelijke manifestaties, van Rādhikā. Ze zijn geen *siddhā-bhaktas*, toegewijden die perfect zijn geworden. Andere *gopīs* zijn echter niet *kāyā-vyūha*. Ze hebben honderdduizenden levens soberheden uitgevoerd en de *gopāla-mantra* en *kāma-gāyatrī* gechant in het oerwoud van Daṇḍakāraṇya.

Toen Śrī Caitanya Mahāprabhu naar deze wereld kwam, heeft Hij gezegd, dat dit [het lichaam van een *gopī*] in één geboorte kan worden bereikt. Jullie hoeven geen honderdduizenden levens te praktiseren. Daartoe heeft Hij Śrī Rūpa-Raghunātha, Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja en anderen gestuurd om ons te leren, dat je niet zoveel soberheden hoeft uit te voeren als de *ṛṣīs* in Daṇḍakāraṇya hebben volbracht, indien je dit [een *gopī*] wilt worden. Iedereen, op wie Śrī Caitanya Mahāprabhu Zijn blik liet rusten, begon te chanten, “O Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Kṛṣṇa, Rādhe, Rādhe.” Dus jullie hebben zeer veel geluk [om in deze lijn te komen]. Maar wees dan ook gelukkig en probeer met jullie grote fortuin jullie voordeel te doen.

De Mathurā dames vervolgden, “De *gopīs* zijn absoluut de meest glorieuze personen in de wereld, want ze proeven de

honing van Kṛṣṇa's schoonheid – *lāvanya-sāram*, Zijn luister." Zelfs al is men zwart, geen probleem. Als er *lāvanya*, luister, is, die van binnenuit komt, zoals bij parels, is dit schoonheid. Kṛṣṇa is donker, maar *lāvanya-sāram*, de essentie van schoonheid, kwam van binnen voort uit Zijn lichaam. In India zeggen we *mukha ka pani*, dat betekent luister. Kṛṣṇa hoeft geen ornamenten en prachtige kleding te dragen. Er is niets nodig [om Hem er mooi te laten uitzien]. Als hier of daar op Kṛṣṇa's lichaam een inktvlek zit, ziet die er prachtig uit en zal Hem nog mooier laten verschijnen. Als Hij onder het zand zit en onder het stof als poeder, dat door de hoeven van de koeien wordt opgestoven, wordt Hij zelfs nog mooier. Kṛṣṇa's schoonheid neemt onder alle hoedanigheden constant toe.

Dṛgbhiḥ pibanty. De *gopīs* drinken voortdurend de zoete nectar van Kṛṣṇa's schoonheid. *Anusavābhinavam durāpam ekānta-dhāma yaśasaḥ śrīya aiśvarasya*. Kṛṣṇa is de woonplaats van alle *yaśa*, glorie en roem; *śrīya*, schoonheid; en *aiśvarya*, alle variëteiten van rijkdom, waartoe bekoring, genade en alle andere goede kwaliteiten behoren.

Jullie moeten weten, dat jullie *bhajanīya*, jullie vererenswaardige godheid, geen gewoon persoon is. De Mathurā dames zeggen, "Voor ons zijn de *gopīs* het meest vererenswaardig, omdat ze alle honingzoete schoonheid van Kṛṣṇa drinken. Maar hier in Mathurā zien we Kṛṣṇa omringd door zoveel vijanden en Hij heeft enigszins een boze bui en worstelt met anderen. Wij hebben niet het geluk om Kṛṣṇa te zien, zoals de *gopīs* Hem zien. De *gopīs* zijn zo glorieus, dat hun hoofd en tong het voertuig van Kṛṣṇa zijn." Hoe zit dit in elkaar?

*yā dohane 'vahanane mathanopalepa
preñkheñkhanārbha-ruditokṣaṇa-mārjanādau
gāyanti cainam anurakta-dhiyo 'śru-kañṭhyo
dhanyā vraja-striya urukrama-citta-yānāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.44.15)

De dames van Vraja zijn de meest fortuinlijke vrouwen, want met hun geest volkomen gehecht aan Kṛṣṇa en met hun door tranen gebroken stem zingen ze voortdurend over Hem, terwijl ze de koeien melken, graan dorsen, boter karnen, koemest voor brandstof verzamelen, op schommels zitten, voor hun huilende babies zorgen, de grond met water besprenkelen, hun huis schoonmaken, enzovoort. Door hun verheven Kṛṣṇa bewustzijn verkrijgen ze automatisch alle gewenste dingen.*

Probeer te volgen, wat de *gopīs* doen. *Yā dohane*. Wanneer ze de koeien melken, zingen ze, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.” *Avahanane*. Wanneer ze graan zoals rijst of tarwe pletten met een stamper in een vijzel, doen ze dat met ritme. Wanneer de stamper omlaag komt, klinkt het als een *mṛdaṅga*. Hun armbanden klinken zoet als *karatālas* en ze zingen heel lief, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.” Ze karnen een overvloed aan melk, waar ze *dahi*, of yoghurt van maken en bewaren het in grote ketels, waarbij ze zingen, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.” Ze hebben totaal geen problemen. Voor hen is niets een probleem.

De oudere *gopīs* houden zich op dezelfde manier bezig. Ze zijn verzonken in zingen en herinneren zich eenvoudig het spel en vermaak van Kṛṣṇa, terwijl ze boter karnen. Zelfs als Kṛṣṇa op dat moment binnenkomt, merken ze Hem niet op, dus Hij zegt, “O Maiyā, Maiyā, Maiyā! Wat ben je aan het

doen?” [Als ze zitten te karnen] vallen de tranen uit hun ogen vanwege liefde en genegenheid, hun lichaamshaar staat over-eind en hun hart smelt. Alle *gopīs* ervaren dit.

Upalepa [‘smeren’ of ‘de muren en vloeren met koemest besmeren’]. En ze vegen (*marjana*) hun huis aan. Wat zijn hun hoofd en tong aan het doen? Chanten, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.” Sommige jongens huilen, “Moeder, Moeder!” Hun moeder pakt hen meteen op, brengt hen naar bed en zingen, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.” Ze zeggen niet tegen dat kind, “Je moet gaan slapen, je moet gaan slapen, je moet gaan slapen.” Ze vertellen geen verhaal en zingen geen slaapliedje. Ze zingen eenvoudig Kṛṣṇa’s namen. Als de kinderen hun moeder dit ontzettend goede lied horen zingen, vallen ze in slaap en dan gaan de *gopīs* weer karnen en zingen, “Govinda Dāmodara Mādhaveti, Govinda Dāmodara Mādhaveti.”

Anurakta-dhiyo. Hun hart was helemaal verzonken in herinneringen aan Kṛṣṇa. *Āsru* betekent ‘voortdurende tranen’ en *kaṅṭhyaḥ* betekent ‘gebroken stem’. *Dhanyā vraja-striya*. Onder verwijzing naar de jonge *gopīs* zeggen de dames van Mathurā, “Oh, wat zijn deze *gopīs* glorieus.” *Dhanyā* betekent ‘zeer fortuinlijk’. “Wij hebben dat geluk niet. Wij zien Kṛṣṇa niet op de manier, waarop de *gopīs* Hem zien. Hier kunnen we zo niet zijn.” *Urukrama-citta-yānāḥ*. *Urukrama* wil zeggen, dat Kṛṣṇa altijd blijmoedig op de troon of het voertuig van de geest van *gopīs* zit. Kṛṣṇa denkt altijd aan hen. Hoezo? Hij moet daar zijn, waar de *bhakta* [over Hem] zingt en daarom is

Hij altijd bij de *gopīs*. “De *gopīs* zitten altijd in het hoofd van Kṛṣṇa. Wat zijn ze fortuinlijk.”

*prātar vrajād vrajata āviśataś ca sāyaṁ
gobhiḥ samaṁ kvaṇayato 'sya niśamya veṇum
nirgamya tūrṇam abalāḥ pathi bhūri-punyāḥ
paśyanti sa-smita-mukhaṁ sa-sayāvalokam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.44.16)

Wanneer de *gopīs* Kṛṣṇa op Zijn fluit horen spelen, wanneer Hij 's morgens met Zijn koeien Vraja verlaat of wanneer Hij bij zonsondergang met ze terugkeert, lopen de jonge meisjes snel hun huis uit om Hem te zien. Ze moeten vele vrome activiteiten hebben uitgevoerd om Hem te kunnen zien, wanneer Hij over de weg loopt met Zijn glimlachende gezicht, waarmee Hij hen genadevolle blikken toewerpt.*

[De vrouwen van de Mathurāvāsī's zeggen,] “Oh, wat hebben de *gopīs* een geluk. Vroeg in de ochtend rond negen uur komt Kṛṣṇa met honderdduizenden vrienden en honderdduizenden koeien het huis van Yaśodā uit en gaat naar de bossen om koeien te hoeden.

“Op dat moment staan de *gopīs* op het dak van hun huis, bij de ramen en bij de deur, of hier en daar tussen de struiken in hun tuin. Ze zijn zeer *anurakta*, verzonken, in Kṛṣṇa en [wanneer Hij het bos inloopt] nemen ze *darśana* van Hem. Wanneer Hij in de avond van het hoeden terugkomt, zien ze Hem weer en dan worden ze zo gelukkig.”

Wat doet Kṛṣṇa? Soms komt Hij dichterbij en raakt hun kin aan met Zijn *muralī* of *veṇu* [fluit]. Als Hij dan hun hart heeft gestolen, loopt Hij Vraja binnen. Op dat moment doet Yaśodā *Maiyā āratī*. Al die [jonge] *gopīs* voeren met hun ogen

een betere *āratī* uit dan Yaśodā Maiyā en Kṛṣṇa aanvaardt glimlachend hun *āratī*. Daarom zijn de *gopīs* zo glorieus.

Wie verheerlijkt wie? Mathurā verheerlijkt Vraja. De *gopīs* zijn nog nooit naar Mathurā geweest en geen van de dames van Mathurā zijn ooit naar Vraja geweest. Kṛṣṇa heeft maar één Mathurāvāsī, Uddhava, gestuurd om de glorie van de *gopīs*, van Nanda Bābā, Yaśodā en de andere Vrajavāsī's te zien.

Nadat Cāṇūra en Muṣṭika waren vermoord, heeft Kṛṣṇa tenslotte Kaṁsa omgebracht. Toen zijn Kṛṣṇa en Baladeva naar de plek gegaan, waar Nanda Bābā op zijn ossewagen in een dorp buiten Mathurā zat te wachten. Terwijl hij op Hen zat te wachten, dacht hij, “Wanneer Ze komen, neem ik Hen beiden mee terug naar Vṛndāvana.”

Op de dag, nadat Kaṁsa was gedood, waren alle Mathurāvāsī's bij Kṛṣṇa en Baladeva. Kṛṣṇa en Baladeva moesten constant aan Nanda Bābā denken, maar Ze zagen geen kans om hem te zien en Nanda Bābā en de koeherdersjongen bleven zitten wachten. Zo verstreek een dag, toen twee dagen. Op de derde dag kwamen Kṛṣṇa en Baladeva op de een of andere manier 's nachts naar Nanda Bābā. Baladeva Prabhu ging op Nanda Bābā's rechter knie zitten en Kṛṣṇa zat op zijn linker knie. Nanda Bābā zat smartelijk te huilen. “Wat hebben Jullie besloten te doen?” vroeg hij. “Hebben Jullie besloten, dat Jullie de zonen zijn van Vasudeva en Devakī?”

“Nee, Vader, dat kunnen We niet beslissen. Hoe zouden We dat kunnen beslissen? Zelfs in Onze dromen kunnen We dit niet bedenken.” Kṛṣṇa en Baladeva zaten alletwee hardop te huilen en Nanda Bābā zat ook te huilen.

Op het laatst zei Baladeva Prabhu, “Bābā, Ik wil met jou en Kṛṣṇa naar Vraja gaan.”

Nanda Bābā zei, “Oh, ik kan Jou niet meenemen. Zo wreed ben ik niet. Jij moet nog een paar dagen hier blijven. Alle zonen van Devakī en Vasudeva zijn door Kamsa vermoord. Nu ben Jij de enige, die nog leeft, dus Jij zou hier moeten blijven.”

Baladeva antwoordde, “Zonder Kṛṣṇa kan Ik waar dan ook geen moment leven, want dan ga Ik dood.”

Nanda Bābā vroeg Kṛṣṇa, “Wat moet ik doen? Wat moet ik doen?”

Kṛṣṇa antwoordde, “Vader, als je Mij vraagt, Ik zou met Baladeva Prabhu een paar dagen hier moeten blijven. Als Baladeva nu vertrekt, gaan Zijn vader en moeder, Vasudeva en Devakī, en alle Mathurāvāsī’s dood. Volgens Mij is het beter, dat Ik met Hem hier blijf. Na een poosje, wanneer iedereen rustig is geworden, zal Ik snel terugkeren. Ze zijn jouw vrienden. Ik heb met hen geen relatie behalve, dat ze jouw vrienden zijn en jij bent Mijn vader.”

Hier stelt Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura een *pūrvapakṣa*, een retorische vraag, die iemand stelt, voordat hijzelf het antwoord geeft. “Als Kṛṣṇa de zoon is van Nanda en Yaśodā en niet van Vasudeva en Devakī, hoe zou Hij daar in Mathurā kunnen blijven?” Iemand wil op die plek wonen, waar hij de meeste liefde en genegenheid krijgt, afgezien of hij de zoon van anderen is of niet, want een dergelijke overweging is secundair. Iemand wil daar zijn, waar hij hoge klasse liefde en genegenheid ontvangt. De Vrajavāsī’s houden van Kṛṣṇa en Baladeva ongetwijfeld zoveel meer dan anderen van

waar dan ook. Toch staat in *Śrīmad-Bhāgavatam*, dat Nanda Bābā zonder Kṛṣṇa en Baladeva naar Vraja is teruggekeerd. Dit is waar en het is ook waar, dat Kṛṣṇa Vṛndāvana nooit verlaat. Hoe kunnen we dit in overeenstemming brengen?

Vāsudeva-Kṛṣṇa en Vrajendra-nandana Kṛṣṇa

Terwijl Nanda Bābā zat te huilen, namen Kṛṣṇa en Baladeva twee gedaanten aan. De ene was voor *prakāṣa-līlā* (manifest spel) en de andere voor *aprakāṣa-līlā* (ongemanifesteerd spel). In *prakāṣa-līlā* waren Kṛṣṇa en Baladeva in Mathurā, maar Hun *aprakāṣa-līlā* gedaanten keerden met Nanda Bābā terug naar Vṛndāvana. De zoon van Yaśodā en Nanda Bābā, Vrajendra-nandana Kṛṣṇa, ging met Nanda Bābā mee terug. Eigenlijk gaat die Vrajendra-nandana Kṛṣṇa nooit naar Mathurā. Zijn manifestatie als Vāsudeva-Kṛṣṇa gaat er naartoe. Dus Nanda Bābā nam Kṛṣṇa en Baladeva op zijn ossewagen mee, maar die scène werd door niemand waargenomen. Op een andere ossewagen ervoer een manifestatie van Nanda Bābā grote afgescheidenheid en huilde en huilde. Hij keerde zonder Kṛṣṇa en Baladeva terug naar Vṛndāvana.

Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura heeft al deze geheime waarheden in overeenstemming gebracht en alleen de meest verheven toegewijden kunnen ze realiseren. Zonder deze harmonisatie waren de *gopas* en *gopīs* meteen dood gegaan en Yaśodā Maiyā ook. Er zijn daar dus twee *līlās* of spelvormen aanwezig: *aprakāṣa-līlā* en *prakāṣa-līlā*.

Nu kom ik bij een belangrijk punt. Hetgeen ik jullie in de afgelopen zes dagen heb verteld, was slechts een inleiding. Ik

wil jullie een beetje nectar geven van de liefde van de *gopīs*, die zelfs Uddhava niet kon proeven. Hij kon alleen naar Kṛṣṇa [in Mathurā] teruggaan en de *gopīs* verheerlijken.

Ik heb jullie eerder verteld, dat Kṛṣṇa naar de *gurukula* ging. Op een dag, nadat Hij de *gurukula* had verlaten, ging Hij op het dak van Zijn paleis zitten. Devakī en Vasudeva en Zijn andere verwanten waren in het paleis, maar Kṛṣṇa was in Zijn eentje op het dak gaat zitten en keek naar Vṛndāvana ten noorden van Mathurā. Hij werd zo bedroefd en zat bitter te huilen. Via de ogen van Zijn emoties zag Hij, dat Zijn moeder ook bitter zat te huilen en dat ze blind was geworden. De koeien waren aan het sterven en vele stonden op het punt van sterven. Geen kalf dronk de melk uit de uiers van zijn moeder. De koekoeks zongen niet meer en zelfs de pauwen dansen niet meer. Dat gebeurde allemaal, omdat Kṛṣṇa er niet meer was. Terwijl Kṛṣṇa dit allemaal zag, begon Hij te huilen, “O Yaśodā Maiyā! O Nanda Bābā!” Hij raakte ondergedompeld in afgescheidenheid en riep, “O *gopīs*, O Rādhe, O Lalite!”

*vṛṣṇīnām pravaro mantrī
kṛṣṇasya dayitaḥ sakhā
śiṣyo bṛhaspateḥ sāksād
uddhavo buddhi-sattamaḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.1)

Dit betekent, dat Uddhava de hoogste rang had. Hij was in heel Mathurā in alle opzichten de beste. Hij had van alle Yādava's de hoogste intelligentie. Hij was Kṛṣṇa's eerste minister, hij was *dayitaḥ*, hij lag Kṛṣṇa na aan het hart, hij was *sakhā*, Zijn vriend, hij was *śiṣya*, Zijn discipel en hij was *bṛhaspa-*

teḥ sākṣād śiṣya, de directe discipel van Bṛhaspati. Men zegt, dat hij lijkt op Bṛhaspati, maar eigenlijk is hij groter dan Bṛhaspati, want Bṛhaspati is alleen priester van de halfgoden.

Kṛṣṇa pakte de handen van Uddhava vast en legde ze in Zijn eigen handen. Uddhava wilde Hem troosten, maar hij had de woorden niet om dat te doen. “Waarom huilt Kṛṣṇa? Om wie huilt Hij?” Uddhava was toen nog niet op de hoogte van de glorie van de *gopīs* en daarom kon hij de *virahānala*, het vuur van afgescheidenheid, in Kṛṣṇa niet realiseren. Kṛṣṇa’s hart stond in brand en omdat niemand gekwalificeerd was om Hem te redden, bleef het branden en branden en branden. Uddhava vroeg, “O vriend, waarom huil Je?”

Kṛṣṇa zei,

*gacchoddhava vrajaṁ saumya
pitror nau pṛitim ūvaha
gopīnām mad-viyogādhiṁ
mat-sandేశair vimocaya*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.3)

“Uddhava, je bent Mijn vriend, Mijn eerste minister en Mijn alles. In sommige opzichten ben je Me dierbaarder dan Baladeva Prabhu, laat staan Lakṣmī en andere dierbaren. Jij bent Mijn hart en Ik ben jouw hart. Ik ken niemand anders dan jou. Dus ik vertel dit geheim alleen aan jou. O Saumya, je moet naar Vraja, Vṛndāvana en Nandagāon gaan.”

Saumya betekent ‘zacht en plezierig als de maan’. *Saumya pitror nau*. Kṛṣṇa zegt, *pitror nau*, dat betekent ‘onze vader’. Hij kan ook zeggen, ‘Mijn vader’, dus waarom zegt Hij ‘onze vader’? Dat komt, omdat Hij denkt, dat Uddhava Zijn broer is.

En wie is hun vader? *Pitrōr* betekent hier zowel moeder als vader en wordt gebruikt voor Yaśodā en Nanda Bābā. Kṛṣṇa is in Mathurā in het paleis van Vasudeva en Devakī en zij zijn daar aanwezig. Maar toch zegt Hij tegen Uddhava, “Mijn vader en Mijn moeder, Nanda en Yaśodā, zijn heel ongelukkig, omdat ze het vuur van afgescheidenheid van Mij ervaren. Je moet er naartoe gaan.” *Prītim āvaha*, “Je moet hen troosten.” Waarom zou Kṛṣṇa dat zeggen, als Hij de zoon van Vasudeva en Devakī zou zijn?

Nu denkt Uddhava, “Ik weet, dat Kṛṣṇa de zoon is van Vasudeva en Devakī, maar waarom zegt Hij dit? Het kan zijn, dat Hij deels de zoon is van Vasudeva en Devakī en helemaal de zoon is van Nanda en Yaśodā.”

Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja heeft in het begin wel eens geschreven, dat Kṛṣṇa een geadopteerd kind was van Nanda en Yaśodā. Maar later heeft hij dit idee uitgelegd. Hij is een volgeling van Śrī Śukadeva Gosvāmī. Hij kende dit feit vanaf het begin [dat Kṛṣṇa volkomen de zoon was van Nanda en Yaśodā] en heeft dit evenals Śukadeva Gosvāmī geleidelijk uit de doeken gedaan. Alle Vrajavāsī’s weten zeker, dat Kṛṣṇa de zoon is van Nanda en Yaśodā, niet van Vasudeva en Devakī. Uddhava was verbaasd, “Oh, nu geeft Kṛṣṇa toe, dat Hij de zoon is van Nanda en Yaśodā. Ik moet hen gaan troosten.”

Waarom begon Kṛṣṇa eerst te spreken over Zijn moeder en vader? Hij wilde, dat Uddhava zou weten, “Mijn moeder en vader zijn Me zo dierbaar, maar een groter geheim is, dat Mijn *gopīs* Mij het meest dierbaar zijn.” Dat was de reden, waarom Hij dit zei. *Gopīnām-mad-viyogādhirī mat-sandేశair vimocaya*, “Je moet er naartoe gaan en Mijn boodschap aan

de *gopīs* overbrengen. Ze ervaren zoveel afgescheidenheid van Mij, nog meer dan Nanda en Yaśodā. Dus je moet gaan en hen troosten, niet met jouw logica, niet met jouw *tattva*, niet met jouw intelligentie, maar waarmee? Je kunt anderen alleen troosten door hen Mijn woorden te geven, *mat-sandēsair*, Mijn boodschap. Je moet die boodschap presenteren, zoals hij is, zoals Ik hem vertel zonder iets anders bij te voegen en zonder een enkel woord weg te laten. Ga naar de *gopīs* en geef hen Mijn boodschap. Dan kunnen ze worden getroost.”

Kṛṣṇa verheerlijkt de Gopīs

Kṛṣṇa bewondert en verheerlijkt de *gopīs* in Zijn eigen woorden als volgt,

*tā man-manaskā mat-prāṇā
mat-arthe tyakta-daihikāḥ
mām eva dayitam preṣṭham
ātmānam manasā gatāḥ
ye tyakta-loka-dharmās ca
mad-arthe tām bibharmy aham*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.4)

De gedachten van die *gopīs* zijn altijd verzonken in Mij en hun hele leven is aan Mij toegewijd. Ze hebben omwille van Mij alles achtergelaten, dat is gerelateerd aan hun lichaam; ze hebben het normale geluk in dit leven verzaakt evenals religieuze plichten, die noodzakelijk zijn om dergelijk geluk in het volgende leven te ervaren. Ik alleen ben hun dierbaarste geliefde en, immers, hun eigen Zelf. Ik onderhoud dergelijke toegewijden persoonlijk, die om wille van Mij alle wereldse plichten opgeven.*

Hier is de glorie van de *gopīs*. Kṛṣṇa Zelf aanvaardt en openbaart hun glorie. Ik denk, dat er niemand in deze wereld is, die de *gopīs* kan verheerlijken, zoals Kṛṣṇa dat kan. Maar zelfs Hij kan hen niet adequaat verheerlijken. Dat is de reden, waarom Hij de schoonheid en het gevoel van Rādhikā overnam: om hun glorie te begrijpen. Hij heeft van Viśākhā-devī Zijn *sikṣā-guru* gemaakt en via haar kon Hij iets te weten komen. En in de gedaante van Śrī Caitanya Mahāprabhu kon Hij Rādhikā en de *gopīs* zelfs beter verheerlijken dan dat Hij dat kon in Zijn gedaante als Kṛṣṇa. Alleen Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft dit kunnen doen. Als Caitanya Mahāprabhu niet naar deze wereld was gekomen, had niemand enig idee gehad, hoe ze Kṛṣṇa en de *gopīs* konden verheerlijken, in het bijzonder Rādhā. Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft Zijn gods-geschenk gegeven en wij hebben het geluk om in Zijn lijn te komen. Kṛṣṇa beschrijft de *gopīs* als *tā man-manaskā*. “Al hun gedachten houden zich bezig met Mij. Ze zijn dag en nacht volkomen in Mij en in niets anders verzonken, vierentwintig uur per dag.” Hoe doen ze dat?

[Tegen een toegewijde,] Jij moet het verhaal in het kort vertellen.

[De toegewijde vertelt een verhaal, dat in *Nectar of Govinda-līlā* staat. Een pas getrouwde *gopī* wilde Kṛṣṇa zien, maar haar schoonmoeder liet haar niet gaan, dus achter een deur gluurde ze naar Kṛṣṇa. Kṛṣṇa zorgde dat een kalf in haar richting liep. Hij volgde dat ‘zwervende’ kalf, kwam vlak bij die *gopī* te staan en stal haar hart. Toen verloor ze haar verstand. Haar werd gevraagd om water te halen en kreeg een baby mee om op te passen, maar ze stopte de baby in de put, omdat

ze dacht, dat de baby de waterpot was, en toen hield iemand haar tegen.]

Man-manaskā mat-prāṇā. *Mat-prāṇā* betekent, “Ik ben hun *prāṇa*, hun leven.” Omdat Kṛṣṇa het leven van de *gopīs* is, zouden ze zonder Hem dood zijn gegaan, als Hij Vṛndāvana had verlaten om naar Mathurā te gaan, maar ze gingen niet dood. Waarom niet? Omdat Hij inderdaad hun eigen leven was [met andere woorden, ze leefden voor Hem]. *Mat-prāṇā* betekent ook, “De *gopīs* zijn Mijn eigen leven, Mijn *priyā*, dierbaren.”

“*Mad-arthe tyakta-daiḥikāḥ* – ze hebben voor Mij alle *deha* en *daiḥikāḥ* opgegeven, hun lichaamsbewustzijn van het leven en alle dingen, die met hun lichaam verband houden, zoals hun sierraden, hun inname van voedsel en alle andere activiteiten. *Mām eva dayitam* – Ik ben hun enige geliefde; niemand anders is dat. *Preṣṭam* – Ik ben hun dierbaarste. *Manasā gatāḥ* – ze zijn volkomen in Mij verzonken. *Ye tyakta-loka-dharmās ca mad-arthe tāt bibharmy aham* – ze hebben al hun verleghenheid, *dharma*, *varṇāśrama-dharma*, echtgenoot en de hele rest opgegeven voor Mij. Daarom moet Ik hen onderhouden en voeden. Ik moet degenen voeden en altijd ten dienste staan, die alles voor Mij hebben achtergelaten.”

Dit is de belofte van Kṛṣṇa. Dit moeten jullie altijd onthouden. Als je alle wereldse zaken opgeeft, altijd denkt aan Kṛṣṇa en in Hem verzonken blijft, mag je er niet aan twijfelen, dat Hij jou zeker onderhoudt en voedt. Maak je geen zorgen om jouw instandhouding, voeding of iets anders. We zijn afhankelijk van onze verwanten, maar op het moment van de dood kunnen ze ons niet redden. Alleen Kṛṣṇa kan ons red-

den. Kṛṣṇa zegt, “Ik moet hen onderhouden en voeden, Uddhava. Daarom moet je er naartoe gaan.”

*mayī tāḥ preyasām preṣṭhe
dūra-sthe gokula-striyaḥ
smarantya 'ñga vimuhyanti
virahautkaṇṭhya-vihvalāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.5)

Mijn beste Uddhava, voor die vrouwen van Gokula ben Ik het meest gekoesterde object van liefde. Dus wanneer ze aan Me denken, terwijl Ik zo ver weg ben, worden ze overweldigd door de zielsangst van afgescheidenheid.*

“De *gopīs* zwerven hier en daar rond en ervaren zoveel afgescheidenheid van Mij. Ze kunnen geen huishoudelijke plichten meer vervullen en ze nemen zelfs geen *prasādam* meer. Ze zitten constant te wachten.”

Waar wachten ze op? Kṛṣṇa had beloofd, “Ik kom overmorgen terug.” Daar zitten ze allemaal op te wachten. Ze dachten, “Oh, overmorgen, overmorgen. Kṛṣṇa heeft gezegd, dat Hij terugkomt, als de dag na morgen komt... morgen, morgen, morgen.” Geen van de *gopīs* ging hun huis in Vraja binnen. Waar zaten ze dan? In het bos van Nadagāon, Kadamba Ṭer, Kadamba-kyārī of Uddhava-kyārī. Niemand heeft hen daar gezien. Alleen door de genade van Kṛṣṇa, of Yoga-māyā, heeft Uddhava hen gezien.

*dhārayanty ati-kṛcchreṇa
prāyaḥ prāṇān kathañcana
pratyāgamana-sandేశair
ballavyo me mad-ātmikāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.46.6)

Door hun vertrouwen in Mijn uitspraak, ‘Ik zal komen,’ houden de *gopīs* met grote moeite op de een of andere manier hun leven in stand en blijven op Me wachten.

De *gopīs* houden hun leven vast, alleen omdat Kṛṣṇa heeft beloofd terug te komen. Ze weten, dat Hij moet terugkomen. Maar wanneer komt Hij? Morgen, morgen. Dat is de reden, waarom ze blijven wachten en in leven blijven. Ze maken de overweging, “Als wij sterven en Kṛṣṇa komt terug, dan ziet Hij ons niet en gaat Hij ook dood.” Alleen om Kṛṣṇa een plezier te doen en om zeker te zijn, dat Hem geen ongeluk wordt toegebracht, houden ze op de een of andere manier hun leven in stand.

Daarom zei Kṛṣṇa tegen Uddhava, “Je moet er naartoe gaan.” Hij gaf hem Zijn *vaijayantī-mālā* (bloemenslinger) met Zijn gouden kroon, kleding, safrane sjaal en de gouden koets van Kamsa. Hij liep met Uddhava over het pad en sprak over de *gopīs*, Nanda Bābā en andere onderwerpen. Uddhava zag, dat het laat werd, dus hij klom op de wagen, gaf de paarden een zweepslag en reed er vandoor. Kṛṣṇa stond daar eenvoudig en keek naar de *ratha* (koets). Toen de *ratha* uit het gezicht was, keek Hij naar het stof, dat achter de wielen omhoog stoof. En toen het stof was neergedaald, waren Zijn enige gedachten bij de *gopīs*. Op dat moment kwam iemand om Hem naar het paleis terug te brengen.

Morgen gaan we bespreken, hoe Uddhava naar Vṛndāvana ging, welke dialoog ontstond en wat hij daar aantrof. Jullie hoeven alleen te luisteren en al deze onderwerpen over de glorie van de *gopīs* en vooral de glorie van Śrīmatī Rādhikā proberen te herinneren. Śrī Caitanya Mahāprabhu is alleen

gekomen om deze les te geven. Hij heeft het aan Śrī Rūpa Gosvāmī gegeven en Śrī Rūpa Gosvāmī heeft het uitgelegd aan Jīva Gosvāmī. Mahāprabhu heeft het ook uitgelegd aan Śrī Sanātana Gosvāmī en Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura heeft het ook ontvangen. Daarna hebben ze het tot uitdrukking gebracht in hun uitleg van *Śrīmad-Bhāgavatam*. Probeer al deze dingen te herinneren. Dit wordt *bhajana* genoemd.

Houd deze lessen bij jullie

[De toegewijden hebben toen een toneelstuk opgevoerd over het leven van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī.]

Volgens mij zijn onze komst hier naar New Vraja, onze lezingen en deze hele zoete toneelstukken een succes geworden. Deze lezingen en toneelstukken, vooral over de lessen van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī, zijn leven en zijn proces van *bhajana* zullen het hart beroeren van alle zuivere toegewijden. Neem alles, dat we hebben besproken, met je mee, wanneer jullie naar thuis terugkeren. Jullie moeten teruggaan, maar neem deze sterke nectar van *hari-kathā* met je mee. Herinner het allemaal en probeer *bhajana* te doen in het proces van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī. Jullie kunnen zijn *Śrī Manah-sikṣā* lezen met de uitleg van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura en de instructies volgen van Śrī Rūpa Gosvāmī.

*tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krāmeṇa rasanā-manasī niyojya
tiṣṭhan vraje tad-anurāgi-janānugāmī
kālaṁ nayed akhilam ity upadeśa-sāram*

Upadesāmṛta (8)

Terwijl je in Vraja leeft als een volgeling van de eeuwige inwoners van Vraja, die beschikken over inherent spontane liefde voor Śrī Kṛṣṇa, dien je al jouw tijd te besteden aan het bedachtzaam chanten en herinneren van achtereenvolgens Kṛṣṇa's namen, gedaante, kwaliteiten en spel. Dit is de essentie van alle instructie.

Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī volgde de lessen in deze *śloka* en jullie hebben in het toneelstuk gezien, hoe hij tot Śrī Rūpa Mañjarī bad,

*śrī-rūpa-mañjarī-karārcita-pāda-padma-
goṣṭhendra-nandana-bhujārpita-mastakāyāḥ
hā modataḥ kanaka-gauri-padāravinda
samvāhanāni śanakais tava kiṁ kariṣye*

Vilāpa-kusumāñjali (72)

O Rūpa Mañjarī, wanneer Rādhikā met Haar gouden lichaamskleur Haar hoofd op schoot legt bij Kṛṣṇa en Haar voeten op jouw schoot, terwijl je ze masseert, wil je mij dan [met een teken] uit jouw ooghoeken jouw *mahā-prasādam sevā* geven, zodat ik Haar voeten zachtjes kan masseren, terwijl jij Haar koelte toewaait?

Śrīmatī Rādhikā lag met Haar hoofd op schoot bij Kṛṣṇa. In hun *siddhā-deha*, spirituele gedaanten, Śrīla Rūpa Gosvāmī als Śrī Rūpa Mañjarī en Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī in de gedaante van Śrī Rati Mañjarī, waren erbij. Rūpa Mañjarī riep Rati Mañjarī en gaf haar het restant van haar dienstverlening. Hoe glorieus is dit.

Een sterk verlangen of een gretigheid naar het doel van het leven kan alleen verschijnen met de associatie van verheven *rūpānuga* toegewijden. Het kan nooit verschijnen door het

uitvoeren van gereguleerde *bhakti*. Dus probeer in het proces van Śrī Rūpa Gosvāmī en Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī te komen. Probeer mijn *brahmācārīs* hier in India te volgen. Ik ben trots op hen en ik zal trots zijn, als jullie ideale *brahmācārīs*, *sannyāsīs*, *grhasthas* en dames toegewijden worden.

Probeer dit bij je te houden en je hele leven te volgen. Wijk er nooit van af. Neem het voor altijd mee in jullie hart. Wees heel sterk. Als je zwak wordt, denk dan aan Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrī Rūpa Gosvāmī en jullie *gurudeva* en herinner je, hoe sterk jullie *gurudeva* is. Op die manier zullen jullie nooit afwijken. Maak voor niemand problemen. Sla je verstand met vele *daṇḍas*, bamboestokken. Dit verstand is de wortel van al het kwaad. Probeer het paard van het onbeheerste verstand onder controle te houden, dan zal iedereen gelukkig zijn en dan zijn jullie goede toegewijden.



Hoofdstuk 7 – Kom met me mee naar Vṛndāvana

Puur geluk

*K*OM MET ME MEE NAAR VṚNDĀVANA EN Mathurā. Concentreer je geest. Van alle mensen in deze wereld is niemand gelukkig of tevreden. Je kunt in Amerika wonen, je kunt de rijkste persoon van vandaag de dag zijn, of je kunt ontzettend veel geld maken. Jouw huis kan vol staan met allerlei vormen van comfort en dure snuisterijen. Je kunt een prachtige vrouw hebben en misschien na een of twee jaar huwelijk heb je een nieuwe vrouw uitgekozen. Je kunt ook hele goede, gekwalificeerde kinderen hebben met twee, drie, vier of vijf honden.

Alles kan prima zijn en toch komen er zoveel problemen op je af. Iedereen heeft te lijden. Degenen, die rijk zijn, hebben meer te lijden dan wie ook. Dit leven is vol narigheid, problemen, moeilijkheden, zorgen, pijn en ziekten. Niemand ontloopt de ervaringen van allerlei soorten [lijden]. Volgens mij zitten tussen jullie zoveel rijke mensen, maar kan iemand van jullie je hand opsteken en zeggen, “Ik heb nog nooit een

probleem gehad”? Kun je zeggen, “Ik heb geen problemen en ik ben altijd gelukkig”? Vanochtend kwam iemand me vertellen, dat hij ziek was. In deze wereld is niemand gelukkig, of hij nu koning is, of minister president, of president, of wat dan ook.

Alle *jīvas* willen puur geluk, maar dat verlangen is absurd in deze *māyā-sarīrā* (materiële wereld). We willen constant, dat het geluk ons toevalt, maar in *Śrīmad-Bhāgavatam* staat geschreven,

śrī-prabhuḍḍha uvāca
karmāny ārabhamāṇānāṁ
duḥkha-hatyai sukhāya ca
paśyēt pāka-viparyāsaṁ
mīthunī-cāriṇāṁ nṛṇāṁ

Śrīmad-Bhāgavatam (11.3.18)

Door in de samenleving de rol van man en vrouw te aanvaarden verbindt de geconditioneerde ziel zich in seksuele relaties. Zo doet hij voortdurend materiële pogingen om zijn ongeluk te elimineren en zijn plezier onbepaald te laten toenemen. Maar men dient in te zien, dat hij onvermijdelijk precies het tegenovergestelde resultaat boekt. Met andere woorden, zijn geluk neemt onvermijdelijk af en naarmate hij ouder wordt, neemt zijn materiële ongemak toe.*

Iedereen in de wereld zoekt geluk, hetzij alleen of in het gezelschap van vrouw, echtgenoot, een hele familie en anderen. En soms associëren ze met leden van de Verenigde Naties, die oorlog niet kunnen voorkomen, ondanks dat ze het kunnen proberen. Omdat die leden zelf zoveel problemen hebben, kunnen ze de problemen van anderen niet oplossen. Daarom

staat in de vedische geschriften, al doen we nog zo goed ons best om geluk te vinden, onze lijdensweg is zo sterk, dat het zijn voeten op ons hoofd houdt en wij worden gedwongen het te ervaren. Heb je een remedie om de ouderdom te ontlopen? Nee. Om de dood te ontlopen? Nee. Iedereen wil gelukkig zijn, maar is louter willen genoeg?

Tegelijkertijd kun je niet zeggen, dat mensen altijd ongelukkig zijn en niet een klein beetje geluk ervaren. Er is wel geluk, maar het is zeer gering. Het vervliegt snel en opnieuw komen problemen en pijn als golven over ons heen. We denken, “We gaan dit probleem oplossen en dan zijn we gelukkig.” Maar in de tussentijd zien we, dat er zelfs nog grotere problemen voor de deur staan.

Op de dag van je huwelijk zie je jouw nieuwe bruid en dan denk je, “Oh, wat mooi, wat mooi!” De volgende dag echter wil ze sierraden en allerlei andere dingen hebben. Bovendien gaat ze jou besturen door te zeggen, “Je mag niemand anders liefhebben,” en “je moet doen, wat ik zeg.” Op die manier komen zoveel problemen op je af.

Dus in deze wereld bestaat geen zuiver geluk. Op de een of andere manier willen we puur geluk hebben. Puur geluk bestaat wel degelijk, maar niet in deze wereld. Een vorm van geluk, die buiten deze wereld bestaat, wordt *brahmānanda* (de zegen van Brahman) genoemd; het geluk dat een *jīva* in zichzelf kan ervaren, wanneer hij verlossing bereikt. In *brahmānanda* is totaal geen verdriet, maar *brahmānanda* is ook niet zuiver. Het is geen positieve conditie; het is negatief.

Wat bedoel ik met negatief? Als iemand een ander persoon vastgrijpt en hem begint te wurgen, roept het slachtoffer,

“Red me! Red me!” Als hij op het punt staat te sterven, komt er iemand bij, die hem redt. Het slachtoffer staat op, haalt een paar keer diep adem en verzucht, “Ik ben gered. Nu ben ik gered!”

Dit is hetzelfde als verlossing of het geluk van *brahmānanda*. Bevrijding van een lijdensweg is geen positief geluk. Alleen een toegewijde, die zich heeft overgegeven aan Kṛṣṇa, kan gelukkig zijn. Maar hij zal nooit zeggen, dat hij gelukkig is. Wat zegt hij dan? “Oh, ik heb een ontzettend groot probleem. Waarom leef ik eigenlijk? Waarom sterf ik niet wegens gebrek aan Kṛṣṇa’s *darśana*?”

Pas als je Kṛṣṇa dient, is dat waar geluk. Kṛṣṇa is de belichaming van *ānanda* (spirituele zegen). Je kunt wel denken, “Ik ben *pūrṇānanda* (vol vreugde) en ik ben *brahma* (geest),” maar als je Kṛṣṇa niet volgt, als je geen diensten verleent, chant en Hem herinnert, kun je op geen enkele manier gelukkig zijn. Dit positieve geluk wordt geen *brahmānanda* genoemd. Het wordt *prema* genoemd, liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa – en er zijn diverse soorten *prema*.

Kṛṣṇa ‘transformeert’ Zich in de śāstras

Echt geluk is het dienen van Kṛṣṇa met de liefde en genegenheid van de *gopīs*. Door Hem diensten te verlenen ervaren ze zoveel zuivere *ānanda*. Dit is nu precies de liefde en genegenheid, die we zoeken, maar we weten niet wat het is. Kṛṣṇa heeft zich in *śāstra* getransformeerd voor degenen, die gelukkig willen zijn. Met andere woorden, Hij heeft Zich als *śāstra* gemanifesteerd. In *śāstra* staat geschreven, “Als je Mijn instructies volgt, kun je die vorm van liefde en genegenheid

hebben.” Van alle *sāstras* is *Śrīmad-Bhāgavatam amala-sāstra* (het zuivere, smetteloze geschrift), de *sāstra*, waarop je kunt vertrouwen en waarin je kunt geloven. *Śrīmad-Bhāgavatam* kan jou niet bedriegen, want dit geschrift is de belichaming van Kṛṣṇa Zelf.

In alle *sāstras* staat, dat Kṛṣṇa gelukkig is, wannneer jij chant, Hem herinnert en *bhakti* aan Hem, Svayam Bhagavān Kṛṣṇa, uitvoert. Dan word jij zeker ook gelukkig. Maar *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt iets, dat anders lijkt te zijn. Er staat, “O *jīvas*, jullie hebben geen vermogen. Jullie krijgen nimmer de kwalificatie om Kṛṣṇa te dienen. Jullie zijn machteloos; jullie zijn niet in staat Hem aan te roepen.”

Alle *sāstras* hebben uitgelegd, dat je moet herinneren en Kṛṣṇa moet aanroepen. “*Harer nāma harer nāma harer nāmaiva kevalam kalau nāsty eva nāsty eva nāsty eva gatir anyathā* – er is geen andere manier, er is geen andere manier, er is geen andere manier dan het chanten van de heilige namen.” Dit staat in *Bṛhad-nāradiya Purāṇa*, *Viṣṇu Purāṇa* en andere *Purāṇa*’s, maar niet in *Śrīmad-Bhāgavatam*.

Alle *sāstras* zeggen, “Je moet *bhajana* van Kṛṣṇa doen.” Maar wat zegt *Śrīmad-Bhāgavatam*? “Jullie kunnen Kṛṣṇa niet aanroepen; Kṛṣṇa is afgedaald om jullie te roepen.” Hij is zo genadevol. Hij is naar deze wereld afgedaald. Je kunt daar [de spirituele wereld] niet naartoe gaan en gewoon beginnen te dienen. Kun je naar Vṛndāvana, Gokula of Śvetadvīpa (Navadvīpa-dhāma in de geestelijke wereld) gaan en Hem daar roepen? Maar de Kṛṣṇa van *Śrīmad-Bhāgavatam* is zo genadevol, dat Hij Zijn fluit meenam en naar deze Aarde is

gekomen, naar Vṛndāvana, en tegen iedereen roept, “Kom mee, kom mee, kom mee!”

De ware *guru* zegt, “Je hoeft me alleen jouw oren te geven. Ik wil van jou geen rijkdom of iets anders hebben. Ik wil alleen jouw oren zuiveren. Via het medium van jouw oren breng ik iets over op jouw hart, dat je voor altijd gelukkig maakt. Transcendent geluk komt naar je toe. Afgezien hiervan, is er geen andere manier, waardoor je gelukkig kunt worden. Je huilt om Kṛṣṇa, maar dat huilen van jou heeft geen vermogen.” Wat is de manier, waarop je huilt? Het volgende verhaal is hiervan een voorbeeld.

Er werd eens een hele mooie, sterke *Śrīmad-Bhāgavatam* lezing gegeven, waar veel toegewijden aanwezig waren. De spreker van de *hari-kathā* had een lange baard en lang haar, dat praktisch helemaal wit was. Hij zei dit en dat en iedereen zat aandachtig te luisteren. Er zat daar ook een oude dame, die zat te huilen. Er vielen constant tranen uit haar ogen. Toen de *sādhu-bābā* de lezing had beëindigd, verlieten de toehoorders geleidelijk de ruimte, maar die dame bleef daar zitten. Hij richtte zich tot haar, “O Moeder, u bent een hoge klasse toegewijde. Mijn *hari-kathā* heeft uw hart geraakt. Waarom huilt u zo smartelijk?”

De dame begon nog harder te huilen en antwoordde, “Bābā, wat kan ik zeggen? Ik had een bok. Hij was zo sterk en had een lange baard, zoals die van u. Soms gaf ik hem iets te eten, dat hij smakelijk opat, waarbij zijn baard op en neer ging, zoals die van u, wanneer u spreekt. Dus Bābā, wanneer u *hari-kathā* spreekt, denk ik altijd aan die bok. Maar hij werd

gestolen en ik weet niet, wat ik moet doen. Ik zit om die bok te huilen.”

Als wij Kṛṣṇa roepen, lijkt het hierop. Het kan lijken op een schijn van zuiver chanten, maar het is eigenlijk niet eens een schijn. Het is *pratibimba*, een reflectie, een weerschijn. Onze hunkering dient zuiver te zijn. In dit stadium kunnen we deze soort oprechte gebeden niet produceren. Onze gebeden dienen met een gevoel van afgescheidenheid te worden opgezonden, uit de grond van ons hart. Kṛṣṇa heeft dit gevoel tienmiljoen keer sterker dan wij. Hij huilt om ons. Hij is de vader van de vader van alle vaders, de geliefde van de geliefde van alle geliefden. Met veel liefde en genegenheid voor ons denkt Hij, “Ze zijn Me vergeten en nu hebben ze enorm te lijden. Ze kunnen niet naar Me toekomen, ze kunnen Me zelfs niet roepen door smartelijk te huilen en hun hart smelt er niet van. Daarom moet Ik naar hen toegaan.” Dit is de reden, waarom Kṛṣṇa met Zijn fluit en al Zijn schoonheid is afgedaald. Hij roept ons, maar wij horen Hem niet. Probeer je dit te realiseren.

Het voelen van afgescheidenheid

*dr̥ṣṭvā kumudvantam akhaṇḍa-maṇḍalaṁ
ramānanābhaṁ nava-kuṅkumāruṇam
vanarṁ ca tat-komala-gobhī rañjitarṁ
jagau kalaṁ vāma-dr̥ṣāṁ manoharam*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.29.3)

Śrī Kṛṣṇa zag de gave schijf van de volle maan schijnen met de rode uitstraling van pas aangebrachte vermiljoen, alsof dit het gezicht van de geluksgodin was. Hij zag ook de *kumuda* lotussen

opengaan in antwoord op de aanwezigheid van de maan en het bos, dat zachtjes werd verlicht door zijn stralen. Zo begon Bhagavān een zoet lied op Zijn fluit te spelen en trok de aandacht van de *gopīs* met hun mooie ogen.*

Kṛṣṇa pakte Zijn fluit en riep de gopiīs door *klīm* te spelen. Wij zijn echter niet zodanig gekwalificeerd, dat we dat geluid kunnen horen. We kunnen Hem ook niet roepen. Daarom is Hij gekomen in de gedaante van Śrī Caitanya Mahāprabhu, die zowel Rādhā als Kṛṣṇa is, alleen om ons te roepen. Daarom is Śrī Caitanya Mahāprabhu overal naartoe gereisd en heeft Hij *sannyāsa* genomen. *Śrīmad-Bhāgavatam* heeft vastgesteld,

*nigama-kalpa-taror galitaṁ phalaṁ
śuka-mukhād amṛta-drava-saṁyutam
pibata bhāgavataṁ rasam ālayaṁ
muhur aho rasikā bhuvi bhāvukāḥ*

Śrīmad-Bhāgavatam (1.1.3)

O deskundige en bedachtzame mensen, proef *Śrīmad-Bhāgavatam*, de volrijpe vrucht van de wensboom van vedische literatuur. Deze kwam voort van de lippen van Śrī Śukadeva Gosvāmī. Daardoor is deze vrucht zelfs nog smaakvoller geworden, terwijl zijn ambrozijnen sap voor iedereen reeds smaakvol was, inclusief bevrijde zielen.*

Kṛṣṇa lijkt op een vrucht, een *nigama-kalpa-taror*, de vrucht van de wensboom van vedische literatuur, zonder schil, zonder pit en zonder draderige vezels. In Hem is niets anders dan *rasa*. Hij werd door Śrī Śukadeva Gosvāmī via de *guru-paramparā* meegebracht en is in deze wereld afgedaald om ons te roepen: “Maak van je leven geen lijdensweg. Wees ge-

lukkig. Wees gezegend met transcendent geluk.” Maar wij zijn zelfs niet gekwalificeerd om het verlangen te hebben naar transcendent geluk.

Śrīmad-Bhāgavatam ondervraagt alle andere Veda’s, Upaniṣaden, Purāṇa’s, *Mahābhārata*, *Rāmāyaṇa* enzovoort, “*Kaṁ vā dayāluṁ saraṇaṁ vrajema* – Hoe kan ik mijn toevlucht nemen tot iemand, die meer genade geeft dan Kṛṣṇa?” Geen van alle geven antwoord en daarom zegt *Śrīmad-Bhāgavatam* zelf het volgende,

*aho bakī yaṁ stana-kāla-kūṭaṁ
jighāṁsayāpāyayad apy asādhvī
lebhe gatiṁ ddhātry-ucitāṁ tato ‘nyaṁ
kaṁ vā dayāluṁ saraṇaṁ vrajema*

Śrīmad-Bhāgavatam (3.2.23)

Alas, hoe kan ik mijn toevlucht nemen tot iemand, die meer genade heeft dan Hij, die de positie van moeder schonk aan een heks [Pūtanā], die ongelovig was en op haar borsten dodelijk vergif had aangebracht?*

De demon Pūtanā had de gewoonte om overal het vlees en het verse bloed van babies te consumeren. Toen ze Kṛṣṇa als baby wilde vermoorden, gaf Hij haar een spiritueel lichaam en stuurde haar naar Goloka, dat groter is dan Vaikuṅṭha. Daarom moeten we proberen Kṛṣṇa te dienen en over Hem te horen vertellen. We dienen gekwalificeerd te worden door toevlucht te nemen tot een gekwalificeerde toegewijde of *guru*. Zonder een dergelijke *guru* kunnen we geen vooruitgang maken. De *sāstras* hebben gezegd, dat alle mensen geluk willen hebben en dat ze Kṛṣṇa willen ontmoeten. Maar *Bhāgavatam* vertelt ons, dat Bhagavān de *jīva* wil hebben. Alle *sāstras* heb-

ben gezegd, dat de *gopīs* afgescheidenheid ervoeren, toen Kṛṣṇa naar Mathurā was gegaan. De *gopīs* stuurden een *haṁsa*, een zwaan, naar Mathurā om Kṛṣṇa te laten weten, hoezeer ze in afwezigheid van Hem te lijden hadden.

Maar *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt iets anders: Kṛṣṇa had zoveel te lijden, dat Hij Uddhava, Zijn koerier, naar Vṛndāvana moest sturen. Snappen jullie dat? De *gopīs* hebben geen koerier gestuurd; Kṛṣṇa stuurde een koerier. Over het algemeen horen we, dat de *bhakta* degene is, die altijd te lijden heeft, huilt, afgescheidenheid ervaart en hunkert naar Bhagavān. Maar *Śrīmad-Bhāgavatam* zegt het tegenovergestelde: Kṛṣṇa hunkert naar Zijn toegewijden, altijd. Hij roept constant, “O Moeder! Moeder!” Toen Brahmā de koeherdersondags van Kṛṣṇa had ontvreemd, liep Kṛṣṇa overal naar hen te zoeken. Kṛṣṇa zoekt naar ons, maar wij zijn zo onbekwaam, dat we Zijn fluit niet kunnen horen en Hem met ons hart niet kunnen roepen. Hoewel we het moeten proberen, kunnen we Hem alleen echt roepen, wanneer ons hart leeg is en we toevlucht hebben genomen tot een verheven toegewijde.

Kṛṣṇa's afzondering van Vṛndāvana

Eerder heb ik vijf of zes vragen gesteld. Ten eerste, Vraja, Vṛndāvana, Gokula en andere plaatsen in Vraja-bhūmi zijn vol liefde en genegenheid van het hoogste kaliber. Vṛndāvana zelf is *rasa*. Waarom heeft Kṛṣṇa Vṛndāvana dan verlaten en is naar Mathurā en Dvārakā gegaan? Zoals Kṛṣṇa de oceaan van *rasa* Zelf is, zo is Vṛndāvana ook de oceaan van *rasa*, desondanks heeft Hij Vṛndāvana verlaten. Waarom? Ten tweede, als Hij is vertrokken, moet er een reden zijn geweest. Als we

ergens met een speciaal doel naartoe gaan, keren we pas terug, wanneer het doel is bereikt. Op die manier heeft Kṛṣṇa Vṛndāvana om een speciale reden verlaten. Nadat Kamsa was vermoord, had Hij naar Vṛndāvana moeten terugkeren, maar dat heeft Hij nooit gedaan. Waarom niet? Wat is het antwoord?

Iedereen wil op een plek wonen, waar hij de meeste liefde en genegenheid ontvangt en niet, waar hij een lagere vorm van liefde en genegenheid ontmoet. Als je bijvoorbeeld een *rasagullā* zit te eten en iemand biedt jou in plaats daarvan Indiase *guda* (ongeraffineerde suiker) of iets dergelijks aan, dan accepteer je dat niet. Je wilt alleen de *rasagullā* proeven. Dus waarom is Kṛṣṇa, die door de *gopīs*, Moeder Yaśodā, Nanda Bābā en anderen volmaakt werd liefgehad, er op zekere dag snel vandoor gegaan en nooit meer teruggekomen?

De derde vraag is als volgt. Zelfs als Kṛṣṇa niet is teruggekeerd met de intentie om voor altijd in Vraja te blijven, waarom is Hij daar niet af en toe een bezoek gaan brengen? Zou dat enig kwaad hebben gedaan? Als iemand vanuit India naar Amerika gaat om geld te verdienen, kan hij terugkeren, zodra hij voldoende geld heeft gemaakt. Zelfs al keert hij niet permanent terug, kan hij toch van tijd tot tijd naar India gaan om zijn familie te bezoeken. Waarom is Kṛṣṇa Zijn verwanten, Zijn vader en moeder niet gaan bezoeken? Hij had moeten gaan, maar hij is helemaal nooit gegaan. Hij heeft een koerier gestuurd. Waarom is Hij niet Zelf gegaan? Een koerier kan niet doen, wat Kṛṣṇa had kunnen doen. Kṛṣṇa wist, dat de Vrajavasi's met een koerier niet tevreden zouden zijn. Hij wist, "Ze zullen alleen tevreden zijn, als Ik er naartoe ga."

Niettemin stuurde Hij een koerier met een boodschap voor hen. Hij zei tegen de koerier, “Je moet deze *sandēśa*, deze boodschap, aan hen afgeven.”

Zelfs al zou er voor Kṛṣṇa een zeer belangrijke reden zijn geweest om niet terug te keren, moet er een manier zijn geweest, waarop Hij de Vrajavāsi’s naar Mathurā en Dvārakā had kunnen verhuizen. Daar was geen gebrek aan ruimte. Kṛṣṇa krijgt alles voor elkaar. Hij kan zorgen voor huisvesting, voedselvoorziening en de rest, zoals Hij eerder de Mathurāvāsi’s had overgebracht. Hij had de Vrajavāsi’s op dezelfde manier kunnen huisvesten en Zelf met hen in Dvārakā of Mathurā kunnen blijven. Waarom heeft Hij hen niet opgehaald?

Als je alle antwoorden op al die vragen wilt weten, zal je diep in *Śrīmad-Bhāgavatam* moeten duiken met een zelfgerealiseerde toegewijde, die zijn *gurudeva* en de toegewijden diensen heeft verleend en *Bhāgavatam* met *bhāgavatam* heeft gediend. Wat betekent dit? Men moet *Bhāgavatam* dienen met *bhakta-bhāgavata* (de persoon *bhāgavata*), want die *mahā-bhāgavata* beschikt over de sloten en sleutels om de *Bhāgavatam* te begrijpen. Ook al willen we al onze vragen beantwoord zien, zal dat niet lukken, als we een *mahā-bhāgavata* niet willen dienen en alle anderen niet willen respecteren. Desondanks is Kṛṣṇa zo genadevol, dat Hij Zijn toegewijden in diverse soorten (zoals de *sikṣā-guru* en de *dīkṣā-guru*) stuurt en tegen hen zegt, “Oh, ga er naartoe en geef hen een paar antwoorden, zodat zij ook zuivere toegewijden kunnen worden.”

Waarom Kṛṣṇa niet naar Vṛndāvana is teruggekeerd

Nu gaan we de antwoorden op die vragen behandelen. De eerste vraag was, “Waarom heeft Kṛṣṇa Vṛndāvana verlaten?” Ik heb één reden uitgelegd: de *līlā* (het spel) in *Prema-sarovara*. Kṛṣṇa maakte Zich grote zorgen en dacht, “Als de *gopīs* bij Mij zijn, ervaren ze vooruitlopend op de toekomst een intens gevoel van afgescheidenheid. In *mahābhāva*, in *prema-vaicittya*, lijkt het, alsof ze levenloos worden.”

Jullie kunnen je niet voorstellen, hoe het hart van de *gopīs* in het vuur van afgescheidenheid lag te branden. Kṛṣṇa nam hun brandende hart in overweging en dacht, “Als ik Vṛndāvana verlaat, zullen ze nog steeds afgescheidenheid ervaren, maar in die soort afgescheidenheid zullen ze Me ontmoeten in een droom of op een andere manier. Dan zien ze een *tamala* boom en omarmen hem, alsof Ik het ben. Dan denken ze, ‘Oh, we zijn bij Kṛṣṇa.’ Dan worden ze gelukkig. Dan eten ze weer en maken ze zichzelf mooi. Daarom moet Ik Vraja verlaten.”

Het is een feit, dat iedereen daar wil zijn, waar een overvloed aan *ānanda*, vreugdevol geluk, heerst. Niemand wil naar een plek met minder geluk en minder liefde en genegenheid. Maar dit is niet de aard van Kṛṣṇa, de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods. Zijn karakter is anders. Hij heeft overal honderdduizenden toegewijden. Sommige toegewijden in Mathurā hadden onder Kāmsa zeer veel te lijden gehad. Devaki en Vasudeva begonnen hun lijdensweg in feite vanaf dezelfde dag, waarop ze waren getrouwd. In hun huwelijk werden acht zonen geboren, inclusief Kṛṣṇa. Op die manier verstreken acht jaar. Daarna verstreken nog eens tien jaar en acht maan-

den, want Kṛṣṇa heeft gedurende die periode in Vraja gewoond. We kunnen daarom aannemen, dat Vasudeva en Devakī gedurende ongeveer negentien jaar door Kāṁsa zijn mishandeld. Zoveel bewoners hadden Mathurā verlaten. Ze waren hier en daar gaan wonen en degenen, die waren achtergebleven, liepen constant te huilen en hadden het zwaar te verduren. Hoe heeft Kṛṣṇa hen kunnen veronachtzamen? Dat kon Hij niet. Hij heeft zeker ook voor hen gezorgd. Als Hij dat niet had gedaan, was Hij niet alom genadevol geweest.

De Pāṇḍava's zaten ook te huilen. Kuntī riep Kṛṣṇa om hen te komen bijstaan. Draupadī had Hem ook aangeroepen, "Oh, ik word ten overstaan van iedereen te schande gezet." Met haar armen omhoog had ze smartelijk geroepen, "O Govinda! Ik heb me volkomen aan Jou overgegeven." Ze sloot haar ogen en dacht, "Wat gebeurt, gebeurt."

Hoe kan Kṛṣṇa onder deze omstandigheden in Vṛndāvana bij Vamśi-vaṭa in *rasa-līlā* spelen? Hij moest ook Draupadī redden. Hij kan niet onverschillig blijven, als een *bhakta* Hem ergens in de wereld roept. Zou Hij dat wel doen, zou Hij Zijn naam, *bhakta-vātsalya*, Hij die Zijn toegewijde genade geeft, moeten opgeven. Hij moet voor alle toegewijden zorgen, zelfs als Hij zoveel *rasa* in Vṛndāvana ervaart. Dit is ook een reden, waarom Hij naar Mathurā is gegaan.

Er is nog meer. Kṛṣṇa heeft beloofd, "*ye yathā mām prapadyante tāṁs tathaiva bhajāmy aham* – in overeenstemming met de diensten, die Mijn toegewijden Me hebben verleend, zal Ik hen moeten aflossen" (*Bhāgavad-gītā* 4.11). Alleen aan de *gopīs* kon Hij deze belofte niet houden. Aan iedereen kon Hij deze belofte houden, maar aan de *gopīs* was het totaal niet

mogelijk. Er is zeker geen vergelijking te maken tussen welke toegewijde in de wereld dan ook en de Vrajavāsī's. Niemand kan worden vergeleken met Moeder Yaśodā, Subala, Śrīdāma of met de *gopīs*, zoals Lalitā en Viśākhā. Er is geen equivalent.

Anderzijds hadden Devakī en Vasudeva in hun voorgaande leven als Sutapā en Pṛṣṇi ook zeer zware soberheden uitgevoerd. Ze hadden hun hoofd op de grond gezet en stonden op één hand met hun voeten in de lucht. Ze haalden geen adem en dronken geen water tijdens de hitte van de zomer, de kou van de winter, het regenseizoen enzovoort. Dit hebben ze meer dan zestigduizend jaar volgehouden. Dhruva had zijn soberheden gedurende zes maanden uitgevoerd en de laatste maand heeft hij zelfs gevast van lucht. Maar Sutapā en Pṛṣṇi hebben dit meer dan zestigduizend jaar gedaan. En nu, in de gedaanten van Vasudeva en Devakī, riepen ze [Kṛṣṇa] aan. Zou Kṛṣṇa dat niet hebben gehoord? Dat moet Hij hebben gehoord. Dit was nog een andere reden, waarom Hij naar Mathurā moest gaan.

Nu ga ik de tweede vraag beantwoorden. Als Kṛṣṇa Zijn reden om naar Mathurā te gaan had vervuld, namelijk om Vasudeva en Devakī te redden en Kāmsa te vermoorden, had Hij daarna moeten terugkeren naar Vṛndāvana. Maar hoe moest Hij dat doen? De Yaduvāsī's en Mathurāvāsī's hadden zich vanwege hun angst voor Kāmsa overal verspreid en het hele koninkrijk lag in disorde. Kṛṣṇa heeft het koninkrijk daarom aan Ugrasena Mahārāja gegeven en hem tot koning gekroond. Maar Ugrasena had een hoge leeftijd en was mach-

teloos, dus Kṛṣṇa moest Zelf de zaken van het koninkrijk waarnemen.

Kaṁsa had twee vrouwen: Asti en Prāpti. Ze gingen naar hun vader Jarāsandha, een hele grote demoon nog sterker dan Kaṁsa, Duryodhana en alle anderen bij elkaar en ze zeiden tegen hem, dat zijn schoonzoon, Kaṁsa, door Kṛṣṇa zonder reden was vermoord en dat hij onschuldig was. Ze beweerden, dat Kaṁsa gewoon op de troon had gezeten, toen Kṛṣṇa plotseling omhoog sprong, hem vastgreep en hem zonder reden had vermoord. Jarāsandha was niet blij om dat te horen. Hij verzamelde zijn soldaten en dat waren er meer dan in het leger van de Mahābharata, miljoenen, en viel Mathurā aan, niet één keer maar achttien keer.

Kṛṣṇa besloot daarom, “Wat zou er gebeuren, als Ik naar Vraja zou gaan? Iedereen zou daar door Jarāsandha worden vermoord.” Dus Hij kon er niet naartoe gaan. Hij wilde gaan, maar Hij dacht, als Jarāsandha dit te weten komt, denkt hij, “Al die Vrajavāsi’s worden echt liefgehad door Kṛṣṇa; ze zijn Hem zo dierbaar en daarom moet ik Vṛndāvana in puin leggen.” In Vṛndāvana waren geen soldaten, geen leger, geen verdedigingsfort – in het geheel geen bescherming – en de Vrajavāsi’s zijn geen krijgers. Ze zijn heel onschuldig; ze hoeden eenvoudig de koeien. Jarāsandha was in staat geweest om heel Vṛndāvana in één dag in puin te leggen.

Nanda Bābā kende de situatie ook en toen Kṛṣṇa bij hem kwam, nadat Kaṁsa was vermoord, fluisterde Hij in zijn oor, “Maak je geen zorgen. Ik kom terug. Nadat Ik Jarāsandha en al die andere demonen heb vernietigd, kom Ik terug. Ik moet wel. Maar als Ik nu zou gaan, komt Jarāsandha dat te weten

en even later zullen zijn soldaten de Vrajavāsī's aanvallen en alles in Vṛndāvana kort en klein slaan. Ik ben niet in staat je te redden. Er is daar geen vesting, geen leger, niets.”

Er was nog een andere reden, waarom Kṛṣṇa niet naar Vṛndāvana is terug gegaan. Vasudeva en Devakī wisten heel goed, dat iemand, die ergens naartoe gaat om een taak of een plicht uit te voeren, terugkeert naar zijn plek, zodra zijn taak is volbracht. Op dezelfde manier zou Kṛṣṇa, die uit Vṛndāvana was gekomen en naar Vṛndāvana zou terugkeren, nooit meer naar Mathurā en Dvārakā komen. Maar als Kṛṣṇa zou zeggen, “Ik ga naar Indraprastha, Ik ga naar Mithilā, Ik ga hier naartoe en daar naartoe,” zouden Vasudeva en Devakī geen enkel bezwaar hebben gehad. Ze zouden zeggen, “Goed, Je kunt gaan en kom snel terug.” Maar als Kṛṣṇa toestemming van Devakī en Vasudeva had gevraagd om snel naar Vṛndāvana te gaan en weer terug te komen, zouden ze zich ernstige zorgen hebben gemaakt en in tranen zijn uitgebarsten. Ze zouden helemaal geen antwoord en geen toestemming hebben gegeven. Waarom niet?

Vṛndāvana is *rasamayī-bhūmi* (het land van eeuwige liefdevolle relaties). Devakī en Vasudeva wisten, dat Kṛṣṇa er niet naartoe zou gaan om een of andere plicht of taak te verrichten en dat Hij volkomen verzonken zou raken in *rasa* (transcendente smaken), indien Hij wel zou gaan. Kṛṣṇa Zelf is *rasa* en de *gopas* en *gopīs* zijn ook *rasa*. Daardoor zou Hij niet terugkeren. Als Kṛṣṇa zou vragen, “Mag Ik naar Vṛndāvana gaan?” zouden Devakī en Vasudeva bitter beginnen te huilen. Niet alleen Devakī en Vasudeva zouden huilen, maar ook alle Mathurāvāsī's zouden voelen, dat ze diezelfde dag

nog zouden sterven. Dit is de reden, waarom Hij niet naar Vṛndāvana kon gaan, ook al wilde Hij soms gaan.

Als Kṛṣṇa zo nu en dan naar Vṛndāvana was gegaan en de Vrajavāsi's had gezien, zou het voor Hem gemakkelijk zijn geweest om terug te keren, want Vṛndāvana ligt op een afstand van slechts twee vingerlengten van Mathurā. De twee plaatsen liggen zo dicht bij elkaar, dat hun grenzen elkaar raken. Afgezien daarvan [indien Hij dat had gewild], had Hij in een minimum van tijd zelfs naar Goloka Vṛndāvana, Mithilā of Dvārakā kunnen gaan. Waarom kon Hij dan niet voor een uur of twee naar Vṛndāvana gaan? Hij is nooit gegaan. Waarom niet? Als Hij slechts een moment zou teruggaan, zou het gevoel van afgescheidenheid van de *gopīs* en de *gopas* honderdduizenden keren toenemen en het zou niet afnemen. Waarom niet? Als in een lamp een vlam brandt, kan de vlam door een zuchtje wind gemakkelijk worden gedoofd, maar kan een vuur, dat erg groot is, zoals een bosbrand, door de wind worden gedoofd? Integendeel, de wind wakkert het vuur juist steeds verder aan.

Het vuur van afgescheidenheid in het hart van de *gopīs* en *gopas* is hetzelfde. Het is geen klein vlammetje van een gheelamp, dat langzaam uitdooft. Als je een gietijzeren pan op een fornuis zet, wordt de pan roodgloeiend en als je er dan een druppel water op gooit – wat gebeurt er dan? ‘Chhhhhunt.’ Als dat water over jou heenspat, ben je verbrand. Het vuur van het gevoel van afgescheidenheid in Vṛndāvana is hetzelfde. Als Kṛṣṇa daar eventjes of voor één of twee dagen naartoe was gegaan, hadden de Vrajavāsi's nog meer in brand gestaan. En nadat Hij zou zijn vertrokken, waren ze meteen dood ge-

gaan. Ook om deze reden is Hij niet naar Vrindavana teruggegaan.

De tegengestelde gevoelens van Mathurā en Vrindavana

Je zou kunnen zeggen, dat Kṛṣṇa Zijn vader, moeder en de *gopīs*, *sakhās* en *gopas* naar Mathurā zou kunnen brengen, maar dat zou tot een gevaarlijke situatie kunnen leiden; er zou enig gevaar kunnen dreigen. Welk gevaar? *Rasa-saṅkṣāta*, het gevaar van overlappende *rasas*, een conflict van relaties en smaken. In Vrindavana is Kṛṣṇa een koeherdersjongen. Hij is alleen de zoon van Nanda Bābā, Hij draagt geen schoenen en geen parasol en Hij dient de koeien, Nanda Bābā en Yaśodā. In Mathurā heeft Hij geen fluit en geen stok bij Zich en Hij is daar geen koeherdersjongen. Daar is Hij een machtige *kṣatriya* koning. Welke soort koning? Hij is gelijk een keizer, of liever, keizer der keizers. Niemand kan Hem daar uitdagen. Maar in Vrindavana dagen alle Vrajavāsī's Hem uit.

Dus wat zou er gebeuren, als de Vrajavāsī's naar Mathurā zouden komen? Zou Kṛṣṇa Zijn pauweveer op Zijn hoofd kunnen dragen en Zijn fluit bij Zich kunnen hebben? Wat zou Hij moeten zeggen, als Nanda Bābā naar Mathurā zou komen? Tot wie zou Hij Zich moeten wenden als Zijn vader en moeder – Devakī en Vasudeva of Yaśodā en Nanda Bābā? En met wie zou Hij de nacht moeten doorbrengen – met de *gopīs* of met Satyabhāmā en Rukmiṇī? Ze zouden elkaar in de haren vliegen.

Śrīmad-Bhāgavatam (10.43.17) zegt, dat Kṛṣṇa in Mathurā *para-devatā*, Heer des heren, is voor de Yādava's. *Para-devatā* betekent *vṛṣṇinārṇ para-devateti*. Hij is Koning der koningen

en vererenswaardig voor alle Mathurāvāsī's. In Vṛndāvana is Hij *sva-jana*, eenvoudig de zoon van Nanda Bābā, eenvoudig de vriend van de koeherdersjongens en eenvoudig de geliefde van de *gopīs*. Hij is daar geen *para-devatā*. Geen enkele *gopa* vereert Hem. Yaśodā Maiyā heeft Hem nooit vereerd en de *gopīs* vereren Hem alleen met beledigingen. Ze zeggen tegen Hem, “Je bent *kālā* (zwart). Je bent een *lampāṭa* (rokkenjager), een *cora* (dief) en Jouw hart is zwart.” Dit is hun vereering. Wat zou er gebeuren, als de *gopīs* naar Mathurā zouden gaan en Kṛṣṇa op deze manier zouden behandelen in aanwezigheid van de Yādava's? Er zou geen oplossing zijn voor de problemen, die dat zou ontketenen.

In Mathurā is Kṛṣṇa voor alle Yādava's vererenswaardig, zelfs voor Uddhava, Akrūra en Koning Ugrasena. Maar in Vṛndāvana klimmen *gopas*, zoals Śrīdāma en Subala, op Zijn schouders en zeggen, “O mijn paard, schiet op, schiet op! Arre, arre, snel, snel, snel in galop!” Maar als Śrīdāma en Subala naar Mathurā zouden gaan en in aanwezigheid van de Yādava's van Kṛṣṇa hun paard maken, zou dat een groot probleem zijn.

Devakī en Vasudeva kunnen geen *praṇāma* (eerbetuiging) van Kṛṣṇa aanvaarden. Waarom niet? Zij geloven, dat Hij de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is en daarom hebben ze eerbied en ontzag voor Hem. Ze hebben Zijn gedaante met vier armen gezien. In Vṛndāvana daarentegen zegt Nanda Bābā tegen Kṛṣṇa, “Oh, ga mijn *padāukā* (schoenen) halen.” Kṛṣṇa zet die schoenen op Zijn hoofd en gaat dansend naar Zijn vader. Maar als Nanda Bābā in Mathurā zou wonen en tegen Kṛṣṇa in aanwezigheid van de Yādava's zou zeggen, “O

mijn zoon, ga Jij mijn schoenen eens halen,” zou Hij dan die schoenen komen brengen? Hij zou niet weten, wat Hij moest doen.

Bovendien is Kṛṣṇa in Vṛndāvana bij de *gopīs*, zoals Rādhikā, Lalitā en Viśākhā. Kan Hij in Mathurā met Rādhikā op schoot zitten en *rasa-līlā* uitvoeren in aanwezigheid van de Yādu’s? Kan Hij de voeten van Rādhikā masseren, waar ze bijzitten? Dat kan Hij niet maken. Dit is *rasa-sankula*, een opeenstapeling van verschillende smaken en relaties. Hoe zou Kṛṣṇa al deze dingen met elkaar in overeenstemming moeten brengen? Hij zou voor een dilemma komen staan. Daarom heeft Hij niemand uit Vṛndāvana naar Mathurā gehaald.

Kṛṣṇa denkt, “Wat moet Ik doen?” Door omstandigheden kan Hij niet naar Vṛndāvana gaan. Als Hij echter af en toe Zijn koerier stuurt om Zijn vader en moeder te troosten, kan Zijn koerier daar meteen iets leren. Dit is de belangrijkste reden, waarom Kṛṣṇa Uddhava er naartoe stuurt: opdat hij kan worden toegelaten tot de school van de *gopīs*. Kṛṣṇa denkt, dat Uddhava in die school dient te worden toegelaten en daar de waarheden van *prema* kan vernemen. Hoewel Uddhava deze waarheden niet kan realiseren, kan hij proberen ze te leren; hij moet er naartoe gaan en worden toegelaten. Lalitā en Viśākhā zijn de docenten en Śrīmatī Rādhikā is de professor. Kṛṣṇa denkt, dat Uddhava tot dat college moet worden toegelaten om de waarheden van hun *prema* te leren kennen. Hoewel Uddhava deze waarheden niet kan realiseren, kan hij proberen ze te leren. Dus hij moet er naartoe gaan en worden toegelaten.

Uddhava kan onmogelijk alle klinkers en medeklinkers (*svara* en *vyañjana*) van Vṛndāvana kennen; hij kan dat nooit leren. Hij hoeft maar twee en een halve lettergrepen te kennen: *prema*. [In geschreven Sanskriet heeft het woord *prema* twee en een halve lettergrepen.] In het Engels bestaat geen woord, dat ermee overeen komt.

Op deze manier stuurde Kṛṣṇa Uddhava naar Vṛndāvana, zodat hij iets over *prema* zou leren. Kṛṣṇa dacht, “Wanneer deze koerier bekwaam wordt, komt hij hier terug en kan Ik een deel van Mijn ellende met hem delen. Daarom moet hij er naartoe worden gestuurd.” De belangrijkste reden om Uddhava te sturen was niet, omdat hij een koerier nodig had, maar Hij wilde, dat Uddhava iets van *vraja-prema* kon realiseren. “Wanneer hij terugkomt en Mij ziet huilen, kan hij zich realiseren, waarom Ik zit te huilen en waarom Ik zoveel te lijden heb en dan kan Ik iets van Mijn lijdensweg met hem delen.”

Hoe begrijpen we deze verheven onderwerpen

We moeten beginnen bij het begin,

*vāco vegam manasaḥ krodha-vegam
jihvā-vegam udaropastha-vegam
etān vegān yo viśaheta dhīraḥ
sarvām apīmām pṛthiviṁ sa śiṣyāt*

Sri Upadeśāmṛta (1)

Een wijs en zelfbeheerst persoon, die de impuls om te spreken, de onrust van de geest, de aanzet tot woede, de heftigheid van de tong, de aandrang van de maag en de drift van de genitaliën kan beheersen, kan de hele wereld instructies geven. Met andere

woorden, iedereen kan een leerling worden van een dergelijk zelfbeheerst persoon.

*dadāti pratigrhṇāti
guhyam ākhyāti pṛcchati
bhukte bhojayate caiva
ṣaḍ-vidhaṁ prīti-lakṣaṇam*

Upadesāmṛta (4)

De zes symptomen van liefdevolle associatie met toegewijden zijn: aan zuivere toegewijden artikelen aanbieden in overeenstemming met hun behoeften; het aanvaarden van *prāsādi* of restant artikelen gegeven door zuivere toegewijden; met toegewijden delen van vertrouwelijke realisaties met betrekking tot *bhājana*; met grote liefde de *prasādam* aangeboden door toegewijden eren en het liefdevol voeden van toegewijden met *prasādam*.

Dit bevat zoveel belangrijke principes. En vervolgens,

*tan-nāma-rūpa-caritādi-sukīrtanānu-
smṛtyoḥ krameṇa rasanā-manasī niyojya
tiṣṭhan vraje tad-anurāgi-janānugāmī
kālaṁ nayed akhīlam ity upadeśa-sāram*

Upadesāmṛta (8)

Terwijl je in Vraja woont als een volgeling van de eeuwige inwoners van Vraja, die beschikken over inherent spontane liefde voor Śrī Kṛṣṇa, dient men al zijn tijd te besteden aan het bedachtzaam chanten en herinneren van achtereenvolgens Kṛṣṇa's namen, gedaante, kwaliteiten en spel. Dit is de essentie van alle instructie.

[Na de lezing werd een toneelstuk opgevoerd uit *Bṛhad-bhāgavatāmṛta*. In dat toneelstuk had Kṛṣṇa in Dvārakā zoveel heimwee naar de Vrajavāsī's, dat Hij geen van Zijn dagelijkse plich-

ten kon vervullen. Hij viel flauw en werd toen overgebracht naar Nava-Vṛndāvana (Nieuw Vṛndāvana in Dvārakā) en werd aangekleed als *gopa* met pauweveer en fluit. Toen Hij weer bij bewustzijn was gekomen, sprak Hij tegen de *mūrtis* van de Vrajavāsi's. De Dvārakāvāsi's, die hiervan getuige waren, verbaasden zich. Na het toneelstuk gaf Śrīla Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja uiting aan zijn waardering en gaf commentaar op de betekenis van dit stuk.]

Kṛṣṇa is in Vṛndāvana zo ontzettend mooi. In Dvārakā is Hij niet zo mooi als in Vṛndāvana. Vrajendra-nandana Kṛṣṇa is honderduizenden keren mooier dan Dvārakādhiṣa Kṛṣṇa. Zelfs Padmā, een oude dame van honderdtien jaar (de moeder van Kaṁsa en de kuise echtgenote van Koning Ugrasena), werd wellustig, toen ze Kṛṣṇa zag, en wilde Hem omhelzen, laat staan dat anderen dat willen. Satyabhāmā, Rukmiṇī en de andere koninginnen verloren hun zelfbeheersing. Kṛṣṇa is zo mooi, Hij is de essentie van alle schoonheid. Hij is *manmatha manmatha*, Cupido der cupido's.





Deel Twee -
Uitleg van liederen gecomponeerd door
Srila Bhaktivinoda Thakura



❀ Yaśomatī-nandana ❀

*yaśomatī-nandana, vraja-vara-nāgara,
gokula-rañjana kāna
gopī-parāṇa-dhana, mādana-manohara,
kāliya-damana-vidhāna (1)*

Kṛṣṇa is de lievelingszoon van Moeder Yaśodā, de grote held van Vraja, de heerlijkheid van Gokula en Kāna [een koosnaam voor Kṛṣṇa]. Hij is de schat van het leven van de *gopīs*, de verleider van Cupido en de straffer van de slang Kāliya.

*amala harināma amiya-vilāsā
vipina-purandara, navīna nāgara-vara,
vaṁśī-vadana, suvāsā (2)*

Deze smetteloos heilige namen zijn beladen met Kṛṣṇa's ambrosijnen spel en vermaak. Hij is de koning van het bos van Vraja en de allerbeste jonge minnaar. Hij houdt de fluit aan Zijn mond en draagt bijzonder mooie kleding.

*vraja-jana-pālana, asura-kula-nāšana,
nanda-godhana-rākhovālā
govinda, mādharma, navanīta-taskara,
sundara nanda-gopālā*

Hij is de instandhouder van de inwoners van Vraja, de moordeenaar van allerlei demonen en de beschermer van de kudde koeien van Nanda Mahārāja. Hij is Govinda (de schenker van plezier aan de koeien, *gopas* en *gopīs*) en Mādhava (de metgezel van de hoogste Lakṣmī). Hij is een boterdief en de prachtige koeherderszoon van Nanda.

*yāmuna-taṭa-cara, gopī-vasana-hara,
rāsa-rasika kṛpāmaya
śrī-rādhā-vallabha, vṛndāvana-nāṭavara,
bhaktivinoda-āśraya (4)*

Hij slentert langs de oever van de Yamunā Rivier. Hij is de dief, die de kleding van de jonge *gopīs* steelt en Hij geniet van de *rasa* van de *rāsa* dans. Hij is vol genade, de geliefde van Śrīmatī Rādhikā, de beste danser van Vṛndāvana en de toevlucht van Bhaktivinoda.

De zoete namen van Kṛṣṇa

Wanneer je zingt, probeer dan de betekenis van de tekst te volgen. Van alle *kīrtanas* zijn *Yaśomatī-nandana* en *Vibhāvarī śeṣa, āloka-praveśa, nidrā chāḍī' uṭho jīva, bolo hari hari, mukunda murāri, rāma kṛṣṇa hayagrīva* zeer verheven liederen. In de tijd van Prabhupāda Śrīla Bhaktisiddhanta Sarasvatī Ṭhākura werd niet iedereen toegestaan om deze *kīrtanas* te zingen. Alleen zeer gevorderde toegewijden mochten ze zingen, verder werden ze niet gezongen. De emoties en gevoelens ervan zijn zeer verheven. *Yaśomatī-nandana* is de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, Kṛṣṇa, overdekt met *mādhurya* (lieftalig menselijk spel en vermaak). Hij wordt hier niet aangesproken als de Allerhoogste Persoonlijkheid; alleen als *Yaśomatī-nandana*. Hij wordt zelfs niet *Nanda-nandana* genoemd.

Nanda-nandana is een hele lieve naam, maar volgens mij is *Yaśomatī-nandana* zelfs nog liever. Hoezo? De toewijding en *vātsalya* (ouderlijke liefde) van *Yaśodā* is superieur aan die van *Nanda Bābā*. De twee kunnen eigenlijk niet worden vergeleken, maar degenen in *taṭastha* (neutrale positie) kunnen

ze wel vergelijken. Iedere metgezel van Kṛṣṇa in Vraja ziet zijn specifieke *rasa* als hoogst verheven.

Wie is Yaśomati-nandana? Hij is die Kṛṣṇa, die altijd huilt om boter en *capātīs* te krijgen. Ook al huilt Hij, soms zegt Yaśodā, “Ik zet Jou niet op schoot en ik geef Jou nooit meer melk.” Kṛṣṇa gooit Zich dan op de grond, rolt door het zand en roept, “*Maiyā rī, Maiyā rī! Māi dūdha pīyūṅgā* – O Moeder, O Moeder! Ik wil melk drinken.”

Yaśodā antwoordt, “Oh, Je kunt niet bij mij op schoot komen zitten. Je bent nu een dief, een inbreker, geworden. Ik geef Jou nooit meer melk.”

Kṛṣṇa huilt bitter. Soms komt Nārada langs en ziet deze scène. Hij denkt, “Oh, wat is Yaśodā fortuinlijk. Al is Kṛṣṇa de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, zij denkt, dat Hij haar zoon is. Ze pakt Kṛṣṇa vast en waarschuwt Hem, ‘Dat mag Je niet doen.’ Ze straft Hem en zegt, ‘Ik geef Jou geen melk meer.’”

In de ogen van Śrī Nārada is Kṛṣṇa niet Yaśodā-nandana. Hij is volgens hem de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods, *sarva-kāraṇa-kāraṇam*, de oorzaak der oorzaken. Nārada heeft in zijn leven het menselijke *lilā* van Kṛṣṇa nooit gezien en nu ziet hij het in Vraja. Yaśodā bindt Kṛṣṇa soms vast aan een grote vijzel en even later zit ze uren lang te huilen.

Op verzoek van Yaśodā komt Śrīmatī Rādhikā naar het huis van Nanda Bābā om te koken, dus Yaśodā betreft Rādhikā in die dienstverlening. Wanneer Rādhikā naar haar huis komt, onderhoudt en voedt Yaśodā Haar, zelfs beter dan ze Kṛṣṇa voedt en onderhoudt. Yaśodā geeft Haar soms iets te eten en dan wordt Rādhikā verlegen. Yaśodā vraagt dan, “Oh,

waarom ben Je zo verlegen? Je bent mijn dochter. Je bent mij even dierbaar als Kṛṣṇa. Je moet niet denken, dat er verschil is. Ik ben zelfs meer op Jou gesteld dan Jouw moeder, Kīrtikā.”

Wisten jullie, dat Yaśodā groter is dan Kīrtikā? Kīrtikā houdt van Rādhikā, maar niet zoveel als Yaśodā van Haar houdt. Yaśodā houdt niet van Haar als een dochter, maar als een pas getrouwde schoondochter. Yaśodā zou willen, dat Rādhā en Kṛṣṇa gingen trouwen en dat is de reden, waarom ze zoveel liefde voor Haar koestert. Als we een vergelijking zouden maken, zien we volgens mij, dat Yaśodā meer van Rādhikā houdt dan van Kṛṣṇa. Zonder Yaśodā zou er geen liefvallig spel en vermaak kunnen zijn. Zij organiseert Hun ontmoeting, alsof ze niets afweet van Hun liefdevolle uitwisselingen.

Vraja-vara-nāgara. Wie is Hij? Yaśodā-nandana. *Nāgara* en *nāgarī*, minnaar en beminde. Kṛṣṇa speelt overal en Hij is de grootste geliefde van de *gopīs*.

Gokula-rañjana-kāna. Gokula, *gopa kula samūha*. *Samūhe* betekent alle groepen: groepen *gopas*, groepen *gopīs*, groepen koeien, groepen koeherdersjongens en groepen kalveren. Wat speelt zich af in Gokula? Kṛṣṇa speelt overal en voert *vilāsa* uit, spel en vermaak. Hij gaat de koeien hoeden, maar waarom doet Hij dat? Hiermee heeft Hij een bijbedoeling. Zijn overweging is, “Als ik ga, is iedereen ervan overtuigd, dat Ik koeien ga hoeden.”

Maar waarom gaat Kṛṣṇa eigenlijk op stap? Alleen om de *gopīs* te zien. In westerse landen gaan jongens en meisjes rechtstreeks met elkaar om en dat is niet zo bijster goed. Maar

de geheime manier, waarop de *gopīs* Kṛṣṇa ontmoeten, verstoppen en ontmoeten, maakt Kṛṣṇa zo gelukkig. De *gopīs* kunnen Kṛṣṇa alleen met grote moeite ontmoeten, waarbij ze zich niets aantrekken van hun vader, moeder, schoonvader, buren, enzovoort. Op die manier komt Kṛṣṇa hen tegen en voert *rasa* met hen uit. Daarom is Hij *nāgara* (een held, een minnaar). Wie is *kāna*? Kanhaiyā is Kṛṣṇacandra.

Gopī-parāṇa-dhana. Kṛṣṇa is de ziel (*prāṇa*, ziel) en het leven van de *gopīs* en de *gopīs* zijn ook de ziel en het leven van Kṛṣṇa. Beide zijn waar. Zonder Kṛṣṇa kunnen de *gopīs* niet in leven blijven. Weten jullie, wat er van de *gopīs* terecht kwam, toen Kṛṣṇa naar Mathurā ging? We zullen slechts een tipje van dit vertrouwelijke onderwerp oplichten. Ik zou meer willen vertellen, maar ik kan dat niet doen. Ik bewaar het voor de toekomst. Ik kan het niet helemaal uitleggen tijdens mijn verblijf hier eens per jaar. We zullen hiermee doorgaan in de volgende twee, vier, zes, acht jaar.

Yaśodā is ook een *gopī*. Alle koehedersvrouwen, zowel jong als oud, zijn *gopīs*. Maar Lalitā, Viśākhā en anderen, zoals zij, zijn *gopīs* naar wie in deze context wordt verwezen. Wat is de betekenis van *gopī*? Iemand, die Kṛṣṇa in het geheim in haar hart kan houden. Zij, die Kṛṣṇa niet uit haar hart kan zetten, is een *gopī*.

Madana-manohara. Kṛṣṇa is de Cupido van cupido van cupido van cupido. Hij is *manmatha manmatha* (de gedaante van Kṛṣṇa, die het hart van Cupido verleidt, die het hart van anderen opwindt). Śrīmatī Rādhikā is *cupidā*. *Cupidā* betekent iemand, die honderdduizenden keren verleidelijker is dan Cupido der cupido's.

Kāliya-damana-vidhāna betekent ‘de straffer van de Kāliya slang.’ Het is opmerkelijk, dat Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura *kāliya-damana-vidhāna* (in dit lied) heeft binnen gebracht. Voorheen heeft hij alleen aan liefdallig spel en vermaak gereferend, dus waarom heeft hij hier slangengif naar binnen gebracht. Het betreft hier in feite geen vergif. Dit was het eerste spel, waarin Kṛṣṇa de *gopīs* om de tuin kon leiden en hen tot Zich kon aantrekken. De *gopīs* waren zes of zeven jaar oud en Kṛṣṇa was acht. Kṛṣṇa wilde indruk op hen maken. “Moeten jullie eens zien, hoe dapper Ik ben.” Hij danste op de koppen van Kāliya alleen om hen te laten zien, “Kijk eens, hoe bekwaam en moedig Ik ben.” Daarom is *kāliya-damana-vidhāna* geen gevaarlijk of ruw spel.

Amala harināma amiya-vilāsā. Waarom heeft Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura deze woorden tot uitdrukking gebracht? Wat is hun betekenis? Kṛṣṇa heeft Zijn totale macht, Zijn liefdalligheid en al Zijn ambrozijnen spel en vermaak in Zijn naam gelegd. Als je *harināma* chant, komen Yaśomati-nandana, Vraja-varo-nāgara, Gokula-rañjana kāna en Gopī-parāṇadhana er allemaal aan. Ze zijn aanwezig in *harināma* voor degenen, die de zuivere naam chant met het gevoel een relatie met Kṛṣṇa te hebben. Welke relatie? “Kṛṣṇa is mijn *prāṇadhana*, de rijkdom van mijn leven.” Met die relatie. Dan gaan al het spel en vermaak, die ik uiteen heb gezet, zich heel snel in je hart manifesteren. Dit is het proces. *Amala harināma*. Je moet niet denken, dat dit louter woorden zijn.

Amala betekent ‘zuiver’, *amiya* betekent ‘nectar’ en *vilāsa* betekent ‘dansen en zingen in *rasa* en op schommels spelen, terwijl iedereen *mallāra-rāga* en zoveel andere melodieën

zingt'. Soms houdt Kṛṣṇa de schommel Zelf onder controle. Terwijl Rādhikā op de schommel zit, schommelt Hij Haar heel hoog de lucht in zonder Haar vast te houden. Dan wordt Ze bang en roept, “Oh, stop! Stop! Stop!” Maar Kṛṣṇa stopt niet. Haar sluier en rokken vliegen alle kanten uit en in Haar angst grijpt Ze Zich stevig vast aan Kṛṣṇa. Dit is precies, wat Hij wil. Dit is *amiya-vilāsa*. Er zijn vele soorten *vilāsa* en die staan allemaal beschreven in *Govinda-lilāmṛta* en andere boeken. Al deze *amiya-vilāsā*, ambrozijnen spel en vermaak, ligt vast in *harināma*.

Vipina-purandara, navīna nāgara-vara. Vipina-purandara. Kṛṣṇa is de Indra (*purandara*) van Vṛndāvana (*vipina*, of bos). Indra betekent hier ‘de hoogste’. Een van de namen van Kṛṣṇa is Indra en Hij heeft deze naam aan de halfgod Indra gegeven. Kṛṣṇa’s naam is ook Rāma en die heeft Hij min of meer uitgedeeld aan Balarāma en Dāśarathi Rāmacandra. Alle namen in de hele wereld behoren Kṛṣṇa toe. Wie is Dharaṇi-dhara (Hij die de Aarde optilt)? Dat is Kṛṣṇa – en Hij heeft deze naam aan Anantadeva gegeven. Wiens naam is die van Baladeva? Die naam is van Kṛṣṇa, maar Hij heeft deze naam en al Zijn namen aan zoveel anderen uitgedeeld.

Vipina-purandara, navīna nāgara-vara. Kṛṣṇa is altijd nieuw; daarom zegt Rādhikā tegen Lalitā, “O Lalite, kun je Me zeggen, wie die zwarte figuur is? Ik heb Hem nooit eerder in Mijn leven gezien. En wie is die persoon, die nu fluit speelt? En wie is die jongen op het schilderij, dat Citra heeft gemaakt? Oh, nu wil Ik zelfmoord plegen. Ik ga zeker zelfmoord plegen, want Indiase vrouwen zijn zeer kuis, maar Ik heb Mijn liefde en aandacht over drie personen verdeeld. De

ene is degene, die zachtjes op Zijn fluit speelt, een andere is die zwarte persoon, die Ik zojuist heb gezien, en de derde is degene in deze afbeelding. Op die manier is Mijn liefde over drie persoonlijkheden verdeeld, dus Ik moet sterven. Ik moet sterven.”

Lalitā zegt dan tegen Haar, “Je moet niet sterven. De zwarte figuur, degene die op Zijn fluit speelt en de persoon in deze afbeelding zijn alle drie dezelfde.”

Kṛṣṇa is daarom *nava-navaya* – altijd *navīna nāgara vara*, altijd fris en nieuw.

Vaṁśī vadana suvāsā. Vaṁśī vandana. Er ligt altijd een fluit aan Kṛṣṇa’s lippen. Zelfs wanneer Hij slaapt, ligt Zijn fluit in de buurt. Hij stopt hem soms in Zijn broekband, wanneer Hij gaat slapen. Vanaf het moment van Zijn geboorte totdat Hij Vṛndāvana verliet, heeft Hij Zijn fluit geen moment kunnen opgeven. Toen Hij naar Mathurā ging, gaf Hij Zijn fluit aan Śrīmatī Rādhikā in bewaring. Huilend zei Hij tegen Haar, “Wanneer Ik terugkom, moet Je Me Mijn fluit teruggeven.”

Suvāsā. Kṛṣṇa draagt een pauweveer op Zijn hoofd en Hij staat in een drievoudig gebogen houding, Zijn ogen staan helemaal scheef en Zijn wangen zijn erg mooi, erg mooi. Zijn schoonheid kan met niets worden vergeleken. Kṛṣṇa kan alleen met Zichzelf worden vergeleken.

Vraja-jana pālana. Kṛṣṇa onderhoudt de Vrajavāsī’s. Hoe doet Hij dat? Hij vermoordt Pūtanā, Aghāsura, Bakāsura, Kamsa en alle andere demonen. Hij onderhoudt hen allemaal ook met liefde en genegenheid. *Asura-kula-nāśana.* Met Zijn liefvallige spel en vermaak vermoordt Hij alle demonen. *Nan-*

da-godhana-rākhawālā. Hij beschermt altijd *nanda-godhana*, de koeien van Nanda Bābā en van anderen.

Govinda, mādhaba, navanīta-taskara, sundara nanda-gopālā. Indra heeft Kṛṣṇa de naam Govinda gegeven, omdat Hij van de *gopas, gopīs* en alle anderen houdt. Mādhaba betekent, dat Hij de echtgenoot is van Mādhavī, Rādhikā. Hier betekent Mā of Mādhavī niet Lakṣmī; Rādhikā is superieur aan Lakṣmī evenals alle *gopīs* dat zijn.

Navanīta-taskara. Kṛṣṇa heeft zoveel honger en gretigheid voor de boter van de *gopīs*. Zelfs als Zijn moeder boter voor Hem bewaart, gaat Hij toch uit stelen. Als een *gopī* Hem boter aanbiedt, zegt Hij, “Ik heb geen honger. Ik wil het niet hebben.” En zodra ze wegloopt, gaat Hij snel haar huis binnen en steelt haar boter.

Yāmuna-taṭa-cara. Kṛṣṇa loopt altijd langs de oevers van de Yamunā. Waarom doet Hij dat? Hij heeft de *gopīs* beloofd, “Ik ga daar naartoe en jullie moeten daar ook naartoe komen. Ik zie jullie daar allemaal vroeg in de ochtend.” Hij zit daar altijd op de *gopīs* te wachten en de *gopīs* kunnen daar ook op Hem zitten wachten. Dan voeren ze samen allerlei spel en vermaak uit.

Gopī-vasana-hara. Kṛṣṇa pakte de kleding van de *gopīs* weg. Dit was geen schaamteloze daad. Ze waren erg jong; sommigen waren drie of vier en sommigen waren ouder. Kṛṣṇa Zelf was zeven jaar oud. Dus er was geen sprake van lust. Ze waren naakt in de Yamunā aan het baden, toen Kṛṣṇa zei, “Oh, jullie mogen dat niet doen. Het is een overtreding tegen Varuṇadeva, de god van de rivieren.” Misschien wilde Kṛṣṇa hen op de proef stellen om te zien, “Als Ik hen een instructie

geef, gehoorzamen ze Me dan of niet?” Waarom pakte Kṛṣṇa de kleding van de *gopīs* weg? Alleen hoog verheven toegewijden, die de *gopīs* volgen, kunnen dit weten en begrijpen. Wij kunnen dat niet begrijpen. Alles, dat Kṛṣṇa tegen de *gopīs* zegt, dat ze moeten doen, doen ze ook.

Wij kunnen niet eens onze *gurudeva* gehoorzamen. *Gurudeva* zegt tegen ons, “Je moet het op die manier doen,” en wij antwoorden, “Als ik het niet kan, wat dan?” Maar als *Gurudeva* zegt, “Spring,” moet je springen. Je moet weten, wat jouw *gurudeva* wil en ernaar handelen. Doe je dat niet, ben je een *baka*, een kraanvogel. De kraanvogel staat op één been, alsof hij zware soberheden uitvoert en zijn verstand eenpuntig gericht houdt. Waarom doet hij dat? Niet omdat hij gehoorzaam is aan een hogere autoriteit; hij wil eenvoudig vissen vangen.

Een discipel, die zijn *gurudeva* niet gehoorzaamt, lijkt op een kraanvogel. Je dient de wil en innerlijke gevoelens van jouw *gurudeva* te kennen en overeenkomstig te handelen. Ik wist altijd, wat mijn *gurudeva* wilde, zonder dat hij me iets hoefde te vragen, en ik volgde zijn wil op. Mijn *gurudeva* had een discipel genaamd Ānanda prabhu, die jonger was dan ik. Toen ik in Mathurā dienst verleende, diende hij hem daar ook. Hij wist precies, wanneer *Gurudeva* water wilde hebben en welke soort water hij wilde hebben. Hij wist, wanneer hij hem moest afkoelen, wanneer hij hem moest masseren, enzovoort. Hij kende zijn hart. Als een discipel het hart van zijn *gurudeva* niet kent, is hij geen *sevaka*, dienaar. Hij moet het hart van *gurudeva* kennen en ernaar handelen. We zien echter, dat leerlingen zoveel problemen hebben – iedere dag

nieuwe problemen. De *guru* moet zoveel verdragen. Leerlingen kunnen onder elkaar ruzie maken en zelfs met Gurudeva onenigheid hebben. Dergelijke discipelen lijken op de *baka*. Wij daarentegen moeten proberen *sevakas* te zijn.

Rāsa-rasika, kṛpāmaya. Kṛpamaya betekent, dat Kṛṣṇa vol genade is. Door Zijn grondeloze genade heeft Hij *rasa-līlā* met de *gopīs* uitgevoerd, die transcendent zijn evenals Hij. Hij is zo aardig geweest om Zijn genade rond te sprenkelen, zodat mensen in de hele wereld over dit spel en vermaak kunnen horen, gretigheid kunnen ontwikkelen en dan het proces kunnen volgen om *vraja-bhakti* te krijgen. Als *rāsa-līlā* niet was uitgevoerd geworden, hadden wij ons de liefde van Kṛṣṇa en de *gopīs* niet kunnen voorstellen. Daarom heeft Kṛṣṇa uit Zijn genade de *gopīs* met Zijn fluit bijeen geroepen.

Śrī-rādhā-vallabha vṛndāvana-naṭavara. Rādhā-vallabha betekent ‘Hij is de enige geliefde van Śrīmatī Rādhikā’. Er is geen beter bijvoeglijk naamwoord voor Kṛṣṇa dan Rādhā-vallabha. *Vṛndāvana-naṭavara* betekent, dat Hij *naṭavara* is, de beste danser van *Vṛndāvana*. Hij danst overal in *Vṛndāvana* en in het bijzonder in het hart van de *gopīs*.

Bhaktivinoda-āśraya. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura zegt, “Juist deze Kṛṣṇa is mijn *āśraya*, mijn toevlucht. Mag Hij zo goed zijn om altijd in mijn hart manifest te zijn.”

Ik heb maar een beknopte schets gegeven van de betekenis van deze *kīrtana*; hierin is al het spel en vermaak van Kṛṣṇa in *Vṛndāvana* aanwezig.

Dus probeer op deze manier *kīrtana* te doen. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura bracht de nacht door met zingen en zat constant te huilen. Soms maakte hij *purīs* en *kacorīs* en dan dacht

hij, “Kṛṣṇa voert nu *rasa* uit en daarna komt Hij hier naartoe, dus ik ga dit voor Hem klaarmaken.” Zijn innerlijke gevoel was dat van een *gopī*. Dit is ons doel. Probeer al deze juiste beoefeningen te doen en word hoge klasse toegewijden. Wees niet gehecht aan aardse zaken, vooral niet aan woede, wellust en problemen. Probeer je voeten op het hoofd van problemen te houden. Pak een bezem en probeer jouw verstand een lesje te leren. Het verstand is de enige *śatru*, vijand. Andere zijn geen *śatru*.



❀ Gurudeva! Kṛpā-bindu Diyā ❀

(Uit: Śaraṇāgati)

gurudeva!

*kṛpā-bindu diyā, karô ei dāse, tṛṇāpekṣā ati hīna
sakala-sahane, bala diyā karô, nija-māne sprhā-hīna (1)*

O Gurudeva, geef me een druppel genade en maak deze dienaar nederiger dan een blad gras. Geef me de kracht om alle situaties te verdragen en maak me vrij van ijdelheid.

*sakala sammāna, kôrite śakati, dehô nātha! jathājatha
tabe tô' gāibô, harināma sukhe, aparādha ha'be hata (2)*

Geef me de kracht, O Meester, om alle levende wezens op geschikte wijze te eerbiedigen. Dan zal ik de heilige namen van Śrī Hari op zegenrijke wijze kunnen chanten en worden mijn overtredingen weggevaagd!

*kabe henô kṛpā, labhiyā e jana, kṛtārtha hōibe nātha!
śakti-buddhi-hīna, āmi ati dīna, karô more ātma-sātha (3)*

Wanneer zal deze persoon die genade krijgen en in het leven succesvol zijn, O Meester? Ik ben verstoken van kracht en intelligentie en ik ben diep gevallen. Weest U zo goed en neem mijn ziel en maak me Uw eigen.

*jogyatā-vicāre, kichu nāhi pāi, tomāra karuṇā sāra
karuṇā nā hōile, kādiyā kādiyā, prāṇa nā rākhibô āra (4)*

Als ik mijn kwalificatie in ogeschouw neem, tref ik niets van waarde aan; Uw genade is de essentie van mijn bestaan. Indien U

niet genadig bent, zal ik huilend en huilend niet langer mijn leven in stand houden.

[Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja vroeg Baṅki-bihārī prabhu om de betekenis van het lied *Gurudeva! Kṛpā-bindu Diyā* uiteen te zetten.]

Baṅki-bihārī prabhu: Gurudeva! Geef me een druppel genade, maak me uw dienaar. O heer, maak me nederiger dan een grasspriet.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Als iemand jou beledigt, wat doe je dan?

Baṅki-bihārī prabhu: Dan probeer ik niet te vechten.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Spreek uit jouw hart.

Baṅki-bihārī prabhu: Ik zou me proberen te realiseren, dat dit voortkomt uit mijn eigen *karma*, uit mijn eigen beledigingen tegen anderen uit het verleden. En ik zou proberen te aanvaarden, dat dit het gevolg ervan is en dat het nu is vereffend en dat ik vanaf nu mijn fout niet meer zal herhalen.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Maar als iemand jou beledigt, beledig jij hem dan op jouw beurt, oog om oog? Wat doe je dan?

Baṅki-bihārī prabhu: Dan probeer ik hem niet op mijn beurt te beledigen en de cyclus in stand te houden.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Iemand hoeft niet in de cyclus te zitten. Hij kan beledigingen verdragen, maar hij neemt zich tegelijkertijd voor, “Ik ga niet langer met die persoon om, anders blijft hij me beledigen.” Hij heeft geen res-

pect meer voor die andere persoon, maar gaat hem boycotten en zegt, “Ik ga niet langer met die figuur om.” Is dat goed of verkeerd?

Banki-bihārī prabhu: Dat is verkeerd, want hij neemt geen verantwoording voor zijn eigen *karma*, dat dit heeft veroorzaakt. In plaats daarvan neemt hij wraak op een slinkse manier.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Als die ander een gevorderde toegewijde is, die *guru* en Vaiṣṇava’s dient, zou je hem dan eerbiedigen of niet? Moet je met hem associëren of niet? Bhaktivinoda Ṭhākura bidt vanuit zijn hart, “O Gurudeva, zegen me alstublieft, opdat ik zo verdraagzaam word, dat *sakale sammāna, korite śakati*, ik anderen met mijn hart kan eerbiedigen.” Probeer dit te realiseren. Het is zeer belangrijk.

Stel je een hoog kaliber Vaiṣṇava voor, zoals Śrī Abhirāma Gosvāmī, die jou straft. Kennen jullie Abhirāma Gosvāmī? Hij had een hele sterke zweep. Als hij blij was met iemands activiteiten en dienstverlening, raakte hij die persoon aan met zijn zweep en daarmee gaf hij hem al zijn genade, de realisatie van *prema*. Dus je moet proberen om te associëren met zuivere toegewijden en hen eerbiedigen. Als zij je willen helpen, kunnen ze je straffen, of van alles en nog wat doen.

Daarom bidt Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura, “*sakale sammāna, korite śakati, deha nātha* – ik moet alle anderen eerbiedigen.” Op welke manier? In overeenstemming met hun staat van ontwikkeling in het spirituele leven. Je kunt een *kaniṣṭha-adhikārī* niet het respect geven van een *uttama-adhikārī*. Als je iemand ongepast respect geeft, dan weet je er niets van af.

En als je hoge klasse toegewijden niet volgens hun kwaliteiten eerbiedigt, kun je allerlei overtredingen begaan. Daarom bidt Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura tot Gurudeva, “O Gurudeva, ik weet niet, hoe ik de Vaiṣṇava’s op de juiste manier moet respecteren. Geef me met uw genade alstublieft deze kwaliteit, zodat ik me kan realiseren, hoe ik het juiste respect moet betonen. Op die manier ben ik in staat ieder probleem te harmoniseren.”

Ik heb in mijn lezing zoveel dingen verteld en degenen, die geluk hebben, zullen al die dingen realiseren.

*sakala sammāna, kôrite śakati, dehô nātha! jathājatha
tabe tô’ gāibô, harināma sukhe, aparādha ha’be hata (2)*

*kabe henô kṛpā, labhiyā e jana, kṛtārtha hôibe nātha!
śakti-buddhi-hīna, āmi ati dīna, karô more āma-sātha (3)*

Baṅki-bihārī prabhu: Ik ben zo diep gevallen en verdorven, ik heb geen intelligentie, Gurudeva...

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Dient men dit vanuit het hart te zeggen, of alleen uiterlijk? Zegt Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura dit uit de grond van zijn hart, of zingt hij het alleen maar?

Baṅki-bihārī prabhu: Gurudeva heeft zulke hoge kwaliteiten, zoveel intelligentie en zoveel begrip over de manier, waarop hij ons kan helpen te worden zoals hij. Hij helpt ons hem te volgen, zodat we zijn hart kunnen begrijpen en ons hart zoals zijn hart kunnen maken.

*jogyatā-vicāre, kichu nāhi pāi, tomāra karuṇā sāra
karuṇā nā hôile, kādiyā kādiyā, prāṇa nā rākhibô āra (4)*

Hij zegt uit de grond van zijn hart, dat hij geen goede kwaliteiten in zichzelf aantreft. We zitten in feite vol met *anarthas*. We zijn eigenlijk gemaakt van alleen *anarthas*. Gurudeva verdrijft op genadevolle wijze die *anarthas* en vervangt ze door alle goede kwaliteiten.

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Wat bidt hij? *Gurudeva, kṛpā-bindu diyā.*

Baṅki-bihārī prabhu: Hij bidt, “Doe dit alstublieft voor me” en hij huilt. Hij voelt op een diepe en ernstige manier, “Ik zou liever mijn leven willen opgeven dan verder te leven zonder uw genade en vol *anarthas* te blijven zitten.”

Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: De toegewijde denkt met dit gevoel, “Ik heb totaal geen kwalificatie. Ik ben echt geen Vaiṣṇava, maar ik wil een Vaiṣṇava zijn en alle Vaiṣṇava’s eerbiedigen.” Als dit gevoel aanwezig is, zijn er geen fricties, ruzies en misverstanden tussen toegewijden. Dan zijn er helemaal geen problemen. Ik ben gekomen om dit punt aan alle toegewijden duidelijk te maken.

We mogen niet denken, “Oh, hij is [alleen] mijn *gurudeva*.” Degenen met een andere *guru* kunnen denken, “Hij is onze *gurudeva* en wij zitten in deze groep,” en anderen kunnen denken, “Wij zitten in die groep.” Een zuivere toegewijde zal dit nooit denken. Zijn liefde en genegenheid zijn transcendent, boven datgene van al die *kaniṣṭha-adhikāris*. Hij geeft anderen respect volgens hun mate van toewijding. Hij zal nooit denken, “Hij is rijk, hij is arm. Deze figuur geeft me geen geld, maar die andere geeft me zoveel geld en helpt me

met wereldse zaken.” Hoe denkt een zuivere toegewijde? Hij geeft anderen respect volgens hun niveau van toewijding.

Śrī Caitanya Mahāprabhu verleende ook op deze manier Zijn respect. Onze hele *guru-varga* had genegenheid en eerbied voor anderen in proportie tot hun liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa en *gurudeva*. Een gekwalificeerde *guru* zal nooit denken, “Deze persoon is mijn discipel, maar die persoon is de discipel van een andere *guru*; hij is de discipel van Śrīla Prabhupāda, hij is de discipel van Śrīla Śrīdhara Mahārāja, of Bon Mahārāja, of van iemand anders.” Hij zal nooit denken, “Hij is mijn leerling en daarom heb ik voor hem speciale genegenheid en genade, maar die andere is een leerling van Svāmī Bhaktivedānta, dus hij is niet welkom; hem moet ik op afstand houden.” Hij geeft gepast respect aan iedereen, zoals hier wordt beschreven, *sakale sammāna, korite śakati, deho nātha*. *Sakale* betekent ‘niet alleen in mijn groep’.

Een gekwalificeerde toegewijde staat boven al die bekrompenheid. Wij, derde klasse, bogus *kaniṣṭha-adhikārīs* daarentegen kunnen niet over ons hart verkrijgen, dat we iedereen gepast respect dienen te verlenen volgens hun niveau van liefde en genegenheid voor Kṛṣṇa, Śrī Caitanya Mahāprabhu, Śrī Nityānanda Prabhu en toegewijden. Maar als er problemen komen, moeten we aan *guru* en Vaiṣṇava’s denken en proberen de zaken in overeenstemming te brengen en nooit ruzie maken met elkaar. Anders voer je *āratī* uiterlijk met de gheelamp uit, maar niet met het hart en Gurudeva hoeft dergelijk eerbetoon niet te aanvaarden. Een *guru*, die niet bonafide is, kan zeggen, “Oh, heel goed. Zijn *āratī* voor mij werd uitgevoerd met vijf gheepitten, maar die andere toe-

gewijde gebruikte maar één gheepit, dus zijn *āratī* was niet goed. Een andere persoon deed het met zeven gheepitten, maar hij doet het maar met één. Hij respecteert me dus niet. En waar is mijn donatie? Is hier geen donatie? Die toegewijde heeft bloemen gegeven maar geen geld. En die andere gaf me ineens honderd dollar, maar die andere persoon heeft me niets gegeven. Hij is geen goede toegewijde.”

Een hoge klasse *guru* zal dit nooit denken. Hij kent het hart van zijn leerling en hoeveel genegenheid hij heeft voor Śrī Guru, Vaiṣṇava's, Śrī Gaurāṅga, Śrī Nityānanda Prabhu en Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa. Als een discipel *āratī* zonder lamp uitvoert, is dat geen probleem; hij doet het met zijn ogen en Gurudeva zal de *āratī* van zijn ogen aanvaarden. Dit is in feite *āratī*. Op die manier dient een toegewijde of discipel te zijn.

Een hoge klasse *guru* kan nooit blij zijn, als zijn leerlingen ruzie maken met andere toegewijden. Onze gemeenschap moet zeer verheven zijn. We moeten proberen elkaar te respecteren. Als iemand ons terecht wijst, is dat geen probleem. Dan moeten we denken, “Dit is mijn *karma*; dit is het gevolg van activiteiten in mijn voorgaande levens.” Anderzijds kunnen we ook zien, “Kṛṣṇa heeft dit zo geregeld om me verdraagzaamheid te leren.” We moeten proberen al die lessen te realiseren. Dan is mijn komst naar New Vraja een succes geweest.



❀ ‘Āmāra’ Bolite Prabhu! ❀

(Uit: Śaraṇāgati)

*‘āmāra’ bôlite prabhu! āra kichu nāi
tumi-i āmāra mātra pitā-bandhu-bhāi (1)*

O Heer, behalve Jij is er niets anders, dat ik mijn eigen kan noemen. Jij alleen bent mijn vader, vriend en broeder.

*bandhu, dārā, suta-sutā—tava dāsī-dāsa
sei tô’ sambandhe sabe āmāra prayāsa (2)*

Mijn vrienden, vrouw, zonen en dochters zijn allemaal Jouw dienaars en dienaressen. Mijn inspanningen voor hen zijn gebaseerd op die relatie alleen.

*dhana, jana, grha, dāra ‘tomāra’ bôliyā
rakṣā kôri āmi mātra sevaka hôiyā (3)*

Aangezien mijn rijkdom, familieleden, huis en bezittingen van Jou zijn, bescherm ik ze alleen als Jouw dienaar.

*tomāra kāryera tare upārjibô dhana
tomāra saṁsāra-byaya kôribô bahana (4)*

Ik zal geld verdienen voor Jouw dienstverlening en de onkosten van Jouw huishouden dragen.

*bhālô-manda nāhi jāni sevā-mātra kôri
tomāra saṁsāre āmi viṣaya-praharī (5)*

Ik ken goed noch kwaad; ik dien alleen. Ik ben slechts een wachter, die het belang van Jouw huishouden bewaakt.

*tomāra icchāya mora indriya-cālanā
śrāvaṇa, darśana, ghrāṇa, bhojana-vāsanā (6)*

Ik betrek mijn zintuigen – horen, zien, ruiken en proeven – in overeenstemming met Jouw wens.

*nija-sukha lāgi' kichu nāhi kōri āra
bhaktivinoda bōle, tava sukha-sāra (7)*

Ik doe niets meer voor mijn eigen plezier. Bhaktivinoda zegt, “Jouw geluk is de essentie van alles.”

Probeer deze uitleg met grote aandacht te horen. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft dit speciaal geschreven voor echtparen, zowel voor dames als heren toegewijden. Probeer dit in jullie dagelijkse routine toe te passen. Als je echt een toegewijde wilt zijn, kun je vanaf vandaag een dergelijke gelofte afleggen. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura is meer onze *śikṣā-guru* dan onze *dīkṣā-guru*.

Verleen diensten alleen aan degenen die Kṛṣṇa dienen

Als een echtgenote niet Kṛṣṇa bewust is, moeten we haar dan onderhouden of niet?¹ Als een vader zich niet in de lijn van *bhakti* bevindt, kunnen we geen relatie met hem hebben. Als een echtgenoot niet chant en herinnert, maar in plaats daar-

¹ Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja: Hij mag zijn leven niet verspillen aan een wereldse vrouw en aan anderen, want ze kunnen hem niet helpen om de transcendente wereld te bereiken. Als zijn vrouw geen toegewijde is en ze probeert obstructie te plegen of problemen te maken, is het beter, dat hij niet bij haar blijft. Indien ze niet accepteert, waarmee hij bezig is, maar anderzijds geen problemen maakt, dient hij *dīkṣā* te nemen en bij haar te blijven. Hij zal proberen haar op andere gedachten te brengen en als ze naar mij toekomt, kan ze worden getransformeerd (*Walking With A Saint*, 2007, *darśana* 17 april). Zie ook voetnoot op pagina 32.

van denkt, “Ik ben geen eeuwige dienaar van Kṛṣṇa,” dienen we met hem geen relatie te hebben. We kunnen alleen relaties hebben met bloedverwanten en vrienden, die weten, dat ze een eeuwige dienaar zijn van Kṛṣṇa en er ook naar handelen. Dan kunnen we hen op allerlei manieren dienstbaar zijn. Als onze *guru* niet Kṛṣṇa bewust is, kunnen we hem opgeven, zoals Bali Mahārāja dat deed. Bali Mahārāja gaf zijn *gurudeva*, Śukrācārya, op. Leerlingen zijn niet het eigendom van *gurudeva*. Leerlingen zijn het eigendom van Kṛṣṇa en Mahāprabhu.

Er zijn *gurus*, die denken, dat leerlingen hun eigendom zijn, en daarvoor gaan ze naar de hel. Alle *gopīs* hebben hun echtgenoot verlaten. Bhārata Mahārāja, de broer van Rāma, heeft zijn moeder van het ene op het andere moment opgegeven. Zodra hij hoorde, dat ze oppositie tegen Rāma pleegde, gaf hij haar op. Vibhīṣaṇa verliet terstond zijn broer, Rāvaṇa, die bezig was met een plan om met Rāma ruzie te zoeken. Hij heeft hem meteen verlaten. We zien, dat al deze toegewijden gelukkig waren [nadat ze deze personen hadden opgegeven]. Daarom dient het criterium van al onze relaties gebaseerd te zijn op dienstverlening aan Kṛṣṇa.

Er was eens iemand, die met mij op vriendschappelijke voet stond. Ik zag, dat hij was geïnitieerd door Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, jullie Śrīla Prabhupāda, dus ik had ook een vriendschappelijke relatie met hem. Toen hij voor de eerste keer naar me toekwam, was hij in verzaking, maar later heeft hij zijn toegewijde praktijk, zoals chanten, opgegeven en werd zoiets als een *māyāvādī*. Hij bleef als vriend naar me toekomen, maar ik heb hem toen gezegd, “Onze vriendschap

was alleen gebaseerd op Kṛṣṇa bewustzijn. Nu je niet langer volgt, kunnen we geen vriendschap meer onderhouden. Ik zal met jou zelfs geen moment meer een relatie hebben.”

Als we ons Kṛṣṇa bewustzijn willen ontwikkelen, dienen onze relaties gebaseerd te zijn op dienstverlening aan Kṛṣṇa. Rāvaṇa was een aanbidder van Śaṅkara, Śrī Śiva, en hij heeft hem in een vuuroffer zijn hoofd geofferd. Śiva was er heel gelukkig mee en gaf hem tien hoofden. Hoewel Śiva altijd zeer vereerd was met Rāvaṇa, heeft Śaṅkara (Mahādeva) hem spoorlags verlaten, toen Rāvaṇa Sītā ontvoerde en zich tegen Rāma ging verzetten. Śiva heeft hem nooit in de strijd gesteund en Rāvaṇa werd dan ook door Rāma vermoord. Kaṁsa, Bhaumāsura, en zoveel andere demonen waren ook aanbidders van Śaṅkara. Śaṅkara kan alles geven, zelfs *kṛṣṇa-prema*, maar toen zijn aanbidders overtredingen tegen Kṛṣṇa en Rāma gingen maken, heeft Śaṅkara hen terstond verlaten en ze werden gedood.

Samenvattend, als je een goede toegewijde wilt zijn, dienen jouw relaties hierop te zijn gebaseerd. Onze eerbied voor Vaiṣṇava's en godbroeders zal afhangen van de mate van vertrouwen, die ze hebben in Gurudeva en in zuivere toegewijden, en van hun ontwikkelingsniveau in *bhakti*. We moeten niet denken, “Hij is mijn godbroeder, dus ook al begaat hij overtredingen, hij blijft mijn godbroeder en is superieur aan alle anderen.” Dit mogen jullie nooit denken.

Iedereen, die chant en herinnert, zit in onze Gaura familie. Hij kan in de familie van Nityānanda zitten, in de familie van Śrīmatī Jāhnava, in Śrī Śyāmānanda's familie, in de familie van Śrīla Narottama dāsa Ṭhākura, of in de familie van een

andere toegewijde. Als jouw boezemvriend zich niet in Kṛṣṇa bewustzijn bevindt, hebben we niets met hem te maken. Als je hem tot vriend houdt, raak jij gedegradeerd.

Probeer deze woorden in het lied van Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura te volgen; ze zijn vooral behulpzaam voor *grhastha-bhaktas*, toegewijden met een huishouden en een gezin. Door zijn woorden te volgen kom je alle twijfel teboven.



❀ Mānasa, Deha, Geha ❀

(Uit: Śaraṇāgati)

*mānasa, deha, geha, jô kichu mor
arpilu tuwā pade, nanda-kiśora! (1)*

Lichaam, geest, familie en de rest, dat van mij is, heb ik aan Jouw lotusvoeten overgegeven, O jonge zoon van Nanda!

*sampade-vipade, jīvane-maraṇe
dāya mama gelā tuwā o-pada varaṇe (2)*

In voor- en tegenspoed, in leven en in de dood zijn al mijn moeilijkheden op de vlucht geslagen door die voeten van Jou [als mijn toevlucht] te aanvaarden.

*mārôbi rākhôbi—jô icchā tohārā
nitya-dāsa-prati tuwā adhikārā (3)*

Breng me om of bescherm me, zoals Je wilt, want Jij beschikt over Jouw eeuwige dienaar als Jouw eigendom.

*janmāobi moe icchā jadi tora
bhakta-gr̥he jani janma hau mora (4)*

Als Jij wilt, dat ik word wedergeboren, mag die geboorte dan plaats hebben in het huis van Jouw toegewijde.

*kīṭa-janma hau jathā tuwā dāsa
bahirmukha brahma-janme nāhi āsa (5)*

Mag ik zelfs als een aardworm worden geboren, zolang ik Jouw toegewijde blijf. Ik heb geen behoefte aan een geboorte als een Brahmā, die zich tegen Jou verzet.

*bhukti-mukti-spr̥hā vihīna je bhakta
labhaite tā'ka saṅga anurakta (6)*

Ik hunker naar de associatie van de toegewijde, die volkomen verstoken is van alle verlangens naar werelds plezier en bevrijding.

*janaka, jananī, dayita, tanay
prabhu, guru, pati—tuhu sarvamaya (7)*

Vader, moeder, geliefde, zoon, meester, voorganger en echtgenoot – Jij bent alles voor me.

*bhaktivinoda kahe, śunô kāna!
rādhānātha! tuhu hāmāra parāṇa (8)*

Bhaktivinoda zegt, “O Kāna, hoor me alsjeblijft aan! O Heer van Rādhā, Jij bent mijn hele ziel en zaligheid!”

Śaraṇāgati

Dit lied is bestemd voor degenen, die met *bhakti* willen beginnen. Het handelt over *saraṇāgati*, overgave aan Kṛṣṇa. Eerst moet je naar dit stadium komen en dan kun je een toegewijde zijn, anders niet. Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft dit lied geschreven en als je een zuivere toegewijde wilt zijn, moet je het volgen. Wanneer je *kīrtana* doet, moet je niet om je heen zitten kijken. Probeer de betekenis van deze *kīrtana* te begrijpen en wees er volkomen in verzonken; dan kun je er iets uithalen. Dit lied zou je dagelijks moeten zingen om jouw zintuigen eraan te herinneren het pad van *saraṇāgati* te volgen. Probeer te beloven, dat je vanaf vandaag, vanaf nu meteen, dit gaat volgen.

Mānasa, deha, geha, jô kichu mor arpilu tuwā pade, nanda-kīśora! Wat betekent dit? Mijn verstand, mijn lichaam, mijn familie en alles, dat ik bezit, offer ik aan Jouw lotusvoeten, O Nanda-kīśora. We moeten niet alleen de woorden uitspreken, maar ons daadwerkelijk overgeven. Je moet niet zeggen, “Ik geef alles aan Jou, maar het slot en de sleutels blijven onder mijn beheer.” We moeten juist volkomen dienstbaar zijn en Hem alles geven.

“Als ik alles aan Jouw lotusvoeten heb geofferd, hoef ik me nergens meer druk om te maken. Ik hoef me geen zorgen meer te maken. ‘Wat moet ik doen? Wat moet ik doen? Ik heb zoveel problemen.’” Er is nu [nadat je alles aan Kṛṣṇa hebt geofferd] geen angst meer in het vertrouwen, dat Kṛṣṇa de problemen oplost. Je hoeft alleen een waakhond van Kṛṣṇa te zijn, waken.¹ Wees altijd op je hoede als een bewaker. Wees vrij van de onderneming om jezelf in stand te houden.

Zie je, wat Bhaktivinoda Ṭhākura hier zegt? “Of Je op me past of niet, of ik gelukkig of ongelukkig ben, onder alle omstandigheden ben ik de Jouwe. Nu is het Jouw taak om al of niet voor me te zorgen. Ik heb Jou alles gegeven en daarom maak ik me geen zorgen meer. Als de dood komt, als problemen komen, heb ik desondanks geen zorgen. Ik zit als een waakhond aan Jouw deur. Als je mij Jouw restanten geeft, zoals iemand zijn restanten aan zijn hond geeft, neem ik dat aan, of ik blijf erop zitten wachten. Ik chant alleen en denk aan Jou.” Dit is echte *saraṇāgati*. “Of Je me nu goede dingen

¹ ‘Waken’ betekent hier ‘de juiste *siddhānta* beschermen en verdedigen en materialistische logica en misleidende filosofie verslaan’.

of nariġheid geeft, geen probleem. Nu ben ik gelukkig.. Ik heb alles aan Jou overgedragen.”

Mānāsa, Deha, Geha

Tegenwoordig hoor ik dikwijls van toegewijden, “Mijn vrouw heeft me verlaten en nu zijn mijn kinderen wezen geworden. Er zijn zoveel problemen.” Dames toegewijden komen en zeggen, “Ik heb een ontzettend groot probleem. Mijn echtgenoot is er vandoor gegaan. Ik kan niets uitrichten om hem tegen te houden. Wat moet ik doen? Kunt u helpen?” Er zijn zoveel problemen, zoveel problemen. Ze doen dit en ze doen dat om problemen op te lossen, maar alles mislukt, iedere keer.

Dit komt, omdat de basis van al die problemen het gebrek aan *saraṇāgata* (overgave aan *guru* en Kṛṣṇa) is. Je hebt geen relatie met Kṛṣṇa en je hebt geen vertrouwen in Kṛṣṇa en Zijn naam; dat is de reden, waarom al die problemen op je afkomen. Kṛṣṇa heeft niet het advies gegeven, “Nu je *brahmācārī* bent geweest gedurende dertien, veertien, twintig jaar in de *maṭha* (tempel) van jouw Prabhupāda, kun je een vriendin nemen.”

Śrīla Svāmī Prabhupāda was zeer genadevol en heeft jullie in toegewijde dienst betrokken. Heeft hij jullie verteld, dat je moest trouwen? Heeft Kṛṣṇa het advies gegeven om een vriend of een vriendin te nemen? Wie heeft al die problemen veroorzaakt? Alleen jijzelf hebt al jouw problemen veroorzaakt. Als je Kṛṣṇa altijd dient en van Hem afhankelijk blijft, kan geen probleem bij je in de buurt komen. Kan er een probleem afkomen op Śrī Śukadeva Gosvāmī of Śrī Nārada Gos-

vāmī? Ze verlaten zich altijd op Kṛṣṇa. Iedereen, die zich op Kṛṣṇa verlaat, heeft geen enkel probleem. Wie we ook beroeren, al hun problemen verdwijnen. Als je wilt, dat jouw hart wordt beroerd, probeer dan vanaf vandaag met sterk vertrouwen te begrijpen, dat Kṛṣṇa de Allerhoogste Persoonlijkheid Gods is. Hij heeft de wereld geschapen en Hij onderhoudt en voedt de hele wereld. Waarom zou Hij jou dan niet kunnen onderhouden en voeden? Jullie zijn zelf de oorzaak van al jullie problemen. Kṛṣṇa wil jullie van de problemen afhelpen, maar jullie blijven ze creëren. Toen je één zoon had, was je niet tevreden. Je kreeg ook nog twee dochters en daarna nog een zoon. Toen ze later enigszins rijp werden, gingen ze zich tegen jou en hun moeder verzetten en gaven jullie zoveel problemen.

Daarom moet je *śaraṇāgata* worden om van al je problemen bevrijd te zijn. *Nāma* (de heilige naam van Kṛṣṇa) geeft zoveel meer genade dan Kṛṣṇa Zelf. Kṛṣṇa heeft al Zijn genade, macht, rijkdom enzovoort in *kṛṣṇa-nāma* gelegd, maar jullie slaan er geen acht op. Jullie blijven afhankelijk van je baan en blijven geld maken, maar dit geld maken creëert steeds meer problemen – van het ene probleem komt het andere probleem en daarna volgt weer een probleem.

Je kunt al deze waarheden realiseren, want *sāstra* heeft ze uiteengezet. Je kunt niet gelukkig zijn door te trachten al die problemen op te lossen. Er ligt slechts één probleem aan de basis van alle andere problemen: jullie hebben Kṛṣṇa vergeten en jullie verwaarlozen Kṛṣṇa en *kṛṣṇa-nāma*, vooral *kṛṣṇa-nāma* in dit tijdperk van Kali.

Als je chant zoals Haridāsa Ṭhākura, zal je zien, dat Lakṣmī eraan komt en achter je aanloopt. Ze zal vragen, “Oh, wat kan ik voor je doen?” Hebben jullie dit vertrouwen [in *nāma*]?

Wij hebben dit vertrouwen wel en dat is de reden, dat Lakṣmī altijd bij ons is, maar we zeggen tegen haar, “Wacht even. Ik heb geen dienstbetrekking voor jou. Blijf alsjeblieft ver uit mijn buurt.” We schuwen zelfs de schaduw van Lakṣmī-devī, laat staan Lakṣmī-devī zelf.² Als je dit voor elkaar krijgt, kun je denken, “Heel goed, heel goed; ik heb helemaal geen probleem, totaal geen probleem.” Kṛṣṇa zal al jouw problemen snel oplossen.



[Nadat Śrīla Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja het lied *Mānāsa, Deha, Geha* had uitgelegd, kondigde hij de namen van de pas geïnitieerde toegewijden aan en sprak daarna over de betekenis van initiatie.]

Jullie is inwijding gegeven, zodat jullie dienst kunnen verlenen aan Kṛṣṇa. Maar eigenlijk hebben jullie nog geen inwijding gekregen; jullie zijn toegelaten tot de school van inwijding. Probeer dit te begrijpen. *Dīkṣā* betekent ‘*di, divya-jñāna* - transcendentale kennis’. Jullie hebben nog geen transcendentale kennis verkregen, maar jullie moeten proberen het te krijgen van jullie *guru* en andere toegewijden. Jullie zijn het proces van *dīkṣā* binnengegaan, maar dit is [op zichzelf] eigenlijk

² Dit betekent angst voor verstengeling in materiële rijkdom, of zelfs angst voor de aantrekkingskracht voor Vaikuṅṭha in plaats van Goloka Vṛndāvana.

geen ware *dikṣā*. Een vuuroffer alleen kan geen *dikṣā* geven. Navolgen en praktiseren zijn essentieel.

Kṣa betekent ‘het schoonwassen van zonden’. Al jullie zondige activiteiten, verkeerde praktijken, ongewenste gewoonten, mentaliteiten en *anarthas* worden door dit proces schoongewassen. Ze zijn nog niet helemaal weggewassen, maar jullie zijn het proces binnen gegaan [waardoor dit zal gebeuren]. Door al deze lessen te volgen zullen jullie [op zekere dag] *dikṣā* ontvangen.

Ik ken zoveel leerlingen, die van een bonafide *guru* initiatie hebben genomen. Waarom vallen ze dan? Dat komt, omdat ze in feite niet proberen het proces te volgen. Ze denken, “We hebben *dikṣā* gekregen”. Eigenlijk hebben ze alleen externe *dikṣā* gekregen. Het kan een paar jaar in beslag nemen om transcendente kennis te vergaren, maar probeer om ware, innerlijke *dikṣā* te hebben. Zonder al deze processen te volgen ben je zwak. Nadat je tien, vijftien, twintig jaar *brahmācārī* bent geweest, word je weer een muis – *punar mūṣika bhāva*. Kennen jullie [het verhaal van] die muis? [Zie eindnoot] Wees geen muis. Probeer vooruitgang te maken. Wanneer jullie slagen, worden jullie hele goede toegewijden. Tegen die tijd is er geen angst meer om te vallen of zwak te worden.

Eindnoot

[Het volgende is een passage uit een lezing van Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja over *Śrīmad-Bhāgavatam* (7.12.2) gesproken in Mumbai, India op 13 april 1976.]

Er is een verhaal over een muis, die een heilige benaderde.

“Meneer, ik ben naar u toegekomen voor een gunst.”

“Welke gunst?”

“Welnu, ik ben een muis. De katten geven me zoveel problemen. Ik kan niet in vrede leven vanwege de katten.”

De heilige vroeg, “Wat wil je worden?”

“Ik wil een kat worden.”

Na enige tijd kwam hij terug. “Meneer, ik word nog steeds lastig gevallen.”

“Hoezo?”

“De honden vallen me lastig.”

“Wat wil je dan?”

“Laat me nu een hond worden.”

“Goed. Je wordt een hond.”

Na enige tijd kwam hij weer terug. “Ze vallen me nog steeds lastig, meneer.”

“Wat wil je?”

Op deze manier ging het door en uiteindelijk smeekte hij de heilige om een tijger te worden. De heilige zei, “Goed, je wordt een tijger.”

Toen hij een tijger was geworden, ging hij kwijlend naar de heilige man zitten staren. De heilige zei, “Wat wil je hiermee duidelijk maken?”

“Ik ga jou opeten,” [zei de tijger].

“Oh, ga je me opeten? Goed. *Punar mūṣika bhāva* – dan word je nu weer een muis. Ik heb van jou een tijger gemaakt en je wilt me opeten. Dan wordt je nu weer een muis.”

In onze civilisatie gaat het op dezelfde manier. In het geleidelijke evolutieproces zijn we naar het platform van de mens gekomen. Dit menselijke wezen is bedoeld om God te begrijpen, maar iedereen is God aan het vergeten. Daarom wordt het volgende stadium *punar mūṣika bhāva*, “Word weer een

aap.” Dit staat ons te wachten. Volgens de wet van de Natuur worden we van een aap een mens en in de menselijke gedaante dansen we als een aap, dus de Natuur zegt, “Okay, je wordt weer aap.” Dit kun je niet tegenhouden.





*Deel Drie -
Binnentreden in het proces*



Naleving van de maand Puruṣottama

(16 mei tot 13 juni 1999)

DIT IS DE MAAND PURUṢOTTAMA. KRṢṢṢA IS Puruṣottama en daarom is dit Krṣṣṣa's maand. Van alle incarnaties [van Bhagavān] is Krṣṣṣa de Allerhoogste Persoon, Puruṣottama. Deze maand is van alle andere maanden dan ook de beste, evenals de maand Kārttika. We hebben zoveel geluk om hier in New Vraja te zijn vlak bij Girirāja Govardhana. Śyāma-kuṇḍa en Rādhā-kuṇḍa zijn hier ook. Alle spellocaties van Vraja zijn hier. Vṛndāvana heeft zichzelf gemanifesteerd. Er dansen pauwen. Zoveel doet ons herinneren aan Śrī Vṛndāvana-dhāma.

In India volgen we de maand Puruṣottama in aanwezigheid van Śrī Puruṣottama in Zijn eigen woonplaats Nilādri, Jagannātha Purī. Toegewijden brengen daar de maand door, nemen bepaalde regels in acht en staan vroeg in de ochtend om vier uur op. Degenen, die *krṣṣṣa-bhakti* willen hebben en die daarom deze Puruṣottama maand willen volgen, houden zich vanaf het begin van de maand aan allerlei regelingen.

In India scheren we ons niet [tijdens Puruṣottama maand], maar ik ga jullie niet vertellen, wat je moet doen; dat is afhankelijk van jullie zelf. Hier wordt Puruṣottama maand niet zo

strikt gevolgd, want Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja heeft aan westerse toegewijden een paar concessies gedaan. Jullie kunnen volgen door constant *hari-kathā* te horen en door de regels te volgen, die jullie gemakkelijk kunnen blijven uitvoeren. Jullie moeten op zijn minst proberen om 's morgens vroeg op te staan, *tilaka* aan te brengen en alle *sandhyā* [chanten van *dikṣā-mantras* op de drie draaipunten van de dag – zonsopgang, twaalf uur en zonsondergang] uit te voeren. Als *guru* de *gāyatrī mantras* heeft gegeven, dienen die *mantras* met vol vertrouwen en grote eerbied te worden gechant.

Jullie dienen ook de *āratī* bij te wonen. Je kunt *āratī* zelf uitvoeren of hier naartoe komen, waar we een tempel hebben in het huis van Nirguṇa en waar *maṅgala-āratī* wordt uitgevoerd. Als toegewijden erg ver weg wonen, kunnen ze *āratī* doen, waar ze zich bevinden. Na de *āratī* dienen een paar *kīrtanas* te worden gezongen, zoals we dat hier doen: *guru-vandanā* (gebeden), *guru-paramparā vandanā*, *vaiṣṇava-vandanā*, *gaura-nityānanda vandanā* en *nāma-kīrtana*, zoals *hari haraye namaḥ kṛṣṇa yādavāya namaḥ*, *yādavāya mādhavāya keśavāya namaḥ* en dan *rādhā-kṛṣṇa vandanā*.

's Morgens of 's avonds kun je een regeling treffen om “*jaya rādhā jaya kṛṣṇa jaya vṛndāvana*” te zingen en *tulasī-parikramā* te doen. Waar je ook bent, je kunt *tulasī* dagelijks een beetje water geven, zelfs één of twee druppels voldoen, en *tulasī-parikramā* uitvoeren.

Zonder de genade van *tulasī*, Vṛnda-devī, kun je het gebied van zuivere *bhakti* niet binnentreden. Dat geldt zowel voor Vṛndā-devī als voor Yogamāyā. Yogamāyā organiseert al het spel en vermaak van Kṛṣṇa, Mahāprabhu, enzovoort.

In Navadvīpa is Prauḍhā Yogamāyā en in Vraja is Yogamāyā Pūrṇimā. De *kuñja-lilā* (spel uitgevoerd in de loofhutten) in Vṛndāvana wordt in het bijzonder georganiseerd door Śrīmatī Vṛndā-devī. Vṛndāvana is in feite naar haar genoemd. Zonder de genade van Vṛndā-devī kun je het gebied van Rādhā-Kṛṣṇa *yugala-sevā* niet binnengaan en je kunt ook Vṛndāvana niet binnengaan. Zelfs al ben je fysiek in Vṛndāvana, kun je je toch in het web van *māyā* bevinden. Als je werkelijk in Vṛndāvana wilt zijn, zal je de genade van Vṛndā-devī moeten krijgen, dus voer *parikramā* van haar gedaante als *tulasī* uit – op zijn minst tijdens deze maand.

Offer alle *bhoga* aan Rādhā-Kṛṣṇa, Mahāprabhu of andere Godsbeelden. Wanneer je daarna *mahā-prasādam* gaat nemen, reciteer je *jaya-dhvani* gebeden en dan zing je het volgende,

*sarira abidyā-jāla, joḍendriya tāhe kāla,
jīve phele viṣaya-sāgare
tā'ra madhye jīhvā ati, lobhamaya sudurmati,
tā'ke jetā kaṭhina saṁsāre (1)*

O broeders, het materiële lichaam is een netwerk van onwetendheid en zijn inerte zintuigen zijn de oorzaak van onze ruïnering, want ze werpen de ziel in de oceaan van materieel plezier. Van de zintuigen is de tong het meest gulzig en verdorven. In deze wereld is het zeer moeilijk om de tong te overwinnen.

*kṛṣṇa baḍō dayāmaya, kôribāre jīhvā jaya,
sva-prasād-anna dilā bhāi
sei annāmṛta pāo, rādhā-kṛṣṇa-guṇa gāo,
preme dākô caitanya-nitāi (2)*

Kṛṣṇa is zo genadig, dat Hij ons Zijn eigen voedselrestanten heeft gegeven om ons te helpen de tong te overwinnen, O broeders. Eerbiedig dit ambrozijnen voedsel, bezing de glorie van Rādhā en Kṛṣṇa en roep met *prema*, “Caitanya! Nitāi!”

Je dient *mahā-prasādam* niet te ‘nemen’ en je dient *mahā-prasādam* niet te ‘eten’. Je moet proberen het te dienen. Je moet *hari-nāma* niet ‘chanten’, maar *hari-nāma* dienen. Je moet *hari-kathā* niet ‘horen’, maar je moet *hari-kathā* met jouw oren dienen. Ga nooit de Godsbeelden ‘bekijken’. In plaats daarvan kun je denken, “Ik ga naar het Godsbeeld, zodat Hij mij kan zien.” Je kunt de Godsbeelden niet zien, maar je kunt bidden, “Oh, zie me alsjeblieft. Geef me alsjeblieft Jouw genade. Ik kan Jou niet zien. Ik zie Jou met deze ogen als een beeld gemaakt van steen, goud, koper of messing.” Kṛṣṇa is zo niet [niet gemaakt van steen, goud, enzovoort] en Śrī Mahāprabhu is zo ook niet.” Probeer deze regels te volgen, zodat jouw naleving van Puruṣottama-vrata in deze maand een succes wordt.

Zondag maken we een festival voor Girirāja-Govardhana. Probeer vanaf vandaag een paar offers voor te bereiden. Droge gerechten kunnen van tevoren worden voorbereid. Er dienen ten minste driehonderd zestig gerechten te worden gemaakt.

En verder, iedere toegewijde, die van een ver afgelegen plaats komt, dient te worden verzorgd. Ze dienen te worden ontvangen met vriendelijke, lieve woorden. Probeer zeer beleefd zorg te dragen voor hun problemen.

Viering van het Annakūṭa Festival

(Voor Giri-Govardhana in New Vraja)

Toewijding in het gezinsleven

ER ZIJN TWEE SOORTEN TOEGEWIJDEN. DEGENEN in de wereldverzakende levensorde, zoals *brahmācārīs* en *sannyāsīs*, hebben hun huis, rijkdom, reputatie en de rest achtergelaten. Ze hebben allerlei wereldse vereisten zonder spijt achtergelaten. Hun enige wens is Guru-deva, toegewijden, Rādhā-Kṛṣṇa, Mahāprabhu en Nityānanda Prabhu te dienen en ze praktiseren *bhajana*, zoals Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī. Jullie weten, dat Raghunātha dāsa Gosvāmī alles heeft opgegeven – rijkdom, vrouw, vader en moeder – ondanks dat hij de zoon van een koning was. Deze dingen kunnen we gemakkelijk opgeven, maar het opgeven van vals ego met betrekking tot dit lichaam en het verstand, alsmede wellust, afgunst en het verlangen naar *pratiṣṭhā*, zelfverheerlijking, is zeer, zeer zeldzaam. Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī heeft alles verzaakt.

Degenen, die hun huis, vrouw en kinderen hebben verlaten, dienen zich te gedragen zoals Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrīla Rūpa Gosvāmī en Śrīla Sanātana Gosvāmī. Toen Sanātana Gosvāmī in de gaten kreeg, dat zijn dienaar, Īśāna, één gouden munt bij zich had, zei hij, “O Īśāna, je moet met deze gouden munt naar huis terugkeren. Ga niet langer met me mee. Jij weet kennelijk niet, dat deze munt *kāla* is, de dood¹, daarom moet je nu teruggaan.”

Īśāna antwoordde, “Oh, ik geef hem op.”

Śrīla Sanātana Gosvāmī zei, “Nee. Je zal er weer aan gehecht raken. Ga naar huis.”

Dit zijn de idealen van *brahmācārīs* en *sannyāsīs* en van degenen, die geen *brahmācārī* of *sannyāsī* zijn, maar wel ver-zaken. Jullie kennen Śrīla Viśvanātha Cakravartī Ṭhākura. Was hij een *brahmācārī* of een *sannyāsī*? Kan iemand dat zeggen? Hij was *paramahansa*. Hij had ook zijn vrouw en de rest opgegeven en woonde in Vṛndāvana. Om niet te worden be-invloed door vals-ego behield hij de naam ‘Viśvanātha Cakra-vartī Ṭhākura’ tot de laatste dag van zijn leven.²

Yudhiṣṭhira Mahārāja, een *grhastha bhakta*, leefde met zijn vrouw en kinderen. Vóór zijn huwelijk had hij Kṛṣṇa ge-vraagd, “Geef mij en mijn broers alsjeblieft een hele mooie vrouw, zeer gekwalificeerde kinderen, grote rijkdom en een omvangrijk koninkrijk.” Waarom vroeg hij dat? Om Kṛṣṇa te

¹ Dit betekent, dat iemand Īśāna voor die munt zou vermoorden, als hij hem in zijn bezit zou houden. Het zou een kwestie van tijd zijn. Een betekenis van *kāla* is ‘vernietigen van tijd’.

² Met andere woorden, hij heeft geen naam aangenomen, die op verza-king wees.

dienen. Hoe kon hij Kṛṣṇa dienen? Niet rechtstreeks met die rijkdom en andere toebehoren. De Pāṇḍava's dachten aan de vele toegewijden in de wereld, die Kṛṣṇa wilden dienen, maar bang waren, "Als we Kṛṣṇa gaan chanten en herinneren, neemt Hij al onze rijkdom en bezittingen weg." Door deze angst gaan toegewijden Kālī, Durgā, Gaṇeśa, Śaṅkara en andere godheden vereren. Sommigen vereren Nārāyaṇa en Dvārakādhīśa en niet Kṛṣṇa, omdat ze bang zijn, dat Hij hen alles afpakt en bedelaars van hen maakt. Yudhiṣṭhira bad daarom, "Geef ons alsjeblieft een hoge klasse koninkrijk, mooie vrouwen, zeer gekwalificeerde kinderen en grote rijkdom en reputatie."

Kṛṣṇa moest erom lachen. "Waarom bid je hierom? Het gaat tegen Mijn natuur in om dit verzoek in te willigen."

Yudhiṣṭhira antwoordde, "Ik vraag dit niet voor ons eigen genoegen. We maken ons zorgen over het algemene publiek, dat denkt, 'Als we chanten, herinneren en Kṛṣṇa vereren, worden we bedelaars.' Wij willen laten zien, dat we even rijk zijn als Jij, ondanks dat we Jou vereren, vrienden zijn met Jou en diensten aan Jou verlenen. Als onze vrouwen mooi zijn en onze zonen zeer gekwalificeerd en als we honderdduizenden schenkingen doen, zullen de mensen denken, 'De Pāṇḍava's dienen Kṛṣṇa en ze zijn gezond en rijk en hebben een hoge positie. Wij moeten ook Kṛṣṇa dienen. We hoeven nergens bang voor te zijn; er valt niets te vrezen. Kṛṣṇa geeft ons alles. We hoeven niet naar Gaṇeśa, Durgā, Kālī, Śaṅkara en andere halfgoden te gaan. We moeten Kṛṣṇa altijd dienen, want Hij geeft al die dingen veel gemakkelijker'."

Kṛṣṇa glimlachte en zei, "Oh, jij bent echt Mijn *bhakta*."

De Pāṇḍava's zijn hoge klasse *bhaktas*, zelfs nog hoger dan Nārada. Kṛṣṇa gaat niet naar de *āśrama* van Nārada. Nārada heeft eigenlijk geen *āśrama*, dus hoe kan Kṛṣṇa daar een bezoek brengen? Hij gaat nooit naar de *āśrama* van een of andere *ṛṣi* of *maharṣi*. In de *Mahābhārata* zien we, dat Hij dikwijls verblijft in het huis van de Pāṇḍava's, waar Hij rust neemt en zoveel ander spel uitvoert en soms diensten verleent aan Arjuna. Dit bevestigt de hoge klasse toewijding van de Pāṇḍava's. De Dvārakā *mahiṣīs* (koninginnen), zoals Rukmiṇī en Satyabhāmā, zijn nog hoger en zelfs nog hoger dan zij staan de *gopīs*.

We moeten naar de *lilā* van Śrī Mahāprabhu gaan. Weten jullie wie Kolaveca Śrīdhara was? Hij had de gewoonte om met Mahāprabhu te kibbelen door te zeggen, “Ik geef Jou deze bananenbloemen niet en die bos *ṣak* (spinazie) ook niet.”

Mahāprabhu zei dan, “Ik moet ze toch hebben,” en nam ze terstond mee.

Dan zei Śrīdhara, “Je kunt beter naar een andere winkel gaan. Er zijn zoveel rijke winkeliers. Waarom kom Je altijd naar mij toe om problemen te maken? Ik ben een arme sloeber met een klein tuintje. Nadat ik mijn producten heb verkocht, besteed ik de helft van de opbrengst aan de verering van de Ganges en de helft van de rest gebruik ik voor het onderhouden van een paar toegewijden. Ik kan mijn leven nauwelijks in stand houden met het kleine beetje dat overblijft.”

Mahāprabhu antwoordde, “Je moet de Ganges niet vereeren. Ze is Mijn echtgenote. Als je dat allemaal aan Mij geeft en Mij vereert, is jouw verering compleet.”

“Dat moet Je niet zeggen!” riep Śrīdhara dan uit. “Dat is een overtreding. Je mag dat niet zeggen.” Om zijn overtreding te verlichten hield hij zijn oren dicht en chantte, “O Rāma! Rāma!” Daarna zei hij tegen Mahāprabhu, “Je moet Jezelf niet de echtgenoot van Ganges noemen. Ik wil dat van Jou niet horen.”

“Er komt een dag, dat je erachter komt, dat Ik de echtgenoot van Ganges, Lakṣmī en van iedereen ben.”

Śrīdhara en Mahāprabhu hadden de gewoonte om op deze manier te kibbelen.

Was Śrīdhara een gezinshoofd of was hij een verzaker? Hij was geen gezinshoofd. Hij woonde in zijn eentje zonder familie, maar hij had ook iets van de *grhastha*, want hij had zijn eigen huis. Het regenwater liep zijn kamer binnen, want er zaten talloze gaten in het dak. Hij had geen last van ratten, want hij had geen graan in huis. Hij had een *loṭa* (drinkbeker) van ijzer met een paar gaten erin. Toch nam Mahāprabhu die beker aan om eruit te drinken.

Volgens mij was Śrīvāsa Paṇḍita hoger dan Śrīdhara, terwijl hij wel een gezinshoofd was. Toen Śrīvāsa Paṇḍita *kīrtana* voor Mahāprabhu uitvoerde, stierf ’s nachts zijn zoon. Hij zei tegen de familie, “Als jullie gaan zitten huilen en de *kīrtana* verstoren, spring ik in de Ganges en geef mijn lichaam op. Ga niet de *kīrtana* verstoren.” Welk een hoge klasse toegewijde was hij.

Śrīvāsa Paṇḍita klapte eens drie keer in zijn handen en zei, “Een! Twee! Drie!” Mahāprabhu vroeg, “Waarom klap je in je handen en roep je ‘Een, twee, drie?’”

Śrīvāsa Paṇḍita antwoordde meteen, “We hebben vandaag niets te eten. Ik heb niets in huis en er wonen hier zoveel mensen. We zijn met vier broers, onze vrouwen en de kinderen, maar we hebben geen graan. Wat eten we ’s middags en ’s avonds? Niets. Maar we voeren dag en nacht *kīrtana* uit met *karatālas*. Als we één dag niets te eten hebben, is dat goed. Als we de tweede dag niets te eten hebben, is dat ook goed, en als er op de derde dag nog steeds niets te eten is en Kṛṣṇa heeft niets geregeld, springen we allemaal in de Ganges.”

Mahāprabhu glimlachte een zei, “Zelfs als Lakṣmī, de godin van rijkdom en voorspoed, met een *bhikṣā-pātra* (bedelnap) gaat bedelen, hoef jij nooit te bedelen; nooit, nooit. Kṛṣṇa kan voor jou bedelen. Hij doet alles met Zijn *kaṭākṣa*, Zijn zijdelingse blik. Hij zal alles voor je doen.”

Dus we moeten proberen om toegewijden te zijn. Als je in de wereldverzakende levensorde zit, geef dan alles op, zoals Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrīla Rūpa Gosvāmī, Śrīla Sanātana Gosvāmī en alle andere Gosvāmī’s. En als je een huishouden hebt, offer dan alles aan Kṛṣṇa en Mahāprabhu.

Behoud niets voor jezelf. Je bent niet de eigenaar van wat dan ook en je bent ook niet de doener. Als je zoveel vals-ego hebt, dat je denkt zelf de doener te zijn en als je sterk aan jouw lichaam bent gehecht, ben je geen volgeling van Śrī Caitanya Mahāprabhu. Als je daarentegen alles aan Kṛṣṇa geeft, kun je de genade krijgen van Caitanya Mahāprabhu, Rādhā-Kṛṣṇa Yugala en jouw hoge klasse *gurudeva*. Houd op de een of andere manier zo goed als je kunt jouw leven in stand. Raak niet verstrengeld in jouw onderhoud; probeer in plaats daarvan jouw Kṛṣṇa bewustzijn te ontwikkelen. Blijf altijd

goede hoop koesteren en raak niet verzonken in problemen. Houd jouw voeten op het hoofd van jouw problemen. Er is eigenlijk maar één probleem: hoe je Mahāprabhu, Nityananda Prabhu, Radha en Kṛṣṇa in Hun romantische spel kunt herinneren en dienen. Als dit probleem is opgelost, zijn alle problemen voor altijd en altijd opgelost. Indien je dit probleem niet oplost, komen er constant nieuwe en nieuwe problemen en raakt jouw geest van slag. Als het jouw enige intentie is om te chanten en Kṛṣṇa te herinneren, zullen al jouw problemen jou juist dienen en helpen, ongeacht wat het is. Ook al schopt en beledigt de hele wereld jou, jij zal denken, “Oh, dit is de genade van Kṛṣṇa. Ik heb altijd alleen willen zijn om ongestoord te kunnen chanten. Nu krijg ik die gelegenheid.” Denk altijd aan de volgende *śloka*,

*tat te 'nukampāṁ su-samīkṣamāṇo
bhuñjāna evātma-kṛtaṁ vipākam
hṛd-vāg-vapurahir vidadhan namas te
jīveta yo mukti-pade sa dāya-bhāk*

Śrīmad-Bhāgavatam (10.14.8)

Iemand, die de gevolgen van zijn eigen acties en het geluk en verdriet van zijn *prārabdha-karma* als Jouw genade aanvaardt, ze verdraagt met een onverstoorde geest en zijn leven in stand houdt door zich met lichaam, geest en woord aan Jou over te geven, is geschikt om Jouw lotusvoeten te krijgen, die de toevlucht van verlossing zijn.

Probeer de betekenis van deze *śloka* te begrijpen en te realiseren, dan ben je voor altijd gelukkig. Dan heb je totaal geen problemen meer. Śrīla Śukadeva Gosvāmī had geen problemen, Nārada had geen problemen en eigenlijk hebben jullie

ook geen problemen. Mijn enige probleem is, “Hoe kan ik jullie tot Kṛṣṇa bewustzijn inspireren? Hoe kan ik de wens van mijn *gurudeva* en mijn *sikṣā-guru*, Śrīla Bhaktivedānta Svāmī Mahārāja, vervullen?”



De hoge klasse discipel

RĀMĀNUJĀCĀRYA WAS EEN ZEER STERKE *ācārya*, zeer sterk. Evenals Rāmānujācārya heeft Śrīla Prabhupāda Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura *tridaṇḍi-sannyāsa* genomen, geen *eka-daṇḍa sannyāsa*. Rāmānujācārya had een groot aantal geleerde discipelen, die allemaal zuivere toegewijden waren. Een van hen was hooggeleerd en kende alle Veda's, Upaniṣaden en andere *sāstras*. Hij had echter een beetje ego, omdat hij vond, dat hij hoog was opgeleid en veel wist. Rāmānuja wilde dat ego bij hem wegnemen door op hem [alsvolgt] een operatie uit te voeren.

Rāmānuja had een andere leerling, die heel mooi was. Ze kwam bovendien uit een rijke, aristocratische familie. Vanaf haar kinderjaren kwam ze naar hem toe. Ze zat altijd bij hem, nam *prasādam* van hem en soms zat ze bij hem op schoot. Ze werd geleidelijk volwassen en werd uitgehuwlijkt aan een hoge klasse, rijk persoon. Ze ging naar het huis van haar schoonfamilie bij haar echtgenoot, maar na zes maanden kwam ze terug bij haar vader in Śrī Raṅgam, waar Rāmānuja woonde. Ze kwam bij hem en begon aandoenlijk te huilen.

Ze zei, “O Gurudeva, ik ben zo ongelukkig. Mijn schoonvader, schoongrootvader en schoonmoeder roepen me constant op het matje. Ze willen, dat ik naar een bron loop, die op een stijle helling drie kilometer van mijn huis ligt. Ze geven me twee of drie grote potten mee, die ik allemaal moet dragen. Ik moet in mijn eentje voor zoveel mensen koken en ik moet de kleding van de hele familie wassen – mijn echtgenoot, schoonzoon, schoonvader, zwager, enzovoort. Ik krijg dat in mijn eentje niet voor elkaar. Als ik tegen hen zeg, dat ik hulp nodig heb, gaan ze me bestraffen. Dan zeggen ze, ‘Oh, jouw vader is zo rijk. Ga twee, drie of vier dienaren halen. Als je bij ons wilt zijn, zal je water moeten halen, kleding en potten moeten wassen, voor iedereen moeten koken en de rest moeten verzorgen.’ Dit moet ik dag en nacht doen, maar ik krijg het niet voor elkaar.” Ze bleef huilen, “Ze zitten constant op mijn huid. Ik wil er een dienaar bij hebben.”

Gurudeva ging erover nadenken en riep die hele hoge klasse, geleerde, opgeleide discipel [met dat grote ego] bij zich, die door iedereen werd geëerd. Hij zei tegen hem, “Jij moet naar het huis gaan van mijn geïnitieerde dochter en haar helpen met water halen, koken en andere taken. Je moet haar zonder aarzelen dienen, zoals je een koningin bedient en je mag niet klagen, ‘Waarom moet ik daar gaan koken, kleding wassen en zoveel andere diensten voor dat kind verlenen?’” Rāmānuja was een hele sterke *guru* en als zijn discipel op deze manier een klacht had ingediend, zou Rāmānuja hebben gezegd, “Oh, verdwijn!” Hij was geen gewone *ācārya*; Hij was Lakṣmaṇa zelf, de jongere broer van Rāma, dus hij was zeer sterk. Zijn discipel kon daardoor geen bezwaar maken. Zon-

der aarzelen ging hij voor dat meisje water halen en stond onafgebroken te koken. Dat gezin stond hem niet toe om zeep te gebruiken, of iets dat erop leek, waardoor hij eruit zag als een smerig persoon, een kok. De dorpsbewoners kenden hem als een kok en als een lage klasse persoon, die niets wist, als een knecht, maar hij was een knecht zonder salaris. Hij was een dienaar van zijn *gurudeva*, niet van iemand anders. Daarom voerde hij de opdrachten zonder aarzelen uit, zonder enig “noo, noo, choo, choo – ik doe dat niet, dat ga ik niet doen.”

Nadat hij daar meer dan zes maanden had gewoond, kwam een hooggeleerd persoon naar dat dorp. Hij kende alle *Veda*'s, *Upaniṣaden* en andere *sāstras* en hij daagde de bewoners van dat dorp uit, “Als iemand met mij een debat wil aangaan, kan hij naar me toekomen.” Maar niemand kwam naar hem toe. Hij ging lezingen geven. De kok kwam naar zijn lezingen luisteren alleen om te zien, wat er gaande was. Iedereen was gecharmeerd van zijn lezingen, van zijn kennis van het Sanskriet en van zijn kennis van alle *sāstras*. De man was zeer trots op zijn geleerdheid.

Na enige tijd zei de kok, “Mag ik iets zeggen?”

De dorpingen en die geleerde persoon keken hem aan. Ze zeiden, “Oh, hij is een kok, een vuil mens en zijn persoonlijkheid is ook niet bijster goed. Hij heeft een lange baard en lang haar en zijn *dhotī* zit vol vlekken en is gescheurd, dus wat kan hij nou te berde brengen? Stop, stop, stop!”

De kok zei, “Ik wil spreken.”

Er zaten daar ook een aantal goede personen, die zeiden, “Waarom willen jullie hem tegenhouden? Hij mag alles zeggen, wat hij wil.”

Op dat moment sprak hij Sanskriet. Hij reciteerde uit *sāstra* en versloeg alle argumenten van die *māyāvādī* spreker. Iedereen keek hem aan, “Dit is verbazingwekkend! Geweldig!” Iedereen applaudiseerde en iedereen wilde het stof van de voeten van die kok nemen.

Die verslagen figuur ging er vandoor en niemand weet, waar hij is gebleven. De dorpsbewoners vroegen, “Wie is die kok?” Ze wisten, dat hij een discipel was van Rāmānuja. Ze gingen gezamenlijk naar Rāmānuja en vroegen hem, “Waarom hebt u dit gedaan? Ofschoon dat meisje een leerling van u is, had u hem geen dienaar van haar mogen maken. Volgens ons is hij gekrenkt geworden. Weest u hem alstublieft genadig en houd u hem bij zich.”

Rāmānuja riep zijn discipel bij zich, “Je hebt nu een operatie ondergaan. Ik denk, dat jouw vals-ego is verdwenen. Je bent nu zuiver en je kunt bij me komen.” Hij gaf hem een taak en hij gaf hem de wereldverzakende levensorde, *sannyāsa*. Die discipel werd een zeer hoge klasse *sannyāsī* en heeft overal in de wereld gepredikt. Kunnen jullie leerlingen worden, zoals hij? Dit is een ware discipel. Geen vals-ego. Als ik jullie zou zeggen te doen, wat Rāmānuja zijn discipel liet doen, zouden jullie de eersten zijn om te zeggen, “Ik kan dat niet. Nu ga ik u verlaten.” Je zou niet eens *daṇḍavat praṇāma* geven. Je zou alle vertrouwen in Kṛṣṇa en *guru* hebben opgegeven en een artikel schrijven, waarin je verklaart, “Hij is een bogus *guru*. Hij wilde me betrekken in de dienstverlening aan een meisje.”

Dit was echter een hoge klasse discipel en zijn *guru* was een hoge klasse *guru*. Rāmānuja heeft hem liefde en genegen-

heid voor Nārāyaṇa gegeven en hij is een gerealiseerde ziel geworden.

Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī

Hier is een ander voorbeeld van een zeer goede discipel. Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Ṭhākura Prabhupāda liep met duizenden pelgrims de Navadvīpa *parikramā*. Op de derde dag kwam hij in Navadvīpa-Stad aan bij de Prauḍhā Māyā tempel, die werd omringd door een grote menigte mensen. Alle zogenaamde *brāhmaṇas* en kaste-*gosvāmīs* daar waren tegenstander van Śrīla Prabhupāda, omdat ze dachten, dat hij zich bovengeschiedt achtte aan *brāhmaṇas*.¹ Ze gingen een samenzwering beramen, “We zullen hem straffen en vermoorden.” Ongeveer duizend van deze *brāhmaṇas* gooiden stokken, stenen, bakstenen, sodawater en heet water naar de toegewijden. Ze wilden behalve Śrīla Prabhupāda ook een groot aantal toegewijden vermoorden. Alle toegewijden renden weg en ‘hielden hun voeten op hun hoofd’.² Ze renden overal naartoe, waar ze konden weggelopen. Dit incident werd aan de politie gemeld, maar de politie bleef zwijgen en onderdrukte het nieuws van deze gebeurtenis, omdat ze gunstig gezind waren jegens de kaste-brahmanen.

¹ Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Prabhupāda predikte, dat Vaiṣṇava’s de ware brahmanen zijn, die superieur zijn aan kaste-brahmanen. Hij gaf bovendien de heilige draad (*dīkṣā*) aan degenen, die niet van geboorte brahmaan waren. De kaste-brahmanen geloofden, dat alleen degenen, die in een brahmaanse familie zijn geboren, *brāhmaṇa* zijn.

² Dit is een Hindi uitdrukking, die betekent ‘op hoge snelheid rennen’.

Er was geen mogelijkheid om te ontsnappen. Śrīla Prabhupāda was alleen, want al zijn seniore discipelen waren op de vlucht geslagen. Eén *brahmācārī* – in witte kleding, geen saffraan – was bij hem gebleven. Hij gaf Śrīla Prabhupāda meteen een teken en beiden liepen naar een huis toe. De *brahmācārī* smeekte de eigenaar, “Oh, doe alstublieft de deur open. We willen hier een ogenblik binnen zijn. [Binnen in het huis] trok hij Śrīla Prabhupāda zijn eigen witte kleding aan en trok zelf de *sannyāsa* kleding van Śrīla Prabhupāda aan en nam zijn *daṇḍa* mee. Hij heeft op die manier in feite *sannyāsa* genomen. Daarna heeft hij op de een of andere manier Śrīla Prabhupāda in witte kleding naar Māyāpura geloodst. Niemand heeft dit geweten, terwijl de menigte om dat huis heen stond. Ze dachten, “Oh, Śrīla Bhaktisiddhānta zit hier; we grijpen hem.”

Die *brahmācārī* wist, dat dit een gevaarlijke tijd was. Hij was Vinodabihārī Brahmācārī. Hij was jong, misschien eenentwintig jaar oud, maar hij was moedig en sterk; hij kende totaal geen angst.

Er kwamen een paar politicagenten bij staan en na enige tijd had de menigte zich verspreid. Even later ging Śrī Vinodabihārī Brahmācārī ook naar Māyāpura en daar zag iedereen, dat hij nu een *sannyāsī* was; hij was niet Vinoda Bābū. Die avond heeft hij zich weer omgekleed, maar Śrīla Prabhupāda heeft hem toen aanvaard als een *sannyāsī* discipel.

Nu moeten jullie eens in overweging nemen, wie Vinodabihārī Brahmācārī was. Hij was mijn *gurudeva*, Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja. We moeten proberen om leerlingen te worden, zoals Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava

Gosvāmī Mahārāja dat was. Hij had zijn moeder en zoveel rijkdom achtergelaten. Hij was grootgrondbezitter en zat met zestien jaar op de universiteit. Hij heeft alles achtergelaten en is Śrīla Prabhupāda op zoveel manieren gaan dienen, dat je dat niet kunt voorstellen. Iedereen wilde hem *sannyāsa* geven. Drie keer werd aangekondigd, “Morgen gaat hij *sannyāsa* nemen.” Prabhupāda wilde het geregeld hebben en alles stond gereed – de *daṇḍa*, saffrane kleding enzovoort. Echter, de secretaris van Śrīla Prabhupāda, Śrīla Bhakti Vilāsa Tīrtha Mahārāja, die in die tijd een *grhastha* was genaamd Kuñjabihārī Vidyābhūṣaṇa, richtte een verzoek aan Prabhupāda, “Als je Vinoda *sannyāsa* geeft, gaat alles de mis in. Er is niemand, die leiding kan geven, zoals hij dat kan. Wij kunnen het niet, dus wacht er nog even mee. Zodra we iemand anders kunnen vinden, die leiding kan geven, kun je hem *sannyāsa* geven.” Drie keer was alles voor zijn *sannyāsa* voorbereid, maar iedere keer werd de ceremonie tegengehouden.

Nadat Śrīla Prabhupāda uit deze wereld was vertrokken, zei hij tegen Vinoda in een droom, “Zelfs nu heb je nog steeds geen *sannyāsa* genomen. Je moet *sannyāsa* nemen. Mijn predikwerk is ingestort, dus jij moet het onmiddellijk overnemen.” Daarna heeft Vinoda *sannyāsa* genomen. In die tijd was de uitgave van de drie, vier of vijf tijdschriften [die Śrīla Prabhupāda in het leven had geroepen] gestopt. Er was geen Navadvīpa *parikramā* of een andere *parikramā*. Alles was gestrand en het predikwerk lag ook stil. Mijn *gurudeva* heeft in de geest [van Śrīla Prabhupāda] alles weer opgestart. Zijn eerste drie *sannyāsīs* waren Vāmana Mahārāja, Trivikrama Mahārāja en ik. Ik was nog zo groen, zo een junior. Maar zelfs

al was ik niet gekwalificeerd, ik stond altijd te springen om hem te volgen. Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī Mahārāja *kī jaya! Gaura premānande! Hari Haribol!*



De glorie van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī

*W*E MOETEN ONS DOEL NAUWKEURIG BEPA-
len. Ons doel is de liefde, die Śrī Caitanya Ma-
hāprabhu is komen rondspreken: eenpuntige
rādhā-dāsyam.

*tavaivāsmi tavaivāsmi
na jīvāmi tvayā vinā
iti vijñāya devī tvam
naya mām caraṇāntikam*

Vilāpa-kusumāñjali (96)

door Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī

“Ik ben de Jouwe! Ik ben de Jouwe! Ik kan niet leven zonder
Jou! O Devī (Rādhā), begrijp dit alsjeblieft en breng me naar
Jouw lotusvoeten.”

Zelfs als Kṛṣṇa rechtstreeks zou verschijnen en ons allerlei
dingen zou aanbieden, zouden we niets van Hem aannemen.
We zouden alleen aan Hem bidden, “Betrek me alsjeblieft in
de dienst aan Jouw Prāṇeśvarī, Rādhikā.”

Het doel is Śrīmatī Rādhikā te dienen in Goloka Vṛndāvana; niets minder dan dat. Hiervoor zal je meer soberheden dan Dhruva Mahārāja moeten uitvoeren. Hij heeft zes maanden lang soberheden uitgevoerd, maar jullie zullen ze langer moeten volhouden. Om hiervoor eerst een platform te creëren, moet je bovendien worden zoals Prahlāda Mahārāja. Als je Prahlāda Mahārāja niet kunt volgen, kun je geen vooruitgang maken, want je hebt dan nog teveel verlangens. Nṛsiṃhadeva zei Zelf tegen Prahlāda, “Ik wil jou iedere gunst geven, die je vraagt. Als je wilt, kun je vragen.”

Prahlāda antwoordde, “Ik ben geen zakenman en dat word ik ook nooit.” Hij heeft nooit iets materieels van Hem aangenomen.

Doe zoals hij. Ga Kṛṣṇa niet in jouw huis of elders dienen voor geld of om aardse problemen op te lossen. Er valt slechts één probleem op te lossen: hoe je Rādhā en Kṛṣṇa Yugala kunt dienen.

Als we de kwaliteiten van Prahlāda Mahārāja kunnen ontwikkelen, worden we zoals hij. Hij beschikte over vele goede kwaliteiten, zoals *akṛta-droha* (verdraagzaamheid), *maitrī* (vriendschap), *karuṇa* (mededogen) en *kṛpālu* (genade). Als iemand hem iets aandeed, zou hij nooit wraak nemen. Zijn vader heeft hem op diverse manieren gefolterd. Hij heeft hem proberen te vergiften, hij heeft hem in zee gegooid en van een berg naar beneden gegooid, hij heeft hem in een slangenkuil met gifslangen geworpen en stuurde gekke olifanten op hem af om hem te verpletteren. Desondanks heeft Prahlāda zijn vader nooit iets verweten. Hij was nooit van streek; hij vond nooit, dat hij problemen had. Ieder probleem, dat op

hem afkwam, werd opgelost door Kṛṣṇa. Prahlāda heeft nooit tegen Kṛṣṇa gezegd, “Oh, ik krijg zoveel problemen over me heen.” Als je niet dezelfde kwaliteit hebt als Prahlāda, ben je altijd overstuur en heb je allerlei materiële verlangens. In een dergelijke conditie kun je geen *hari-kathā* horen.

Hoger gevorderd dan Prahlāda is Citraketu Mahārāja. Daarna moet je zo verheven worden als Citraketu Mahārāja in zijn volgende leven. Leer ook de lessen van Bhārata Mahārāja met betrekking tot onthechting van deze wereld en gehechtheid aan Kṛṣṇa. Wereldse dingen kunnen ons niet echt bevredigen.

Uiteindelijk zullen we alleen worden bevredigd door het karakter en de lessen van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī te volgen. Hij is vele honderduizenden keren verder gevorderd dan Bhārata, Prahlāda en anderen. Hoe lief zijn de gebeden in zijn *Śrī Vilāpa-kusumāñjali*. De glorie van Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī zit niet in zijn verzaking, niet in het nemen van *mahā-prasādam* alleen in Jagannātha Purī en ook niet in het eten van verrotte rijst. Dit is zijn glorie niet. Dit is voor externe personen. Zijn glorie zit in de volgende gebeden.

*śrī-rūpa-mañjarī-karārcita-pāda-padma
goṣṭhendra-nandana-bhujārpita-mastakāyāḥ
hā modataḥ kanaka-gauri padāravinda-
samvāhanāni śanakais tava kiṁ kariṣye?*

Vilāpa-kusumāñjali (72)

O Rūpa Mañjarī, wanneer Rādhikā met Haar gouden lichaamskleur Haar hoofd op schoot legt bij Kṛṣṇa en Haar voeten op jouw schoot, terwijl je ze masseert, wil je mij dan [met een teken] uit jouw ooghoeken jouw *mahā-prasādam sevā* geven, zodat ik

Haar voeten zachtjes kan masseren, terwijl jij Haar koelte toe-
waait?

En deze,

*hā nātha gokula-sudhākara su-prasanna-
vaktrāravinda madhura-smīta he kṛpārdra
yatra tvayā viharate praṇayaīḥ priyārāt
tatraiva mām api naya priyā-sevanāya*

Vilāpa-kusumāñjali (100)

O Nātha! O ambrozijnen maan van Gokula, wiens vrolijke lotus-
gelaat zo lief glimlacht. O kroonjuweel der genadigen, als Je met
mij tevreden bent, geef me dan deze ene gunst: ik sta op het punt
van sterven, want ik weet niet, waar mijn Svāminī is. Neem me
alsjeblieft mee, wanneer Je Haar gaat ontmoeten, zodat ik Haar
dienst kan verlenen.

Hulp van Guru

Śrīla Raghunātha dāsa Gosvāmī bidt ook, “Ik was hier in
Vṛndāvana, in Rādhā-kuṇḍa, zo hoopvol. Maar, O Śrīmatī
Rādhikā, als Je me geen genade geeft, heb ik geen verbinding
met Kṛṣṇa. Ik hoef niet in Govardhana of Rādhā-kuṇḍa te
wonen; ik heb met hen geen verbintenis. O Kṛṣṇa, breng me
alsjeblieft naar Śrīmatī Rādhikā. Zonder Rādhikā kan ik niet
leven.”

Deze gebeden vormen de glorie van Śrīla Raghunātha dāsa
Gosvāmī. Als je een gretigheid krijgt om dit ter harte te ne-
men, heb je geen belangstelling meer voor deze wereld, voor
een vrouw, een echtgenoot, kinderen, rijkdom en reputatie;
dan is er niets meer. Ik wil jullie allemaal naar dat platform
brengen. Wees geen *grhastha* op een wereldse manier. Als je

lust hebt of enige andere belangstelling voor deze wereld, kun je niet aannemen, wat ik jullie wil geven; dan blijf je ervan verstoken. Ik wil jullie deze gretigheid geven. Als je gezinshoofd bent, kun je dat blijven, maar wees niet gehecht. Ga niet denken, “Mijn *gurudeva* is zo genadig. Hij heeft me met een hele goede toegewijde laten trouwen.” Dit is eigenlijk niet zijn echte genade.

We moeten worden zoals Nārada Ṛṣi. Hij snijdt alle materiële gehechtheden af met woorden als zwaarden. De *guru* is niet gekomen om rupees, rijkdom of wereldse voordelen te geven. Sommigen denken, “Ik heb zoveel weggegeven. Ik doe zoveel.” Maar weten jullie, wat Śrīla Rūpa Gosvāmī aan deze wereld heeft weggegeven? Heeft hij geld, een huis, een vrouw, of een jongen gegeven? Hij is niet gekomen om dit te geven. Hij is gekomen om de verheven liefde voor Rādhā-Kṛṣṇa Yuga te geven.

Probeer de glorie van de zuivere toegewijde te realiseren. Hiervoor ben ik gekomen; ik ben niet gekomen om voor wie dan ook een huwelijk te arrangeren. Omdat sommigen hun zintuigen niet kunnen beheersen, zeg ik, “Je moet gaan trouwen.” Maar dit is in feite niet de boodschap van Śrī Mahāprabhu en Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī.

Als je een gezin hebt, dien dan jouw kinderen door ze op te voeden als hoge klasse toegewijden. Geef hen vanaf het begin een paar lessen over verzaking, zoals Prahlāda Mahārāja zijn medeleerlingen onderwees en zoals Śrīla Haridāsa Ṭhākura les gaf aan Raghunātha dāsa Gosvāmī. De *guru* kan zeer gekwalificeerd zijn, maar hij kan ook streng zijn. Hij kan bij zijn woorden een paar klappen geven. Hij kan tegen zijn leerling

zeggen, “Je moet vertrekken.” Ook al kan hij dit zeggen, waardoor een leerling bij hem weg gaat zonder [zijn intentie] te begrijpen, is hij dommer dan een ezel. Als je denkt, “Ik help Gurudeva,” denk je verkeerd. Je bent niet gekwalificeerd om hem te helpen. Hij helpt jou. Wat is voor hem het probleem, als al zijn leerlingen zouden vertrekken? Doet *gurudeva* dat enige schade? Nee. Hij is alleen door zijn genade bij ons. Dit moet je je realiseren en dan kun je gevorderde *hari-kathā* begrijpen.

Als je *hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare / hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare* chant, staan jouw zintuigen onder controle, jouw oren worden bestuurd, jouw verstand wordt bestuurd en jijzelf wordt bestuurd. Alle struiken en bomen kunnen het horen; ze hebben oren, waarmee ze horen. De hele atmosfeer en alle atomen horen het en ze hebben er baat bij. Ook al doen ze niets, ze hebben er toch baat bij. Als je met liefde en genegenheid chant onder leiding van een *vraja-rasika* Vaiṣṇava, kan niemand jou tegenhouden om vooruitgang te maken in de richting van Goloka Vṛndāvana.



Eerbiedigen van toegewijden

WANNEER WE BIJ EEN LEZING ZITTEN EN BIJ andere gelegenheden aanwezig zijn, dienen we te trachten iedereen te eerbiedigen. Als je 's morgens *parikramā* van de *mandira* of van *tulasī* doet, gaan senioren toegewijden voorop en junioren er achteraan. Op die manier eerbiedigen we anderen en storen we niemand. Zonder respect te betonen en bescheiden te zijn kunnen we geen vooruitgang maken. Junioren moeten eerbied betrachten voor senioren en senioren zullen junioren bejegenen met liefde en genegenheid, zoals ze hun zonen en jongere broers behandelen. Alle regels dienen te worden onderwezen.

En bovendien, als een leerling van een leerling van onze *gurudeva* in toewijding gevorderd is, alle wereldse consideraties achterweg laat, alle transcendente waarheden kent en *guru* en Vaiṣṇava's dienst verleent, dient hij ook te worden gerespecteerd. Door op die manier niet over de hoofden van anderen te galopperen kunnen we ons Kṛṣṇa bewustzijn verhogen.

Śrīla Svāmī Mahārāja heeft overal ter wereld gepredikt, maar Śrīla *pūjyapāda* Śrīdhara Mahārāja is in Navadvīpa ge-

bleven. Toch heeft Śrīla Svāmī Mahārāja hem zijn eerbied betoond. Tegenwoordig zijn deze feiten misschien niet bekend, waardoor leerlingen niet weten, hoe Śrīla Svāmī Mahārāja hem eerbiedigde. Hij had altijd zoveel eerbied voor mijn *gurudeva* en zijn andere seniore godbroeders, onder wie hij sommigen als *sikṣā-guru* behandelde. Ik eerbiedig mijn godbroeders ook als mijn *sikṣā-gurus*, Trivikrama Mahārāja, Vāmana Mahārāja en anderen, die mijn senioren zijn. Ze respecteren mij en ik heb ook eerbied voor hen. Pūjyapāda Svāmī Mahārāja zit in de lijn van Vaiṣṇava *gurus*. Hij heeft andere Vaiṣṇava's gerespecteerd, zoals Śrīdhara Mahārāja en Bhakti Vilāsa Tīrtha Mahārāja en hij wil dat jullie hen ook respect betonen. We dienen deze Vaiṣṇava etiketten te kennen.

De lessen van Jagadānanda Paṇḍita

Jullie hebben wel gehoord van Śrīla Sanātana Gosvāmī en misschien hebben jullie ook de naam Jagadānanda Paṇḍita Prabhu gehoord. Jagadānanda Prabhu was vanaf zijn jongensjaren een metgezel van Śrī Caitanya Mahāprabhu en was daardoor een deelnemer aan *navadvīpa-līlā*. In *kṛṣṇa-līlā* was hij Satyabhāmā, die enige *māna* (transcendent liefdevolle woede) koesterde jegens Kṛṣṇa. Śrīla Sanātana Gosvāmī was eerste minister van de moslim koning. Hij was zeer intelligent en geleerd in alle *sāstras*. Hij is eens naar Jagannātha Purī gegaan, waar hij Śrī Caitanya Mahāprabhu heeft ontmoet en is toen teruggekeerd naar Vṛndāvana. Jagadānanda was in die tijd ook in Purī, waar hij Śrī Caitanya Mahāprabhu zo graag wilde dienen.

In Purī had Jagadānanda Paṇḍita eens een pot heerlijk geurende ayurvedische olie meegebracht, want Śrī Caitanya Mahāprabhu viel wel eens flauw in de extase van Kṛṣṇa bewustzijn. Hij had die pot voorzichtig vervoerd en had hem aan Govinda gegeven. “Oh, je kunt iedere dag een beetje olie op het hoofd van Mahāprabhu aanbrenge.”

Govinda zei toen tegen Mahāprabhu, “Jagadānanda heeft gezegd, dat ik een beetje olie op Jouw hoofd moet aanbrenge. Het is een zeer krachtig ayurvedisch medicijn.”

Mahāprabhu antwoordde heel nederig, “Breng die olie naar de tempel van Jagannātha en bied het aan om in de lampen te gebruiken.”

De volgende dag vroeg Jagadānanda aan Govinda, “Heb je die olie over het hoofd van Mahāprabhu gesmeerd?”

Hij antwoordde, “Dat ging niet.”

Jagadānanda informeerde, “Waarom niet?”

“Mahāprabhu heeft me gezegd die olie aan Śrī Jagannātha te geven.”

Jagadānanda raakte helemaal van streek, pakte de pot olie en gooide hem op de grond kapot in aanwezigheid van Śrī Caitanya Mahāprabhu. De olie spetterde alle kanten uit. Hij ging woedend naar zijn *bhajana-kuṭīra*, sloot de deur en heeft daar een of twee dagen zitten huilen. Hij is er niet uit gekomen om Mahāprabhu te zien. Mahāprabhu dacht, “Oh, hij is boos op Mij, omdat Ik zijn offer niet heb aanvaard. Daarom is hij niet komen opdagen.”

Er was één dag, twee dagen, drie dagen verstreken. Op de ochtend van de vierde dag ging Mahāprabhu naar de *bhajana-kuṭīra* van Jagadānanda en klopte aan de deur. Hij riep, “O

Jagadānanda, Jagadānanda!” Maar Jagadānanda gaf geen antwoord. Hij zat eenvoudig te huilen.

Mahāprabhu zei, “Ik heb drie dagen niets gegeten. Ik heb een lege maag en nu heb ik grote honger. Ik ga een bad in zee nemen en Ik kom meteen terug. Ga voor Mij een paar gerechten maken.” Nadat Hij dit had gezegd, liep Hij naar zee, nam een bad en keerde na een uur terug.

In die tussentijd nam Jagadānanda ook een bad, kleepte zich om en ging allerlei gerechten koken, groenten, rijst, *dahl*, *capātīs*, tamarindecutney, enzovoort. Hij had meer dan zesenvijftig gerechten gemaakt en diende ze allemaal op twee of drie grote bananenbladeren op. Govinda zat bij Mahāprabhu. Hij vroeg Govinda, “Zeg tegen Mahāprabhu, dat Hij *prasādam* kan nemen.”

Mahāprabhu zei, “Dat kan Ik niet doen. Er moeten twee zitplaatsen zijn en twee bladeren. Ik ga hier met Jagadānanda zitten en dan nemen we samen *prasādam*. Als hij met Mij geen *prasādam* neemt, vertrek Ik hier met een lege maag.”

Jagadānanda antwoordde niet rechtstreeks maar via Govinda, “Zeg tegen Mahāprabhu, dat Hij lekker moet eten. Nadat Hij klaar is, nemen jij en ik samen Zijn restanten.” Govinda zei toen tegen Mahāprabhu, “Je moet nu eten. Hij neemt na Jou. Hij neemt alleen Jouw restanten.”

Mahāprabhu nam toen *prasādam*. Daarna werden de restanten in tweeën gedeeld. Jagadānanda werd blij, maar hij ging niet naar Mahāprabhu en sprak niet rechtstreeks tegen Hem; hij had nog steeds een vleug van *māna*. Na twee of drie dagen ging hij naar Mahāprabhu en zei tegen Hem, “Ik wil

naar Vṛndāvana gaan. Geef me alsjeblieft opdracht te gaan. Ik wil Jouw toestemming krijgen.”

Mahārabhu vroeg, “Waarom wil je daar naartoe?”

“Ik heb er een lange tijd met Jou naartoe willen gaan, maar Je hebt me niet meegenomen. Nu wil ik er naartoe voor *darśana*. Ik wil daar zijn en Rādhā-Kṛṣṇa Yugala dienen.”

Mahārabhu zei, “Je kunt gaan, maar blijf er niet te lang. Ga daar kijken en kom dan terug. Ga niet naar de top van Govardhana. Je bent niet gekwalificeerd om in Vṛndāvana te blijven. Je kunt daar ruzie maken, want je ziet alles door de bril van jouw kennis over regels en regulerende principes. Je gaat inspectie houden om te zien, of de Vrajavāsi’s een bad nemen of niet en wat ze doen en niet doen. Je gaat daar lopen oordelen volgens jouw mentaliteit en daarom kun je overtredingen begaan, dus blijf daar niet te lang. Je moet na een korte tijd weer terug zijn.”

Jagadānanda verliet Purī en ging naar Vṛndāvana. Toen hij bij de grens kwam, ging hij onder een boom zitten en dacht, “Waarom heb ik zo’n fout gemaakt? Ik kan niet leven zonder Mahārabhu. Ik heb verkeerd gehandeld. Moet ik teruggaan? Maar hoe moet ik teruggaan? Wat kan ik als reden opgeven?” Hij bevond zich in een dilemma, want hij wist niet, wat hij wel en wat hij niet moest doen. Hij bleef op die plek twee of drie dagen zitten huilen. Later troostte hij zijn gedachten en overwoog, “Ik moet gaan.” Hij ging Vṛndāvana binnen en kwam Śrīla Sanātana Gosvāmī tegen, die tegen hem zei, “Je moet hier blijven, dan gaan we samen alle spellokaties bekijken.”

Zo woonden ze samen in Mahāvana. Op zekere dag verliet Śrīla Sanātana Gosvāmī zijn *bhajana-kuṭīra* om *mādhukarī*¹⁹ te doen, terwijl Jagadānanda stond te koken. Jagadānanda ging nooit op pad voor *mādhukarī*, want hij had het gevoel, “Ik ben niet gekwalificeerd. Śrīla Sanātana Gosvāmī en Śrīla Rūpa Gosvāmī zijn wel gekwalificeerd, maar ik kan het niet verteren.” Eigenlijk zijn wij degenen, die *mādhukarī* niet kunnen verteren. Wij zijn niet gekwalificeerd.²⁰

Dus Jagadānanda bleef in de *bhajana-kuṭīra* om te koken. En wat gebeurde er? Śrīla Sanātana Gosvāmī pakte van iemand een saffrane doek mee en bond hem als een tulband om zijn hoofd. Toen ging hij terug naar zijn *kuṭīra*. Intussen stond de pan met *kīchrī* op het fornuis te pruttelen en maakte een geluid van ‘*taka buk, taka buk*’. Jagadānanda vroeg Sanātana

¹⁹ *Mādhukarī* betekent ‘toebereid voedsel bedelen’. Dit is de praktijk van de allerhoogste verzakers, die dag en nacht diep zijn verzonken in *bhajana*. Ze eten in geen enkel huis overvloedig, maar bedelen bij ieder huis om een klein beetje voedsel, zoals een bij (*madhu*) van iedere bloem een paar pollen meeneemt.

²⁰ Aangezien een beginnende toegewijde niet dag en nacht verzonken is in *bhajana*, dient hij zijn lichaam en geest bezig te houden met koken voor Kṛṣṇa en andere dienstverlening. Als hij voortijdig *mādhukarī* gaat doen, pretendeert hij een grote Vaiṣṇava te zijn. Op die manier bedriegt hij zichzelf en wordt bovendien gemakzuchtig. Als hij *mādhukarī* uitvoert, zal hij ook onvermijdelijk worden besmet met het bewustzijn van de persoon, die het voedsel heeft gekookt, zelfs al is het aan het Godsbeeld geofferd. Dit veroorzaakt allemaal hindernissen in *bhajana*. Daarom is men niet in staat het bedelen om *mādhukarī* te verteren, voordat men werkelijk gekwalificeerd is.

Gosvāmī, “U bent heel trouw aan Śrī Caitanya Mahāprabhu. Waar hebt u Zijn doek vandaan gehaald?”

Sanātana Gosvāmī vertelde hem gewoon, “Deze is niet van Mahāprabhu. Hij was van een *māyāvādī*. Hij heeft hem aan mij gegeven en ik heb hem geaccepteerd.”

“Een *māyāvādī*?” Jagadānanda pakte meteen de pan van het vuur, alsof hij hem door de hut wilde gooien.

Sanātana Gosvāmī was heel bescheiden. Met een glimlach zei hij, “Jij ben zo gehecht aan Mahāprabhu. Ik heb jou op de proef gesteld. Ik weet, dat je zoveel vertrouwen hebt in Mahāprabhu, dat je het niet kunt verdragen om een van Zijn toegewijden de saffrane doek van *māyāvādīs* te zien dragen. Hij heeft jou een standje gegeven, maar wat is daarvan de betekenis? Jij bent Hem zeer dierbaar en daarom geeft Hij jou de *madhura-rasa*, zoete smaak, van een liefdevol standje. Tegen mij daarentegen zegt Hij, ‘O Sanātana Gosvāmī, jij ben zo’n eerbaar persoon, zo’n hoge klasse toegewijde. Je bent superieur aan al die anderen.’ Dit is hetzelfde als *nimbā-rasa*, het zeer bittere sap van een *neem* boom.”

Toen Sanātana Gosvāmī in Purī was, had hij het gevoel, “Ik ben zo een laag, verdorven figuur.” Onderweg naar Mahāprabhu hadden bloedzuigers hem gebeten en er liep stinkende pus uit de wonden van zijn lichaam. En wat deed Mahāprabhu? Hij omarmde hem. Sanātana Gosvāmī riep, “Raak me niet aan, Prabhu! Raak me niet aan!” Toen kwam Sanātana Gosvāmī Jagadānanda tegen en vroeg hem, “Wat moet ik doen? Caitanya Mahāprabhu wil me telkens omhelzen, maar ik ben zo verdorven en ziek. Er loopt zoveel pus uit mijn li-

chaam en toch raakt Mahāprabhu me aan. Wat moet ik doen? Moet ik teruggaan naar Vṛndāvana?”

“Ja, je moet naar Vṛndāvana gaan.” Jagadānanda Paṇḍita zei, “Blijf niet hier, anders raakt Mahāprabhu jou aan en dan kan Hij ziek worden. Je moet snel gaan.”

Mahāprabhu hoorde dit en zei tegen Jagadānanda, “O Jagāi, je bent een jongen van twee dagen oud en je geeft instructies aan Sanātana Gosvāmī? Hij is superieur aan jou en toch durf je hem advies te geven. Je moet niet denken, dat je zo gevorderd bent. Jij bent slechts een jongen van twee dagen oud zonder intelligentie.” Mahāprabhu onderwees, dat we iedereen dienen te eerbiedigen, vooral zuivere toegewijden. We moeten nederig zijn en proberen om anderen alle eer te geven. Dit is de enige manier om in Kṛṣṇa bewustzijn voorde- ringen te maken.



Rimpelingen in een vijver

IK BEN ZO BLIJ OM HIER NEGEN DAGEN TE ZIJN geweest. Vooral tijdens dit bezoek heb ik ons doel helder kunnen weergeven. Ik heb dit nooit eerder in westerse landen besproken. Deze waarheden heb ik wel besproken in Mathurā en Vṛndāvana. Hier zijn niet zoveel gevorderde toegewijden. Toch heb ik zoveel dingen uiteengezet. Maar ik ben pas begonnen. Ik heb de *maṅgalācaraṇa*, heilzame aanroeping, gegeven en op basis hiervan gaan we de volgende jaren meer onderwerpen bespreken. Het is niet de bedoeling, dat we in dezelfde klas blijven zitten. Probeer een stromende rivier te zijn, anders gaat het ‘water’ stil staan en wordt het vuil en onbruikbaar.

Bhakti lijkt op een stroom, die altijd nieuw is en steeds nieuwer wordt. Door deze *bhakti* verschijnen Kṛṣṇa Zelf en *vraja-prema* altijd nieuw en fris.

Ideale gemeenschap

Probeer jullie Kṛṣṇa bewustzijn te ontwikkelen door het proces te volgen van Śrī Rūpa Gosvāmī, Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī, Śrī Sanātana Gosvāmī en anderen, in het bijzonder Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura en Śrīla Bhaktisiddhānta Sarasvatī Gosvāmī Ṭhākura. Probeer altijd alle toegewijden te respec-

teren zonder kaste of geloof in ogenschouw te nemen, maar bedenk, dat we allemaal in de familie van Śrī Caitanya Mahāprabhu zitten. Probeer ook toegewijden te respecteren – niet blindelings maar volgens hun kwaliteit van *bhakti*. Na zoveel jaar kom je naar het stadium van *madhyama-adhikārī*, dus probeer dit allemaal waar te maken.

Ik heb ergens gehoord, dat mensen ‘sociale dieren’ worden genoemd. Zonder samenleving kunnen we niet leven. We zullen een samenleving moeten kiezen of we moeten er zelf een creëren. Dus we moeten proberen een samenleving te scheppen, waarin we kunnen chanten en Kṛṣṇa kunnen herinneren en waarin we gelukkig kunnen zijn. Wat is de betekenis van prediken? Het dient alleen om overal een goede samenleving te scheppen, zodat iedereen voor altijd gelukkig kan zijn. Voor dat doel dient hier een dergelijke gemeenschap te worden ontwikkeld en voor die gemeenschap is training vereist. Als deze gemeenschap Kṛṣṇa bewust is, kan het iedereen behulpzaam zijn en kan iedereen gelukkig zijn.

Denk niet alleen aan jezelf, maar ook aan jullie kinderen, want zij zullen ook leden van de gemeenschap zijn. Leid hen op in de principes en lessen van Kṛṣṇa bewustzijn. De school, die we hier zijn begonnen, dient te worden uitgebreid en hier kunnen alle kinderen worden opgeleid. Er zal een comité nodig zijn om een oplossing te bieden voor problemen, die zich kunnen voordoen. Als er goede wil aanwezig is en iedereen respecteert elkaar, kunnen alle problemen worden opgelost en zullen de kinderen goed opgeleid en gelukkig zijn.

Ongeacht of men junior of senior is, iedereen dient te worden eerbiedigd volgens zijn positie in *bhakti*. De seniore disci-

pelen van Śrīla Svāmī Prabhupāda dienen te worden gerespecteerd en zij dienen zoveel liefde en genegenheid te hebben voor hun junioren. Op die manier kan een ideale gemeenschap worden geschapen. Jullie Prabhupāda, mijn Svāmijī, heeft dit ook gewild en heeft zijn best ervoor gedaan. Sommige toegewijden echter wilden onder invloed van vals-ego besturen op basis van intelligentie en niet op basis van liefde en genegenheid, waardoor ze geen succes hebben gehad. Het beleid om succes te boeken heeft niets te maken met overheersen en besturen. Het heeft daarentegen met liefde en genegenheid te maken, *viśva-prema*, universele liefde. Śrī Caitanya Mahāprabhu beschikt over die universele liefde en wij moeten Hem volgen. Als er een probleem komt, probeer het dan in harmonie te brengen. Dan moet je denken, “Dit is te wijten aan mijn *karma* uit een voorgaand leven,” of “Kṛṣṇa wil me op de proef stellen en een operatie op me uitvoeren.” Deze twee dingen. We mogen niet kwaad worden en van streek raken door verstorende gebeurtenissen. Er dient een school te worden gesticht met het doel om dit als onderwijs te geven.

[Afgezien van de school] kunnen vergaderingen en lezingen tweemaandelijks, wekelijks, of ter gelegenheid van een festival worden gehouden ten behoeve van de associatie en het bevorderen van liefde en genegenheid onder elkaar. Soms kan de ene *prabhu* een lezing geven en soms een andere *prabhu*. Iedereen kan zijn voordeel doen met deze lezingen. Er dient harmonie te zijn; dit is hoogst essentieel. Door harmonie te scheppen zullen jullie succes hebben.

Prediken en het verspreiden van boeken

We hebben zoveel boeken gepubliceerd, zoals Śrīla Svāmī Mahārāja ook deed. Jullie kunnen de boeken van Śrīla Svāmī Mahārāja verspreiden evenals die van mij. Er zijn zoveel toegewijden, leerlingen en sympathisanten. Als iedereen twaalf boeken per jaar afneemt, kunnen er duizenden worden verspreid en als het er meer zijn, is dat heel goed, heel goed. Naar hen gaat zoveel dank uit. De meisjes leerlingen van Śrīla Svāmī Mahārāja hebben zijn boeken hier en daar op een jonge leeftijd als tieners verspreid. Waarschijnlijk waren alle jongens toegewijden boekenverspreiders en waren ze allemaal *brahmācārīs*. Dus waarom zou je niet op zijn minst twaalf boeken nemen? En degenen, die er goed in zijn, kunnen zoveel meer nemen. Vergeet het niet. Probeer de boeken mee te nemen naar jullie bestemming en verspreid ze daar. Als toegewijden geen geld hebben om ze te betalen, kunnen hen boeken worden gegeven, die ze later betalen, wanneer hun boeken zijn verkocht.

Het beleid, dat Śrīla Svāmī Mahārāja voor beginners en voor anderen had ingevoerd [om iedereen enthousiast te maken voor de verspreiding van boeken] heeft voor iedereen gunstig uitpakkt.

Maar mijn verzoek is, dat jullie de boeken niet alleen verspreiden, maar ze ook zelf lezen. Neem de nectar en de essentie van de boeken in je op, dan krijgt jullie predikwerk een hoge kwaliteit en iedereen wordt erdoor aangetrokken en krijgt energie. Probeer te participeren in *nagara-saṅkīrtana*, *harināma* en *nāmahatta*, zoals Śrīla Bhaktinoda Ṭhākura dat heeft gedaan. Dit is niet alleen voor mensen bedoeld. Het

gras, de struiken, de dieren en de bomen, zelfs de atomen in de lucht en het water horen allemaal de heilige namen, bewust of onbewust, en worden allemaal bevrijd. Kṛṣṇa heeft dit beloofd.

*jayati jayati nāmānanda-rūpaṁ murārer
viramita-nija-dharma-dhyāna-pūjādi-yatnam
katham api sakṛd ātmaṁ mukti-dam prāṇinām yat
paramam amṛtam ekaṁ jīvanam bhūṣaṇam me
Bṛhad-bhāgavatāmṛta (1.1.9)*

Alle eer, alle eer aan de alom zegenrijke heilige naam van Śrī Kṛṣṇa, die maakt, dat de toegewijde alle conventioneel religieuze plichten, meditatie en verering opgeeft. Wanneer de heilige naam op de een of andere manier door een levend wezen zelfs maar één keer wordt uitgesproken, schenkt de heilige naam hem bevrijding. De heilige naam van Kṛṣṇa is de hoogste nectar. Hij is mijn hele leven en mijn enige schatkamer.*

Prāṇinām betekent ‘degenen met *cetana* (bewustzijn), zelfs degenen met een beetje bewustzijn, zoals bomen, struiken en atomen’. *Nagara-saṅkīrtana* dient te worden uitgevoerd voor ieder levend wezen. Śrī Caitanya Mahāprabhu is gekomen en heeft het beste proces aan de wereld gegeven.

Als je een steentje in een vijver gooit, vormen er zoveel rimpelingen omheen, de een na de ander, en ze raken alle zijden van de oever. De vijver is beperkt in omvang, maar de ether of de ruimte is eindeloos. Dit strekt zich uit over de hele *viśva*, de hele kosmos en kan zelfs Goloka Vṛndāvana bereiken.

Als een geluidsvibratie onzuiver is, verspreidt die onzuiverheid zich op dezelfde manier ook overal naartoe. Iedereen

schreeuwt over politiek, maakt wereldse geluiden en zoveel andere slechte zaken. De hele wereld en de hele atmosfeer zijn nu vervuild. Deze zeer sterke geluidsvibratie van de heilige naam zal ook rondgaan en de hele wereld raken, zelfs Vai-kunṭha en Goloka Vṛndāvana. Het raakt alle bomen en struiken en alle atomen in het water, het luchtruim en overal elders. Dit zal alles zuiveren, of je ervan gewaar bent of niet.

Śrīman Mahāprabhu wist dit en dit is de reden, waarom Hij de heilige naam heeft gebracht. Dus jullie moeten ook proberen om *saṅkīrtana* te doen. Als je deze *saṅkīrtana* zachtjes of hardop chant – *hare kṛṣṇa hare kṛṣṇa kṛṣṇa kṛṣṇa hare hare / hare rāma hare rāma rāma rāma hare hare* – zuivert het de hele wereld. Het kan honderdduizenden werelden bereiken. Het is zeer krachtig. Probeer deze feiten te realiseren.

Als je waar dan ook chant of *hari-kathā* bespreekt, gaat de vibratie over de hele wereld. Dit wordt *kīrtana* genoemd. *Kīrtana* wordt niet alleen uitgevoerd met *mṛdaṅga* en *karatālas*. Bespreking van *hari-kathā* is de meest krachtige *kīrtana*. Dit zuivert ook de hele wereld. Jullie dienen dit te weten en het proces te volgen, dat Śrīla Svāmī Mahārāja heeft gebracht. Eigenlijk heeft hij het niet gebracht. Śrī Śrīman Mahāprabhu heeft het gebracht en Śrīla Svāmī Mahārāja bevond zich in die lijn. Hij heeft dit proces naar westerse landen en oosterse landen buiten India gebracht.

Ter gelegenheid van festivals, zoals Janmāṣṭami, Nṛsimha-deva-caturdaśī en de geboortedag van Śrī Caitanya Mahāprabhu worden grote feesten georganiseerd. Indien dit niet mogelijk is, dienen deze feestdagen op de een of andere manier toch te worden gevierd. Probeer de regels naar vermogen

te volgen. Mijn zegeningen staan altijd aan jullie ter beschikking en jullie *gurudeva* zal jullie helpen. Twijfel hier niet aan. Hetgeen staat geschreven in *sāstra*, is in volle omvang waar.

De praktijk van het proces

Śrīla Bhaktivinoda Ṭhākura heeft in een van zijn liederen twee belangrijke regels geschreven. Deze vormen de essentie van alles. In *bangala-payāra* (Bengaals vers) schrijft hij het volgende,

kṛṣṇera saṁsāra karo chādi' anācāra
jīve dayā, kṛṣṇa-nāma—sarva-dharma-sāra

Nadīyā-godrume (4)

Geef al het zondige gedrag op en leef jouw leven met Kṛṣṇa in het centrum. De essentie van alle vormen van religie is het tonen van mededogen aan alle levende wezens en het chanten van de heilige namen van Kṛṣṇa.

Kṛṣṇera saṁsāra karo – je kunt *kṛṣṇa-saṁsāra* (een leven met Kṛṣṇa in het centrum) vestigen. Blijf bij jouw kinderen en echtgenoot of vrouw, terwijl Kṛṣṇa een plezier doen het middelpunt van al jouw activiteiten dient te zijn. Doe geen dingen, die Kṛṣṇa niet wil. Kṛṣṇa een plezier doen betekent Hari, Guru, Vaiṣṇava's, Śrīmatī Rādhikā, de *gopīs*, de *gopas* en Śrīman Mahāprabhu en Zijn metgezellen een plezier doen. Kṛṣṇa betekent hier 'allemaal', allemaal een plezier doen.

Kṛṣṇera saṁsāra karo chādi' anācāra betekent alle ongewenste activiteiten en verlangens opgeven en altijd proberen om *kṛṣṇa-saṁsāra* te vestigen. *Jīve dayā, kṛṣṇa-nāma* betekent alle *jīvas*, alle levende wezens, genade schenken. Waaruit be-

staat die genade? Mensen hebben zoveel te lijden, doordat ze Kṛṣṇa zijn vergeten. We moeten genadig zijn en hen vertellen, “Oh, je moet Kṛṣṇa chanten en herinneren en voor altijd gelukkig zijn.” Heb vertrouwen in dit proces. Je moet eerst sterk vertrouwen hebben in jezelf en dan proberen anderen genade te schenken. Op die manier kun je zien, dat iedereen gelukkig wordt. Geef *jīva dayā* naar ieders niveau. *Nāma-ruci*. Er dient *ruci*, smaak, voor de naam te zijn. Als *ruci* aanwezig is, kan *āśakti*, gehechtheid, ontwikkelen. Dan zal *śuddha-sattva* (zuivere goedheid), *bhāva* (het voorstadium van transcendente liefde voor God) manifesteren en dat zal leiden tot *prema* (transcendente liefde voor God). Als er geen *ruci* is, zal het chanten leiden tot *mukti*, bevrijding van deze wereld. Dat wil zeggen, jouw dood kan worden gestopt.

Śrīla Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī heeft gezegd, “*prabhu kahena,—‘kṛṣṇa-sevā’*”. Toen het Kar Festival in Puri was afgerond, wilden de toegewijden niet vertrekken. Ze wilden allemaal bij Mahāprabhu blijven. Maar Mahāprabhu verzocht hen naar huis terug te keren. Ze vroegen, “Prabhu, U hebt ons gezegd naar huis te gaan, maar wat moeten we daar doen?”

Wij bevinden ons nu in dezelfde situatie. Ik kan terugkeren naar Vṛndāvana, maar jullie kunnen er niet naartoe vanwege zoveel problemen [obstakels], vooral met geld. Op dezelfde manier vroegen ze Mahāprabhu, “Op uw verzoek gaan we terug naar huis. Wat moeten we doen, wanneer we daar aankomen?” Mahāprabhu gaf een antwoord in twee zinnen,

*prabhu kahena,—‘kṛṣṇa-sevā’, ‘vaiṣṇava-sevana’
‘nirantara kara kṛṣṇa-nāma-saṅkīrtana’*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 15.104)

“Dien Kṛṣṇa en dien de Vaiṣṇava’s.” *Prabhu kahena,—‘kṛṣṇa-sevā’*. Śrī Caitanya heeft gezegd, “Houd je bezig met toegewijde dienst aan Kṛṣṇa. *Vaiṣṇava-sevana* – dien de Vaiṣṇava’s. *Nirantara kara kṛṣṇa-nāma-saṅkīrtana* – doe altijd *nāma-saṅkīrtana*.” Je kunt naar vermogen altijd *nāma-saṅkīrtana* doen met het gevoel een relatie te hebben met Kṛṣṇa, waarbij je alle vormen van *anarthas* opgeeft. De naam, die je dan chant, kan *nāmābhāsa* zijn (een schijn van het licht van de heilige naam, voordat zijn volle licht volkomen zichtbaar is). Na het stadium van *nāmābhāsa* komt de zuivere naam. Dus voer altijd *nāma-saṅkīrtana* uit en probeer het te introduceren bij anderen.

Het dienen van Vaiṣṇava’s met onderscheid

Het jaar daarna hadden de toegewijden weer een vraag voor Mahāprabhu, “We weten nu iets over *kṛṣṇa-sevā*, zoals *arcanaṁ*, eredienst, en alle andere methoden en we weten ook wat *nāma-saṅkīrtana* is. Maar hoe doen we *vaiṣṇava-sevā*?”

Wat heeft Mahāprabhu toen geantwoord? Hij zei tegen hen, “Probeer te realiseren, dat er drie soorten Vaiṣṇava’s zijn: *kaniṣṭhā* (neofiete toegewijden), *madhyama* (intermediaire toegewijden) en *uttama* (een toegewijde die beschikt over onvermengde devotie).

Kaniṣṭhas dienen de Godsbeelden, terwijl de Vaiṣṇava’s hen niets kunnen schelen. Ze zijn altijd op deze manier bezig, “Deze *kṛṣṇa-arcana* is voldoende.” *Madhyamas* houden zich

niet alleen bezig met eredienst aan de Godsbeelden, maar dienen en vereren ook de Vaiṣṇava's. De *uttma-mahā-bhāgavatas* zijn superieur aan de andere twee. Zij herinneren zich Kṛṣṇa's spel en vermaak voortdurend en dienen Kṛṣṇa met *mānasī aṣṭa-kālīya-sevā* (mentale dienstverlening aan het spel van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa gedurende de acht perioden van de dag).

Er werd niet veel gezegd voor de *kaniṣṭhas*. Voor hen bestaat geen plicht, geen opdracht. Wat betreft de *uttama-mahā-bhāgavatas*, ze bevinden zich buiten de jurisdictie van de Veda's, Upaniṣaden, enzovoort. *Na dharmam nādharmam*.²¹ Zij zijn *paramahansa*. Ze zien, dat Kṛṣṇa overal aanwezig is en dat iedereen Hem op de een of andere manier dient. In hun ogen is niemand een geconditioneerde ziel; iedereen is bevrijd. Ze denken, "Al die anderen zijn in hun dienstverlening aan Kṛṣṇa hoger gekwalificeerd dan ik." *Uttamas* zijn daarom *tṛṇād api sunicena*, in hun hart zeer nederig. Dit zijn ze vanwege hun eigen constitutie. Daarom heeft Caitanya Mahāprabhu alleen voor *madhyama-adhikārīs* de volgende opdracht gegeven.

*prema-maitrī-kṛpopekṣā
yaḥ karoti sa madhyamaḥ*

Śrī Caitanya-caritāmṛta (Madhya-līlā 22.73)

Een *madhyama-bhāgavata* (intermediaire toegewijde) is iemand, die houdt van de Allerhoogste Heer, zich vriendelijk opstelt je-

²¹ Ze voeren geen routinematige religieuze activiteiten uit, die resulteren in vroomheid, noch onreligieuze activiteiten, die resulteren in zonde (*Manaḥ-sikṣā*, 2).

gens Zijn toegewijden, genade toont jegens degenen, die onwetend zijn van *bhakti*, en onverschillig is jegens degenen, die de Allerhoogste Heer of Zijn toegewijden vijandig gezind zijn.

Ik denk, dat jullie praktisch allemaal het stadium van *madhyama-adhikārī* binnengaan en dat sommigen dit stadium reeds hebben bereikt. Daarom beschikken jullie over de intelligentie om te schouwen, wie een zuivere Vaiṣṇava is, wie geen zuivere Vaiṣṇava is, wie *kaniṣṭha* is, wie *madhyama* is, enzovoort. De meesten van jullie zijn bezig het stadium van *madhyama-adhikārī* binnen te gaan en daarom is deze instructie, *prema-maitrī*, voor jullie bestemd.

Er dient *maitrī* te zijn, vriendschap. *Maitrī* kent drie soorten. De eerste is *maitrī* jegens degenen, die superieur zijn – hetzij *madhyama-adhikārī* of *uttama mahā-bhāgavata* – door hen op een familiale wijze dienstbaar te zijn met toegenegen vriendschappelijkheid. Er dient *maitrī* te zijn, maar met een dienstverlenende houding.

De tweede is ook een boezemvriendschap met degenen, die gelijken zijn in Kṛṣṇa bewustzijn. Van superieuren kun je horen en met boezemvrienden, die jouw gelijken zijn in Kṛṣṇa bewustzijn, kun je *iṣṭagoṣṭhī* hebben, het delen van ideeën en realisaties van Kṛṣṇa. Śrī Rūpa en Śrī Sanātana hadden deze vriendschap. Śrī Jīva Gosvāmī en Śrī Kṛṣṇadāsa Kavirāja Gosvāmī hadden deze vriendschap met Śrī Raghunātha dāsa Gosvāmī. En Śrī Narottama dāsa Ṭhākura, Śrī Syāmānanda en Śrī Śrīnivāsa gingen ook als gelijken met elkaar om.

De derde soort *maitrī* toont *krpa* (vriendelijkheid, mededogen en genade) jegens degenen, die ook *madhyama* zijn, maar iets jonger zijn; ze helpen hen op vriendschappelijke

wijze. Je kunt hen zoveel geheimen vertellen over Kṛṣṇa bewustzijn, zoals *daśa-mūla* (de tien fundamentele principes) en het proces, dat Śrī Rūpa Gosvāmī heeft gegeven. Geef genade aan de *kaniṣṭhā*. Je kunt hen een glas water aanbieden en zeggen, “Oh, je bent een hele goede toegewijde.” Op die manier geef je hen inspiratie.

Degenen, die gekeerd zijn tegen Kṛṣṇa, dienen te worden vermeden. Hoe kun je hen ontlopen? Moet je ruzie met hen maken door gebruik te maken van een stok en harde woorden? Dat nooit. Maar je dient niet met hen te associëren met betrekking tot transcendente aangelegenheden. Je kunt met hen spreken over wereldse zaken en volgens wereldse normen geven en nemen, maar zonder gehecht te zijn. Activiteiten met zuivere Vaiṣṇava’s dienen te worden uitgevoerd met gehechtheid. Als er een bedelaar komt, zoals een *māyāvādī* of een arme sloeber, kun je hem *prasādam* geven. Gebruik geen harde woorden, zoals “Ga weg, ga weg. Ik geef jou niets. Alleen als je toegewijde wordt, kun je iets krijgen.” Bejegen hen niet op deze manier. Geef hem iets, maar zonder gehecht te zijn. Indien er echter zuivere Vaiṣṇava’s zijn, verleen hen dan diensten met gehechtheid om Kṛṣṇa een plezier te doen.

Dit gedrag moet er zijn. Probeer degenen te eerbiedigen, die chanten met enige smaak. Ze zijn *madhyama*, maar *madhyama-kaniṣṭha*. De *madhyama-kaniṣṭha* heeft een smaak voor de heilige naam, maar niet zo sterk als de *madhyama-madhyama*, die altijd chant met grote smaak. En als bij het zien van een toegewijde *kṛṣṇa-nāma* automatisch op de tong verschijnt, is die toegewijde *madhyama-uttama* (binnenkomend in het *uttama* stadium). Ook in het stadium van *uttama-*

bhāgavata zijn zoveel onderverdelingen: *uttama-kaniṣṭha*, *uttama-madhyama* en *uttama-uttama*. Hoogst superieur is de *mahā-mahā-bhāgavata*, zoals Śrīla Rūpa Gosvāmī en anderen.

Onderwerp anderen niet aan kritiek. Nityānanda Prabhu was een *brahmācārī* in de wereldverzakende levensorde, maar Hij ging trouwen. Hij is *svatantra-bhagavān*, de allerhoogste onafhankelijke Bhagavān Zelf. De Veda's en *sāstra* houden Hem niet onder controle. Als je iets ziet in een verheven toegewijde, dat in jouw door geelzucht verkleurde ogen 'verkeerd' is, bekritiseer hem dan niet. Dergelijke toegewijden bevinding zich buiten het bereik van regels en principes. Zij zijn *sādhu* en jij mag hen niet bekritisieren. Bied hen *praṇāma* aan, maar associeer niet met hen. Zodra jouw twijfel is verdwenen, of wanneer zijn karakter voor jou aanvaardbaar is geworden, kun je associëren.

Associeer met een Vaiṣṇava, die echt *madhyama-adhikārī* is, wiens karakter zeer hoog en smetteloos is. Je mag daarover geen twijfel hebben. Op die manier kun je vooruitgang maken en een hele mooie en sterke gemeenschap vormen. Dan kun je het proces van Śrī Rūpa Gosvāmī en *Śrī Manaḥ-sikṣā* van Raghunātha dāsa Gosvāmī binnengaan.

Jullie hebben alle dingen gehoord. Wat ik wilde geven, heb ik door middel van lezingen en toneelstukken gegeven. Ik wil volgend jaar komen en zien, dat jullie allemaal zeer veel verder zijn ontwikkeld en dat al mijn kinderen zijn opgeleid, elkaar helpen en voor iedereen liefde en genegenheid koesteren.

Op die manier kan onze doelstelling een succes worden en dan kunnen we Śrī Caitanya Mahāprabhu en Śrī Śrī Rādhā en Kṛṣṇa Yugala gaan liefhebben.



Glossarium

A

ácārya – geestelijk voorganger; iemand die onderwijst door voorbeeld.

adhirūḍha-mahābhāva – de hoogste staat van *mahābhāva*, de meest rijpe staat van *prema* (transcendente liefde), alleen aangetroffen in de *gopīs* van Vraja.

anartha – *an-artha* betekent ‘non-waarde’; ongewenste verlangens, activiteiten of gewoonten, die de vooruitgang van *bhakti* hinderen.

anurāga – (1) gehechtheid, genegenheid, of liefde; (2) geïntensiveerd stadium van *prema*, dat vlak vóór *mahābhāva* komt.

aparādha – *apa* betekent ‘tegen’ of ‘wegnemen’; *rādhā* betekent ‘vloed van genegenheid’; een overtreding tegen de heilige naam, Vaiṣṇava’s, de geestelijk leermeester, de geschriften, heilige plaatsen en het godsbeeld.

aprakaṣa-līlā – eeuwig spel en vermaak, die in deze wereld ongemanifesteerd zijn.

ārati – ceremonie, waarbij artikelen aan een godsbeeld worden geofferd, zoals wierook, lamp, bloemen en een waaier vergezeld van het zingen van devotionele hymnen en een bel.

āśakti – diepe gehechtheid. Dit verwijst naar diepe gehechtheid voor Bhagavān en Zijn eeuwige metgezellen. Dit is het zesde stadium in de ontwikkeling van de klimplant van toewijding en ontwaakt bij het rijp worden van de smaak voor *bhajana*, spirituele praktijk.

āśrama – (1) spirituele orde; een van de vier levensfasen – student (*brahmācārī*), gehuwd (*gṛhastha*), terugtrekking uit het gezinsleven (*vānaprastha*) en volkomen verzaking (*sannyāsa*) – waarin men overeenkomstige sociaal religieuze plichten uitvoert in het stelsel genaamd *varṇāśrama*; (2) kluizenaarshut, doorgaans in gezelschap van anderen, gevestigd om spirituele praktijken te faciliteren.

B

bhakta – iemand die zich wijdt aan *bhakti-yoga* of liefdevolle toegewijde dienst aan Śrī Kṛṣṇa.

bhakti – de primaire betekenis van het woord *bhakti* is dienst verlenen; *bhakti* is de uitvoering van activiteiten bedoeld om Śrī Kṛṣṇa een plezier te doen, die worden uitgevoerd in een gunstige geest verzadigd van liefde, welke verstoken zijn van alle verlangens behalve het verlangen naar Gods voordeel en plezier, en die niet worden bedekt door *karma* (vruchtdragende activiteit) en *jñāna* (de cultivering van kennis gericht op opgaan in de existentie van God).

brahmācārī – celibatair, ongehuwde student; de eerste *āśrama* of levensfase in het vedische sociale stelsel (*varṇāśrama*).

brāhmaṇa – iemand die *brahma* realiseert wordt gekend als een *brāhmaṇa*; een van de vier *varṇas* of beroepsgroepen in het vedische sociale stelsel (*varṇāśrama*); een priester of leraar. *Brāhmaṇa* is geen aanduiding, die louter is gebaseerd op erfelijkheid of

op een wereldse beroepsgroep; *brāhmaṇa* impliceert de ongeconditioneerde staat van de ziel.

C

cit-śakti – het vermogen van God, dat wijst op Zijn cognitieve aspecten of transcendente kennis. Dit correspondeert met het *saṁvit* (kennis) vermogen.

D

danḍa – een staf, die door *sannyāsīs*, verzakers, wordt gedragen in de vierde levensfase volgens het vedische sociale stelsel.

darśana – zien, ontmoeten, bezoeken of schouwen (vooral met betrekking tot het godsbeeld, een heilige plaats of een verheven Vaiṣṇava).

dāsya-rasa – relatie in dienaarschap.

dhāma – een heilige pelgrimsplaats; het gebied van Śrī Bhagavān, waar Hij verschijnt en Zijn bovenzinnelijke spel uitvoert; de transcendente woonplaats.

dharma – (1) afkomstig van de werkwoordstam *dhṛ-* onderhouden; *dharma* betekent ‘hetgeen onderhoudt’; (2) religie in het algemeen; (3) de sociaal religieuze plichten voorgeschreven in de geschriften voor verschillende klassen in het vedische sociale stelsel (*varṇāśrama*), die zijn bedoeld om zich te bevrijden op het platform van *bhakti*.

dikṣā-guru – de initiërend geestelijk leermeester; iemand, die een *mantra* geeft in overeenstemming met de reguleringen van *sāstra* (geschrift) aan een gekwalificeerde kandidaat met het doel om God te vereren en Hem door die *mantra* te realiseren, wordt een *dikṣā-guru* of *mantra-guru* genoemd.

divyomāda – een wonderbaarlijke, goddelijke staat, die lijkt op begoocheling, die praktisch alleen wordt aangetroffen in Śrīmatī Rādhārāṇī.

G

gopa – (1) een koeherdersjongen, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van intieme vriendschap; (2) een oudere vriend van Nanda Mahārāja, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van ouderlijke genegenheid.

gopī – (1) een van de jonge koeherdersmeisjes van Vraja onder leiding van Śrīmatī Rādhikā, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van amoreuze liefde; (2) een oudere vriendin van Moeder Yaśodā, die Kṛṣṇa dient met een gevoel van moederlijke genegenheid.

gṛhasṭha – het woord *stha* betekent ‘resideren’. Het woord *gṛha* betekent ‘huis’ en verwijst tevens naar gezinsleden, die een huis bewonen; een gezinshoofd, huisvader; iemand in het gezinsleven.

guru-paramparā – de disciplinaire opvolging van bonafide geestelijk leermeesters of *gurus*, die spirituele kennis overdraagt.

H

hari-kathā – vertellingen over de heilige namen, gedaante, kwaliteiten en spel van Śrī Hari (Kṛṣṇa) en Zijn metgezellen.

harināma – het chanten van de heilige namen van Śrī Kṛṣṇa. Tenzij vergezeld van het woord *saṅkīrtana*, verwijst het doorgaans naar de praktijk van het zachtjes chanten van de Hare Kṛṣṇa *mahā-mantra* op een ketting van *tulasī* kralen.

hlādinī-śakti – pleziergevend vermogen van Śrī Kṛṣṇa; het vermogen dat is gerelateerd aan het aspect van zegen (*ānanda*) van de Allerhoogste Persoon. Hoewel de Allerhoogste Heer de belichaming is van alle plezier, is *hlādinī* het vermogen, waarmee Hij

transcendente zegen proeft en anderen veroorzaakt zegen te proeven.

J

japa-mālā – een ketting van *tulasī* kralen, waarop de heilige namen van Śrī Kṛṣṇa worden gechant.

jīva – het eeuwige, individueel levende wezen, dat in de geconditioneerde staat van het materiële bestaan een materieel lichaam aanneemt in een van de ontelbaar vele levenssoorten.

jīva-śakti – het vermogen, dat bestaat uit de levende wezens.

K

Kali-yuga – het huidige tijdperk van ruzie en schijnheiligheid, dat 3.102 v. Chr. een aanvang heeft genomen op de dag, waarop Śrī Kṛṣṇa deze Aarde verliet en naar Zijn woonplaats terugkeerde.

kamaṇḍalu – een bepaalde soort waterkan.

kaniṣṭha-adhikāri – een toegewijde in het beginstadium van *bhakti* (devotioneel leven).

karatālas – kleine messing handcymbalen gebruikt bij de uitvoering van devotionele liederen.

karma – (1) iedere activiteit uitgevoerd in de loop van het materiële bestaan; (2) vruchtzoekende activiteiten; vrome activiteiten die leiden tot materieel voordeel in deze wereld of in de hemelse planeten na de dood; (3) noodlot; voorgaande acties, die onvermijdelijk leiden tot reacties.

kaupīna – de lendedoek van een asceet.

kāya-vyūha – directe expansies, hetzij van de persoonlijke gedaante van Śrī Kṛṣṇa, of van de persoonlijke gedaante van Śrīmatī Rādhikā (*nitya-siddhā gopīs*).

kṛṣṇa-bhajana – innerlijke verering van Kṛṣṇa.

kṛṣṇa-prema – zuivere liefde voor Kṛṣṇa.

kuñjā – loofhut of bosprieeel, waar het spel van plezier van Śrī Śrī Rādhā-Kṛṣṇa wordt uitgevoerd.

L

līlā – het goddelijke, verbazingwekkende spel van Śrī Bhagavān en Zijn eeuwige metgezellen, dat alle voorspoed schenkt aan het levende wezen, dat geen verbinding heeft met deze wereld en dat zich buiten het bereik van de materiële zintuigen en het verstand afspeelt.

loṭā – een waterkan van dun staal.

M

mādana – hoog gevorderde extase is verdeeld in twee categorieën: *mādana* en *mohana*. Elkaar ontmoeten wordt *mādana* genoemd en scheiding wordt *mohana* genoemd.

mādhurya – (1) liefvalligheid of schoonheid; echtelijke liefde en buitenechtelijke liefde.

madhyama-adhikārī – een intermediaire toegewijde; een beoefenaar van *bhakti*, die het middenstadium van spirituele ontwikkeling heeft bereikt.

mahā-bhāgavata – een zuivere toegewijde van Bhagavān in het hoogste stadium van het devotionele leven, die deskundig is in de vedische literatuur, die het volste vertrouwen heeft in Śrī Kṛṣṇa en de hele wereld kan bevrijden.

mahā-prasādam – betekent letterlijk ‘grote genade’; verwijst vooral naar de restanten van voedsel geofferd aan het godsbeeld; kan ook verwijzen naar de restanten van andere artikelen, die aan

het godsbeeld zijn geofferd, zoals wierrook, bloemen, bloemenslingers en kleding.

maṅgala-ārati – dagelijkse eredienst aan het godsbeeld van Bhagavan uitgevoerd vóór zonsopgang.

manvantara – de duur van het bestuur van īn Manu, 306.720.000 jaar; de duur van īn *manvantara* is eenenzeventig *yugas* en iedere *yuga* heeft een duur van 4.320.000 jaar.

māyā-śakti – het begoochelende vermogen van God; dat wat niet is; het externe vermogen van God, dat de levende wezens beïnvloedt om het valse egoïsme te aanvaarden om genietter van deze materiële wereld te zijn. Wordt ook *mahāmāyā* of *māyā-śakti* genoemd.

māyāvādī – iemand die de doctrine van het impersonalisme bevordert.

modana – die *adhirūḍha-mahābhāva* (zie definitie aan het begin van het Glossarium), die alleen in de groep van Śrīmatī Rādhikā wordt aangetroffen.

mṛdaṅga – een tweezijdig slagwerkinstrument van klei, dat wordt gebruikt ter begeleiding van devotionele liederen (*kīrtana*).

mūrti – (1) individuele gedaante, gestalte of belichaming; (2) de gedaante van het godsbeeld van Śrī Bhagavān of Zijn toegewijde.

N

nagara-saṅkīrtana – het zingen van religieuze liederen in een processie door een stad of dorp.

nāma-haṭṭa – een predikstelsel, waarin toegewijden openbare predikprogramma's in hun huis organiseren.

nirviśeṣa-brahma – het onpersoonlijke aspect van Bhagavān.

niṣṭhā – sterk vertrouwen, geloof; vastberadenheid in toegewijde praktijken. Het vijfde stadium in de ontwikkeling van de klim-

plant van toewijding. *Niṣṭhā* verschijnt na de eliminatie van het grootste deel van spirituele hindernissen.

nitya-siddhā – eeuwig geperfectioneerde toegewijde.

P

para-śakti – het transcendente of superieure vermogen van Śrī Bhagavān, dat drie onderdelen kent: *cit*, *taṭastha* en *māyā*.

pranāma – eerbetuiging.

pranaya – intieme liefde. Śrīla Rūpa Gosvāmī definieert *pranaya* in *Śrī Ujjvala-nīlamaṇi* als de staat, waarin de geliefde en beminde in worden door de intensiteit van hun genegenheid.

prema – liefde voor Śrī Kṛṣṇa, die extreem geconcentreerd is, die het hart volkomen doet smelten en die aanleiding geeft tot een diep gevoel van *mamatā*, bezitsdrang, in relatie tot Śrī Kṛṣṇa.

R

rāga – wanneer spontaan liefdevolle dorst om het object van genegenheid een plezier te doen zo intens wordt, dat men in afwezigheid van dergelijke dienstverlening op het punt staat zijn leven op te geven, wordt dit *rāga* genoemd.

rāga-mārga – het pad van natuurlijke, spontane liefde voor Śrī Kṛṣṇa.

rāgānuga-bhakti – spontane toewijding, die volgt in het voetspoor van de eeuwige metgezellen van Śrī Kṛṣṇa in Vraja, wier hart is doordrenkt met *rāga*, een onlesbare liefdevolle dorst naar Kṛṣṇa.

rasa – (1) spirituele transformatie van het hart, die plaats vindt, wanneer de geperfectioneerde staat van liefde voor Śrī Kṛṣṇa, bekend als *ratī*, wordt geconverteerd in ‘vloeibare’ emoties door het combineren van diverse soorten transcendente extasen; (2) smaak.

rasa-lilā – de rondedans van Śrī Kṛṣṇa met de *vraja-gopīs*, een uitwisseling van zuivere spirituele liefde tussen Kṛṣṇa en de *gopīs*, Zijn meest vertrouwelijke dienaressen.

rati – (1) gehechtheid, verknochtheid; (2) synoniem met *bhāva*, het achtste stadium (vlak vóór *prema*) in de ontwikkeling van de klimplant van *bhakti*.

ṛṣī – een grote wijze, die geleerd is in de Veda's.

rūḍha – in *rūḍha-mahābhāva* is het verstrijken van slechts een ogenblik ondraaglijk; deze *rūḍha-mahābhāva* karnt het hart van de aanwezigen; een *kalpa* (4.320.000.000 jaar), of een dag van Śrī Brahmā, lijkt in īn ogenblik te passeren; men voelt zich terneergeslagen vanwege de veronderstelling, dat Śrī Kṛṣṇa enig ongemak ondergaat, hoewel Hij eigenlijk gelukkig is; men vergeet alles, zelfs zichzelf, hoewel men niet in de war is.

rūpānuga – iemand die het gevoel en de dienstverlening van Śrī Rūpa Gosvāmī volgt om de eeuwige dienst aan Śrī Rādhā-Kṛṣṇa Yugala in Goloka-Vraja te krijgen. Rūpa Gosvāmī is de meest verheven dienaar van Śrīmatī Rādhikā en Śrī Caitanya Mahāprabhu.

S

sādhu – een heilig persoon; iemand die perfect is in *sādhana* (de beoefening van toegewijde dienst) en die anderen in *sādhana* betreft.

sādhu-saṅga – de associatie van ver gevorderde toegewijden; het is het tweede stadium in de ontwikkeling van de klimplant van toewijding en de meest belangrijke factor voor vooruitgang in *bhakti*.

samvit-śakti – het kennisvermogen van Śrī Kṛṣṇa. Hoewel Bhagavān de belichaming van kennis is, is *samvit* het vermogen, waarmee Hij Zichzelf kent en anderen veroorzaakt Hem te kennen.

sandhinī-śakti – het bestaansvermogen van Śrī Kṛṣṇa; het vermogen, dat de spirituele existentie van Bhagavān en Zijn metgezellen in stand houdt; belichaamd door Śrī Baladeva.

sannyāsī – iemand in de wereldverzakende levensorde; de hoogste orde van het vedische sociale stelsel; iemand die de vruchten van zijn activiteiten verzaakt.

śāstra – vedisch geschrift; afgeleid van de Sanskriete werkwoordstam *śās* (besturen, voorschrijven). Daardoor zijn schriftuurlijke sommaties gezaghebbend en dienen te worden aanvaard als Absolute Waarheid.

siddhānta – filosofische leer of conclusies.

śikṣā-guru – de persoon van wie men instructies krijgt voor vooruitgang op het pad van toegewijde dienstverlening, wordt *śikṣā-guru* genoemd of instructiegevend geestelijk leermeester.

śloka – in Sanskriete composities wordt poëzie uitgedrukt in de vorm van *ślokas* of verzen en stanza's.

sneha – “het aspect van *prema*, waarin het smelten van het hart van de geliefde geconcentreerd raakt, wordt *sneha* of genegenheid genoemd. Het symptoom van dergelijke genegenheid is de onmogelijkheid voor de geliefde om een ogenblik zonder de associatie van de beminde te blijven” (*Śrī Caitanya-caritāmṛta, Mādhya-līlā* 19.178, purport).

sphūrti – tijdelijk visioen of een glimp; een manifestatie.

śraddhā – beginnend vertrouwen; vertrouwen in de uitspraken van *guru*, *sādhu* en geschriften.

śṛṅgāra-rasa – een andere naam voor *mādhurya-rasa*, het devotionele gevoel in de stemming van romantische aantrekkingskracht.

śūdra – de laatste van de vier *varṇas* of kasten in het vedische sociale stelsel, *varṇāśrama* stelsel; handwerkslieden en arbeiders; de werkende klasse.

T

tilaka – kleiteken door Vaiṣṇava's gedragen op het voorhoofd en andere lichaamsdelen als teken van hun devotie voor Śrī Kṛṣṇa of Viṣṇu en als zegening van het lichaam als tempel van God.

tulasi – een heilige plant, waarvan de bladeren en bloesems door Vaiṣṇava's worden gebruikt in de eredienst van Śrī Kṛṣṇa; een deelexpansie van Vṛndā-devī; het hout wordt gebruikt voor bidkralen en halskralen.

V

Vaiṣṇava – letterlijk, iemand wiens natuur 'van Viṣṇu' is, met andere woorden, iemand in wiens hart en hoofd alleen Viṣṇu of Kṛṣṇa resideert. Een toegewijde van Śrī Kṛṣṇa of Śrī Viṣṇu.

venu – een hele kleine fluit van Kṛṣṇa, die niet meer dan 20 centimeter lang is en zes gaatjes heeft.

Vrajavāsī – een inwoner van Vṛndāvana in de geestelijke wereld (Goloka) of van Vṛndāvana in deze materiele wereld (Gokula).

vrata – een gelofte afgelegd ten behoeve van zelfreiniging en spiritueel voordeel.

Y

yuga-avatāra – de *avatāras*, incarnaties van Kṛṣṇa, die in de vier tijdperken de *yuga-dharma* onderwijzen. De *avatāra* van het huidige Kali-yuga is de meest glorieuze en vrijgeveige, edelmoedige Śrī Kṛṣṇa Caitanya Mahāprabhu, die de *harināma-saṅkīrtana*

yajña heeft geïntroduceerd, het chanten van de heilige namen van Kṛṣṇa.

yuga-dharma – de religieuze praktijk, die voor een bepaald millennium is voorgeschreven. In het moderne tijdperk van Kali is de *yuga-dharma* het chanten van de heilige namen van God.

yuga – een van de vier tijdperken, die in de Veda's worden beschreven: Satya-yuga, Tretā-yuga, Dvāpara-yuga en Kali-yuga. Deze vier *yugas* roteren als kalendermaanden. De duur van iedere *yuga* is verschillend. Naar zeggen duren ze respectievelijk 1.728.000 jaar, 1.296.000 jaar, 864.000 jaar en 432.000 jaar. Het aflopende getal vertegenwoordigt in ieder tijdperk overeenkomstige fysieke en morele degeneratie van de mensheid.

Centra & Contacten in India

www.purebhakti.com/contact-us/centers-mainmenu-60.html

Mathura: *Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Jawahar Hata, U.P. 281001 (Opp. Dist. Hospital), Email: mathuramath@gmail.com

New Delhi: *Shri Raman-vihari Gaudiya Math* – Block B-3, Janakpuri, New Delhi 110058 (Near musical fountain park), Tel: 9810192540; *Karol Bagh Centre:* Rohini-nandana dasa, 9A/39 Channa Market, WEA, Karol Bagh, Tel: 9810398406, 9810636370, Email: purebhakti.kb@gmail.com

Vrindavan: *Shri Rupa-Sanatana Gaudiya Math* – Dan Gali, U.P. Tel: 09760952435; *Gopinath Bhavan* – Parikrama Marga (next to Imli-tala), Seva Kunja, Vrindavan 281121, U.P., Email: vasantidasi@gmail.com

Puri: *Jay Shri Damodar Gaudiya Math* – *Sea Palace*, Chakratirtha Road, Tel: 06752-223375

Bangalore: *Shri Madan Mohan Gaudiya Math* – 245/1 29th Cross, Kagadasa pura Balaji layout, Bangalore-93, Tel: 08904427754, Email: bvvaikhanas@gmail.com; *Shri Ranganath Gaudiya Math* – Hesaraghatta, Bangalore, Tel: 09379447895, 07829378386

Faridabad: *Shri Radha Madhav Gaudiya Math* – 293, Sector-14, Hariyana, Tel: 09911283869

Navadvipa: *Shri Shri Keshavaji Gaudiya Math* – Kolerdanga Lane, Nadiya, Bengal, Tel: 09153125442

Websites

Gauḍīya Vedānta Publications (GVP)

De GVP publiceert, conserveert en distribueert de boeken van Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvami Mahārāja. Voor meer informatie over de inhoud van deze boeken kunt u de volgende websites bezoeken:

www.purebhakti.com – voor nieuws, updates en gratis downloaden van boeken, lezingen en *bhajans*.

www.purebhakti.tv – voor het kijken en luisteren naar lezingen online en voor links naar updates van live web-casts.

www.harikatha.com – voor het per email ontvangen van de lezingen en video's van Śrī Śrīmad Bhaktivedana Nārāyaṇa Mahārāja op zijn wereldreis.

Indien u meer wilt weten over boeken, lezingen, audio-opnamen, video's, lessen en de International Pure Bhakti Yoga Society (IPBYS) van Śrī Śrīmad Bhaktivedana Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja kunt u contact opnemen met **connectwithussoon@gmail.com**

Voor het vinden van een centrum in uw buurt:

www.purebhakti.com/contact-us

Engelse publicaties van

ŚRĪ ŚRĪMAD

BHAKTIVEDĀNTA NĀRĀYAṆA GOSVĀMĪ MAHĀRĀJA

Arcana-dīpikā
Śrī Bhajana-rahasya
Śrī Bhakti-rasāmṛta-sindhu-bindu
Bhakti-rasāyana
Bhakti-tattva-viveka
Śrī Brahma-saṁhītā
Essence of the Bhagavad-gītā
Five Essential Essays
Going Beyond Vaiṣṇava
Harmony
Jaiva-dharma
Letters From America
Śrī Manaḥ-sikṣā
My Śikṣā-guru and Priya-bandhu
Pinnacle of Devotion
Śrī Prabandhāvalī
Secret Truths of the Bhāgavatam
Secrets of the Undiscovered Self
Śiva-tattva
Śrī Bṛhad-bhāgavatāmṛta
Śrī Dāmodarāṣṭakam
Śrī Gauḍīya Gīti-guccha
Śrī Gīta-govinda
Śrī Gopī-gīta
Śrī Harināma Mahā-mantra

Śrīmad Bhagavad-gītā
Śrī Navadvīpa-dhāma-māhātmya
Śrī Navadvīpa-dhāma Parikramā
Śrī Prema-sampūṭa
Śrī Rādhā-kṛṣṇa-gaṇoddeśa-dīpikā
Śrī Saṅkalpa-kalpadrumaḥ
Śrī Sikṣāṣṭaka
Śrī Upadeśāmṛta
Śrī Vraja-maṇḍala Parikramā
Śrī Rāya Rāmānanda Saṁvāda
Śrīla Bhakti Prajñāna Keśava Gosvāmī – His Life and Teachings
The Distinctive Contribution of Śrīla Rūpa Gosvāmī
The Essence of All Advice
The Gift of Śrī Caitanya Māprabhu
The Journey of the Soul
The Nectar of Govinda-līlā
The Origin of Ratha-yātrā
The Way of Love
Utkalīkā-vallarī
Vaiṣṇava-siddhānta-mālā
Veṅṅ-gīta
Walking with a Saint
Rays of the Harmonist (periodical)

Nederlandse publicaties

van **Śrī Śrīmad Bhaktivedānta Nārāyaṇa Gosvāmī Mahārāja**
vertaald en uitgegeven door Pro Deo Uitgever Jaya Radhe

<https://purebhakti.com/jayaradhe.nl>

<i>Bhagavad-gītā</i>	<i>Prabandha Pañcakam</i>
<i>Bhāgavata-rahāsyā</i>	<i>Prabandhavalī</i>
<i>Bhajana-rahasya</i>	<i>Prema-pradīpa</i>
<i>Bhakti-tattva-viveka</i>	<i>Prema-sampūṭa</i>
<i>Boterdief</i>	<i>Reis van de ziel</i>
<i>Camatkāra-candrikā</i>	<i>Rāga-vartma-candrikā</i>
<i>Essentie van Bhagavad-gītā</i>	<i>Rāmānanda Rāya Saṁvāda</i>
<i>Geheimen van Bhajana</i>	<i>Śikṣāṣṭaka</i>
<i>Geheimen van het onontdekte Zelf</i>	<i>Śiva-tattva</i>
<i>Geluk in het paradijs der dwazen</i>	<i>Śrī Rādhā</i>
<i>Gift van Śrī Caitanya Mahāprabhu</i>	<i>Śrī Rūpa Gosvāmī's bijdrage</i>
<i>Gīta-govinda</i>	<i>Summum van toewijding</i>
<i>Gopi-gita</i>	<i>Ujjvala-nilāmaṇi-kiraṇa</i>
<i>Hari-kathāmrta</i>	<i>Upadeśamṛta</i>
<i>Jagannātha Ratha-yātrā</i>	<i>Utkalikā-vallarī</i>
<i>Jaiva-dharma</i>	<i>Veṇu Gīta</i>
<i>Mādhurya-kādambinī</i>	<i>Verborgen pad van devotie</i>
<i>Maharṣi Durvāsā</i>	<i>Voorbij Nirvāṇa</i>
<i>Manaḥ-śikṣā</i>	<i>Ware sentimenten van de ziel</i>
<i>Nitya-dharma</i>	<i>Wijze van Liefhebben</i>

